



## รายงานการวิจัย

การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน  
ที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

THE DEVELOPMENT OF POTENTIAL IN LEARNING SKILLS  
AND OUTCOME BASED EDUCATION  
OF YASOTHON BUDDHIST COLLEGE

วรเชษฐ์ โทอิน  
พีรพงษ์ แสนสิง  
สมชัย แสนภูมิ  
กันต์ ศรีหกล้า

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก  
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย  
ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

## บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร เป็นการวิจัยและพัฒนา ใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน รูป/คน สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ และใช้กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ 500 ภาชนะเชิงจำนวน คน 13 รูป/คน และการสนทนากลุ่ม 30 ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจงโดยพิจารณาจากตามเกณฑ์การตัดเข้าและคัดออก

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 7 ด้าน คือ ด้านปรัชญาการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ ด้าน 21 รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ ( $\bar{X}$  3.16) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.77). และข้อมูลเชิงคุณภาพได้สะท้อนภาพรวมในระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรที่นำมาศึกษาและสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มีค่าอยู่ระหว่าง .400 ถึง .526 โดยตัวแปรทั้ง 7 มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรอิสระ 7 ตัว มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง คือ .587 ตัวแปรทั้ง 7 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของระดับผลของสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ได้ร้อยละ 35.6 ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .347 และสามารถสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระ 7 ตัว ที่ร่วมทำนายตัวแปรตามสามารถอธิบายตัวแปรต้นได้สูง

**คำสำคัญ :** 1. การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ 2. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์  
3. วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

## ABSTRACT

The aim of this research is to investigate the issues and essential requirements for developing and enhancing students' learning and teaching management skills, focusing on the outcomes of the Faculty of Science at Yasothon University. This is a mixed-methods study that employs quantitative methods with a sample size of 500 individuals for quantitative research and targeted interviews with a sample size of 30 individuals, along with group discussions involving 13 individuals for qualitative research. The participants were selected based on specific criteria related to admission and exclusion.

The research findings identified seven observed variables, namely educational philosophy, educational management, education in the 21st century, outcome-oriented learning and teaching management, learner-centered learning approaches, measurement and assessment of educational outcomes, and quality assurance in education. These variables significantly influence outcome-oriented learning and teaching management, demonstrating an overall moderate level with a mean of ( $\bar{x}$  3.16) and a standard deviation (S.D. = 1.77). The qualitative data portrayed a moderately comprehensive picture.

The intra- variable correlation coefficient within the studied variables, the problems, and the necessary requirements for developing the potential of learning skills and outcome-oriented teaching management of students at Yasothon University's Faculty of Science ranged from .400 to .526. All seven variables exhibited a statistically significant positive relationship at the 0.01 level. The seven independent variables were highly interrelated at .587. Together, these variables explained the variability of the outcome levels of the problems and necessary requirements for developing the potential of learning skills and outcome-oriented teaching management of Yasothon University's Faculty of Science at 35.6%, with a standard deviation of .347. In conclusion, the seven independent variables collectively strongly predict the dependent variables.

**Keywords:** 1. Development of Potential in Learning skills 2. Teaching and learning that emphasizes results 3. Yasothon Buddhist College.

## กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาและการวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลงได้เพราะได้รับความอนุเคราะห์และการให้ความช่วยเหลือจาก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และสถาบันวิจัยญาณสังวร ที่ได้จัดสรรงบประมาณ เพื่อให้ดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนางานประจำพร้อมทั้งเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบภาระงานของมหาวิทยาลัย คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนาการบริการทางวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมและการพัฒนานักศึกษา

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณะผู้เชี่ยวชาญอ่านตรวจแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย พระมหาจิรายุทธ ปโยโค, ผศ. , ผศ.ดร.เฉลิมเกียรติ ภาระเวช, ผศ.ดร.สำราญ ศรีคำมูล, ดร.วีรณัฐ พรหมจักร และ ดร.กนต์ ศรีหล้า ที่ได้สละเวลาอันมีค่าให้ความอนุเคราะห์ช่วยตรวจแบบสอบถาม ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา งานวิจัยเกิดความสมบูรณ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณ อาจารย์พิรพงษ์ แสนสิ่ง ที่ช่วยเป็นธุระในการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและได้ช่วยประสานงานกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าของงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาต่อคุณพระรัตนตรัย พ่อ แม่ ครู อาจารย์ทุกรูป/ท่าน ที่ประสิทธิ์ ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา อนึ่ง ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่นที่จะนำเอาจุดบกพร่องที่เป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอนไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร และนักศึกษาต่อไป

ผศ.ดร.วรเชษฐ โทอิน  
หัวหน้าโครงการวิจัย  
20 พฤษภาคม 2567

## สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ช
บทที่	
<b>1 บทนำ</b>	<b>1</b>
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ	8
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	10
1.7 หน่วยงานที่นำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์	11
<b>2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</b>	<b>12</b>
2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา	12
2.2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา	25
2.3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21	31
2.4. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้	41
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	49
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา	56
2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา	67
2.8 พื้นที่ที่ศึกษาวิจัย	73
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	75
2.10 สรุปกรอบแนวความคิด	83
<b>3 วิธีดำเนินการวิจัย</b>	<b>84</b>
3.1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย	84
3.2. ตัวแปร	87
3.3. ประเภทของข้อมูล	87

3.4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย	88
3.5. วิธีการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	90
3.6. การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล	92
3.7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	93
3.8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	94
<b>4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล</b>	96
4.1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	96
4.2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	96
4.3. รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ	97
4.4. รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ	108
4.5. การสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร	128
<b>5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ</b>	144
5.1. สรุปผลการวิจัย	144
5.2. อภิปรายผลการวิจัย	148
5.3. ข้อเสนอแนะ	155
<b>บรรณานุกรม</b>	157
<b>ภาคผนวก</b>	163
ภาคผนวก ก : แบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ	
ภาคผนวก ข : แบบสอบถามการวิจัยเชิงคุณภาพ	
ภาคผนวก ค : แบบประเมินคู่มือ	
ภาคผนวก ง : ใบรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน	
<b>ประวัตินักวิจัย</b>	164

## สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ	98
4.2	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ	98
4.3	แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานะ	99
4.4	แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้	100
4.5	แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านปรัชญาการศึกษา (Educational Philosophy)	101
4.6	แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการบริหารการศึกษา (Educational Administration)	102
4.7	แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Education in the 21 <sup>st</sup> Century)	103
4.8	แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE)	104
4.9	แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	105
4.10	แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (Educational Measurement and Evaluation)	106
4.11	แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance)	107
4.12	ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความเหมาะสมของสมการถดถอยเชิงพหุคูณโดยรวมของ	134
4.13	สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ	136
4.14	การตรวจสอบปัจจัยแต่ละข้อที่สามารถทำนายการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการ เรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ	137
4.15	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ	137

4.16	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1	139
4.17	ผลการประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสตราจารย์โสธร	140
4.18	ผลการประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะ	141
4.19	ผลการประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสตราจารย์โสธร	142



## สารบัญรูปภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กรอบแนวคิดในการวิจัย	82
4.1	รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์	128

# บทที่ 1

## บทนำ

### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน โดยจัดทำมาตรฐานที่เกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (มคอ.) (Thai qualifications framework for higher education. TQF: HEd) เช่น เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษาโดยมีเป้าหมายการจัดการศึกษาที่เน้นผลการเรียนรู้ของนักศึกษาเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิและสื่อสารให้สังคมชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เชื่อมั่นถึงคุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตออกมาเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในผลลัพธ์การเรียนรู้ของในแต่ละหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558, หน้า 5-6) พัฒนาทักษะ (skill) ทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรโดยกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (มคอ. 2) ครอบคลุมผลการเรียนรู้ อย่างน้อย 5 ด้าน และในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (internal) ระดับอุดมศึกษาได้กำหนดให้หลักสูตรเน้นการพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มวิชาหลัก (core subjects) (2) กลุ่มทักษะชีวิตและอาชีพ (life and career skills) ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัวและยืดหยุ่น (flexibility) ความคิดริเริ่มและการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม ความรับผิดชอบและความสามารถผลิตผลงาน ความเป็นผู้นำ และรับผิดชอบต่อสังคม (3) กลุ่มทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skills) ได้แก่ การคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ การสื่อสารและความร่วมมือกัน และ (4) กลุ่มทักษะสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี (information, media and technology skills) ได้แก่ การเรียนรู้ระบบสารสนเทศ การรู้สื่อและการรู้ ICT. (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558, หน้า 7)

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา (graduate studies) เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนขั้นสูงที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น ครู แพทย์ พยาบาล วิศวกร เป็นต้น ควบคู่กันไปกับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ดังนั้น หลักสูตรในระดับอุดมศึกษา จึงมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาในระดับอื่น ๆ ที่จัดการเรียนการสอนต่ำกว่าปริญญา โดยแนวคิดการพัฒนาอุดมศึกษาแห่งอนาคตมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ (quality) และการพัฒนาสมรรถนะ (competency) บัณฑิตตามมาตรฐานให้มีสมรรถนะเชิงวิชาการ สมรรถนะในการประกอบอาชีพ ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ

รวมทั้งสมรรถนะการเป็นพลเมืองและพลโลก เพื่อเพิ่มคุณภาพและปัจจัยการผลิตเทียบเท่าประเทศพัฒนาแล้ว จึงควรมีการปฏิรูปการเรียนการสอนที่เน้นสัมฤทธิ์ผล (achievement) ตามความต้องการของผู้เรียน (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559, หน้า 28-29) จากเหตุผลดังกล่าว เป้าหมายของการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษาจึงมุ่งเน้นที่การสร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล (digital) ที่มุ่งให้เกิดการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (outcome based education: OBE) จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำความเข้าใจ สื่อสารและถ่ายทอดแนวทางใหม่สำหรับหลักสูตรอุดมศึกษา คือ การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาตามการเปลี่ยนแปลงของระบบอุดมศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต (สุเมธ แยมน์, 2560, หน้า 27) รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงสู่โลกดิจิทัล (digital) ทำให้มีการใช้ระบบปัญญาประดิษฐ์ (AI) ทดแทนการใช้แรงงานมนุษย์ ดังนั้นสถาบัน McKinsey Global Institute จึงได้ศึกษาข้อมูลจาก 46 ประเทศ และ 800 อาชีพ คาดการณ์ว่าในปี 2030 แรงงานทั่วโลกกว่า 800 ล้านตำแหน่ง จะถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักรกลระบบอัตโนมัติ (AI) และประมาณ 375 ล้านคน ที่จำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ เพื่อให้สามารถทำงานในอาชีพที่ไม่เคยมีมาก่อน ดังนั้นการสร้างหรือการออกแบบหลักสูตรใหม่จึงต้องคำนึงถึงสมรรถนะของผู้เรียนในอนาคต เพื่อให้ผลิตบัณฑิตที่สามารถทำงานในระบบเศรษฐกิจในอนาคตได้ (บีบีซีไทย, 2562, หน้า 2)

การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (outcome based education: OBE) เป็นการจัดการทุกอย่างภายในระบบการศึกษาเพื่อมุ่งให้ผู้เรียนสามารถทำในสิ่งที่สำคัญและจำเป็นได้หลังจากจบประสบการณ์การเรียนรู้ ดังนั้น การจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์จึงเริ่มจากการกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนสามารถทำได้หรือบรรลุความสำเร็จได้เมื่อผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ จากนั้นจึงออกแบบการประเมินผล (evaluation) และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ (learning activities) ให้สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนด การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์มีตั้งแต่ระดับรายวิชาจนถึงระดับหลักสูตร โดยการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ระดับรายวิชา (focus on course results) เป็นการจัดการศึกษาที่มีการกำหนดโครงสร้างและกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลไว้เป็นอย่างดี ผู้สอน (instructor) มีบทบาทส่งเสริมผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้และบรรลุผลการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะเฉพาะ (skill) ความรู้ และพฤติกรรมการเรียนรู้ ส่วนการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ระดับหลักสูตร (focus on syllabus results) เป็นการจัดการศึกษาโดยการบริหารจัดการหลักสูตร กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่บ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้และผลลัพธ์ของการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ซึ่งหมายถึงสมรรถนะอันประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ ความสามารถ การเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และการมีทัศนคติที่ดีต่อความเป็นวิชาชีพของตนเองมากกว่าการเน้นที่กระบวนการจัดการศึกษา (สุริย์ จินเรือง และคณะ, 2561, หน้า 23-24); Harden et al. (1997, pp. 13-14) และ McNeil et al. (2006, pp. 7-9) ได้กล่าวถึงการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ (outcome-based education) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า “OBE” ซึ่ง

เป็นการจัดกิจกรรมทางการศึกษาที่เน้นกระบวนการออกแบบกระบวนการเพื่อเปลี่ยนแปลง (change) การจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ หมายถึง การจัดการศึกษาโดยการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาเนื้อหาและการประยุกต์ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะเฉพาะเพื่อให้สอดคล้องกับบทบาททางวิชาชีพ (professional council) ความต้องการของตัวผู้เรียนเอง และความต้องการของสังคม ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหลักสูตร (stakeholder) โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ (1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ (2) วิธีการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ และ (3) กิจกรรมการเรียนรู้

พร้อมนี้ แนวคิดของการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ที่ได้ถูกนำมาสร้างและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 20 ต่อเนื่องมาจนถึงต้นศตวรรษที่ 21 มีหลักการที่สำคัญที่ใช้การอย่างแพร่หลายและมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (1) ความชัดเจนในเรื่องที่มุ่งศึกษา (clarity of focus on culminating exit outcomes of significance) (2) สร้างโอกาสในการเรียนรู้หรือขยายโอกาสการเรียนรู้ (expanded opportunities and support for learning success) (3) การกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานสูงและมีความท้าทายต่อความสำเร็จ (high expectations for all to succeed) และ (4) การออกแบบย้อนกลับ (backward design) โดยการออกแบบหลักสูตรและการเรียนรู้ต้องเริ่มต้นที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ (learning outcome) จากนั้นจึงระบุสมรรถนะ (competency) และหลักฐานการเรียนรู้ที่จะเป็นตัวบ่งชี้ว่าผู้เรียนสามารถทำได้ แล้วจึงออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้และการสอนให้สอดคล้องกัน (Spady, 1994, pp. 25-26)

จากการศึกษาเอกสารและการสืบค้นทางวิชาการ (literature review) โดยเฉพาะงานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนและการทดสอบผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษา รวมทั้งการลงพื้นที่สำรวจปัญหาและเก็บข้อมูลภาคสนามในพื้นที่การแบบต่อเนื่องระหว่างปีการศึกษา 2560-2564 พบว่า การวัดผลและประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาและการสอบบรรจุได้ในหน้าที่การงานของบัณฑิต มีระดับน้อย-ปานกลาง ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะในฐานะอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงประเด็นปัญหาทางการศึกษาที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน (teaching management problems) ปัญหาการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ (problems of potential development in learning skills) ของผู้เรียน และปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ (outcome-based education: OBE) ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา 2565 (1/25675 และ 2/2565) ทั้งนี้ เพื่อนำข้อค้นพบจากงานวิจัย (new finding) ไปพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ของนักศึกษา และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ทางด้านรัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

## 1.2 ปัญหาวิจัย

1.2.1 สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ โสธร มีลักษณะเป็นอย่างไร?

1.2.2 แนวทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ โสธร มีลักษณะเป็นอย่างไร?

1.2.3 การขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ โสธร มีอยู่ในระดับใด?

1.2.4 หลักการและกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ โสธร ควรมีลักษณะอย่างไรบ้าง?

## 1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ โสธร

1.3.2 เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ โสธร

1.3.3 เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ และประยุกต์ใช้ในวิทยาลัยศาสนศาสตร์ โสธร

1.3.4 เพื่อนำคู่มือไปขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ โสธร

## 1.4 ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) และผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยแบบผสมวิธี (research methodology) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) พื้นที่วิจัย คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ โสธร ขอบเขตของระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย ประกอบด้วย (1) การสำรวจปัญหาและพื้นที่การวิจัย (2) ขอบเขตด้านเนื้อหา (3) ขอบเขตด้านตัวแปร (4) ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย และ (5) ขอบเขตด้านเวลา มีรายละเอียดดังนี้

### 1.4.1 ขั้นการสำรวจปัญหาและพื้นที่การวิจัย

ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ได้เป็นอาจารย์ผู้บรรยายรายวิชาทั่วไป (GE) และรายวิชาแกน (SO, ED, PH) ของ 3 คณะ คือ คณะศาสนาและปรัชญา สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย และคณะสังคมศาสตร์ สาขาวิชาการปกครอง ได้ดำเนินการก่อนวิจัยตามบริบท ดังนี้

1) ทบทวนข้อมูลทางการศึกษาที่บันทึกจากประสบการณ์ทางการศึกษาวิจัยแบบต่อเนื่องระหว่างปีการศึกษา 2560-2564 และรายงานบันทึกข้อมูลทางการศึกษาของผู้วิจัยพบว่า การวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักศึกษาและการสอบบรรจุได้ในหน้าที่การงานของบัณฑิต มีระดับน้อย-ปานกลาง

2) ทบทวนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ พบว่า ระดับการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องและอนุวัตรตามประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 ข้อ 4 ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ตามคุณวุฒิแต่ละระดับ ต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของหลักสูตรสถาบันอุดมศึกษา วิชาชีพ ประเทศชาติและบริบทโลก ประกอบด้วยอย่างน้อย 4 ด้าน (ความรู้, ทักษะ, จริยธรรม, และลักษณะบุคลิก) มีอยู่ในระดับปานกลาง

3) ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยถึงประเด็นปัญหาทางการศึกษาและกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน (teaching management problems) ปัญหาการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ (problems of potential development in learning skills) ของผู้เรียน และปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ (outcome-based education: OBE) ทางด้านรัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ในปีการศึกษา 2565

4) ผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ และอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น ณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ในปีการศึกษา 2565

5) ผู้วิจัยรวบรวมและจัดลำดับประเด็นปัญหา ความสำคัญและความต้องการจำเป็นทางการศึกษา เป็นต้น แล้วประมวลผลประเด็นการวิจัยต่อไป

### 1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทบทวนวรรณกรรม (literature review) ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งนำเนื้อหาสาระทางวิชาการไปตีความ (interpretation) วิเคราะห์ (analyze) สังเคราะห์ (synthetic) และประยุกต์ใช้ (apply) ในการสร้างเครื่องมือวิจัยเก็บ

รวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) โดยกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา
- 2) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
- 3) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21
- 4) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้
- 5) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning)
- 6) แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา
- 7) แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

#### 1.4.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

##### 1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระ (independent variables) ประกอบด้วย

- 1) วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางรัฐศาสตร์
- 2) เทคนิคการสอนและวิธีการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางรัฐศาสตร์
- 3) กระบวนการพัฒนาทักษะของผู้สอนที่เน้นผลลัพธ์ทางรัฐศาสตร์
- 4) ปัจจัยและองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

##### 2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของตัวแปร (dependent variables) ประกอบด้วย

- 1) ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ทางรัฐศาสตร์ของนักศึกษา
- 2) รูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่

เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

#### 1.4.4 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยและพัฒนา (research and development) มีกระบวนการดำเนินงานอยู่ 4 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยด้านประชากร (population) กลุ่มตัวอย่าง (sample) และกลุ่มเป้าหมาย (target group) ดังนี้ คือ

##### 1. ประชากร (Population)

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น (preliminary data survey) เป็นกระบวนการศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (need assessment) ในพื้นที่วิจัย ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,500 รูป/คน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (internal stakeholder) คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ประกอบด้วย (1) ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

(2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และ (3) นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 (ภาคปกติและภาคพิเศษ) จำนวน 300 รูป/คน (ข้อมูลจากงานทะเบียนและวัดผล, 2565)

1.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (external stakeholder) คือ (1) ผู้ปกครองนักศึกษา (2) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจภาคเอกชน และ (3) บุคลากรในหน่วยงานคณะสงฆ์ที่พระนักศึกษาและนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ไปฝึกประสบการณ์ภาคสนาม ในปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,000 คน

## 2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยและพัฒนา (research & development) มีขั้นตอนการดำเนิน 4 ระยะ (Research 1, Development 1, Research 2, Development 2) โดยมีรายละเอียดตามระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 (Research 1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ (outcome-based education: OBE) ทางด้านรัฐศาสตร์ ใช้วิธีการดังนี้

1) การศึกษาและเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) ใช้กลุ่มตัวอย่าง (sample) จำนวน 306 รูป/คน และกลุ่มตัวอย่าง (sample) กลุ่มนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณจากประชากร (population) จำนวน 1,500 รูป/คน ตามตารางของ Robert V. Krejcie and Eayle W. Morgan (ธีรภูมิ เอกะกุล, 2543) ใช้ในการสำรวจและประเมินค่าระดับของความต้องการจำเป็นในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามปลายปิด (close ended questionnaire) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert scale) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543, หน้า 75)

2) การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ภายในและภายนอก ใช้ในการสำรวจความต้องการจำเป็นในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จำนวน 30 รูป/คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์เป็นผู้มีประสบการณ์ตรง มีคุณสมบัติตรงตามตัวแปรที่ต้องการศึกษา หรือมีความเชี่ยวชาญชำนาญการในประเด็นที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

ผู้วิจัยและคณะทำการตีความ (interpretation) วิเคราะห์ (analyze) และสังเคราะห์ (synthetic) ข้อมูลแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ ทางด้านรัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

ระยะที่ 2 (Development 1) ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ



จำเป็นในพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (outcome-based education: OBE) แล้วนำร่างรูปแบบฯ ไปให้คณะผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบความเป็นได้และประเมินความเหมาะสม จำนวน 5 รูป/คน ดังนั้น กระบวนการสร้างรูปแบบวิจัยในชั้น Development 2 เป็นการสร้างขึ้นบนข้อมูลพื้นฐานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 3 (Research 1) ขั้นตอนการศึกษาผลลัพธ์การใช้รูปแบบการพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ ใช้วิธีการศึกษาผลการใช้รูปแบบ ความพึงพอใจ และการสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) จำนวน 13 รูป/คน จำแนกตามเกณฑ์ความรู้ ความชำนาญและประสบการณ์ทางการศึกษา (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543, 75)

ระยะที่ 4 (Development 2) การยืนยันรูปแบบการพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ ใช้วิธีการศึกษาผลการใช้รูปแบบและความพึงพอใจ และประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (purposive) จำนวน 250 รูป/คน แปลผลการวิจัยด้วยสถิติและโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (computer programs for statistical computation) ประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติหรือประสบการณ์ตรงกับปรากฏการณ์ที่ทำกรวิจัย จำนวน 5 รูป/คน และสร้างคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ทางการศึกษา (outcome based of education handbook) รวมทั้ง การประยุกต์ใช้ในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร และเผยแพร่ทางวิชาการต่อไป

#### 1.4.5 ขอบเขตด้านเวลา

ปีการศึกษา 2565 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2565 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2566

### 1.5. นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร” ในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในประเด็นของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดนิยามคำศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

สถาบันอุดมศึกษา หมายถึง สถาบันที่จัดการอุดมศึกษาระดับปริญญาและระดับต่ำกว่าปริญญาทั้งที่เป็นของรัฐและของเอกชน

มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้นจากการศึกษาตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่กำหนดขึ้นตามระดับการศึกษาแต่ละระดับ

ผลลัพธ์การเรียนรู้ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ได้จากการศึกษา ฝึกอบรม หรือประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากการฝึกปฏิบัติ หรือการเรียนรู้จริงในที่ทำงาน ระหว่างการศึกษา และผลลัพธ์การเรียนรู้ตามคุณวุฒิแต่ละระดับต้องสอดคล้องกับอัตลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษา วิชาชีพ ประเทศชาติ และบริบทโลก ประกอบด้วยอย่างน้อย 4 ด้าน คือ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) จริยธรรม (ethics) และลักษณะบุคคล (character)

ศักยภาพ หมายถึง ภาวะแฝง อำนาจหรือคุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

ศักยภาพทางการเรียน หมายถึง ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิด อย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการคิดเป็นระบบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

ทักษะ หมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งอาจเป็นทักษะด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคม เป็นต้น

ทักษะการเรียนรู้และพัฒนา หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ประสบการณ์การปฏิบัติเป็นองค์ความรู้เชิงลึก (Deep knowledge) ที่อิงอยู่กับบริบทเชิงพื้นที่และนำไปใช้สำหรับการพัฒนาตนเอง พัฒนาระบบการทำงาน พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดจนการสร้างสรรค์นวัตกรรมต่อไป

ทักษะในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การเรียนรู้ตลอดชีวิต กล่าวคือ การเรียนรู้ 3R x 7C 3R คือ reading (อ่านออก), (W)riting (เขียนได้), และ (A)rithmetics (คิดเลขเป็น) 7C ได้แก่ critical thinking and problem solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา) creativity and innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม) cross-cultural understanding (ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมหรือต่างกระบวนการทัศน์) collaboration, teamwork and leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ) communications, information, and media literacy (ทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ) computing and ICT literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) career and learning skills (ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้)

การจัดการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธา เท่านั้น

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบ มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ภายใน (internal) ประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ผู้บรรยายพิเศษและนักศึกษาปัจจุบัน ภายนอก (external) ประกอบด้วย ผู้ปกครองนักศึกษา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจภาคเอกชน และบุคลากรในหน่วยงาน คณะสงฆ์ที่พระนักศึกษาและนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ไปฝึกประสบการณ์ภาคสนาม และใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาบรรพชิต และนักศึกษาคฤหัสถ์ ชั้นปีที่ 1-4 ที่กำลังศึกษาอยู่ใน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

## 1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยมีประโยชน์ต่อฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

### 1.6.1 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1.6.1.1 ได้ทราบถึงสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้าน ทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

1.6.1.2 ได้ทราบถึงสภาพปัญหาทางการศึกษาปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (need assessment) ในการแก้ไขปัญหาด้านพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะ การเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

1.6.1.3 ได้แนวทางหรือรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ และการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.6.1.4 สามารถพยากรณ์ผลลัพธ์การใช้การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์และการประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.6.1.5 สามารถสร้างกิจกรรมการถ่ายทอดและขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ และการประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอน

1.6.1.6 สามารถสร้างและนำคู่มือ (handbook) หรือรูปแบบการพัฒนาศักยภาพ ด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ ไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยต่อไป

### 1.6.2 ประโยชน์ด้านการเผยแพร่

1.6.2.1 สามารถนำผลงานวิจัยไปเขียนบทความวิจัยเพื่อลงในเว็บไซต์ (website) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต วิทยาลัย และหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น

1.6.2.2 สามารถผลงานวิจัยไปเขียนบทความวิจัยลงตีพิมพ์ในวารสารต่าง ๆ

1.6.2.3 สามารถผลงานวิจัยไปเสนอบนเวทีสัมมนาวิชาการ หรือ Symposium ทั้งภายในและภายนอก เป็นต้น

1.6.2.4 สามารถนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่บนสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ

1.6.2.5 สามารถนำผลงานวิจัยไปเผยแพร่ในชุมชน สถานศึกษา/โรงเรียนต่าง ๆ

1.6.2.6 สามารถนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไป

## 1.7 หน่วยงานที่นำผลวิจัยไปใช้

1.7.1 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

1.7.2 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

1.7.3 ส่วนงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.7.4 โรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ

1.7.5 นักวิจัย นักวิชาการและนักการศึกษา

1.7.6 นักเรียน นักศึกษาและประชาชนผู้ที่มีความสนใจทั่วไป

## บทที่ 2

### แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทบทวนวรรณกรรมทางวิชาการ (literature review) พร้อมทั้งนำข้อมูลทางวิชาการไปตีความ (interpretation) วิเคราะห์ (analyze) สังเคราะห์ (synthetic) และประยุกต์ใช้ (apply) ในการสร้างเครื่องมือวิจัยและกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยภายใต้บริบทดังต่อไปนี้

- 2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา
- 2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21
- 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
- 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา
- 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
- 2.8 พื้นที่ที่ศึกษาวิจัย
- 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.10 สรุปกรอบแนวความคิด

#### 2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา

การศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ส่วนเครื่องมือในการเตรียมประชากรให้มีคุณภาพคือการศึกษา (education) การจัดการศึกษาของชาตินั้นจะต้องสอดคล้องกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงระบบทั้งสามด้าน การจัดการศึกษาของชาติก็จะต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย แต่ละสังคมจะมีแนวทางในการจัดการศึกษาต่างกัน เพราะระบบทั้งสามด้านไม่เหมือนกัน แนวความคิดหรือความเชื่อในการจัดการศึกษาก็คือปรัชญาการศึกษาซึ่งผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาจะยึดแนวทางในการจัดการศึกษาหรือปรัชญาของการศึกษาต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของสังคมและสถานการณ์ทางสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย การจัดการศึกษาของประเทศใด ถ้าไม่ยึดการศึกษาที่ถูกต้องก็ไม่มีทางที่จะทำให้ประเทศเจริญไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ปรัชญาการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศ อนึ่ง ข้อแตกต่างระหว่างปรัชญาการศึกษาและปรัชญาทั่วไปหรือ

ปรัชญาบริสุทธิ์ กล่าวคือปรัชญาการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับประเด็นคำถามต่าง ๆ ในลักษณะเดียวกันกับปรัชญาบริสุทธิ์ (pure philosophy) ถึงแม้ว่าบางครั้งคำถามจะไม่เหมือนกันก็ตาม แต่จุดหมายปลายทางของคำถามนั้นจะเป็นไปในทำนองเดียวกัน เช่น ปรัชญาบริสุทธิ์ ถามว่า “บุคคลเรียนรู้ได้อย่างไร” นักปรัชญาการศึกษาจะถามต่อจากคำถามนี้ต่อไปอีกขั้นหนึ่งก็คือ “สภาพห้องเรียนควรจะเป็นอย่างไร ถ้าจะทำให้คนอยากเรียนรู้มากที่สุด” “จะจัดประสบการณ์เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์อย่างไร” เป็นต้น นอกจากนี้ ปรัชญาการศึกษาจะพูดถึงเรื่องเฉพาะที่จะนำไปใช้กับการศึกษาเท่านั้น การจะมองถึงปัญหาเกี่ยวกับด้านการศึกษาได้อย่างลึกซึ้ง ก็จำเป็นต้องใช้ความเข้าใจในเรื่องปรัชญาทั่วไปด้วยทุกครั้งเสมอ ดังนั้น ลักษณะของปรัชญาการศึกษาก็จะมีความคล้ายคลึงกับปรัชญาบริสุทธิ์นั่นเอง กล่าวคือปรัชญาการศึกษา (educational philosophy) จะเกี่ยวข้องกับอภิปรัชญา (metaphysics) ญาณวิทยา (epistemology) และคุณวิทยา (axiology) เช่นเดียวกันปรัชญาทั่วไป ดังนี้ (สมชาย รัตนทองคำ, 2556, หน้า 1-2)

#### 1. อภิปรัชญา (Metaphysics หรือ Ontology) เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

อภิปรัชญา หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยความเป็นจริงหรือสัจจะว่ามีจริงหรือไม่ ศึกษาความมีอยู่ของความแท้จริง หรือสัจจะนั้นเป็นจริงอย่างไร เป็นการศึกษาปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่อยู่ นอกเหนือจากการเห็นทั่ว ๆ ไป หรือความรู้ที่อยู่นอกเหนือการรู้เห็นใด ๆ แต่สามารถรู้และเข้าใจด้วยเหตุผล เรื่องที่เกี่ยวข้องกับอภิปรัชญา ได้แก่ การเรียนรู้เพื่อหลักความจริงต่าง ๆ เช่น การกล่าวว่า “มนุษย์ศึกษาเพื่อหลักความจริงต่าง ๆ” สิ่งนี้นักศึกษาจะต้องคิดต่อไปก็คือ “ความจริงคืออะไร” ความจริงอาจจะเป็นวัตถุหรือสิ่งที่รับรู้ด้วยการสัมผัสทั้ง 5 คือ ตา หู จมูก ลิ้น และกายก็ได้ หรือความจริงอาจจะเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน เป็นนามธรรมก็ได้ เช่น ความจริงที่เกี่ยวข้องกับศาสนา ความดี ความถูกต้องดีงาม คำถามต่าง ๆ ที่มักถูกใช้ในทางวิทยาศาสตร์ วรรณคดีก็มักจะเกี่ยวข้องกับอภิปรัชญาอยู่มาก นักการศึกษาผู้ที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจถึงอภิปรัชญาดีพอก็ย่อมจะเกิดความยากลำบากในการที่จะอธิบายปัญหาต่าง ๆ กับผู้เรียนให้เข้าใจโดยแจ่มแจ้ง

#### 2. ญาณวิทยา (Epistemology) และตรรกวิทยา (Logic) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ญาณวิทยาหรือเรียกอีกอย่างว่า “ทฤษฎีความรู้” (theory of knowledge) จะอธิบายถึงปัญหาเกี่ยวกับที่มาของความรู้ แหล่งเกิดของความรู้ ธรรมชาติของความรู้และเหตุแห่งความรู้ที่แท้จริง ศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของความจริง ส่วนตรรกวิทยาหรือตรรกศาสตร์ (logic) เป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาเหตุผล ข้ออ้าง ข้อสรุปเพื่อให้เกิดความเชื่ออย่างมีเหตุผล วิธีคิดอย่างมีเหตุผลของตรรกวิทยาที่นำมาเป็นเครื่องมือในการคิดทางปรัชญา และตรวจสอบความผิดถูกในการโต้แย้งที่คิดต่างของบุคคล ตรรกวิทยา (logic) ในปรัชญามี 2 วิธีคือ (1) อนุมานวิธี (deductive) คือ การหาความจริงจากสิ่งที่เราเชื่อว่าเป็นจริงจากข้อสรุปที่ถูกต้องเหมาะสมที่มีอยู่ก่อนแล้ว (2) อุปมานวิธี

(inductive) คือการหาความจริงหรือการคิดหาเหตุผลด้วยการพิจารณาข้อปลีกย่อยอื่นด้วยการทดลอง ค้นคว้า แล้วนำมาเป็นข้อสรุปหากฎเกณฑ์

### 3. คุณวิทยา (Axiology) ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

คุณวิทยาเป็นกระบวนการศึกษาเกี่ยวข้องกับเรื่องของคุณค่า สามารถจำแนกออกเป็น 2 แขนง คือสุนทรียศาสตร์ (aesthetic) และจริยศาสตร์ (ethics) คำถามหลักของคุณวิทยาคือ “อะไรคือความดี ความงาม” อย่างไรก็ตามนักจริยศาสตร์กับนักการศึกษาต่างก็ไม่ได้สนใจที่จะตั้งระบบจริยธรรมใด ๆ ขึ้นมา แต่ทั้งนักจริยศาสตร์กับนักการศึกษาต่างก็ศึกษาพื้นฐานทางการศึกษาว่า “อะไรคือความดี อะไรคือความชั่ว อะไรคือความสวยงาม หรืออะไรคือความน่าเกลียด” และในทางปฏิบัติผู้ที่ทำหน้าที่เป็นครูผู้สอน อาจไม่ต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของอภิปรัชญาการศึกษาก็ได้ แต่หากไม่เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับญาณวิทยาและตรรกศาสตร์แล้ว ก็อาจจะทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปด้วยความลำบาก ส่วนคุณวิทยานั้นเป็นปัญหาที่ครูและนักเรียนจะต้องพบโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ในการสอนนิเวศวิทยาหรือประวัติศาสตร์ ทั้งครูและนักเรียนก็มักจะพบว่าเรื่องที่กำลังศึกษาหรือเรียนอยู่นั้น ดี งาม ชั่วหรือเลวอย่างไร ครูที่มีความรู้ความเข้าใจว่าประเทศชาติสังคมและชีวิตที่ดีคืออย่างไร ก็ย่อมจะสามารถกำหนดได้ว่าโรงเรียนและนักเรียนที่ดีควรเป็นเช่นใด ในทางตรงกันข้ามครูที่ไม่เข้าใจเรื่องคุณค่าต่าง ๆ ที่ดีพอ ก็ย่อมจะทำให้ไม่สามารถอบรมสั่งสอนนักเรียนให้ถูกต้องตามความต้องการของสังคมได้

#### 2.1.3 ปรัชญาการศึกษา

ความเชื่อที่ดีงามของสังคมมักจะถูกปลูกฝังให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไปของสังคม ดังนั้น ปรัชญาบริสุทธิ์หรือปรัชญาทั่วไปกับปรัชญาการศึกษามีความใกล้ชิดกันมาก ปรัชญาทั่วไปเป็นการศึกษาเกี่ยวกับความจริง วิธีการค้นหาความจริงและคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ในสังคม แต่ปรัชญาการศึกษาเป็นการนำเอาปรัชญาทั่วไปมาประยุกต์เพื่อนำไปจัดการศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาทำไปเพื่อพัฒนาบุคคลพัฒนาสังคมชุมชนให้เกิดความสงบสุข อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น ปรัชญาทั่วไปกับปรัชญาการศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก ซึ่งนักปรัชญาและนักการศึกษาที่มีแนวคิดชั้นนำตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงสมัยปัจจุบันมักเป็นบุคคลคนเดียวกัน เช่น John Locke, Immanuel Kant, Johann Herbart, John Dewey เป็นต้น นอกจากนี้ ไม่เพียงแต่จุดเริ่มต้นและวิวัฒนาการของปรัชญาและปรัชญาการศึกษาเท่านั้นที่เหมือนกัน แต่ทั้งปรัชญาและปรัชญาการศึกษายังมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกันอีกด้วย กล่าวคือทั้งปรัชญาและปรัชญาการศึกษาจะสนใจเกี่ยวกับเรื่องราวของมนุษย์ซึ่งได้แก่ ธรรมชาติ ความรู้ ความสัมพันธ์ และพฤติกรรมของมนุษย์ และขณะเดียวกันสาขาวิชาทั้งสองต่างก็มีความสนใจร่วมกันในเรื่องที่จะทำให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น มีสันติและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สมชาย รัตนทองคำ, 2556, หน้า 5)

ปรัชญาการศึกษาในกลุ่มต่าง ๆ มีพื้นฐานจากความเชื่อหรือแนวคิดด้านปรัชญาแตกต่างกันออกไป และเนื่องจากการศึกษาเป็นศาสตร์ประยุกต์ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องศึกษาถึงแนวคิดต่าง ๆ ของปรัชญา เพื่อเป็นแนวคิดเพื่อทำความเข้าใจและมองปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างแจ่มแจ้ง นอกจากนี้ยังจะทำให้เกิดการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ ด้านการศึกษาได้อีกต่อไป ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจในแนวความคิดของปรัชญาการศึกษาในกลุ่มต่าง ๆ ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงปรัชญาการศึกษาเฉพาะในส่วนที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาและการเรียนการสอนในอดีตที่ผ่านมาเป็นตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยแยกเป็นประเด็น ๆ ดังต่อไปนี้

### 1. ปรัชญาสารัตถนิยม (Essentialism)

ปรัชญาสารัตถนิยม (essentialism) มีแนวคิดหลักเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม (conservation) ของสังคมซึ่ง Bramailt ได้เปรียบเทียบการศึกษาแบบนี้ว่า “เป็นแนวทางที่นำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมของสังคม” ซึ่งปรัชญาสารัตถนิยมมีรากฐานมาจากนักปรัชญา 2 กลุ่ม คือ ลัทธิจิตนิยม (idealism) และลัทธิสัจนิยม (realism) เนื่องจากปรัชญาทั้ง 2 ลัทธินี้มีความเชื่อพื้นฐานแตกต่างกัน ดังนั้น ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยมจึงแยกพิจารณาออกเป็น 2 กลุ่ม ตามรากฐานของปรัชญาดั้งเดิมในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (สมชาย รัตนทองคำ, 2556, หน้า 8-10)

#### 1.1 ปรัชญาสารัตถนิยมตามแนวของลัทธิจิตนิยม

1) แนวคิดทางสังคม เป้าหมายการศึกษาปรัชญาสารัตถนิยมตามแนวของลัทธิจิตนิยมมีแนวคิดที่ว่าบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเป็นเครื่องมือของสังคม ดังนั้น บุคคลจะต้องอุทิศตนเพื่อสังคมที่ตนเองอาศัย นอกจากนั้นยังมีความเห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดที่สังคมพึงกระทำคือการสะสม/อนุรักษ์มรดกของสังคมไว้ให้คนรุ่นต่อไป และช่วยสืบทอดวัฒนธรรมในสังคมให้คงอยู่ต่อไป ดังนั้น เป้าหมายทางการศึกษาตามความเชื่อดังกล่าว ตามทัศนะของนักปรัชญาในกลุ่มนี้จึงมีความเห็นว่าโรงเรียนจะต้องพัฒนาคุณธรรม รักษาและถ่ายทอดซึ่งคุณธรรมของสังคมในอดีตให้คงอยู่ตลอดไป ยิ่งบุคคลรุ่นต่อ ๆ ไป ซึ่งสิ่งใดก็ตามที่สังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่เป็นความจริงหรือเป็นสิ่งที่ดีงามแล้ว โรงเรียนหรือสถานศึกษาจะต้องถ่ายทอดสิ่งนั้นไปสู่คนรุ่นหลังต่อไป

2) ลักษณะผู้เรียน ในทัศนะของนักปรัชญาการศึกษาในกลุ่มนี้มีความเชื่อมั่นว่า ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดที่จะเป็นสิ่งที่นั่นสิ่งนี้ได้ ดังนั้น ถ้าหากผู้เรียนได้รับการอบรมสั่งสอนที่เหมาะสมก็จะเป็นผู้ที่มีอุดมการณ์ตามที่ต้องการได้ ดังนั้น หน้าที่ของนักเรียนก็คือจะต้องเลียนแบบจากครูโดยครูเป็นต้นแบบ และศึกษาเล่าเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ตามที่ครูกำหนดหรือครูเห็นว่าดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายวิชาที่เกี่ยวกับมานุษยวิทยา นอกจากนั้นนักปรัชญาในกลุ่มนี้ยังมีความเชื่อว่าโดยธรรมชาติของผู้เรียนที่แท้จริงแล้ว ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่ต้องทำดีที่สุดเพื่อจะทำให้ตนเองเป็นคนที่มีความสมบูรณ์มากที่สุด



3) ลักษณะครูผู้สอน เป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในกระบวนการทางการศึกษา เพราะครูเป็นผู้ที่เป็นแบบอย่างหรือต้นแบบของนักเรียนและเป็นสัญลักษณ์ที่นักเรียนจะต้องทำตัวให้เป็นเช่นนั้น ดังนั้น ครูจะต้องทำตัวให้ดีที่สุดและจะต้องพยายามฝึกนักเรียนให้เป็นคนที่มีอุดมการณ์ตามที่ต้องการ ครูเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของผู้เรียนและของสังคมนั้น

4) ลักษณะหลักสูตรหรือเนื้อหา นักปรัชญากลุ่มนี้มีความเห็นว่าหลักสูตรจะต้องเน้นการศึกษาวิชาประวัติศาสตร์ (history) สิ่งดั่งามของชุมชนตนเอง และประวัติบุคคลสำคัญโดยถือว่าประวัติศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจสังคมและชีวิตภายในสังคม ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับมานุษยวิทยาจะช่วยให้เข้าใจมนุษย์ได้ดีขึ้น

5) หลักการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการบรรยาย อภิปรายและทำตามตัวอย่างที่มีอยู่ สอนเนื้อหาและวิธีการเดิม ๆ ที่มีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาตั้งแต่อดีต

6) บทวิจารณ์ข้อสังเกตนักปรัชญากลุ่มสารัตถนิยมตามแนวของจิตนิยมมีข้อสังเกตดังนี้ (1) นักปรัชญากลุ่มนี้แยกร่างกายและจิตใจออกจากกัน ซึ่งเป็นการผิดจากสภาพความเป็นจริงของสังคมซึ่งไม่สามารถแยกได้ (2) ไม่คำนึงถึงประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ความแตกต่างของผู้เรียน และไม่สนใจความต้องการของผู้เรียน แต่มักสอนในสิ่งที่ผู้สอนอยากสอน ในความเป็นจริงแล้วถึงแม้ความรู้หรือข้อความรู้ทุกอย่างไม่ได้เกิดจากประสบการณ์ทั้งหมดก็ตาม บางส่วนเกิดจากข้อค้นพบและสิ่งที่ไม่ความมองข้ามว่าผู้เรียนทุกคนมีความรู้และประสบการณ์เดิมที่แตกต่างกัน ความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนก็แตกต่างกัน (3) การตั้งจุดประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาของนักปรัชญากลุ่มสารัตถนิยมนี้ เป็นสิ่งที่สูงเกินไป ซึ่งโดยธรรมชาติแล้ว มนุษย์ไม่สามารถจะกระทำอะไรที่สมบูรณ์แบบที่สุดได้ทุกอย่าง (4) การจัดการศึกษาในแนวทางของปรัชญากลุ่มจิตนิยมจะเป็นแนวทางนำไปสู่ระบบเผด็จการทางการศึกษาได้ และ (5) การให้การศึกษที่เน้นด้านมานุษยวิทยา (anthropology) แต่เพียงอย่างเดียว (เกิดความสุดขีด) ทำให้ไม่มีการยอมรับความก้าวหน้าของกลุ่มวิทยาศาสตร์หรือความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีได้

## 1.2 ปรัชญาสารัตถนิยมตามแนวของลัทธิสังคมนิยม

1) แนวคิดทางสังคมและเป้าหมายการศึกษา ปรัชญาสารัตถนิยมตามแนวลัทธิสังคมนิยม ได้กำหนดนโยบายทางสังคมในลักษณะใกล้เคียงกับลัทธิจิตนิยมซึ่งเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมอันเป็นมรดกของสังคมเช่นเดียวกัน แต่มรดกทางสังคมในทัศนะของนักปรัชญากลุ่มนี้จะหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์จะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางธรรมชาติ ดังนั้นเป้าหมายทางการศึกษาตามแนวคิดสารัตถนิยมกลุ่มสังคมนิยมเพื่อค้นหาความจริงต่าง ๆ ที่มีอยู่และเพื่อขยายความจริงและผสมผสานความจริงที่ได้อันไปยังคนรุ่นต่อไป โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับชีวิตทั่วไป และเกี่ยวกับหน้าที่ในอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ความจริงที่มีทฤษฎีสันับสนุนหรือความรู้ที่แจ้งชัดอยู่แล้วในคนรุ่นหนุ่มสาวและคนชราไปยังคนรุ่นต่อ ๆ ไป

2) ลักษณะผู้เรียน นักเรียนจะไม่มีอิสระในการเลือกเรียน แต่จะต้องถูกดำเนินการไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดและจะต้องอยู่ในระเบียบวินัยจนกระทั่งถึงวัยสมควรและสามารถกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

3) ลักษณะครูผู้สอน ผู้สอนจะต้องรับผิดชอบในการแนะนำสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่จริงให้นักเรียนได้รู้จัก ได้เรียนรู้โดยวิธีการบรรยาย สาธิต และประสบการณ์ตรง ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนได้รู้ถึงกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ ตามธรรมชาติ และเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงความลำเอียงอันจะเกิดขึ้นจากครู นักปรัชญากลุ่มนี้จะใช้เครื่องช่วยสอนและสื่อต่าง ๆ ด้วย

4) ลักษณะหลักสูตรหรือเนื้อหา นักปรัชญากลุ่มสังคมนิยมจะมองหลักสูตรว่าเป็นสิ่งที่สามารถแบ่งแยกให้เป็นความรู้ย่อยที่สามารถวัดได้ประเมินได้นักปรัชญากลุ่มสังคมนิยมหลายคนได้สนับสนุนแนวความคิดของ Thorndike (นักจิตวิทยากลุ่มพฤติกรรมนิยมและบิดาแห่งการวัดผลการศึกษา) ที่กล่าวว่าถ้าสิ่งต่าง ๆ มีอยู่จริงแล้ว สิ่งนั้นจะต้องมีปริมาณและจะสามารถวัดได้ ดังนั้นลักษณะหลักสูตรของปรัชญาสารัตถนิยมตามแนวของสังคมนิยมนั้น นักเรียนจะต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านภาษาในสังคมของตนเอง นักเรียนจะต้องคุ้นเคยกับวิธีการทางฟิสิกส์ เคมีและชีววิทยา นักเรียนจะต้องเรียนวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวกับมนุษย์ วรรณคดีและศิลปะที่สำคัญต่าง ๆ ของสังคม และในขั้นสุดท้ายควรจะสอนให้รู้เกี่ยวกับปรัชญาและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการนำเอาความรู้ไปสู่การปฏิบัติอีกด้วย

5) หลักการจัดการเรียนการสอน การเรียนการสอนจะเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อจะสามารถเข้าใจในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ วิธีการสอนจะเน้นการอุปมาน (inductive) ซึ่งเป็นการสรุปกฎเกณฑ์จากข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ วิธีการที่นิยมใช้กันมากก็คือ การทัศนศึกษา การใช้ภาพยนตร์ ฟิล์ม เครื่องบันทึกเสียงโทรทัศน์และวิทยุหรือสื่อประกอบการเรียนการสอน

6) บทวิจารณ์การจัดการศึกษาตามแนวความคิดของปรัชญากลุ่มนี้ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นอธิบายความสัมพันธ์ของเหตุและผลมักจะไม่คำนึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม และสิ่งที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากอีกประการหนึ่งก็คือการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้จะก่อให้เกิดระบบผูกขาด (ที่ว่าสิ่งใดควรสอนสิ่งใดไม่ควรสอน) ทั้งนี้เพราะการที่ยอมให้ผู้หนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเป็นผู้ชี้ว่าสิ่งใดเป็นความจริงสิ่งใดไม่เป็นความจริง สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดไม่สำคัญ สิ่งใดควรสอนสิ่งใดไม่ควรสอน ก็ย่อมจะเป็นอันตรายอย่างมากต่อสังคมประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามโดยสรุปแล้วปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม เน้นการถ่ายทอดทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นหลักหรือเป็นแก่นของสังคมในด้านความรู้ที่เป็นพื้นฐานเป็นหลัก ส่วนด้านทักษะก็เน้นทักษะที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้เพื่อการดำรงชีวิต การจัดการเรียนการสอนเน้นการสอนที่เป็นแบบแผนเดิม หรือปฏิบัติตามระเบียบวินัยซึ่งได้กำหนดไว้ อย่างเข้มงวดกดขี่ไม่ใช่เลือกเรียนอะไรง่าย ๆ ความเจริญก้าวหน้าหรือความคิดริเริ่มขึ้นกับครูผู้สอน

จะเป็นผู้จัดหามาให้ ครูเป็นแบบอย่างให้กับผู้เรียน ฉะนั้น ครูผู้สอนจะต้องได้รับการฝึกฝนอบรมมาเป็นอย่างดี การสอนเน้นให้ผู้เรียนรู้และการท่องจำ

## 2. ปรัชญานิรันตรนิยม (Perennialism)

ปรัชญานิรันตรนิยม เป็นปรัชญาการศึกษาที่ประยุกต์มาจากปรัชญาบริสุทธิ์ลัทธิ Neo-Thomism ซึ่งมีแนวความเชื่อว่า “ความจริงและความดีสูงสุดย่อมไม่เปลี่ยนแปลงหรือเป็นสิ่งที่เรียกว่าอมตะ” โดยเฉพาะเรื่องของความรู้ค่านิยมและวัฒนธรรมที่ดีไม่ว่าจะอยู่ที่แห่งหนใดก็เป็นสิ่งที่ดีเสมอไม่ว่าเวลาจะเปลี่ยนไป ดังนี้ (สมชาย รัตนทองคำ, 2556, หน้า 14-16)

1) แนวคิดทางสังคมและเป้าหมายการศึกษา ปรัชญานิรันตรนิยมมุ่งเน้นความสำคัญของความคงที่หรือความไม่เปลี่ยนแปลง ดังนั้น ในทัศนะของนักปรัชญากลุ่มนี้จึงถือว่าความจริงหรือความรู้ในอดีตย่อมสามารถนำมาใช้ได้ในปัจจุบัน และถือว่าศีลธรรมและความรู้ต่าง ๆ มาจากวัดและมหาวิทยาลัย การปลูกฝังความรู้และพัฒนาความรู้ควรทำตั้งแต่วัยเป็นเด็ก และเชื่อว่าโรงเรียนที่ต่ำกว่าระดับอุดมศึกษาจะมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงสังคมน้อยกว่าระดับอุดมศึกษา ดังนั้น เป้าหมายการศึกษาที่จัดสำหรับคนทุกคนในสังคม และทุกยุคทุกสมัยจะมีความเหมือนกัน นั่นก็คือจะเป็นการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถของคนให้สูงขึ้น

2) ลักษณะผู้เรียน ปรัชญาการศึกษากรณานิรันตรนิยมจะมีความเชื่อว่า นักเรียนเป็นผู้ที่มีเหตุผลและมีแนวโน้มที่จะก้าวไปสู่ความจริงและความรู้ต่าง ๆ ดังนั้น โรงเรียนจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับความจริงและความรู้เหล่านั้น นักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้ที่มีเหตุผล ให้มีความจำและให้มีความตั้งใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เป็นเลิศ

3) ลักษณะครูผู้สอน กลุ่มนิรันตรนิยมนั้นเชื่อว่าครูจะเป็นตัวอย่างและเป็นผู้ควบคุมดูแลและรักษาระเบียบ วินัย และเนื่องจากครูจะต้องเป็นผู้ที่ฝึกอบรมนักเรียนให้เป็นคนมีเหตุผลและเป็นผู้มีความตั้งใจในการทำงาน ดังนั้น ครูจะต้องมีคุณลักษณะดังกล่าวและต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน

4) ลักษณะหลักสูตรหรือเนื้อหา หลักสูตรในทัศนะของนักปรัชญากลุ่มนิรันตรนิยมประกอบด้วยเนื้อหาสาระ 2 ประเภท คือ เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับจิตใจซึ่งส่วนใหญ่จะเน้นการศึกษาทางมานุษยวิทยา (anthropology) และนักปรัชญากลุ่มนิรันตรในสหรัฐอเมริกาหลายคนได้สนับสนุนแนวความคิดที่จะให้ใช้เรื่องราวและวรรณคดีจากหนังสือ “The Great Book” เป็นวิชาพื้นฐานของหลักสูตรระดับอุดมศึกษา ทั้งนี้ เนื่องจากมีความเห็นว่าเรื่องราวในหนังสือดังกล่าวได้รับการพิสูจน์ด้วยกาลเวลามาแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่าที่ดั่งาม สามารถสืบทอดต่อไปยังอนุชนรุ่นต่อไป

5) หลักการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มนิรันตรนิยมได้ตั้งอยู่บนรากฐานของการฝึกอบรมทางจิตใจและปัญญาโดยใช้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ และเนื่องจากว่าธรรมชาติของผู้เรียนมีความต้องการอยากจะทำเรียนรู้อะไรต่าง ๆ เป็นทุนเดิม ดังนั้นนักปรัชญากลุ่มนิรันตร

นิยมจึงใช้ธรรมชาติดังกล่าวของผู้เรียนเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน ก้าวไปสู่ความมีเหตุผล วิธีการสอนที่กลุ่มนิรันตรนิยมได้ใช้มากก็คือวิธีการบรรยายเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้ใช้วิธีการให้ท่องจำเนื้อหาสาระต่าง ๆ และวิธีการถามตอบ (ปุจฉา-วิสัชนา) อีกด้วย

6) บทวิจารณ์การจัดการศึกษาตามแนวคิดของนักปรัชญานิรันตรนิยมได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่ากลุ่มนี้สนใจเรื่องราวในอดีตเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเชื่อว่าโลกปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีมีมากขึ้น การจะละเลยความก้าวหน้าในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง ประการต่อไปก็คือความจริงสุดยอดในทัศนะของนักปรัชญานิรันตรนิยมมักได้มาโดยการนึกคิดและยึดติดกับศาสนา (คริสต์ศาสนา) โดยข้อเท็จจริงดังกล่าวบางเรื่องเมื่อมีการทดสอบโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์แล้วพบว่ามีความผิดพลาดอยู่มาก และประการสุดท้ายกลุ่มนิรันตรนิยมมักจะมองว่าความรู้เป็นเรื่องที่มีความสิ้นสุดในตัวของมันเอง ซึ่งการมองในลักษณะดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นเหตุผลไม่เพียงพอสำหรับเรื่องของการจัดการศึกษา ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับปรัชญากรุปสาระตถนิยมแล้ว ปรัชญากรุปนิรันตรนิยม เน้นหนักไปทางด้านการพัฒนาปัญญา การใช้เหตุผล โดยยึดความรู้ที่ได้รับการยอมรับแล้วมากกว่าแนวความรู้ใหม่ ๆ จึงมักถูกมองว่าอยู่ในกลุ่มพวกหัวสูงกลุ่มพวกนักปราชญ์ จนลืมนึกไปว่าผู้เรียนกลุ่มปัญญาปานกลางและต่ำก็สามารถเป็นพลเมืองดีและสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคมได้เช่นกัน

### 3. ปรัชญาพัฒนานิยม (Progressivism)

ปรัชญาพัฒนานิยม (progressivism) เป็นปรัชญาที่ประยุกต์มาจากปรัชญาบริสุทธิกรุปปฏิบัตินิยม (pragmatism) พัฒนานิยม หมายถึง การนิยมหาความรู้อย่างมีอิสระภาพ มีเสรีภาพในการเรียนการค้นคว้า การทดลอง เพื่อพัฒนาประสบการณ์และความรู้อยู่เสมออย่างไม่หยุดนิ่ง แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามปรัชญาพัฒนานิยม มีดังนี้

1) แนวคิดทางสังคมและเป้าหมายการศึกษา นักปรัชญาการศึกษากรุปพัฒนานิยมจะถือว่าโรงเรียน เป็นเครื่องมือของสังคมที่ใช้สำหรับถ่ายทอดวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของสังคมไปสู่อนุชนรุ่นหลัง โรงเรียนที่ดีควรสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ยอมรับในสังคม และสามารถนำพาผู้เรียนไปสู่ความสุขของชีวิตในอนาคต การดำเนินการต่าง ๆ ตามปรัชญาการศึกษากรุปนี้ จะเน้นวิธีการประชาธิปไตย เป้าหมายการศึกษา นักปรัชญากรุปพัฒนานิยมมีความเห็นว่าเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการศึกษาก็คือการสร้างสถานการณ์ที่จะสร้างความก้าวหน้าให้แก่ผู้เรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และถือว่าโรงเรียนเป็นสถาบันที่จะต้องมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้ดีขึ้น

2) ลักษณะผู้เรียนเป็นผู้ที่จะต้องพบกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน และได้ยอมรับว่านักเรียนแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน

3) ลักษณะครูผู้สอนภาระหน้าที่ของครูก็คือแนะแนวทางให้แก่ผู้เรียนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมกับจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้มากที่สุด ครูจะต้องเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนเช่นเดียวกับนักเรียน และมีหน้าที่ช่วยเหลือสนับสนุน นักเรียนในการพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ทำอยู่ เป็นผู้สนับสนุนให้นักเรียนได้ร่วมมือกันทำงานมากกว่าการแข่งขันกันในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

4) ลักษณะหลักสูตรหรือเนื้อหา ในทัศนะของปรัชญากลุ่มพัฒนานิยมจะยึดเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน และคัดค้านอย่างยิ่งต่อหลักสูตรที่ยึดเอาวิชาเป็นศูนย์กลาง การเรียนการสอนมักยึดเอาความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก ดังนั้น หลักสูตรจึงมีความยืดหยุ่นมากที่สุด ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญหลักสูตรแบบนี้มีชื่อเรียกว่า “หลักสูตรประสบการณ์” หรือ “หลักสูตรที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง”

5) หลักการจัดการเรียนการสอน ใช้วิธีการเรียนการสอนในหลายลักษณะที่เห็นว่าจะนำมาใช้ได้และมีความแตกต่างกันตั้งแต่จัดแบบตามสบายจนกระทั่งถึงแบบที่มีระเบียบแบบแผน สำหรับวิธีการที่นิยมใช้มากก็คือการทำโครงการ การอภิปรายกลุ่ม และการแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล การจัดการเรียนการสอนตามแนวความคิดของกลุ่มพัฒนานิยม จะเน้น “คิดอย่างไร” มากกว่า “คิดอะไร” นั่นคือเน้นกระบวนการมากกว่าจุดหมายปลายทางหรือผลลัพธ์ของการเรียน

6) บทวิจารณ์ได้มีนักการศึกษาได้วิจารณ์เกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาของกลุ่มพัฒนานิยมไว้ดังต่อไปนี้ คือ (1) จากหลักการที่ถือเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนและกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำเอง จะช่วยให้นักเรียนสามารถก้าวไปสู่การปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดีขึ้นและมีชีวิตที่ดีขึ้น คำถามจึงอยู่ที่การปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น การเข้าสังคมได้ดีขึ้น และมีชีวิตที่ดีขึ้นนั้นมีความหมายอย่างไร สอนอย่างไร (2) ข้อที่ถูกโจมตีอีกอย่างหนึ่งก็คือ การให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสนใจของตนเอง โดยทั่วไปเชื่อว่าจะให้อิสระกับผู้เรียนในระดับสูงกว่าปริญญาตรีในการเลือกเรียนแขนงวิชาต่าง ๆ ก็เนื่องจากว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ทางสติปัญญาสูงเพียงพอ แต่การให้ผู้เรียนซึ่งยังไม่มีความพร้อมทางสติปัญญาเลือกเรียนสิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียนนั้น อาจประสบความสำเร็จล้มเหลวในที่สุด (3) การที่นักปรัชญากลุ่มพัฒนานิยมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากเพื่อนและคำแนะนำของครูนั้น ได้มีผู้คัดค้านในประเด็นที่ว่า เนื่องจากความรู้มีอยู่มาก และขณะเดียวกันผู้เรียนก็ยังไม่มีความสามารถจำแนกได้ว่าความรู้ไหนมีความจำเป็นและความรู้ไหนไม่มีความจำเป็น ดังนั้น กลุ่มผู้คัดค้านจึงมีความเห็นว่าผู้เรียนควรจะได้เรียนในสิ่งที่ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้มากกว่าจะเลือกหรือตัดสินใจด้วยตนเอง (4) จากการที่กลุ่มพัฒนานิยมได้กล่าวว่าการเรียนโดยการแก้ปัญหาจะนำไปสู่ความงอกงามทางสติปัญญาและได้นำเอาผลการศึกษาค้นคว้า จากการวิจัย “Eight Years Study” (โครงการปฏิรูปการศึกษา ประเทศสหรัฐอเมริกา) มายืนยันนั้นก็มีผู้คัดค้านว่าในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ยังมีตัวแปรอีกมากมายที่ยังไม่ได้

ควบคุม ดังนั้น การจะสรุปว่าการเรียนด้วยกระบวนการหรือวิธีแก้ปัญหาเป็นการเรียนที่ดีที่สุดนั้นยังไม่เพียงพอ (5) จากการที่กลุ่มพิพัฒน์นิยมกล่าวว่า ผู้เรียนเป็นเด็กไม่ใช่ผู้ใหญ่ที่ย่อส่วนลงมา การพัฒนาการด้านความคิดยังไม่สมบูรณ์เหมือนผู้ใหญ่ ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนจึงควรจัดเพื่อผู้เรียนโดยตรงมีผู้คัดค้านว่าถ้าหากไม่คำนึงถึงลักษณะที่ผู้เรียนควรจะทำเช่นไรเมื่อเขาเป็นผู้ใหญ่แล้ว ถ้าผู้เรียนต้องการที่จะเป็นผู้ที่สังคมไม่ปรารถนา เช่น ใช้ชีวิตเป็นอันธพาลจะทำอย่างไร (6) การที่กลุ่มพิพัฒน์นิยมสนับสนุนให้มีการร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขันก็มีผู้ท้วงติงว่าถ้าหากไม่มีการแนะนำถึงความร่วมมือในสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำแล้ว บางครั้งการร่วมมืออาจนำไปสู่การร่วมมือในทางที่ผิดพลาดได้ (7) การที่กลุ่มพิพัฒน์นิยมกล่าวว่า ปรัชญาการศึกษาของกลุ่มนี้ เป็นระบบการศึกษาในรูปแบบของประชาธิปไตย ดังนั้น ในสายตาของกลุ่มนี้จึงมองการศึกษาของประเทศอื่น เช่น การศึกษาของประเทศฝรั่งเศสว่าไม่เป็นประชาธิปไตย ทั้ง ๆ ที่การศึกษาในประเทศเหล่านั้นก็มีความเป็นประชาธิปไตย และเป็นที่ยอมรับกันของคนทั่วทั้งประเทศ และ (8) สิ่งที่ถูกโจมตีจากประชาชนเป็นอย่างมากคือ จากการที่ไม่เน้นความสำคัญด้านเนื้อหาวิชา ทำให้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์สู่ประเทศรัสเซียไม่ได้ กล่าวคือในปี ค.ศ.1957 รัสเซียได้ส่งดาวเทียมสปุตนิก (Sputnik) ขึ้นไปสู่อวกาศเป็นประเทศแรก โดยเหตุนี้การศึกษาแบบพิพัฒน์นิยมจึงถูกโจมตีว่ามีว่าสนใจแต่ผู้เรียน แต่ไม่สนใจเนื้อหาวิชาการเลย (Kneller, 1964 อ้างถึงใน สัจด์ อุทรานันท์, 2532, หน้า 44-45) เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าจัดการศึกษาตามแนวพิพัฒน์นิยมมีแนวโน้มในการต่อต้านแนวความคิดการจัดการศึกษาแบบเก่าที่เน้นระเบียบวินัย เน้นการเรียนการสอนที่เข้มงวดที่ต้องทำแบบฝึกหัดตามหลักสูตรและท่องจำเป็นหลัก การจัดการศึกษาตามแนวพิพัฒน์นิยมจะเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา

#### 4. ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism)

ปรัชญาแนวปฏิรูปนิยม (reconstructionism) มีรากฐานมาจากปรัชญาปฏิบัตินิยม (pragmatism) เช่นเดียวกับปรัชญาพิพัฒน์นิยม โดยทั่วไปถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาการศึกษาแบบพิพัฒน์นิยม บิดาของปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมนี้ คือ “Theodor Brameld”

1) แนวคิดทางสังคมและเป้าหมายการศึกษา กลุ่มปฏิรูปนิยมมีความเชื่อว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือโดยตรงสำหรับการเปลี่ยนแปลงสังคม ในภาวะที่สังคมกำลังเผชิญปัญหาประการต่าง ๆ อยู่ นั่น การศึกษาควรจะมีบทบาทในการแก้ปัญหาและพัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ดังนั้น เป้าหมายการศึกษา ควรมุ่งให้ผู้เรียนสนใจและตระหนักถึงความสำคัญ

2) ลักษณะผู้เรียนจะต้องมีความรู้สึกสำนึกในหน้าที่รับช่วงของการสร้างสังคมใหม่ โดยเหตุนี้ผู้เรียนจำเป็นจะต้องหาประสบการณ์ด้วยตนเองให้มากที่สุดเพื่อจะได้รู้จักตนเอง รู้สภาพปัญหาของสังคมตนเอง และรู้ว่าจะทำอะไรให้กับสังคมบ้างในอนาคต และผู้เรียนมีเสรีภาพในด้านของ

การกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้มากที่สุดของตนเอง สร้างความรู้สึกว่าผู้เรียนเป็นสมาชิกของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสามารถปฏิรูปสังคมให้ดีขึ้นได้

3) ลักษณะครูผู้สอน นักปรัชญาปฏิรูปนิยมถือว่าครูจะต้องเป็นผู้นำในสังคม สร้างระเบียบแบบแผนที่เหมาะสมให้เกิดขึ้น ครูมีหน้าที่สอนกระบวนการประชาธิปไตยให้นักเรียนสามารถนำกระบวนการนี้ไปใช้ทั้งขณะที่อยู่ในโรงเรียนและในสังคมอนาคตต่อไป

4) ลักษณะหลักสูตรหรือเนื้อหา หลักสูตรในทัศนะของนักปรัชญาปฏิรูปนิยมยึดเอาอนาคตเป็นศูนย์กลาง โดยพยายามจัดให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนที่ต้องการจะเป็นในในอนาคต เนื้อหาวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรจะเกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาของสังคมปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ เน้นหนักในวิชาสังคมศึกษา มักจะจัดหลักสูตรในรูปของหลักสูตรแบบแกน และยึดเอาภาระหน้าที่ภายในสังคมเป็นหลักในการจัด

5) หลักการจัดการเรียนการสอน การจัดเวลาสำหรับการสอนจะมีความยืดหยุ่นได้มากเพื่อให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะต่าง ๆ ได้ ครูให้เสรีภาพแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองและทำในสิ่งที่ดีที่สุดในส่วนรวม

6) บทวิจารณ์ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยมถูกวิจารณ์ในลักษณะที่ว่าในการปฏิรูปสังคมนั้น ค่านิยมที่ดีที่สุดที่คนในสังคมปัจจุบัน ณ สภาพการณ์นั้น ๆ พึ่งมีนั้นคืออะไร และสังคมที่จะช่วยให้คนรู้จักตนเองนั้นควรมีลักษณะอย่างไร ปัญหาดังกล่าวนี้ยังหาข้อยุติไม่ได้ ดังนั้น แนวคิดการศึกษาปฏิรูปนิยม มุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปสังคมไปสู่สังคมใหม่ที่มีประชาธิปไตย มีความทัดเทียมของบุคคลในสังคม และเป็นสังคมที่มาจากประชาชนโดยแท้จริงมิใช่สังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การศึกษาจึงมุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการคิด ยึดหยุ่นมีหลักในการทำงาน เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของสังคมที่ตนอาศัย ผู้สอนต้องไม่ทะนงว่าเป็นผู้รู้และเก่งผู้เดียวแต่ต้องพยายามประคับประคองและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมตามที่มุ่งหมาย

##### 5. ปรัชญาการศึกษากลุ่มภาวะนิยม (Existentialism)

คำว่า “existentialism” มีความหมายว่า ความมีอยู่หรือเป็นแก่นแท้ของความจริง ซึ่งเน้นการมีอยู่ของมนุษย์แต่ละคนซึ่งมีสิ่งแวดล้อมและสภาพของตนเอง ปรัชญาการศึกษาของกลุ่มภาวะนิยมจะเป็นแนวความคิดที่เน้นความพึงพอใจของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ให้ความสำคัญกับเสรีภาพและความเป็นตัวของตัวเองของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหน้าที่ของมนุษย์แต่ละคนที่จะเลือกอย่างเสรี สร้างลักษณะของตนเองตามแบบอย่างตนเองปรารถนา การที่มนุษย์จะกระทำเช่นนั้นได้จำเป็นต้องมีเสรีภาพเป็นสำคัญ โดยจะเป็นเสรีภาพในการเลือกและตัดสินใจ ซึ่งเสรีภาพต้องควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจนั้น ๆ ที่อาจมีผลต่อตนเองและผู้อื่นด้วย

1) แนวคิดทางสังคมและเป้าหมายการศึกษา กลุ่มภาวะนิยมมีความเชื่อว่ามนุษย์เกิดมาบนโลกพร้อมกับความว่างเปล่าไม่มีสาระอะไรติดมา ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของตัวมนุษย์เองที่จะต้อง

พยายามค้นหาตัวเอง และเลือกสร้างลักษณะของตนเองที่ตนอยากจะเป็น อาทิ เป็นครู แพทย์ วิศวกร ช่างนา ผู้เสียสละ เป็นต้น ในการเลือกนั้น บุคคลมีสิทธิเสรีภาพปราศจากเงื่อนไข และกฎเกณฑ์ของสังคมบีบบังคับ ดังนั้น เป้าหมายการศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนได้ค้นพบและรู้จักตนเองโดยการทบทวน การพิจารณาใคร่ครวญ และการตรวจสอบตนเองอยู่เสมอ ๆ เพื่อให้เกิดสำนึกที่ถูกต้อง การศึกษาช่วยให้ผู้เรียนรู้จักศักยภาพของตนเอง

2) ลักษณะผู้เรียน มีเสรีภาพอย่างมากในการที่จะเลือกเรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองสนใจในประเทศไทยได้มีการทดลองจัดตั้งโรงเรียนตามแนวความคิดของปรัชญากลุ่มภาวะนิยมคือโรงเรียนหมู่บ้านเด็ก ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดสอนตามความสามารถของผู้เรียน ตามความชอบของผู้เรียนเป็นหลัก หรือ Summer Hill, Non-Grade School เป็นต้น

3) ลักษณะครูผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นตัวกระตุ้นเร่งเร้าให้ผู้เรียนรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ครูควรพยายามทำให้ผู้เรียนเข้าใจว่าชีวิตเป็นของตัวผู้เรียนเองดังนั้นผู้เรียนควรเป็นผู้กำหนดแนวทางชีวิตเอง หลังจากได้ศึกษาข้อมูลต่าง ๆ และได้รับคำแนะนำจากครูหรือผู้มีประสบการณ์แล้วผู้สอนควรมีความเป็นกันเองและร่วมคิดร่วมทำกับผู้เรียน

4) ลักษณะหลักสูตรหรือเนื้อหาให้ความสำคัญกับทุกรายวิชาและทุกเนื้อหาเสมอภาคกัน หากผู้เรียนเห็นว่าวิชาใดเหมาะกับตนที่จะทำให้ตนเข้าใจสังคมและตัวเองได้ ย่อมถือว่าวิชานั้นเหมาะกับผู้เรียน เนื้อหาในหลักสูตรจะมุ่งเน้นการเจริญเติบโตและพัฒนาการผู้เรียน ดังนั้น วิชาที่สอนจึงมีความโน้มเอียงไปทางหมวดมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

5) หลักการจัดการเรียนการสอน ตามแนวความคิดของปรัชญากลุ่มนี้สะท้อนให้เห็นได้อย่างหลากหลายรูปแบบ เช่น การศึกษาในระบบเปิด ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกรายวิชาต่าง ๆ การสอนแบบไม่มีชั้นเรียน การจัดกลุ่มผู้เรียนหลายกลุ่มอายุ เป็นต้น

6) บทวิจารณ์สำหรับข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามแนวคิดของนักปรัชญาภาวะนิยมก็คือมักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์กับการลงทุนทางการศึกษาทั้งนี้เพราะว่าการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของแต่ละคนนั้น จะต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นกลุ่ม

จากที่กล่าวมาสรุปประเด็นสำคัญได้ว่าเนื่องจากปรัชญาการศึกษาเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความเชื่อในการจัดการศึกษา ดังนั้น ปรัชญาการศึกษาจึงมีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตรโดยตรง สังคมใดที่มีแนวความคิดเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาในลักษณะใดลักษณะหนึ่ง แนวคิดอันนั้นก็สะท้อนให้เห็นได้จากการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนซึ่งพิจารณาได้จากแนวทางการจัดการเรียนการสอนตามลัทธิปรัชญาการศึกษาดังกล่าวมาแล้ว ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าปรัชญาการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตร นอกจากนี้ธรรมชาติของศาสตร์ทางการศึกษาซึ่งเป็นศาสตร์ประยุกต์ (applied science) แนวคิด



ตลอดจนวิธีการจัดการศึกษาจึงได้นำเอาความรู้ต่าง ๆ ที่ได้จากศาสตร์สาขาต่าง ๆ เช่น ปรัชญา จิตวิทยา (psychology) สังคมวิทยา (sociology) เป็นต้น มาเป็นแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาโดยศาสตร์ทางการศึกษาจะพยายามเลือกสรรเอาเฉพาะสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นหรือสามารถนำไปปฏิบัติได้ มาเป็นส่วนประกอบในการจัดการศึกษา วิธีการเลือกสรรสิ่งต่าง ๆ จะครอบคลุมไปถึงการเลือกสรรศาสตร์ต่าง ๆ ในระดับสาขาวิชา และเลือกสรรเนื้อหาสาระในระดับย่อย ซึ่งอยู่ภายในแต่ละสาขาวิชาอีกด้วย ในเรื่องปรัชญาการศึกษา ก็เช่นเดียวกัน เนื่องจากปรัชญาแต่ละลัทธิจะมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดในแต่ละสังคม กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือจะเป็นข้อจำกัดอย่างยิ่งถ้าจะนำเอาปรัชญาลัทธิใดลัทธิหนึ่งมาใช้กับสังคมไทยโดยตรง การจัดการศึกษาของไทยในอดีต ระหว่างปี พ.ศ. 2411-2547 อาจกล่าวได้ว่า เป็นไปตามแนวสาร์ตานิยม (อ้างถึงใน สงัด อุทรานันท์, 2532, หน้า 46) แต่ในปัจจุบันอาจเป็นการยากที่จะกล่าวว่าปรัชญาการศึกษาในหลักสูตรไทยเป็นไปตามลัทธิปรัชญาใดซึ่งอาจจะบอกได้เพียงแต่ว่าโดยส่วนใหญ่แล้ว มีความสอดคล้องกับลัทธิใดหรือปรัชญาใดมากที่สุดเท่าที่เห็น ตัวอย่างเช่น อาจบอกได้เพียงว่าหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503 นั้น มีความสอดคล้องกับลัทธิปรัชญาแบบสาร์ตานิยมมากที่สุด หรือหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 นั้นมีความสอดคล้องกับปรัชญาลัทธิปฏิรูปนิยม มากที่สุด ที่กล่าวหลักสูตรของไทยมีความสอดคล้องกับลัทธิปรัชญาแบบนั้นแบบนี้มากที่สุดนั้น เป็นเพียงการกล่าวส่วนใหญ่นั้น แนวคิดในการจัดการศึกษาค่อนข้างไปในลัทธิปรัชญาใดปรัชญาหนึ่งเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่าทุกอย่างจะเป็นไปตามแนวคิดของปรัชญาลัทธิอื่น ๆ ทั้งหมด ทั้งนี้อาจเนื่องจากว่านอกจากจะมีแนวคิดตามปรัชญานั้น ๆ แล้วยังมีความคิดจากปรัชญาลัทธิอื่น ๆ ผสมผสานอยู่ด้วย ปรัชญาลัทธิอื่น ๆ ผสมผสานอยู่ด้วยปรัชญาที่เกิดจากการผสมผสานแนวความคิดของปรัชญาอื่น ๆ อยู่ มีชื่อเฉพาะว่า “ปรัชญาแบบผสมผสาน” หรือ “Eclecticism”) โดยลักษณะเช่นนี้จึงกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่าหลักสูตรประถมศึกษาของไทยเป็นไปตามลัทธิปรัชญาแบบผสมผสานก็ได้ ซึ่งแนวคิดปรัชญาแบบนี้จะทำการเลือกสรรเอาส่วนที่เห็นว่ามีเหมาะสมจากปรัชญาลัทธิต่าง ๆ มาผสมผสานกันโดยไม่ยึดลัทธิใดลัทธิหนึ่งโดยตรง

พร้อมนี้ หลังจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นนี้แล้ว ผู้วิจัยจะนำสาระสำคัญจากแนวคิด ทฤษฎีในประเด็นทางการศึกษาและปรัชญาการศึกษาไปตีความ วิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงวิชาการแล้วประยุกต์สร้างเป็นข้อคำถามวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และข้อคำถามวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) ในประเด็นสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธินเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป

## 2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

### 2.2.1 ทฤษฎีการบริหารจัดการศึกษา

ข้อความตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 (2547, หน้า 23) บัญญัติไว้ว่า คำว่า “สถานศึกษา” หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ ศูนย์ศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ วิทยาลัย วิทยาลัยชุมชน สถาบันหรือสถานศึกษาที่เรียกชื่ออย่างอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและตามประกาศกระทรวง การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ การบริหารเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดการระเบียบอย่างเป็นระบบ คือมีหลักเกณฑ์และทฤษฎีที่พึงเชื่อถือได้อันเกิดจากการค้นคว้าเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการบริหาร โดยลักษณะนี้ การบริหารจัดการจึงเป็นศาสตร์ (science) เป็นศาสตร์ทางสังคมซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกับวิชาจิตวิทยา (psychology) สังคมวิทยา (sociology) และรัฐศาสตร์ (political science) แต่ถ้าพิจารณาการบริหารในลักษณะของการปฏิบัติที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคน ที่จะ ทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นการประยุกต์เอาความรู้ หลักการและทฤษฎีไปรับใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อม การบริหารก็จะมีลักษณะเป็นศิลป์ (arts) ปัจจัยสำคัญการบริหารที่สำคัญมี 4 อย่าง ที่เรียกว่า 4 Ms ได้แก่ คน (man) เงิน (money) วัสดุสิ่งของ (materials) และการจัดการ (management) (ภาวนิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542, หน้า 11-12) กระบวนการบริหารการศึกษา ทฤษฎีทางการบริหารมีวิวัฒนาการการบริหารการศึกษา ดังนี้

ระยะที่ 1 ระหว่าง ค.ศ. 1887–1945 ยุคนักทฤษฎีการบริหารสมัยดั้งเดิม (The Classical Organization Theory) แบ่งย่อยเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (อ้างอิงใน ภาวนิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542, หน้า 10)

1. นักวิชาการกลุ่มการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ของ Taylor (scientific management) ของ Frederick Taylor ความมุ่งหมายสูงสุดของแนวคิดเชิงวิทยาศาสตร์ คือ จัดการบริหารธุรกิจหรือโรงงานให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ซึ่ง Frederick Taylor มองคนงานแต่ละคนเปรียบเสมือนเครื่องจักรที่สามารถปรับปรุงเพื่อเพิ่มผลผลิตขององค์กรได้ เจ้าของตำรับ “The One Best Way” คือประสิทธิภาพของการทำงานสูงสุดจะเกิดขึ้นได้ต้องขึ้นอยู่กับสิ่งสำคัญ 3 อย่าง คือ การเลือกคนที่มีความสามารถสูงสุด การฝึกอบรมคนงานให้ถูกวิธี และการหาสิ่งจูงใจให้เกิดกำลังใจในการทำงาน Frederick Taylor คือ ผลผลิตของยุคอุตสาหกรรมในงานวิจัยเรื่อง “Time and Motion Studies” เวลาและการเคลื่อนไหว เชื่อว่ามีวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่จะบรรลุวัตถุประสงค์เพียงวิธีเดียวที่ดีที่สุด เขาเชื่อในวิธีแบ่งงานกันทำ ผู้ปฏิบัติระดับกลางต้องรับผิดชอบต่อระดับบน Frederick Taylor เสนอระบบการจ้างงานบนพื้นฐานการสร้างแรงจูงใจ กล่าวโดยสรุปหลัก

วิทยาศาสตร์ของ Taylor มี 3 หลักการ คือ การแบ่งงาน (division of labors) การควบคุมดูแล บังคับบัญชาตามสายงาน (hierarchy) และการจ่ายค่าจ้างเพื่อสร้างแรงจูงใจ (incentive payment)

ระยะที่ 2 ระหว่าง ค.ศ. 1945–1958 (ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542, หน้า 10-11) ยุคทฤษฎี มนุษย์สัมพันธ์ Douglas J. La Follette ได้นำเอาจิตวิทยามาใช้และได้เสนอการแก้ปัญหาความขัดแย้งไว้ 3 แนวทาง คือ (1) Domination คือ ใช้อำนาจอีกฝ่ายสยบลงคือให้อีกฝ่ายแพ้ให้ได้ไม่คืนัก (2) Compromise คือ คนละครึ่งทางเพื่อให้เหตุการณ์สงบโดยประนีประนอม และ (3) Integration คือ การหาแนวทางที่ไม่มีใครเสียหน้า กล่าวคือการได้รับประโยชน์ทั้ง 2 ทาง (win-win) นอกจากนี้ Douglas J. La Follette ให้ทัศนะน่าฟังว่า “การเกิดความขัดแย้งในหน่วยงานนับว่าเป็นความพบกพร่องของการบริหาร” (อ้างถึงใน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542, หน้า 20-21) ผลงานการวิจัยหรือผลการทดลองฮอว์ธอร์น (Hawthorn Experiment) ที่ Elton Mayo กับคณะทำการวิจัยเริ่มที่ข้อสมมติฐานว่าสิ่งแวดล้อมมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของคนงาน มีการค้นพบจากการทดลองคือมีการสร้างกลุ่มแบบไม่เป็นทางการในองค์กร ทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ที่ว่าความสัมพันธ์ของมนุษย์มีความสำคัญมากซึ่งผลการศึกษาทดลองของเมโย (George Elton Mayo) และคณะ พอสรุปได้ดังนี้ (1) คนเป็นสิ่งที่มีชีวิต จิตใจ ขวัญ กำลังใจและความพึงพอใจเป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการทำงาน (2) เงินไม่ใช่สิ่งล่อใจที่สำคัญแต่เพียงอย่างเดียว รางวัลทางจิตใจมีผลต่อการจูงใจในการทำงานไม่น้อยกว่าเงิน และ (3) กระบวนการทำงานจะขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมมากกว่าสภาพแวดล้อม ทางกายภาพคับที่อยู่ได้คับใจอยู่ยาก ข้อคิดที่สำคัญคือการตอบสนองคนด้านความต้องการศักดิ์ศรีและการยกย่องจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานจากแนวคิด “มนุษย์สัมพันธ์”

ระยะที่ 3 ตั้งแต่ ค.ศ. 1958–ปัจจุบัน (อ้างถึงใน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, 2542, หน้า 18-19) ยุคแห่งการใช้ทฤษฎีการบริหารหรือการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ การยึดหลักระบบงาน + ความสัมพันธ์ของคน + พฤติกรรมขององค์กรซึ่งมีแนวคิด หลักการ ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

1) Chester I Barnard เขียนหนังสือชื่อ “The Function of the Executive” ที่กล่าวถึงงานในหน้าที่ของผู้บริหารโดยให้ความสำคัญต่อบุคคลระบบของความร่วมมือขององค์กรและเป้าหมายขององค์กรกับความต้องการของบุคคลในองค์กรต้องสมดุลกัน

2) ทฤษฎีของ Abraham Maslow. ว่าด้วยการจัดอันดับขั้นของความต้องการของมนุษย์ (Maslow–Hierarchy of Needs) เป็นการศึกษาในเรื่องแรงจูงใจโดยการแบ่งความต้องการของมนุษย์ตั้งแต่ความต้องการด้านกายภาพ ความต้องการด้านความปลอดภัยความต้องการด้านสังคม ความต้องการด้านการเคารพ นับถือ และประการสุดท้าย คือการบรรลุศักยภาพของตนเอง (self-actualization) คือมีโอกาสได้พัฒนาตนเองถึงขั้นสูงสุดจากการทำงาน แต่ความต้องการเหล่านั้นต้องได้รับการสนองตอบตามลำดับขั้น

3) ทฤษฎี X ทฤษฎี Y ของ Douglas MC Gregor (Theory X, Theory Y) เขาได้เสนอแนวคิดการบริหารอยู่บนพื้นฐานของข้อสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ต่างกัน ทฤษฎี X (The traditional view of direction and control) ทฤษฎีนี้เกิดข้อสมมติฐาน ดังนี้ (1) คนไม่ชอบทำงานและหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบ (2) คนไม่ทะเยอทะยานและไม่คิดริเริ่ม มักชอบให้การสั่ง (3) คนเห็นแก่ตนเองมากกว่าองค์กร (4) คนมักต่อต้านการเปลี่ยนแปลง และ (5) คนมักโกงและหลอกง่าย ผลการมองธรรมชาติของมนุษย์ในลักษณะเช่นนี้ กระบวนการบริหารจัดการจึงเน้นการใช้เงิน ใช้อัตุต่าง ๆ เป็นเครื่องล่อใจ เน้นการควบคุมหรือการสั่งการ เป็นต้น ทฤษฎี Y (The integration of individual and organization goal) ทฤษฎีข้อนี้เกิดจากข้อสมมติฐาน ดังนี้ (1) คนจะให้ความร่วมมือ สนับสนุน รับผิดชอบ ขยันขันแข็ง (2) คนไม่เกียจคร้านและไว้วางใจได้ (3) คนมีความคิดริเริ่มทำงาน ถ้าได้รับการจูงใจอย่างถูกต้อง และ (4) คนมักจะพัฒนาวิธีการทำงานและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ผู้บังคับบัญชาจะไม่ควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเข้มงวด แต่จะส่งเสริมให้รู้จักควบคุมตนเองหรือของกลุ่มมากขึ้น ต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันจากความเชื่อที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดระบบการบริหารที่แตกต่างกันระหว่างระบบที่เน้นการควบคุมกับระบบที่ ค่อนข้างให้อิสระภาพ

4) อุชิ (Ouchi) ชาวญี่ปุ่นได้เสนอ ทฤษฎี Z (Z Theory) (William G. Ouchi) ศาสตราจารย์แห่งมหาวิทยาลัย UCLA (Institute of California Los Angeles) ทฤษฎีนี้เป็นการรวมเอาหลักการของทฤษฎี X, Y เข้าด้วยกัน แนวความคิดก็คือองค์กรต้องมีลักษณะที่ควบคุมมนุษย์ แต่มนุษย์ก็รักความเป็นอิสระและมีความต้องการหน้าที่ของผู้บริหารจึงต้องปรับเป้าหมายขององค์กรให้สอดคล้องกับเป้าหมายของบุคคลในองค์กร บทสรุปเพื่อออกมา (compromise) ทั้งสองทฤษฎี โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญจำนวน 4 ประการ คือ (1) การทำให้ปรัชญาที่กำหนดไว้บรรลุเป้าหมาย (2) การพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ (3) การให้ความไว้วางใจแก่ผู้อยู่ใต้การบังคับบัญชา และ (4) การให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

### 2.2.2 หลักการบริหารการศึกษา

#### 1. ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ในยุคปฏิรูปการศึกษาภายใต้รูปแบบการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ในยุคของการบริหารจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันท่ามกลางกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการแข่งขันเพื่อสร้างข้อได้เปรียบและความมุ่งมั่นของสังคมที่ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว รุนแรงและมีความหลากหลายนั้น ต่างก็ส่งผลกระทบต่อวงวิชาชีพโดยเฉพาะด้านการศึกษาซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนบริบทและโครงสร้างการบริหารของการบริหารจัดการศึกษาภายใต้สาระแห่งบทบัญญัติของกฎหมายการศึกษาที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542” เป็นการจัดโครงสร้างการบริหารการศึกษาโดยยึดหลักของการมีเอกภาพเชิงนโยบาย หลากหลายในการปฏิบัติโดยเน้นระบบการกระจายอำนาจและการยึดหลักการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น

เป็นสำคัญ (วิชัย ตันศิริ, 2542, หน้า 27) สารสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 นั้น ได้เสนอแนวคิดและ วิธีการจัดการศึกษาที่ท้าทายหลายด้าน จึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่าในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินี้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในด้านต่าง ๆ คือ ปฏิรูประบบ การศึกษาให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งระบบ ปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตรและเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน ปฏิรูประบบการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น และเอกชนโดยเน้นเรื่องการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับสถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาให้เพื่อการศึกษา ปฏิรูประบบประกันคุณภาพการศึกษา เน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายในและให้มีการรับรองและประเมินผลมาตรฐานจากองค์กรภายนอก และปฏิรูปสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อและเทคโนโลยีในรูปแบบที่หลากหลายที่มีคุณภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 15-18) การปฏิรูปการศึกษามุ่งให้เกิดคุณภาพทั้งในด้านผลผลิต กระบวนการจัดการและปัจจัยต่าง ๆ โดยมุ่งหวังให้การจัดการศึกษาพัฒนาทั้งระบบ บุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ก็คือผู้บริหารสถานศึกษาเพราะต้อง เป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการเรียน การสอนและการเรียนรู้ รวมทั้งประสานสัมพันธ์ ระดมและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพล วังสินธุ์, 2545, หน้า 29) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปรียบได้ว่าเป็นจอมทัพสำคัญ ที่จะนำพาองค์กรให้ก้าวไปในกระแสแห่งการปฏิรูปได้อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงทางบริบทหลากหลายส่วนนั้นน่าจะเปรียบได้กับ “ผู้บริหารมืออาชีพ” จึงจะเหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันที่จะทำหน้าที่สำคัญให้ไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์โดยการกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาสู่การปฏิบัติที่แสดงให้เห็นศักยภาพ คุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาแห่งนั้น

## 2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารหรือผู้นำหรือผู้จัดองค์การหรือหัวหน้างาน ไม่ว่าจะหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ตาม ย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อการสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง บางครั้งการจัดองค์การแม้จะไม่เรียบร้อยถูกต้องอยู่บ้าง ก็อาจได้รับผลงานที่สูงขึ้นได้ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่ดี แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำของผู้บริหารไม่ดี แม้การจัดองค์การถูกต้องหรือดีเพียงใดก็ตาม ผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้น ๆ ย่อมสมบูรณ์ได้ยาก ดังนั้นผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้อง เหมาะสมเพราะความสำเร็จของงานทุกด้านขององค์การขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้นำซึ่งจะวินิจฉัยสั่งการหรือตัดสินใจ

แก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารหรือผู้นำนั้น ควรที่จะประกอบด้วยเรื่องที่สำคัญ ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะด้านความรู้ทางวิชาการ และคุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหาร

### 3. คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา

ปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ในโรงเรียน คือระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วม ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปในการศึกษาจึงต้องมีศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สำคัญที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อก้าวถึงคุณลักษณะของนักบริหารดูเหมือนจะมีการกล่าวไว้มากมาย ซึ่งมีทั้งทัศนะส่วนตัวที่เกิดจากประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารมาและผลจากการศึกษาและวิจัยของนักวิชาการซึ่งมีทั้งของไทยและต่างประเทศ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรา 39 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้กระทรวงกระจายอำนาจ (decentralize) การบริหารจัดการไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 82-84)

### 4. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเป็นการให้หลักฐานข้อมูลแก่ประชาชนว่าบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนและสาธารณชนมั่นใจในคุณภาพของนักเรียน ดังนั้น โรงเรียนต้องจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่กล่าวถึงที่ยังเป็นผลให้เกิดการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการปฏิรูปการศึกษาที่จะต้องบริหารแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะของผู้นำแบบประชาธิปไตย จะให้ความสำคัญ ให้เกียรติ และให้ความเคารพในศักดิ์ศรีของผู้ร่วมงาน ยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานแสดงความคิดเห็นร่วมแก้ปัญหาและร่วมตัดสินใจ เป็นผู้มีส่วนร่วม มีความเชื่อมั่น เห็นคุณค่าของตนเองและผู้ร่วมงาน ซื่อสัตย์ จริงใจ มีความสามารถกระตุ้นและจูงใจให้เกิดความรักและความผูกพันในโรงเรียน ดังนั้น การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนเองโดยการใช้หลักการบริหารคุณภาพที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ โรงเรียนสร้างทีมงาน ซึ่งมีความสำคัญต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school based management: SBM)

### 5. ปัจจัยเสริมสร้างความเป็นนักบริหารมืออาชีพ

นอกจากคุณลักษณะและบทบาทที่สำคัญของการเป็นนักผู้บริหารการศึกษาเมื่ออาชีพดังกล่าวมาแล้วนั้นยังมีปัจจัยเสริมบางประการที่จะเป็นตัวชี้วัดสำคัญของการเป็นนักผู้บริหารการศึกษาเมื่ออาชีพได้อย่างสง่างาม เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายต่อการปฏิบัติภารกิจตามบทบาท หน้าที่เชิงบริหารจัดการ การศึกษาในสถานศึกษา ปัจจัยบ่งบอกความสำคัญเหล่านี้ คือ (1) คุณวุฒิด้านการศึกษา เป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญจะต้องมี กล่าวคือต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษาที่ตรงตามคุณสมบัติที่กำหนดในกฎหมายวิชาชีพ โดยเฉพาะในยุคปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการมืออาชีพทางการบริหาร บุคคลเหล่านี้ต้องมีคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก ทางด้านการศึกษาเป็นสำคัญ (2) ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ต้องมีประสบการณ์สั่งสมในการปฏิบัติงานที่ผ่านมา โดยเฉพาะประสบการณ์ด้านการบริหารทางการศึกษาในองค์กรทางการศึกษาระดับต่าง ๆ ในตำแหน่งทางการบริหารการศึกษาที่ได้ดำเนินบทบาทภารกิจตามสายงานที่กำหนดไว้ (3) ประสบการณ์การฝึกอบรม ศึกษา ดูงาน ผู้บริหารการศึกษาเมื่ออาชีพต้องได้รับการเพิ่มพูนประสบการณ์ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านการฝึกอบรมหลักสูตรต่าง ๆ การศึกษาดูงานจากแหล่งวิทยาการความรู้ สามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับมาพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (4) การสร้างผลงานทางวิชาการ เป็นองค์ประกอบของการสร้างนักบริหารการศึกษาก้าวสู่มืออาชีพ โดยมีผลงานทางวิชาการ เป็นเครื่องมือยืนยันถึงศักยภาพดังกล่าว ผลงานสามารถจัดกระทำได้หลายรูปแบบ ทั้งด้านการวิเคราะห์งานวิจัย การเขียนและเรียบเรียงเอกสารทางวิชาการ การเขียนบทความ ตำรา เป็นต้น ออกเผยแพร่แก่หน่วยงานอื่น ๆ ให้แพร่หลายทั่วถึง รวมทั้งการเป็นวิทยากรเผยแพร่ความรู้ รวมทั้งนวัตกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (5) ผลงานดีเด่นที่สั่งสมไว้ผลสำเร็จจากการปฏิบัติงานของผู้บริหารการศึกษาเมื่ออาชีพ อาจดูจากหลักฐาน ที่เป็นผลงานที่สั่งสมไว้ จนเป็นที่ประจักษ์แก่ชุมชน สังคม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และ (6) ลักษณะเฉพาะของเอกัตบุคคล เป็นลักษณะเฉพาะตัว (character) ที่นักบริหารการศึกษาเมื่ออาชีพ (professional) ควรเสริมสร้างให้บังเกิดขึ้น ได้แก่ มีบุคลิกที่ดี สง่างามน่าเชื่อถือ มีความขยันหมั่นเพียร สัมมาอาชีพ มีความรับผิดชอบระดับสูงทั้งต่อตนเอง ครอบครัว หน่วยงาน องค์กร มีความซื่อสัตย์สุจริต ตรงต่อเวลา บริหารเวลาได้ดี มีความกระตือรือร้นในการทำงาน ใฝ่หาความรู้ให้เกิดประโยชน์ และรักษาระเบียบวินัยได้ดี และเป็นแบบอย่างที่ดี (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545, หน้า 82-84)

จากที่กล่าวสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาจะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้มีความเหมาะสม และทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและมีคุณสมบัติของความเป็นนักประชาธิปไตยเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ บุคลิกลักษณะ และคุณสมบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง ดังนั้น

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคปฏิรูปการศึกษาควรมีลักษณะที่สำคัญคือ นักพัฒนา นักแก้ปัญหา นักตัดสินใจ นักประนีประนอม นักการทูต นักวางแผน นักปกครองและนักปราชญ์ เป็นต้น

หลังจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นนี้แล้ว ผู้วิจัยจะนำสาระต่างแห่งแนวคิด ทฤษฎีและข้อค้นบางประเด็นทางการศึกษาและปรัชญาการศึกษาไปตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เชิงวิชาการแล้ว ประยุกต์สร้างเป็นข้อคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และข้อคำถามการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เพื่อศึกษาวิจัยในประเด็นของทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ ต่อไป

### 2.3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องที่ได้ได้รับความสนใจเป็นอย่างยิ่งในวงการการศึกษาในประเทศไทยนับตั้งแต่ช่วงเวลาในการเปลี่ยนผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 คือช่วงเวลาร้อยปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 ถึง ค.ศ. 2100 แต่หากจะตอบแบบวิชาการมากขึ้นก็คือศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในหลากหลายเรื่องราวจนกระทบต่อการทำงานและการใช้ชีวิตของพลโลกและก่อให้เกิดเสียงเรียกร้องให้เตรียมความพร้อมพลโลกเพื่อรองรับต่อการทำงานและการใช้ชีวิตในศตวรรษที่ 21 ประเทศที่ริเริ่มการเรียกร้องให้เตรียมความพร้อมเมืองสำหรับศตวรรษที่ 21 ขึ้นเป็นประเทศแรก ๆ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยการเรียกร้องอย่างเป็นทางการเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2009 จากองค์กรความร่วมมือระหว่างบริษัทขนาดใหญ่ องค์กรวิชาชีพระดับประเทศและสำนักงานด้านการศึกษารัฐ โดยเรียกตัวเองว่าภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (partnership for 21<sup>st</sup> century skills) ที่แสดงเหตุผลสำคัญเพื่อรองรับการเรียกร้องดังกล่าว (Kay, 2010, pp. 28-29)

#### 2.3.1 การศึกษาในศตวรรษที่ 21

ลักษณะของหลักสูตรในศตวรรษที่ 21 จะเป็นหลักสูตรที่เน้นคุณลักษณะเชิงวิพากษ์ เชิงสหวิทยาการ ยึดโครงงานเป็นฐานและขับเคลื่อนด้วยการวิจัยเชื่อมโยงท้องถิ่นชุมชนเข้ากับภาค ประเทศและโลก ในบางโอกาสนักเรียนสามารถร่วมมือกับโครงงานต่าง ๆ ได้ทั่วโลก เป็นหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง พหุปัญญา เทคโนโลยีและมัลติมีเดีย ความรู้พื้นฐานเชิงพหุสำหรับศตวรรษที่ 21 และการประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งการเรียนรู้จากการให้บริการก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญภาพของห้องเรียนจะขยายกลายเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นผู้ชี้นำตนเองได้ มีการทำงานทั้งอย่างเป็นอิสระและอย่างร่วมมือกันคนอื่น หลักสูตรและการสอนจะมีลักษณะท้าทายสำหรับนักเรียนทุกคนและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักสูตรจะไม่เน้นการยึดตำราเป็นตัวขับเคลื่อน หรือ



แบบแยกส่วนเช่นในอดีต แต่จะเป็นหลักสูตรแบบยึดโครงงานและการบูรณาการการสอนทักษะและเนื้อหาจะไม่เป็นจุดหมายปลายทางเช่นที่เคยเป็นมา แต่นักเรียนจะต้องมีการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและการปฏิบัติในโครงงาน การเรียนรู้จากตำราจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ความรู้จะไม่หมายถึงการจดจำข้อเท็จจริงหรือตัวเลข แต่จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการวิจัยและการปฏิบัติโดยเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เก่าที่มีอยู่ ทักษะและเนื้อหาที่ได้รับจะเกี่ยวข้องและมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติในโครงงาน จะไม่จบลงตรงที่การได้รับทักษะและเนื้อหาแล้วเท่านั้น การประเมินผลจะเปลี่ยนจากการประเมินความจำและความไม่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจต่อการนำไปปฏิบัติได้จริง ไปเป็นการประเมินที่ผู้ถูกประเมินมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองด้วย ทักษะที่คาดหวังสำหรับศตวรรษที่ 21 ที่เรียนรู้ผ่านหลักสูตรที่เป็นสหวิทยาการ บูรณาการ ยึดโครงงานเป็นฐานและอื่น ๆ ดังกล่าวจะเน้นเรื่อง (1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (2) ทักษะแห่งชีวิตและอาชีพ ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีที่คาดหวังว่าอาจจะเกิดขึ้นได้จากความร่วมมือในการทำงานเป็นทีม การคิดเชิงวิพากษ์ในปัญหาที่ซับซ้อน การนำเสนอด้วยวาจาและด้วยการเขียน การใช้เทคโนโลยี ความเป็นพลเมืองดี การฝึกปฏิบัติอาชีพ การวิจัยและการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิมไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจงใจตนเองและความตระหนักในสภาพแวดล้อมและเหนืออื่นใด คือความสามารถใช้ความรู้ได้อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนาเรียนเพื่ออนาคตให้นักเรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวกที่มีทั้งความสำเร็จและมีความสุข (การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, 2565, ออนไลน์)

### 2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในประเทศไทยนั้นได้ยึดหลักของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางตามความคิดของนักคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) ที่เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ นักจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ Piaget นักจิตวิทยาชาวสวิส และ Vygotsky นักจิตวิทยาชาวรัสเซีย Piaget เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนโครงสร้างความรู้ความคิด เกิดการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ส่วน Vygotsky อธิบายหลักการสำคัญว่าผู้เรียนจะมีความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในระดับหนึ่ง และจะสามารถก้าวไปยังระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้นตามศักยภาพที่มีอยู่เมื่อได้รับการแนะนำ ช่วยเหลือจากผู้รู้ แนวความคิดของทั้ง Piaget และ Vygotsky มีส่วนที่คล้ายคลึงกัน

ตรงการมีปฏิสัมพันธ์เพื่อนำสู่การเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่และการไปถึงระดับที่ผู้เรียนมีศักยภาพ แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลง ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นทำให้วงการการศึกษาในประเทศไทยจำเป็นต้องตอบสนองต่อความท้าทายที่ต้องเผชิญอยู่ เราต้องการรูปแบบการทำงานที่สามารถพัฒนาแนวความคิดเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อที่สามารถจัดการศึกษาตอบสนองต่อความต้องการที่กำลังเปลี่ยนแปลงของสังคมซึ่งเยาวชนไทยกำลังเผชิญอยู่ จากนิยามของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในบทนี้สามารถนิยามความหมายและพยายามทำความเข้าใจว่าครูที่มีหน้าที่สอนนั้น จะออกแบบบทเรียนอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าหมายเกิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เมื่อทำความเข้าใจนิยามของทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะเห็นได้ว่ามุมมองของนักการศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนในอนาคตมีคุณลักษณะ 4 ประการ ดังนี้ (1) วิธีทางของกระบวนการคิด ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การคิดแบบมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหา การเรียนรู้และตัดสินใจ (2) วิธีทางของกระบวนการทำงาน ได้แก่ การติดต่อสื่อสารและการร่วมมือ (3) เครื่องมือสำหรับกระบวนการทำงาน ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะความรู้ด้านข้อมูล และ (4) ทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในโลกปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นพลเมือง ชีวิตและอาชีพและความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

ในศตวรรษที่ 21 ไอซีที (ICT) ได้เข้ามาบทบาทในทางการศึกษาเป็นอย่างมากและเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของคนทั่วโลก ไอซีที (ICT) ในปัจจุบันจึงไม่ใช่เป็นเพียงแหล่งข้อมูลข่าวสารเท่านั้น การเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีครอบคลุมวิธีการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การเรียนรู้บนคอมพิวเตอร์ การเรียนรู้บนเว็บ การเรียนผ่านห้องเรียนเสมือนจริง ความร่วมมือทางดิจิทัล เป็นต้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท เช่น อินเทอร์เน็ต อินทราเน็ต เอ็กซ์ทราเน็ต การถ่ายทอดผ่านดาวเทียม แลกบันทึกลงเสียงและวิดีโอทัศน์ โทรทัศน์ที่สามารถโต้ตอบกันได้ และซีดีรอม (CD-ROM) การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีความสำคัญมากขึ้นเป็นลำดับเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างไม่หยุดนิ่งของเทคโนโลยีทำให้ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้และเตรียมพร้อมตนเองเพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเหล่านี้ในการเรียนการสอน วิธีการเตรียมตัวในการใช้เทคโนโลยีในการสอน คือ เทคนิครู้เขา-รู้เราโดยสิ่งที่ครูต้องรู้มี 2 ประการคือ (1) การรู้และเข้าใจศักยภาพของทรัพยากรที่โรงเรียนมี เช่น ครูต้องรู้ว่าในโรงเรียนมีอะไรที่สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ โดยปกติแล้วสิ่งที่โรงเรียนมีคือ ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องเรียนที่มีเครื่องฉายโปรเจกเตอร์ (projector) คอมพิวเตอร์แบบตั้งโต๊ะ หรือแบบโน้ตบุ๊ก รวมไปถึงระบบขยายเสียง และ (2) ครูต้องมีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอน รวมไปถึงข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ โปรแกรมประยุกต์ที่เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอนสื่อภาพ และเสียง วิดีทัศน์ ข่าวและประเด็นที่เป็นที่สนใจ เป็นต้น

เทคโนโลยีที่ครูสามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิด มีจำนวนมาก และครูสามารถเลือกใช้ได้ตามความถนัดหรือความสนใจ

จากแนวคิดความสำคัญของทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้คนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต เนื่องจากเป็นยุคที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการเตรียมคนไปเผชิญการเปลี่ยนแปลง ซึ่งคนยุคใหม่จึงต้องมีทักษะที่สูงในการเรียนรู้และปรับตัว เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในด้านรูปแบบเศรษฐกิจ การพึ่งพาอาศัยในที่เพิ่มมากขึ้นและภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

### 2.3.3 กรอบความคิดหลักสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

วอร์พจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์ (2554, หน้า 118-137) กล่าวว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องก้าวข้าม “สาระวิชา” ไปสู่การเรียนรู้ “ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21” (21<sup>st</sup> century skills) ซึ่งครูจะเป็นผู้สอนไม่ได้แต่ต้องให้นักเรียนเป็นผู้เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูจะออกแบบการเรียนรู้ ฝึกฝนให้ตนเองเป็นโค้ชและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้แบบ PBL (problem-based learning) ของนักเรียน ซึ่งสิ่งที่เป็นตัวช่วยของครูในการจัดการเรียนรู้คือ ชุมชนการเรียนรู้ครูเพื่อศิษย์ เกิดจากการรวมตัวกันของครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การทำหน้าที่ การปฏิบัติงานของครูแต่ละคนนั่นเองมีองค์ประกอบและสาระสำคัญในประเด็นดังต่อไปนี้

1. กรอบความคิดของภาคีเพื่อทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1) วิชาแกน (core subject) พระราชบัญญัติการศึกษาพื้นฐานถ้วนหน้า ค.ศ. 2001 (No Child Left Behind Act of 2001) ของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดวิชาแกนที่จำเป็นต้องเรียนรู้ไว้คือ วิชาภาษาอังกฤษ การอ่าน ศิลปะการใช้ภาษา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ หน้าที่พลเมือง การปกครอง เศรษฐศาสตร์ ศิลปะ ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์

2) เนื้อหาสำหรับศตวรรษที่ 21 เนื้อหาในสาขาใหม่ ๆ ที่สำคัญต่อความสำเร็จในที่ทำงานและชุมชน แต่โรงเรียนต่าง ๆ ในทุกวันนี้ไม่ได้เน้นในการนำไปสอน ได้แก่ จิตสำนึกต่อโลก ความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้พื้นฐานด้านพลเมืองและความตระหนักในสุขภาพและสวัสดิภาพ

3) ทักษะการเรียนรู้และการคิด นอกจากการเรียนรู้เนื้อหาวิชาการแล้วนักเรียนจำเป็นต้องรู้จักวิธีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รู้จักใช้สิ่งที่เรียนมาอย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ ทักษะการเรียนรู้และการคิด ประกอบด้วย การคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะ

การสร้างสรรคและผลิตนวัตกรรม ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะการเรียนรู้ตามบริบทและทักษะพื้นฐานด้านข้อมูลและสื่อ

4) ความรู้พื้นฐานไอซีที (ICT literacy) ความรู้พื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในบริบทของการเรียนรู้วิชาแกน นักเรียนต้องใช้เทคโนโลยีให้เป็นเพื่อเรียนรู้เนื้อหาและทักษะ และจะได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ไขปัญหา การใช้ข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร การผลิตนวัตกรรมและการร่วมมือทำงาน

5) ทักษะชีวิต ครูที่ดีย่อมรู้จักสอดแทรกทักษะชีวิตในบทเรียน ทักษะชีวิตที่สำคัญที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้แก่ ความเป็นผู้นำ ความมีจริยธรรม การรู้จักรับผิดชอบ ความสามารถในการปรับตัว การรู้จักเพิ่มพูนประสิทธิภาพของตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ทักษะในการเข้าถึงคน ความสามารถในการชี้นำตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

6) การประเมินในศตวรรษที่ 21 การประเมินผลที่แท้จริงเป็นพื้นฐานสำคัญ สำหรับการศึกษาศตวรรษที่ 21 การประเมินนี้ต้องวัดผลลัพธ์สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ วิชาแกน เนื้อหาสำหรับศตวรรษที่ 21 ทักษะการเรียนรู้และการคิด ความรู้พื้นฐานไอซีที (ICT) และทักษะชีวิต การประเมินทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ควรทำควบคู่ไปกับการประเมินวิชาแกนเพราะการประเมินที่แยกขาดกันจะบั่นทอนเป้าหมายในการหลอมรวมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เข้ากับวิชาแกน เทคโนโลยีสมัยใหม่จะช่วยให้การประเมินมีประสิทธิภาพ มีความยั่งยืน และเสียค่าใช้จ่ายน้อยลง แบบทดสอบมาตรฐานเพียงอย่างเดียวใช้วัดทักษะและความรู้ที่เรียนได้ไม่กี่ย่าง การประเมินต้องผสมผสานให้สมดุลระหว่างแบบทดสอบมาตรฐานที่มีคุณภาพ กับการประเมินในชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพจึงจะเกิดเป็นเครื่องมืออันทรงพลังสำหรับครูและนักเรียนในการเรียนรู้เนื้อหาและทักษะที่จำเป็นต่อความสำเร็จ

2. กรอบความคิด ห้องวิจัยการศึกษาเขตภาคกลางตอนเหนือ (NCREL) และกลุ่มเมทีริ (Metiri Group) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1) ความรู้พื้นฐานในยุคดิจิทัล ได้แก่ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้พื้นฐานเชิงทัศนการณ์และข้อมูล ความรู้พื้นฐานทางพหุวัฒนธรรม (multicultural) และจิตสำนึกต่อโลก

2) การคิดเชิงประดิษฐ์ ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว การจัดการความซับซ้อน ความสามารถในการชี้นำตนเอง ความอยากรู้ ความสร้างสรรค์ ความกล้าเสี่ยง การคิดระดับสูงและการใช้เหตุผลที่ดี

3) การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ ด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อสังคม และความรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมือง และการสื่อสารแบบโต้ตอบ

4) การเพิ่มผลิตผลระดับสูง ได้แก่ การจัดลำดับความสำคัญ การวางแผน การจัดการ เพื่อมุ่งผลลัพธ์ การใช้เครื่องมือจริงอย่างมีประสิทธิภาพ และความสามารถในการสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพและเหมาะสม

3. องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1) ความสามารถในการใช้เครื่องมืออย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักใช้ภาษา สัญลักษณ์และเนื้อหาข้อความอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้ความรู้และข้อมูลข่าวสารอย่างมีประสิทธิภาพและใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความสามารถด้านปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มที่หลากหลาย โดยมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือและทำงานเป็นทีม จัดการและแก้ไขความขัดแย้ง

3) ความสามารถในการโต้ตอบโดยอิสระ โดยการคำนึงถึงภาพรวม วางแผนชีวิตและดำเนินตามโครงการส่วนตัวที่วางไว้ ปกป้องและยืนยันสิทธิ ผลประโยชน์ ข้อจำกัดและความต้องการ

4. กรอบคิด สภาผู้นำแห่งชาติเพื่อการศึกษาเสรีและสัญญาของอเมริกา (LEAP) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1) ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมมนุษย์และโลกทางกายภาพและโลกธรรมชาติ ได้แก่ ในเรื่องวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษาและศิลปะโดยเน้นการศึกษาเพื่อตอบคำถามสำคัญ ทั้งในยุคนี้อันเป็นที่คงอยู่ทุกยุคทุกสมัย

2) ทักษะทางปัญญาและเชิงปฏิบัติ ได้แก่ การตั้งคำถามและการวิเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์และการคิดเชิงสร้างสรรค์ การสื่อสารด้วยการเขียนและพูด ความรู้พื้นฐานในเรื่องปริมาณ ความรู้พื้นฐานในข้อมูลข่าวสาร การทำงานเป็นทีมและการแก้ไขปัญหา โดยมีการฝึกปฏิบัติให้ทั่วทุกหลักสูตร ในลักษณะที่มีความท้าทายของปัญหา โครงการและมาตรฐานการปฏิบัติและประเมินผล

3) ความรับผิดชอบส่วนตัวและต่อสังคม ได้แก่ ความรู้และการมีส่วนร่วมในฐานะพลเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก

4) การเรียนรู้แบบบูรณาการ ได้แก่ การสังเคราะห์และความสำคัญขั้นสูงในการศึกษาทั่วไปและเฉพาะทางโดยอาศัยผ่านการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะและความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมใหม่และปัญหาที่ซับซ้อน

5. สมาคมเทคโนโลยีการศึกษานานาชาติ (ISTE) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1) ความสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยนักเรียนสามารถแสดงความคิดสร้างสรรค์ ผลิตความรู้ และพัฒนานวัตกรรมที่เป็นผลผลิตและกระบวนการโดยใช้เทคโนโลยีในด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีเพื่อสร้างแนวคิดใหม่ ผลิตภัณฑ์ใหม่หรือกระบวนการใหม่ การสร้างงานที่เป็นต้นแบบเพื่อสื่อถึงตัวตนหรือกลุ่ม การใช้โมเดลและการจำลองเพื่อสำรวจระบบและปัญหาที่ซับซ้อน และการหาแนวโน้มและคาดการณ์ความเป็นไปได้

2) การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน โดยนักเรียนสามารถใช้ประโยชน์จากสื่อดิจิทัล และสภาพแวดล้อมทางดิจิทัลเพื่อสื่อสารและทำงานร่วมกัน รวมทั้งเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ทางไกล สำหรับตนเองและผู้อื่น ด้วยการกระทำต่อไปนี้ คือการมีปฏิสัมพันธ์ให้ความร่วมมือและเผยแพร่ผลงานร่วมกับเพื่อน ผู้เชี่ยวชาญและบุคคลอื่น ๆ โดยใช้สื่อประเภทดิจิทัล และสภาพแวดล้อมทางดิจิทัล การสื่อสารข้อมูลและความคิดไปสู่ผู้รับจำนวนมากอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้สื่อหลากหลายรูปแบบ การพัฒนาความเข้าใจทางวัฒนธรรมและจิตสำนึกต่อโลกด้วยการคลุกคลีกับผู้เรียนจากวัฒนธรรมอื่น และการช่วยเหลือสมาชิกในโครงการให้ผลิตผลงานที่เป็นต้นแบบและช่วยแก้ไขปัญหา

3) ความเชี่ยวชาญในการค้นคว้าหาข้อมูล โดยนักเรียนสามารถใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อรวบรวม ประเมินและใช้ข้อมูลในด้านการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการสืบค้น การค้นหา จัดระเบียบ วิเคราะห์ ประเมิน สังเคราะห์และใช้ข้อมูลอย่างมีจริยธรรมจากแหล่งข้อมูลและสื่อต่าง ๆ การประเมินและคัดเลือกแหล่งข้อมูลและเครื่องมือดิจิทัลตามความเหมาะสมกับภารกิจนั้น ๆ และการประมวลผลข้อมูลและรายงานผล

4) การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ โดยนักเรียนสามารถแสดงทักษะการคิดเชิงวิพากษ์เพื่อวางแผนและวิจัย บริหารโครงการ แก้ปัญหาและตัดสินใจจากข้อมูลโดยใช้เครื่องมือดิจิทัลและแหล่งข้อมูลดิจิทัลที่เหมาะสม ในด้านการกำหนดและนิยามปัญหาที่แท้จริงและกำหนดคำถามสำคัญเพื่อการค้นคว้า การวางแผนและบริหารกิจกรรมเพื่อหาคำตอบหรือทำโครงการให้ลุล่วง การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบและ/หรือเพื่อตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูลและการใช้กระบวนการต่าง ๆ และแนวทางที่หลากหลายเพื่อสำรวจทางเลือกอื่น ๆ

5) ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (digital citizenship) โดยนักเรียนสามารถแสดงความเข้าใจประเด็นทางสังคม วัฒนธรรมและความเป็นมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรมและตามครรลองกฎหมาย ด้วยการสนับสนุนและฝึกใช้ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีอย่างปลอดภัย ถูกกฎหมายและอย่างรับผิดชอบ การแสดงทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความร่วมมือ การเรียนรู้และการเพิ่มผลผลิต การแสดงให้เห็นว่าตนเองรู้จักรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการแสดงความเป็นผู้นำในฐานะพลเมืองดิจิทัล

6) การใช้งานเทคโนโลยีและแนวคิด โดยนักเรียนสามารถแสดงให้เห็นว่าเขาเข้าใจแนวคิด ระบบและการทำงานของเทคโนโลยี ในด้านความเข้าใจและการใช้ระบบเทคโนโลยี การเลือก

และใช้โปรแกรมประยุกต์อย่างมีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาของระบบและโปรแกรมประยุกต์ได้ และการรู้จักใช้ความรู้ที่มีในปัจจุบันเพื่อเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีใหม่ ๆ

### 2.3.4 ความสำคัญของครูแห่งศตวรรษที่ 21

ครูนับเป็นปัจจัยหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เมื่อครูอยากให้ศิษย์มีความรู้ความชำนาญในด้านทักษะใด ตัวครูเองนั้นจำเป็นต้องรู้และเข้าใจในสิ่งนั้นอย่างถ่องแท้ เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดสิ่งนั้นได้ แต่เนื่องด้วยปัจจุบันยังพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวครูพอสมควรซึ่งปัญหาดังกล่าวก็จะส่งผลกระทบต่อตนเองและภาพรวมของสังคมด้วย การพัฒนาด้านนโยบายด้านการศึกษาของชาติ มีปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อการพัฒนา ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสนใจและทุกหน่วยงานร่วมมือกันหาทางแก้ไขโดยปัญหาทางการศึกษาที่สำคัญคือปัญหาด้านครู เนื่องด้วยสภาพและวิธีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ครูต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้ได้ผู้เรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานของหลักสูตร มีในประเด็นดังต่อไปนี้ (ไพฑูริย์ สตินลารัตน์, 2556, หน้า 36-37)

#### 1. ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครู

1) ภาระงานอื่นนอกเหนือจากการสอน การทำหน้าที่อื่นนอกจากการสอน จะทำให้ครูมีเวลาเตรียมการสอนและมีสมาธิในการสอนน้อยลง ซึ่งโรงเรียนในประเทศไทยให้ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่อื่น เช่น พัสดุ บุคคล ธุรการ เป็นต้น จนทำให้ประสิทธิภาพการสอนลดลง

2) จำนวนครูไม่เพียงพอ และการสอนไม่ตรงกับวุฒิกำหนดอัตรากำลังที่ไม่เหมาะสมใช้อัตราส่วนของจำนวนนักเรียนต่อจำนวนครูเป็นเกณฑ์โดยไม่คำนึงถึงจำนวนห้องเรียนนั้นส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนของครู

3) ขาดทักษะทางด้านไอซีที (ICT) โดยครูจำนวนมาก ยังขาดทักษะด้านนี้ จึงทำให้รับรู้ข้อมูลหรือมีแหล่งค้นคว้าข้อมูลน้อยกว่านักเรียน นอกจากนี้สื่อการสอนที่มีแค่หนังสือ หรือตำราอาจตอบสนองการรับรู้และความต้องการของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ไม่เต็มที่

4) ครูรุ่นใหม่ขาดความเชี่ยวชาญในการสอนทั้งวิชาการและคุณลักษณะความเป็นครู ความเอาใจใส่ต่อเด็กลดลง ขาดประสบการณ์ ขณะที่ครูรุ่นเก่าไม่ปรับตัว ให้เข้ากับลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลง ไม่ปรับวิธีการสอน ไม่ใช่เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเสริมการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ

5) ครูสอนหนักส่งผลให้เด็กเรียนมากขึ้น ผลการทดสอบระดับชาติที่ไม่เป็นที่น่าพอใจ ทำให้ครูแก้ปัญหาโดยยังคงยึดวิธีการสอนแบบเดิม พยายามสอนเนื้อหาให้มากขึ้น ใช้เวลาสอนมากขึ้น เพื่อหวังให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ทำให้เด็กต้องใช้เวลาเรียนในห้องเรียนมากซึ่งจะเห็นได้จากผลการสำรวจของ UNESCO (UNESCO, 2000) ที่เด็กไทยใช้เวลาเรียนในห้องเรียนเฉลี่ย มากกว่าประเทศเพื่อนบ้าน

6) ขาดอิสระในการจัดการ ครูยังคงต้องปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งนโยบายเหล่านั้นไม่ได้ถูกต้องและดีเสมอไป เช่น การเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้คือนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษ 15 ปี แต่ไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ เป็นต้น

## 2. ปัจจัยส่งเสริมการทำหน้าที่ของครูให้เกิดประสิทธิภาพ

1) การอบรม การแลกเปลี่ยนและสร้างเครือข่ายความรู้ เช่น การจัดการความรู้ (knowledge management: KM) เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบ “Professional Learning Community (PLC)” เพื่อรวมตัวกันทำงานเป็นทีม ซึ่งอาจอยู่ภายในสถานศึกษาเดียวกันหรือต่างสถานศึกษาก็ได้โดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ครูไม่จำกัดเพียงวิธีการสอนของตนเองเท่านั้น แต่ยังสามารถเรียนรู้วิธีการสอนอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

2) การพัฒนาตนเองด้านไอซีที (ICT) เพราะสภาพในปัจจุบันแวดล้อมไปด้วยเทคโนโลยีมากมาย เพราะเมื่อพิจารณาผลดีของการนำไอซีที (ICT) มาใช้ในการศึกษาแล้ว ไอซีทีจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การเผยแพร่เนื้อหา บทเรียน การนำเสนอสื่อการเรียนการสอน การสืบค้นข้อมูล การเผยแพร่ผลงานของนักเรียน การติดต่อสื่อสาร เป็นต้น นอกจากนี้ ไอซีทียังเป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมของการทำงานเป็นทีมของครูให้มีความสะดวกรวดเร็วขึ้น เช่น การประชุมสัมมนา การติดต่อสื่อสาร การนำเสนอและเผยแพร่ความรู้ เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทักษะด้านไอซีที (ICT) ของครูมีความสำคัญเป็นอย่างมาในยุคปัจจุบัน ครูควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถในการประยุกต์ใช้ไอซีที (ICT) เป็นเครื่องมือในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ รวมถึงใช้ในการจัดการเรียนการสอน

3) การลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานฝ่ายต่าง ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน เช่น ฝ่ายธุรการ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายวัสดุ เป็นต้น เพื่อให้ครูมีเวลาในการเตรียมการสอน จัดการเรียนการสอนและประเมินผลการเรียนการสอนได้เต็มศักยภาพมากขึ้น

4) การสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ครู เช่น การปรับเลื่อนวิทยฐานะ โดยประเมินผลจากผลผลิต และผลลัพธ์จากกระบวนการเรียนการสอนนั้นคือพิจารณาที่ตัวนักเรียนเป็นหลัก ควบคู่กับผลงานวิชาการ หรือจัดให้มีการประกวดแข่งขันผลงานวิชาการ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้ครูมีขวัญและกำลังใจได้เป็นอย่างดี

5) การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาไทย คือ การมีครูไม่ครบชั้นเรียนและการขาดแคลนครูในบางวิชาเอก การจัดสรรอัตรากำลังครูที่ยึดจำนวนครูต่อจำนวนนักเรียนเป็นหลักส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาโดยรวม การที่สถานศึกษามีนักเรียนจำนวนน้อยไม่ได้หมายความว่าสถานศึกษาต้องการครูจำนวนน้อยไปด้วย เพราะถึงแม้สถานศึกษาจะ



มีจำนวนน้อยแต่จำนวนห้องเรียนไม่ได้ลดลง ดังนั้น ครูหนึ่งคนอาจต้องสอน 3-4 ห้องเรียนในเวลาเดียวกันเป็นไปได้ยากที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพซึ่งปัญหานี้ควรได้รับการแก้ไข เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครูโดยมีแนวทาง เช่น ปรับเปลี่ยนระบบอัตราค่าจ้างครู การจับกลุ่มกันของสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น เพื่อใช้บุคลากรและทรัพยากรร่วมกัน เป็นต้น หากปัญหาถูกแก้ไขจะทำให้ครูสามารถใช้เวลาในการเตรียมการสอนและจัดการเรียนการสอนอย่างเต็มที่

ดังนั้น การส่งเสริมการทำหน้าที่ของครูให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถทำได้ด้วยการฝึกอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานเป็นทีม การพัฒนาตนเองด้านไอซีที (ICT) การลดภาระงาน การสร้างขวัญกำลังใจ และการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู แต่อย่างไรก็ตามแนวทางเหล่านี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลในด้านการปรับนโยบายให้เอื้อต่อการทำหน้าที่จัดการเรียนการสอนของครู รวมถึงความตระหนักและมุ่งมั่นพัฒนาศักยภาพของตัวครูเองด้วย

## 2. บทบาทของครูไทยในศตวรรษที่ 21

ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังทั้งวิชาความรู้ และความประพฤติแก่เด็กและเยาวชน ดังนั้นครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะทำให้เด็กไทยของเราอ่านออก เขียนได้และครูเป็นผู้สร้างพัฒนาการให้เด็กมีความรู้ ความสามารถอย่างมีมิติครบทุกส่วนโดยผ่านทางด้านวิชาการคือการเรียนการสอน วิชาการต่าง ๆ ทางด้านร่างกายต้องมีสุขภาพแข็งแรงด้วยวิชาพลศึกษา สุขศึกษา ทางด้านอารมณ์คือการกลม่อเมลาด้วยวิชาศิลปะศึกษา นาฏศิลป์ ดนตรี และในส่วนทางด้านสังคมนั้นครูต้องสอนให้เด็กเป็นส่วนหนึ่งของสังคม รู้จักประโยชน์ส่วนตน ประโยชน์ส่วนรวม รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ด้านการสอน วิชาลูกเสือ เนตรนารี รวมทั้งรู้จักความเสียสละ อดทนด้วยวิชาทหาร ซึ่งวิชาดังกล่าวจะพัฒนาให้เยาวชนมีความรู้อย่างสมบูรณ์ในทุกด้าน (กรุงเทพฯธุรกิจ, 2558, ออนไลน์) แต่ในปัจจุบัน บทบาทและความสำคัญของครูได้ลดน้อยลงเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์หรือสมาร์ตโฟน (smartphone) แค่นี้เพียงปลายนิ้วสัมผัส สารพัดคำตอบก็แสดงขึ้นมาได้อย่างรวดเร็ว ทันใจ ผิดกับภาพของครูที่ยืนสอนหน้าชั้นเรียนคอยบอกให้นักเรียนจดหรือท่องจำสิ่งที่ควรรู้ ภาพนักเรียนที่อ่านเอกสารประกอบหรือเลคเชอร์ (lecture) โน้ต (note) ไปพลาง ๆ ระหว่างครูบรรยายหน้าห้องภาพของครูผู้สอนที่พยายามสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนด้วยการสอดส่องดูว่านักเรียนคนใดหลับ พูดคุยกันไม่สนใจการสอนของครู ครูก็จะคอยเรียกนักเรียนให้ตอบคำถามหรือทำโทษด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับเด็ก (การเปลี่ยนแปลงโลกของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาสู่ “ครูมืออาชีพ”, ม.ป.ป.)

จากเสียงสะท้อนของเด็กและเยาวชนรวมถึงผู้ปกครองที่อยากเห็นการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาไทย สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยอัสสัมชัญและสำนักส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) จึงได้สำรวจเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 14-18 ปีในพื้นที่ 17 จังหวัด จำนวน 4,255 ตัวอย่าง พบว่า คำถามลำดับแรกๆ ที่อยากจะถามครูมากที่สุด คือคำถามเกี่ยวกับวิธีการสอนของครู

(ร้อยละ 25) ทำไมครูจึงไม่หาวิธีการสอนที่สนุกไม่น่าเบื่อ ทำไมเวลาสอนต้องใช้วิธีการอ่านหนังสือ และทำไมสอนในห้องไม่รู้เรื่อง แต่สอนพิเศษรู้เรื่อง โดยเด็กและเยาวชนมากกว่า 2 ใน 3 อยากให้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนของระบบการศึกษาในปัจจุบัน เนื่องจากหลักสูตรการสอนเนื้อหาทฤษฎีมากกว่าการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน (ยุทธการเปลี่ยนครูเฉยสู่ครูยุคศตวรรษที่ 21, 2557, หน้า 14-15)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าในศตวรรษที่ 21 ระบบการศึกษาในปัจจุบันมีความจำเป็นต้องค้นหายุทธศาสตร์ใหม่ในการพัฒนา แนวโน้มการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการบูรณาการทั้งด้านศาสตร์ต่าง ๆ การศึกษาที่ถูกต้องสำหรับศตวรรษใหม่ต้องเรียนให้บรรลุทักษะคือทำได้ต้องเรียนเลย จากรู้วิชาไปสู่ทักษะในการใช้วิชาเพื่อดำรงชีวิตในโลกแห่งความเป็นจริงและบูรณาการเรียนในห้องเรียนและชีวิตจริง สามารถดึงความสามารถ ความคิด ทักษะของตัวนักเรียนออกมาได้มากที่สุด ดังนั้น การสร้างเครื่องมือเสริมสร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงได้ถูกสร้างขึ้นผ่านฐานความคิดและกระบวนการวิจัยที่เน้นทักษะการใช้ชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งมีครูมีบทบาทหน้าที่ เป็นผู้แนะนำและทำโครงการการเรียนรู้ร่วมกัน

หลังจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องในประเด็นนี้แล้ว ผู้วิจัยจะนำหลักการจากแนวคิด ทฤษฎีและข้อค้นบางประเด็นการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไปตีความ วิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงวิชาการแล้วประยุกต์สร้างเป็นข้อคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และข้อคำถามการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เพื่อศึกษาวิจัยในประเด็นของทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางรัฐศาสตร์ ต่อไป

## 2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้

สังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (disruption) ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้วงการอุดมศึกษาไทยต้องหันมาพิจารณาและให้ความสำคัญกับการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สามารถรองรับกับความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องได้ แนวทางที่สำคัญจำเป็นในการผลิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะและมีความพร้อมในการดำเนินชีวิตยุคดิจิทัลที่ดำเนินการได้ทันทีก็คือแนวทางของการปรับการเรียนการสอนจากรูปแบบเดิมที่ไม่ได้มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนผู้ศึกษามาเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการผลิตนักศึกษาให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้วยการปรับการเรียนและการสอนจากการมุ่งใส่องค์ความรู้

มีอาจารย์เป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน มาเป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผลลัพธ์ที่มีผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผลลัพธ์คืออะไร การจัดการเรียนรู้แบบเน้นผลลัพธ์คือการจัดการเรียนการสอนที่มีการระบุหรือบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่จะให้เกิดขึ้นกับนักศึกษาอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ระบุไว้ได้ การปรับการเรียนการสอนจากการมุ่งเน้นใส่ความรู้ต่าง ๆ มาเป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้อาจทำได้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐานและการลงมือปฏิบัติ เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาหรือกรณีศึกษาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน หรือการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื่องจากผลลัพธ์การเรียนรู้แต่ละด้านมีธรรมชาติที่แตกต่างกัน อาจารย์และครูผู้สอนต้องใช้เทคนิคการสอนและการวัดผลการเรียนรู้ที่ต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องค่อนข้างยากสำหรับอาจารย์ที่ยังไม่คุ้นเคย ค้นคว้าหรือไม่ได้รับการฝึกฝนโดยตรงมาก่อน สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย (คกอท) ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาให้สามารถปรับการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบเน้นผลลัพธ์สู่การปฏิบัติอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพซึ่งจะเป็นประโยชน์และส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับการศึกษา เศรษฐกิจสังคมโลกในปัจจุบันและการพัฒนาประเทศต่อไป

#### 2.4.1 หลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนชั้นสูง ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและความสามารถเฉพาะทาง เช่น ครู แพทย์ พยาบาล หรือวิศวกร เป็นต้น ควบคู่กันไปกับการพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาจึงมีลักษณะเฉพาะและแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาในระดับอื่น โดยแนวคิดการพัฒนาอุดมศึกษาแห่งอนาคตมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและพัฒนาสมรรถนะบัณฑิตตามมาตรฐานบัณฑิตให้มีสมรรถนะเชิงวิชาการ สมรรถนะในการประกอบอาชีพ ทักษะการปฏิบัติงาน ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ รวมทั้งสมรรถนะการเป็นพลเมืองและพลโลกเพื่อเพิ่มคุณภาพและปัจจัยการผลิตเทียบเท่าประเทศพัฒนาแล้ว จึงควรมีการปฏิรูปการเรียนการสอนที่เน้นสัมฤทธิ์ผลและผลลัพธ์ตามความต้องการของผู้เรียน (เรณูมาศ มาอุ่น, 2559, หน้า 14-15) สุเมธ แยมมุน (2560, หน้า 29) อธิบายว่าเป้าหมายหลักของการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรอุดมศึกษาจึงมุ่งเน้นที่การสร้างหลักสูตรที่ทันสมัย ตอบสนองยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศและการเรียนรู้ในโลกดิจิทัลมุ่งให้เกิดการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำความเข้าใจ การสื่อสาร และถ่ายทอดแนวทางใหม่สำหรับหลักสูตรอุดมศึกษาคือการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์เพื่อการเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาตามการเปลี่ยนแปลงของระบบอุดมศึกษาที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์เปรียบเสมือนปรัชญาการเรียนรู้อันให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมุ่งเน้นการวัดผลจากผลงานที่ผู้เรียนแสดงออกมา (ผลลัพธ์)

การศึกษาที่เน้นผลลัพธ์เป็นหลักในการออกแบบการสอนของผู้สอนเพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลจากการเรียนรู้ตามที่ได้ตั้งไว้ โดยสิ่งที่สำคัญมากที่สุดในการศึกษาที่มุ่งผลลัพธ์ คือการมุ่งเน้นสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้มากกว่าเนื้อหาที่ได้สอน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2560, หน้า 11-12) และ Spady (1994, pp. 15-16) กล่าวว่า หลักสูตรที่มุ่งผลลัพธ์จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะรายบุคคลอันประกอบด้วยความรู้ ทักษะ ความสามารถ เห็นคุณค่าของการเรียนรู้ และมีทัศนคติที่ดีต่อความเป็นวิชาชีพของตนเอง มีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงสมรรถนะที่ถูกออกแบบไว้สำหรับการเรียนในแต่ละศาสตร์หรือแต่ละสาขา ในขณะที่การศึกษาสาขาในสาขานั้น ๆ สมรรถนะจึงเป็นความสามารถตามบทบาทหน้าที่ของวิชาชีพและบทบาทหน้าที่ตามความต้องการของสังคม ตั้งแต่ระดับเริ่มต้นของการเรียนในหลักสูตรจนเรียนจบตามหลักสูตร และกล่าวได้ว่าการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์นั้น มีการออกแบบการทำงานบนพื้นฐานของสัมฤทธิ์ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญและมีองค์ประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 3 อย่าง คือ (1) ผลการเรียนรู้และวัตถุประสงค์หรือเฉพาะผลการเรียนรู้ (2) วิธีการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ และ (3) ศาสตร์การสอนและกิจกรรมการเรียนรู้หรือการดำเนินการเรียนการสอน

#### 2.4.2 การจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรในระดับอุดมศึกษา

การอุดมศึกษา (higher education) เป็นการจัดการศึกษาระดับชั้นสูง พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2551 ให้ความหมายของการอุดมศึกษาว่าเป็นการจัดการศึกษาหลังมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบด้วย การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี การศึกษาระดับปริญญาตรี และสูงกว่า อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการศึกษาหลังมัธยมศึกษา โดยทั่วไปการศึกษา ก่อนระดับอุดมศึกษานิยมแบ่งเป็นการประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาระดับแรกที่ใช้เวลาประมาณ 6 ปี และการมัธยมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาในระดับหรือในช่วงระยะเวลาที่ 2 ที่ใช้เวลาอีกประมาณ 6 ปี และเมื่อถึงระดับอุดมศึกษาจึงเรียกกันว่าเป็นการศึกษาระดับที่ 3 ซึ่งเริ่มตั้งแต่ประมาณปีที่ 13 เป็นต้นไป การอุดมศึกษามีขอบข่ายที่แบ่งออกได้เป็น 3 ระดับ คือ (สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน เล่มที่ 38, หน้า 25-26) ระดับแรก เป็นระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรี ได้แก่ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงและอนุปริญญา ซึ่งใช้เวลาประมาณ 2-3 ปี หลังจากมัธยมศึกษาตอนปลายระดับที่สอง คือระดับปริญญาตรี ซึ่งใช้เวลาศึกษาประมาณ 4-6 ปี โดยปกติหลักสูตรปริญญาตรีจะใช้เวลาศึกษาประมาณ 4 ปี แต่มีบางสาขาวิชาที่จัดหลักสูตรประมาณ 5 ปี เช่น สถาปัตยกรรมศาสตร์ และหลักสูตร 6 ปี เช่น แพทยศาสตร์ ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเรียกว่า “บัณฑิต” ระดับที่สาม คือระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี ที่เรียกว่า “ระดับบัณฑิตศึกษา” ผู้ที่จะศึกษาต่อในระดับนี้จะต้องสำเร็จการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่ามาแล้ว ระดับบัณฑิตศึกษายังแบ่งออกเป็น ปริญญามหาบัณฑิต หรือปริญญาโท และปริญญาดุษฎีบัณฑิตหรือปริญญาเอก หน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชนที่มีหน้าที่จัดการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษามักนิยมใช้คำที่เรียกรวมว่า “สถาบันอุดมศึกษา” ซึ่งในประเทศไทยมักนิยมใช้คำ

เรียกชื่อสถาบันเหล่านี้ว่า “มหาวิทยาลัย” หรือ “วิทยาลัย” รวมทั้งการใช้คำเรียกเชิงองค์กรว่า “สถาบัน” เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันพระปกเกล้า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง เป็นต้น รวมทั้ง สถาบันอุดมศึกษาเฉพาะทางบางแห่งใช้คำนำหน้าสถาบันว่า “โรงเรียน” เช่น โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า โรงเรียนนายเรือ โรงเรียนนายเรืออากาศ และโรงเรียนนายร้อยตำรวจ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ) เป็นหน่วยงานหลักในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา โดยจัดทำมาตรฐานที่เกี่ยวกับการผลิตบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ เช่น เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรโดยมีเป้าหมายการจัดการศึกษาที่เน้นผลการเรียนรู้ของนักศึกษา เป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิและสื่อสารให้สังคมชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เชื่อมั่นถึงคุณภาพของบัณฑิตที่ผลิตออกมาเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558, หน้า 58-59) พัฒนาทักษะทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตรโดยกำหนดคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ไว้ใน มคอ. 2 ครอบคลุมผลการเรียนรู้อย่างน้อย 5 ด้าน คือ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ (5) ด้านทักษะทางการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาได้กำหนดให้หลักสูตรเน้นการพัฒนานักศึกษาให้เป็นผู้ที่มีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 กลุ่มได้แก่ (1) กลุ่มวิชาหลัก (2) กลุ่มทักษะชีวิตและอาชีพ ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัวและยืดหยุ่น ความคิดริเริ่มและการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม ความรับผิดชอบและความสามารถผลิตผลงาน ความเป็นผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม (3) กลุ่มทักษะการเรียนรู้และกลุ่มนวัตกรรม ได้แก่ กระบวนการคิดเชิงในวิพากษ์ และการแก้ปัญหา นวัตกรรมและการสร้างสรรค์ การสื่อสารและความร่วมมือกัน และ (4) กลุ่มทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ได้แก่ การรู้สารสนเทศ การรู้สื่อและการเรียนรู้ ICT (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558, หน้า 66-67) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตราที่ 24 ระบุไว้ดังนี้ คือ (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (2) ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการและการแก้ปัญหา (3) จัดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติ อ่าน ทำได้และคิดเป็น (4) ผสมผสานความรู้สาระต่าง ๆ อย่างสมดุล ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยม (5) จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อต่าง ๆ อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการ และ

เรียนรู้ ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และ (6) จัดการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา ร่วมมือกับผู้ปกครองชุมชนเพื่อพัฒนาผู้เรียน

#### 2.4.3 ผลลัพธ์การเรียนรู้ ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ NQF ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 หมายถึง เกณฑ์บ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ทั้งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับและประเภทการศึกษาและ/หรือ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นจากฝึกปฏิบัติและ/หรือจากการทำงาน ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ (1) ความรู้ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หลักการ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่เรียน/ทำงานโดยเน้นความรู้เชิงทฤษฎี และ/หรือข้อเท็จจริงเป็นหลัก (2) ทักษะ หมายถึง ความสามารถปฏิบัติงานซึ่งบุคคลนั้นควรทำได้เมื่อได้รับมอบหมาย โดยสามารถเลือกใช้วิธีการจัดการและแก้ปัญหาการทำงาน ด้วยทักษะด้านกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับการใช้ตรรกะ ทักษะการหยั่งรู้และความคิดสร้างสรรค์ หรือทักษะการปฏิบัติ/วิธีปฏิบัติที่มีความคล่องแคล่วและความชำนาญในการปฏิบัติตามกรอบคุณวุฒิแต่ละระดับ และ (3) ความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การใช้ความรู้ ทักษะทางสังคม ในการทำงาน/ศึกษาอบรมเพื่อการพัฒนาวิชาชีพของบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถในการสื่อสาร ภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบและความเป็นอิสระในการดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เช่น ความสามารถในการตัดสินใจและความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

มาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ (outcome-based education: OBE) คือ ข้อกำหนดเฉพาะ ซึ่งเป็นผลที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาขึ้นจากการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ที่ได้รับการพัฒนาระหว่างการศึกษาจากการเรียนและการเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สถาบันอุดมศึกษาจัดให้ทั้งในและนอกหลักสูตรและแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจและความสามารถจากการเรียนรู้เหล่านั้นได้ อย่างเป็นที่น่าเชื่อถือเมื่อเรียนจบรายวิชาหรือหลักสูตรนั้นแล้ว การมีสมรรถนะหรือความสามารถในการปฏิบัติงานที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ (1) สมรรถนะแกนกลาง หมายถึง ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะทั่วไปที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น การสื่อสาร การคำนวณ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการทำงานเป็นทีม เป็นต้น (2) สมรรถนะด้านอาชีพ หมายถึง ความรู้ ความสามารถและทักษะเฉพาะในการปฏิบัติงานในแต่ละสาขางานหรือสาขาวิชาชีพ ส่วนผลลัพธ์การเรียนรู้ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้เรียนสามารถแสดงออกเป็นรูปธรรมและสามารถวัดและประเมินผลได้ ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นความสำเร็จ ของผู้เรียน หลังจากจบการเรียนรู้ในแต่ละบทเรียน ชุดวิชา รายวิชา กิจกรรมเสริมหลักสูตรและหลักสูตร กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สิ่งที่ผู้เรียนต้องสามารถทำได้หลังกระบวนการการเรียนรู้แต่ละบทเรียน รายวิชา หลักสูตร เป็นต้น โดยพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนไม่เคยทำได้ก่อนและหรือได้รับการพัฒนาให้ดี

ขึ้น ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่นอกจากจะต้องเป็นพฤติกรรมที่ผู้เรียนต้องทำได้หรือสำเร็จ สามารถวัดและประเมินผลได้ ผลลัพธ์การเรียนรู้ในหลักสูตรหนึ่ง ๆ ต้องมีความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในทุกระดับ ตั้งแต่บทเรียน รายวิชา และในหลักสูตร เป็นต้น และผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร เป็นความคาดหวังพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมของผู้เรียนที่เป็นผลสำเร็จ แสดงออกถึงความรู้และความเข้าใจที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตรจะเป็นข้อความอธิบายพฤติกรรมอย่างกว้าง ๆ สะท้อน เป้าประสงค์บัณฑิตตามปรัชญาของหลักสูตร คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย (รัฐ/เอกชน) และ/หรือกรอบมาตรฐานคุณวุฒิการศึกษาแห่งชาติ (Thai qualifications framework :TQF) และกรอบมาตรฐานวิชาชีพของสาขาหรือหลักสูตร ในขณะที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของแต่ละวิชาจะเป็นพฤติกรรมจำเพาะของผู้เรียนแต่ละชั้นที่จะก้าวไปสู่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของหลักสูตร กล่าวคือความสำเร็จของผู้เรียนตาม ผลลัพธ์การเรียนรู้จำเพาะในระดับบทเรียน ชุมวิชา รายวิชาหรือกิจกรรมเสริมหลักสูตร จะเป็นหลักประกันความสำเร็จของผู้เรียนในระดับหลักสูตร

กล่าวได้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ คือ การจัดการเรียนการสอนที่มีการระบุคุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่จะให้เกิดกับนักศึกษาอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม สามารถวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ระบุไว้ได้ โดยใช้กิจกรรม และการลงมือปฏิบัติ เช่น การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาหรือกรณีศึกษาเป็นฐาน การเรียนรู้โดยใช้วิจัยเป็นฐาน หรือการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานเพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง การออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นผลลัพธ์ เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของการพัฒนาหลักสูตร นอกจากจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนแล้วยังต้องเชื่อมโยงสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวังและการวัดการประเมินผล

#### 2.4.4 เครื่องมือช่วยวัดประเมินผลการเรียนรู้

การเรียนรู้ของผู้เรียนย่อมมีความแตกต่างกันโดยในแต่ละคนอาจเรียนรู้ได้จากรูปแบบเพียงหนึ่งอย่าง หรือหลายอย่างควบคู่กันไม่ว่าจะด้วยการดู ฟัง อ่าน เขียนหรือการลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ จากทฤษฎีทฤษฎีจะเห็นได้ว่าผู้เรียนแต่ละคนจะมีความถนัดที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในส่วนของการออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรม จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงสไตล์ (style) การเรียนรู้ของผู้เรียน ตลอดจนคำนึงถึงการวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อเป็นการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของนักเรียน การวัดองค์ความรู้ของผู้เรียน เป็นเครื่องมือในการช่วยให้ครูทราบถึงแนวทางในการพัฒนา ส่งเสริมหรือปรับปรุง แก้ไขในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ตลอดจนเป็นการประเมินเพื่อสะท้อนวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูสามารถสร้างการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ตามเป้าหมายหรือไม่ สำหรับรูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มี 3 รูปแบบ คือ (1) การประเมินผลการเรียนรู้ (assessment of learning: AOL) เป็นการประเมินเพื่อการตัดสิน เช่น การประเมินปลายภาคเรียน ประเมินระหว่างหน่วยการเรียนรู้ เป็นต้น (2) การประเมินเพื่อการเรียนรู้

(assessment for learning: AFL) เป็นการประเมินระหว่างเรียนหรือระหว่างกิจกรรม โดยใช้การสังเกต พูดคุย สอบถามซึ่งครูจะเป็นผู้ประเมิน และ (3) การประเมินผลเป็นการเรียนรู้ assessment as learning: AAL) ส่วนใหญ่จะเป็นที่นักเรียนประเมินตนเองซึ่งครูอาจจะมีบทบาทในการเข้ามาให้ความช่วยเหลือ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนสามารถที่จะสะท้อนการเรียนรู้ของตนเองได้ ทั้งนี้ ได้มีเครื่องมือที่ช่วยในการวัดและประเมินให้มีความสะดวกและง่ายขึ้น (เครื่องมือช่วยวัดประเมินผลการเรียนรู้, 2565, ออนไลน์)

#### 2.4.5 การพัฒนาและบริหารหลักสูตรตามแนวทาง OBE

กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ TQF (ศิริลักษณ์ เรื่องรุ่งโรจน์ และคณะ, 2565 หน้า 12-19) ยึดหลักสำคัญที่การมุ่งเน้นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิตและสื่อสารให้หน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจและมั่นใจถึงกระบวนการการผลิตบัณฑิต เพื่อให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งมาตรฐานผลการเรียนรู้ คือข้อกำหนดเฉพาะที่เป็นที่มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาขึ้นจากการเรียนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านความรู้ (3) ด้านทักษะทางปัญญา (4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ (5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552, หน้า 5-6)

มาตรฐานที่ 1 ด้านผลลัพธ์ผู้เรียน ประกอบด้วย (1) เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความรอบรู้ด้านต่าง ๆ ในการสร้างสัมมาอาชีพ ความมั่นคงและคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม มีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเป็นผู้มีคุณธรรม ความเพียร มุ่งมั่น มานะ บากบั่น และยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ (2) เป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะศตวรรษที่ 21 มีความสามารถในการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาสังคม มีคุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการ รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและของโลก สามารถสร้างโอกาสและเพิ่มมูลค่าให้กับตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศ และ (3) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม ยึดมั่นในความถูกต้อง การรู้คุณค่าและรักษาความเป็นไทย ร่วมมือร่วมพลังเพื่อสร้างสรรค์การพัฒนาและเสริมสร้างสันติสุขอย่างยั่งยืนทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคมและประชาคมโลก

มาตรฐานที่ 2 ด้านการวิจัยและนวัตกรรม คือ สถาบันอุดมศึกษามีผลงานวิจัยที่เป็นการสร้างและประยุกต์ของค์ความรู้ใหม่ สร้างสรรค์นวัตกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วัฒนธรรมหรือสิ่งแวดล้อม องค์กรภาครัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศผลงานวิจัยและนวัตกรรมตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ความต้องการจำเป็นของสังคม ชุมชน ภาครัฐและเอกชน และประเทศผลลัพธ์ของการวิจัยและนวัตกรรมมีผลกระทบสูงต่อการ



พัฒนาผู้เรียน การสร้างคุณภาพชีวิตหรือการสร้างโอกาส มูลค่าเพิ่ม และขีดความสามารถของ ประเทศในการแข่งขันระดับนานาชาติ

มาตรฐานที่ 3 ด้านการบริการวิชาการ คือ สถาบันอุดมศึกษาให้บริการวิชาการเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น ชุมชนและสังคม ตามระดับความ เชี่ยวชาญและอัตลักษณ์ของประเภทสถาบันโดยมีการบริหารจัดการที่ประสานความร่วมมือระหว่าง สถาบันอุดมศึกษา ภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในและต่างประเทศ และมีความโปร่งใส ชัดเจนและ ตรวจสอบได้ ผลลัพธ์ของการบริการวิชาการนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของ ผู้เรียน ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ

มาตรฐานที่ 4 ด้านศิลปะและวัฒนธรรม คือ สถาบันอุดมศึกษามีการจัดการเรียนรู้ การวิจัย หรือการบริการวิชาการซึ่งนำไปสู่การสืบสาน การสร้างความรู้ ความเข้าใจในศิลปะ วัฒนธรรม การ ปรับและประยุกต์ใช้ศิลปะ วัฒนธรรมทั้งของไทยและต่างประเทศอย่างเหมาะสม ตามศักยภาพ และอัตลักษณ์ของประเภทสถาบัน ผลลัพธ์ของการจัดการด้านศิลปะ วัฒนธรรมทำให้เกิดความ ภาคภูมิใจในความเป็นไทยหรือการสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มให้กับผู้เรียน ชุมชน สังคมและ ประเทศชาติ

มาตรฐานที่ 5 ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย (1) สถาบันอุดมศึกษามีหลักสูตรและ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการเพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติและความต้องการที่หลากหลายของประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม สถานประกอบการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (2) สถาบันอุดมศึกษามีการบริหารงานตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนมีการบริหารจัดการ บุคลากรและทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล คำนึงถึงความหลากหลายและความ เป็นอิสระทางวิชาการหรือมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ยึดหยุ่นคล่องตัว โปร่งใสและตรวจสอบได้ และ (3) สถาบันอุดมศึกษามีระบบประกันคุณภาพ มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินและพัฒนาการ จัดการศึกษาาระดับหลักสูตร คณะและสถาบันที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการกำกับให้การ จัดการศึกษาและการดำเนินงานตามพันธกิจ เป็นไปตามกฎกระทรวงและการประกันคุณภาพ การศึกษา อย่างต่อเนื่อง มีความสอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา กรอบ มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติและมาตรฐานอื่น ๆ ที่กระทรวงกำหนด

สรุปได้ว่า การศึกษาเชิงผลลัพธ์ (outcome-based education) หรือเรียกย่อว่า “OBE” เป็นการศึกษาที่เน้นการออกแบบกระบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลงผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น นี้เป็นผลจากการเรียนรู้ของผู้เรียน หลักสำคัญของ OBE คือ ต้องมีเป้าหมายที่กำหนดเป็นรูปธรรม ด้วยผลการเรียนรู้ และผู้เรียนทุกคนต้องประสบความสำเร็จ การออกแบบหลักสูตรด้วยแนวคิด OBE ประกอบด้วยกระบวนการ 4 กระบวนการ ดังนี้

1. กระบวนการที่เรียกว่า “Validation” เป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งผลเรียนรู้ในระดับหลักสูตร ประกอบด้วยข้อมูลปัจจัยนำเข้าและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ใช้บัณฑิต นักศึกษา ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ

2. กระบวนการออกแบบหลักสูตร อยู่ในพื้นฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ (ไม่ใช่เนื้อหาที่สอน) เริ่มตั้งแต่ระดับระดับหลักสูตรจนถึงระดับรายวิชาหรือโมดูล (module) คือ (1) วางแผนหลักสูตรโดยพิจารณาสาระสำคัญ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ศิษย์เก่า ภาคอุตสาหกรรม ภาควิชาการ ภาคสภาวิชาชีพ ผู้ปกครองนักศึกษา ศิษย์ปัจจุบัน อาจารย์และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น (2) กำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่จบจากหลักสูตร โดยเริ่มต้นออกแบบหลักสูตรมุ่งเป้าที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ (3) กำหนดปรัชญาและความสำคัญของหลักสูตร (4) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ (5) กำหนดผลลัพธ์แห่งการเรียนรู้ในระดับหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับรายวิชา

3. กระบวนการออกแบบแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็น “Constructive Alignment” ระหว่างผลลัพธ์การเรียนรู้การวัดผลและศาสตร์การสอนกับกิจกรรมการเรียนรู้

4. กระบวนการวัดผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการดำเนินงาน การทวนสอบเป็นการเปรียบเทียบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนทุกคน ตั้งแต่ระดับวิชาหลักสูตร และระดับมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นกระบวนการป้อนกลับที่สำคัญแสดงถึงการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและเป็นหลักประกันคุณภาพที่ฝังอยู่ในระบบ และส่งผลให้ระบบทำงานงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลังจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ และการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องในประเด็นนี้แล้ว ผู้วิจัยจะนำสาระจากแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ไปตีความ วิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงวิชาการแล้วประยุกต์สร้างเป็นข้อคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และข้อคำถามการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เพื่อศึกษาวิจัยในประเด็นของทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

## 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

### 2.5.1 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning)

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและการเปลี่ยนแปลงด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้การสื่อสารไร้พรมแดน การเข้าถึงแหล่งข้อมูลสามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา ผลกระทบจากยุคโลกาภิวัตน์นี้ส่งผลให้ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่าง

ต่อเนื่องและเป็นผู้แสวงหาความรู้ตลอดเวลา ประกอบกับปัจจุบันมีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมาย ทุกวินาทีทำให้เนื้อหาวิชาที่มีมากกว่าที่จะเรียนรู้จากในห้องเรียนได้หมด ซึ่งการสอนแบบเดิมด้วยการ “พูด-บอก-เล่า” ไม่สามารถจะพัฒนาให้ผู้เรียนให้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปปฏิบัติได้ดี ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยีและการเรียนรู้ของผู้เรียน จากผู้สอนคือผู้ถ่ายทอด ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะวิธีการ ค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้ ความเข้าใจและประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (ไพฑูริย์ สีนลารัตน์, 2545, หน้า 95-96) ดังนั้น “Active Learning” เป็นการจัดการเรียนรู้แบบเน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ทักษะและเชื่อมโยงองค์ความรู้นำไปปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาหรือประกอบอาชีพในอนาคตหลักการจัดการเรียนรู้แบบ “Active Learning” เป็นการนำเอาวิธีการสอน เทคนิค การสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการสอนและกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอน “Active Learning” จึงถือเป็นการจัดการเรียนรู้ประเภทหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุค ปัจจุบัน อีกทั้งยังช่วยส่งเสริม “student engagement, enhance relevance, and improve motivation” ของผู้เรียน ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การออกแบบการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง สร้างองค์ความรู้ ผ่านการคิดขั้นสูง การได้ปฏิบัติงาน สร้างสรรค์งานและนำเสนองานด้วยตัวเอง การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถามและอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิม และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

1. ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีองค์ประกอบดังนี้ (1) ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิดและการกระทำของผู้เรียน การมีวิจารณญาณและการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาส มีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และมีการใช้วิจารณญาณในการคิด และตัดสินใจในการปฏิบัติ กิจกรรมนั้น มุ่งสร้างให้ผู้เรียนเป็นผู้กำกับตัวเองและทิศทางการด้านเรียนรู้ ค้นหาสไตล์การเรียนรู้ของตนเอง สู่การเป็นผู้รู้คิด รู้ตัดสินใจด้วยตนเอง เพราะฉะนั้น “Active Learning” จึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูงในการมีวิจารณญาณ การวิเคราะห์ การคิดแก้ปัญหา การประเมิน ตัดสินใจและการสร้างสรรค์ (2) สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม (3) ทำให้ผู้เรียนทุ่มเทในการเรียน จูงใจในการเรียนและทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ ความสามารถอย่างแท้จริง เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

ผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูได้มีการจัดเตรียมไว้ให้ในชั้นเรียนอย่างหลากหลาย ผู้เรียนเลือกเรียนรู้อีกกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง เกิดความรับผิดชอบ และทุ่มเทเพื่อบริการความสำเร็จ (4) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวกทั้งตัวผู้เรียนและตัวครูเป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดรับกับแนวคิดทฤษฎีปัญญาเพื่อแสดงออกถึงตัวตนจริง ๆ และศักยภาพของตัวเอง ส่วนครูผู้สอนต้องมีความตระหนักแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ที่จะปรับเปลี่ยนบทบาท แสวงหาวิธีการกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน สิ่งเหล่านี้จะทำให้ครูได้มีเกิดทักษะในการสอนและมีความเชี่ยวชาญในบทบาท หน้าที่ ที่รับผิดชอบ เป็นการพัฒนาตน พัฒนางาน และพัฒนาผู้เรียนไปพร้อมกัน และ (5) สามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ “Passive Learning” เพราะกระบวนการเรียนรู้ “Active Learning” สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บจำในระบบความจำระยะยาวทำให้ผลการเรียนรู้ ยังคงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่า ระยะยาวกว่า

2. ลักษณะการเรียนรู้เชิงรุก มีลักษณะดังนี้ (1) เป็นการพัฒนาศักยภาพการคิด การแก้ปัญหาและการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (2) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้โดยมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในรูปแบบของความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน (3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด (4) เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ สู่ทักษะการคิดวิเคราะห์และประเมินค่า (5) ผู้เรียนได้เรียนรู้ความมีวินัยในการทำงานร่วมกับผู้อื่น (6) ความรู้เกิดจากประสบการณ์และการสรุปของผู้เรียน และ (7) ผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

3. ลักษณะของการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีดังนี้ (1) จัดการเรียนรู้ที่พัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหาและกระบวนการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (2) จัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้สูงสุด (3) จัดให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (4) จัดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกันสร้างร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน (5) จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน กระบวนการทำงานเป็นทีม และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการกิจต่าง ๆ (6) จัดกระบวนการเรียนที่สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนอ่าน พุด ฟัง คิด อย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (7) จัดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง (8) จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนบูรณาการข้อมูล ข่าวสารหรือสารสนเทศ และหลักการความคิดรวบยอด (9) ผู้สอนจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้

ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง และ (10) จัดกระบวนการสร้างความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสร้างองค์ความรู้และการสรุปบทวนของผู้เรียน

4. ลักษณะกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้ (1) กระบวนการเรียนรู้ที่ลดบทบาทการสอนและการให้ความรู้โดยตรงของครูแต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสร้างองค์ความรู้และจัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (2) กิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้นำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า คิดสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ พัฒนาทักษะกระบวนการคิดไปสู่ระดับที่สูงขึ้น (3) กิจกรรมเชื่อมโยงกับนักเรียน กับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ (4) กิจกรรมเป็นการนำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาใหม่หรือใช้ในสถานการณ์ใหม่ (5) กิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดของตนเองอย่างมีเหตุมีผล มีโอกาสร่วมอภิปรายและนำเสนอผลงาน และ (6) กิจกรรมเน้นการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนและปฏิสัมพันธ์กันระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

5. รูปแบบการจัดเรียนรู้เชิงรุก มีลักษณะดังนี้

รูปแบบที่ 1 การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiential learning) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจเชิงนามธรรม เหมาะกับรายวิชาที่เน้นปฏิบัติ หรือเน้นการฝึกทักษะ สามารถใช้จัดการเรียนการสอนได้ทั้งเป็นกลุ่ม และเป็นรายบุคคล หลักการสอนคือผู้สอนวางแผนจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จำเป็นต่อการเรียนรู้กระตุ้นให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด อภิปราย สิ่งที่ได้รับจากสถานการณ์ ตัวอย่างเทคนิคการสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ ได้แก่ เทคนิคการสาธิต และเทคนิคเน้นการฝึกปฏิบัติ คือ (1) เทคนิคการสอนแบบการสาธิต ผู้สอนวางแผนการสอนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยแบ่งสัดส่วนเวลาสำหรับการบรรยายเนื้อหาและการสาธิต พร้อมกับคัดเลือกวิธีการที่จะลงมือปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยถ้าเป็นกิจกรรมกลุ่มจะต้องมีการวางแผนสร้างการทำงานกลุ่ม การแบ่งหน้าที่และมีการสลับหมุนเวียนกันทุกครั้ง จากนั้นดำเนินการบรรยายเนื้อหาและสาธิต โดยขณะสาธิตจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามผู้สอน แนะนำเทคนิคปลีกย่อย จากนั้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ และผู้สอนประเมินผู้เรียนโดยการสังเกตพร้อมกับให้คำแนะนำในจุดที่บกพร่องเป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่ม เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติกิจกรรม ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย สรุปผลสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และ (2) เทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติ ผู้สอนวางแผนและออกแบบกิจกรรมที่เน้นการฝึกทักษะ เช่น การฝึกทักษะทางภาษา โดยจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะซ้ำ ๆ อาจเป็นในลักษณะใช้โปรแกรมช่วยสอน สำหรับการฝึก โดยผู้สอนมีบทบาทให้คำแนะนำ การอำนวยความสะดวก กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

รูปแบบที่ 2 การสอนแบบโครงงาน (project based learning: PBL) โดยการสอนแบบโครงงานสามารถจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมเดี่ยวก็ได้ ให้พิจารณาจากความยาก-ง่ายของ

กิจกรรม และความเหมาะสมของโจทย์งาน และคุณลักษณะที่ต้องการพัฒนา วางแผนและกำหนดเกณฑ์อย่างกว้าง ๆ แล้วให้นักศึกษาวางแผนดำเนินการ ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลด้วยตนเองโดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ให้คำปรึกษา จากนั้นให้นักศึกษานำเสนอแนวคิด การออกแบบชิ้นงาน พร้อมให้เหตุผลประกอบจากการค้นคว้า ให้ผู้สอนพิจารณา ร่วมกับการอภิปรายในชั้นเรียน จากนั้นผู้เรียนลงมือปฏิบัติทำชิ้นงาน และส่งความคืบหน้าตามกำหนด การประเมินผลจะประเมินตามสภาพจริง โดยมีเกณฑ์การประเมินกำหนดไว้ล่วงหน้าและแจ้งให้ผู้เรียนทราบก่อนลงมือทำโครงการและมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิร่วมประเมินผล

รูปแบบที่ 3 การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (project based learning: PBL) เป็นการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดจากเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ด้วยการศึกษาปัญหาที่สมมุติขึ้นมา จากความจริงแล้วผู้สอนกับนักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาเสนอวิธีแก้ปัญหา หลักของการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานคือการเลือกปัญหาที่สอดคล้องกับเนื้อหาการสอนและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถามวิเคราะห์ วางแผนกำหนดวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีบทบาทให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนขณะที่มีการลงมือแก้ปัญหาสุดท้ายเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการแก้ปัญหาผู้สอนและนักเรียนร่วมกันสรุปผลการแก้ปัญหา และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสิ่งที่ได้จากการลงมือแก้ปัญหา

รูปแบบที่ 4 การสอนที่เน้นทักษะกระบวนการคิด (thinking based learning: TBL) นับว่าเป็นกระบวนการสอนที่ผู้สอนใช้เทคนิค วิธีการกระตุ้นให้ผู้เรียน คิดเป็นลำดับขั้นแล้วขยายความคิด ต่อเนื่องจากความคิดเดิมพิจารณา แยกแยะอย่างรอบด้านด้วยให้เหตุผลและเชื่อมโยงกับความรู้เดิมที่มีจนสามารถสร้างสิ่งใหม่หรือตัดสินใจประเมินหาข้อสรุปแล้วนำไปแก้ปัญหาอย่างมีหลักการ คือ (1) การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในส่วนประกอบองค์ย่อย ๆ ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์เนื้อหา ด้านความสัมพันธ์และด้านหลักการจัดการโครงสร้างของการสื่อความหมาย และสอดคล้องกับกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์คือการคิดจำแนก รวบรวมเป็นหมวดหมู่และจับประเด็นต่าง ๆ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ดังนั้น การคิดเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน (2) การคิดสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดที่ดึงเอาองค์ประกอบต่าง ๆ มาหลอมรวมกันภายใต้โครงร่างใหม่อย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากเดิม การคิดสังเคราะห์ครอบคลุมถึงการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะคิดซึ่งมีมากหรือกระจายกันอยู่ มาหลอมรวมกัน คนที่คิดสังเคราะห์ได้เร็วกว่าย่อมได้เปรียบกว่าคนที่สังเคราะห์ไม่ได้ ซึ่งจะทำให้เข้าใจและเห็นภาพรวมของสิ่งนั้นได้มากกว่า การคิดสังเคราะห์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ก. การคิดสังเคราะห์เพื่อสร้างสิ่งใหม่ เช่น ประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตามต้องการ ข. การคิดสังเคราะห์เพื่อสร้างแนวคิดใหม่ เป็นการพัฒนาและคิดค้นแนวคิดใหม่ ถ้าเราสามารถคิดสังเคราะห์ได้ดี จะทำให้พัฒนาความคิดหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และ (3) การคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดใหม่ ๆ แนวทางใหม่ ๆ หรือทัศนคติใหม่ ๆ ความเข้าใจและการ

มองปัญหาในรูปแบบใหม่ ผลลัพธ์ของความคิดสร้างสรรค์ที่ชัดเจนคือ ดนตรี การแสดง วรรณกรรม ละคร สิ่งประดิษฐ์ นวัตกรรมทางเทคนิค แต่บางครั้งความคิดสร้างสรรค์ก็มองไม่เห็นชัดเจน เช่น การตั้งคำถามบางอย่างที่ช่วยขยายกรอบของแนวคิดซึ่งให้คำตอบบางอย่างหรือการมองโลกหรือปัญหาในแนวนอกกรอบ เป็นต้น

6. บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีดังนี้ (1) จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องมีการสะท้อนถึงความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน (2) สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน (3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นพลวัต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ (4) จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน (5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลายวางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหาและกิจกรรมครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดของผู้เรียน (6) ครูมีการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ และนำผลไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียนหรือใช้ประกอบการวิจัยในชั้นเรียน (7) นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ระดับสูง สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และ (8) นักเรียนมีทักษะวิชาการ ทักษะวิชาชีพและทักษะชีวิตในการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย

7. ข้อพึงระวังในการจัดการเรียนการสอน 3 ประเด็น (1) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มีรากฐานมาจากแนวคิดทางการศึกษาที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากข้อมูลที่รับมาใหม่ด้วยการนำไปประกอบกับประสบการณ์และความรู้เดิมผ่านมา นอกจากนี้ยังมีมิติของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 มิติ ได้แก่ มิติที่หนึ่ง กิจกรรมด้านความรู้คิด และมิติที่สอง กิจกรรมด้านพฤติกรรม ผู้นำไปใช้อาจเข้าใจคลาดเคลื่อนว่าการเรียนรู้แบบนี้ คือรูปแบบที่เน้นความตื่นตัวในกิจกรรมด้านพฤติกรรมโดยเข้าใจว่าความตื่นตัวในกิจกรรมด้านพฤติกรรมจะทำให้เกิดความตื่นตัวในกิจกรรม ด้านการรู้คิดไปเอง จึงเป็นที่มาของการประยุกต์ใช้ผิด ๆ ว่าให้ผู้สอนลดบทบาทความเป็นผู้ให้ความรู้ลง เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และบริหารจัดการหลักสูตร โดยปล่อยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เองอย่างอิสระจากการทำกิจกรรมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เรียนด้วยกันเอง ตามยถากรรมโดยผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้ พัฒนามิตีด้านการรู้คิด (2) ความตื่นตัวในกิจกรรมด้านพฤติกรรมอาจไม่ก่อให้เกิดความตื่นตัวในกิจกรรมด้านความรู้คิดเสมอไป การที่ผู้สอนให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านพฤติกรรมเพียงอย่างเดียว เช่น การฝึกปฏิบัติและการอภิปรายในกลุ่มของผู้เรียนเอง โดยไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านการรู้คิด เช่น การลำดับความคิด และการจัดองค์ความรู้จะทำให้ประสิทธิผลของการเรียนรู้ลดลง เป็นต้น (3) กรณีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบที่ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมและค้นพบความรู้ด้วยตนเองนี้ไปใช้กับการพัฒนาการเรียนรู้ตามลำดับขั้น

การเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) จะเหมาะกับการพัฒนาในขั้นการทำความเข้าใจ การนำไปประยุกต์ใช้และการวิเคราะห์ขึ้นไปมากกว่าขั้นให้ข้อมูลความรู้ เพราะเป็นการเสียเวลามากและไม่บรรลุผลเท่าที่ควร

### 2.5.3 การออกแบบการจัดการเรียนรู้

การออกแบบเป็นการถ่ายทอดจากรูปแบบแห่งความคิด ออกมาเป็นผลงานที่ผู้อื่นสามารถมองเห็น รับรู้หรือสัมผัสได้ การออกแบบต้องใช้ทั้งศาสตร์แห่งความคิดและศิลป์เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือปรับปรุงพัฒนาสิ่งเดิมให้ดีขึ้น การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการวางแผนการสอนอย่างมีระบบ โดยมีการวิเคราะห์องค์ประกอบการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ การเรียนการสอน สื่อและกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงการประเมินผล เพื่อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียนและให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ดี จะช่วยผู้สอนวางแผนการสอนอย่างมีระบบ บรรลุจุดมุ่งหมายโดยมีหลักการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ (1) การออกแบบและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ เพื่อใคร ใครเป็นผู้เรียนหรือใครเป็นกลุ่มเป้าหมายผู้ออกแบบควรมีความเข้าใจและรู้จักกลุ่มผู้เรียนที่เป็นเป้าหมาย (2) ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร มีความรู้ความเข้าใจ มีความสามารถอะไร ผู้สอนต้องกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ให้ชัดเจน (3) ผู้เรียนจะเรียนรู้เนื้อหาในรายวิชานั้น ๆ ได้ดีที่สุดในวิธีใด ควรใช้วิธีการและกิจกรรมการเรียนรู้อะไร ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และมีปัจจัยสิ่งใดที่ต้องคำนึงถึงบ้าง (4) เมื่อผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ผู้สอนจะทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น และประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ และจะใช้วิธีการใดในการประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียน

สรุปได้ว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ควรมีการวางแผนเพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนเป็นใคร มีลักษณะพื้นฐานอย่างไร จะกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนครั้งนั้นอย่างไร จะใช้วิธีการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลการเรียนอย่างไรบ้างจึงจะสามารถทำให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายคือภายหลังเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนผู้ศึกษามีความเข้าใจ จดจำ นำไปใช้ ทำได้ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ เป็นต้น ดังนั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ตัวผู้เรียน จุดมุ่งหมาย วิธีการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล หลังจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก

พร้อมนี้ หลังจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นนี้แล้ว ผู้วิจัยจะนำสารัตถะทางวิชาการไปตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เชิงวิชาการแล้วประยุกต์สร้างเป็นข้อคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และข้อคำถามการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เพื่อศึกษาวิจัยในประเด็นของทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป



## 2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา

### 2.6.1 การวัดและประเมินผลทางการศึกษา

การวัดและประเมินผลทางการศึกษาจะเกี่ยวข้องกับคำอยู่อย่างน้อย 3 คำด้วยกัน คือ (1) การทดสอบ หมายถึง การนำเสนอชุดคำถามที่เรียกว่าข้อสอบ หรือแบบทดสอบที่มีมาตรฐานให้ผู้สอบตอบ (2) การวัดผล หมายถึง การวัดคุณลักษณะ ของบุคคลจากผลการตอบคำถามในแบบทดสอบตาม กฎเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อแสดงคุณค่าเชิงปริมาณหรือตัวเลขที่วัดได้ การวัดผลนอกจากใช้แบบทดสอบ แล้วยังรวมถึงการใช้เครื่องมืออื่นเพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพด้วย เช่น การสังเกต พฤติกรรม การสัมภาษณ์และการตรวจผลงานต่าง ๆ ที่กำหนดให้ผู้ประเมินทำ (3) การประเมินผล หมายถึง กระบวนการอย่างมีระบบที่นำข้อมูลจากการวัดผลมาตีค่าและตัดสินคุณค่าของผู้เรียน ซึ่ง การวัดผลและการประเมินผลเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง เมื่อมีการวัดผลจะทำให้ได้ข้อมูลและ รายละเอียดหลายด้าน เมื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งเพื่อตีค่า หรือสรุปคุณค่าออกมาถือว่าเป็นกระบวนการประเมิน ผลการประเมินจะมีความถูกต้องเที่ยงตรง เพียงใดขึ้นกับความถูกต้องของผลการวัด ถ้าผลการวัดถูกต้องการประเมินก็จะมี ความเชื่อถือได้มาก และตรงกับความเป็นจริง ถ้าผลการวัดผิดพลาด การประเมินก็จะผิดพลาดไปด้วย การวัดผลและการ ประเมินผลมีความแตกต่างกัน (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2545, หน้า 12-13) ดังนี้

1. ความสำคัญของการวัดและประเมินผล คือ การจัดการเรียนการสอนหนึ่ง ๆ ควรมีการ ตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียน ผู้สอนและกระบวนการสอนออกเป็นระยะ ๆ (formative evaluation) เพื่อพิจารณาตรวจสอบตรวจสอบว่าผู้เรียนมีคุณสมบัติหรือเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนตรงตามที่กำหนดไว้หรือไม่ กระบวนการวัดและประเมินผลนี้จะ พยายามทำให้ได้ข้อมูลจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำมาใช้วิเคราะห์และตัดสินใจว่าการเรียน สอนดังกล่าวบรรลุผลหรือไม่ (summative evaluation) นำผลการตัดสินใจเพื่อประโยชน์ในการ จัดลำดับเลื่อนชั้นเรียนและพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป การเรียนการสอนหากไม่มีการวัด และประเมินผลแล้ว ผู้สอนก็ไม่ทราบว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่ มาก น้อยเพียงใด ไม่ทราบว่า การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวมีประสิทธิภาพหรือไม่ เหมาะสมหรือไม่ หากต้องการพัฒนาปรับปรุง แก้ไข จะปรับปรุงพัฒนาตรงจุดไหน อย่างไร เป็นต้น

2. การวัดผลทางการศึกษาเป็นกระบวนการวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนนิยม วัดผลการเรียนรู้เป็น 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย (cognitive domain) จิตพิสัย (affective domain) และ ทักษะพิสัย (psychomotor domain) ซึ่งการวัดลักษณะของการวัดดังกล่าวมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้ (1) เป็นการวัดทางอ้อม การวัดสติปัญญาซึ่งเป็นลักษณะที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลมักแสดงออกทางด้าน พฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือเหตุการณ์ ดังนั้น การวัดผลจึงเป็นการวัดทางอ้อมโดยการสังเกต พฤติกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้า เหตุการณ์สถานการณ์ที่ผู้ประเมินกำหนด (หรือสร้างขึ้นเพื่อใช้สำหรับ

การประเมินหรือสถานการณ์สมมติ) (2) ลักษณะการวัดมักไม่สมบูรณ์เนื่องจากลักษณะการวัดส่วนใหญ่จะเป็นการใช้ข้อสอบเป็นเครื่องมือหรือสถานการณ์สมมติซึ่งการสร้างข้อสอบแต่ละชุดก็เป็นการสุ่มตัวอย่างจากเนื้อหา (ไม่สามารถนำเนื้อหามาสอบได้ทั้งหมด) ถึงแม้จะใช้ข้อสอบชุดเดียวกันผู้ถูกวัดคนเดิม แต่วัดคนละเหตุการณ์ก็จะได้ไม่ตรงกันเนื่องจากธรรมชาติของบุคคลจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตลอดเวลา การวัดผลครั้งที่สองย่อมได้ผลที่ดีกว่าครั้งแรกเสมอ และ (3) ผลการวัดมักเป็นค่าคะแนนสัมพัทธ์ที่เปรียบเทียบกับผู้สอบอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน หรือเปรียบเทียบระหว่างในการสอนแต่ละครั้ง และมีความคลาดเคลื่อนเสมอ ถึงแม้จะใช้เครื่องมือวัดที่มีมาตรฐานก็ตาม

ลักษณะการประเมินผลทางการศึกษาที่นิยมใช้มี 2 ลักษณะ คือ (1) ประเมินผลเพื่อการพัฒนา (formative evaluation) เป็นการประเมินผลระหว่างการจัดการเรียนการสอนที่นิยมใช้เพื่อตรวจสอบการเรียนรู้และความก้าวหน้าของผู้เรียนหรือปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน มักใช้แบบทดสอบ การสังเกต การซักถาม หรือเครื่องมือวัดอื่น ๆ ที่เหมาะสม ระยะเวลามักทำเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนเรื่องหนึ่ง ๆ และ (2) การประเมินผลสรุป (summative evaluation) เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการเรียนการสอนแล้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนมักทำปลายภาคการศึกษา และตัดสินผลการเรียน โดยมีเกณฑ์ตัดสินที่ชัดเจน เช่น การตัดสินแบบอิงกลุ่ม (เกรด A, B, C, D, F) การตัดสินแบบอิงเกณฑ์ (60 เปอร์เซ็นต์สอบผ่าน) เป็นต้น และโดยทั่วไปของการวัดสิ่งใดก็ตาม มักจะต้องกำหนดเป้าหมายหรือสิ่งที่จะวัดให้ชัดเจนว่าจะประเมินอะไรและประเมินอย่างไร จากนั้นจึงเลือกใช้เครื่องมือและเทคนิคที่สอดคล้องกับสิ่งที่จะประเมิน หากไม่มีเครื่องมือที่เป็นมาตรฐาน มักนิยมสร้างขึ้นเองอย่างมีหลักการ และขั้นตอนสุดท้ายคือการนำวิธีการและเครื่องมือไปประเมินอย่างไม่มีอคติและยุติธรรม ผู้วัดควรตระหนักว่าการวัดผลจะมีความคลาดเคลื่อนหรือข้อผิดพลาดเสมอ

### 2.6.2 ลักษณะสำคัญของเครื่องมือวัดผลทางการศึกษา

ภัทธา นิคมานนท์ (2540, หน้า 138-140) แบบทดสอบ แบบวัด หรือเครื่องมือสำหรับในการวัดและประเมินผลทางการศึกษาที่ดีควรมีคุณสมบัติ คือ (1) ความเที่ยงตรงสูง นั่นคือสามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการวัด (2) มีความเชื่อมั่นดี หมายถึง ผลที่วัดคงที่แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงมา วัดซ้ำก็ครั้งกับกลุ่มตัวอย่างเดิมได้ผลเท่าเดิม หรือใกล้เคียงกัน สอดคล้องกัน (3) มีความยากง่ายพอเหมาะคือไม่ยากหรือง่ายเกินไป (4) มีอำนาจจำแนกได้สามารถแบ่งแยกผู้สอบออกตามระดับความสามารถเก่ง และอ่อนได้โดยคนเก่งจะตอบข้อสอบได้ถูกมากกว่าคนอ่อน (5) มีประสิทธิภาพ หมายถึง ทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องเชื่อถือได้ลงทุนน้อย (6) มีความยุติธรรม ไม่เปิดโอกาสให้ได้เปรียบเสียเปรียบ (7) มีความจำเพาะเจาะจง (8) ใช้คำถามที่ลึก (9) คำถามย่อย และ (10) คำถามที่เป็นความจำเพาะเจาะจง

1. ความเที่ยงตรง (validity) ในการสร้างแบบทดสอบหรือเครื่องมือวิจัยสำหรับเก็บข้อมูล มักจะกล่าวถึงความเที่ยงตรง ซึ่งมักจะมีคําหมายและรายละเอียดดังนี้ (1) ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา หมายถึง การวัดนั้นสามารถวัดได้ครอบคลุมเนื้อหาและวัดได้ครบถ้วนตามจุดประสงค์ของการวัด ในทางปฏิบัติมักจะต้องทำตารางจำแนกเนื้อหา จุดประสงค์ตามที่ต้องการก่อนจะทำการออกข้อสอบหรือแบบวัด (2) ความตรงเชิงสัมพันธ์ แบ่งการออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) ความเที่ยงตรงเชิงพยากรณ์ คือค่าคะแนนจากแบบสอบสามารถทำนายถึงผลการเรียนในวิชานั้น ๆ ได้อย่างเที่ยงตรง (2) ความเที่ยงตรงตามสภาพ หมายถึง ค่าคะแนนที่ได้จากแบบสอบสะท้อนผลตรงตามสภาพเป็นจริง กล่าวคือเด็กเก่งจะได้คะแนนสอบสูง ส่วนเด็กอ่อนจะได้คะแนนต่ำจริง และ (3) ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง หมายถึง คะแนนจากแบบวัดมีความสอดคล้องกับลักษณะและพฤติกรรมจริงของเด็ก เช่น สอดคล้องกับความรู้ความมีเหตุผล ความเป็นผู้นำ เขาว่าปัญญา เป็นต้น

2. ความเชื่อมั่น (reliability) แบบทดสอบที่ดีต้องมีความเชื่อมั่นได้ว่าผลจากการวัดคงที่แน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงไปมา การวัดครั้งแรกเป็นอย่างไร เมื่อวัดซ้ำอีกโดยใช้แบบทดสอบชุดเดิมผู้ถูกทดสอบกลุ่มเดิม จะวัดก็ครั้งที่ตามผลการวัดควรจะเหมือนเดิมหรือใกล้เคียงเดิม สอดคล้องกันแบบทดสอบที่เชื่อมั่นได้จะสามารถให้คะแนนที่คงที่แน่นอน ปกติการสอบแต่ละครั้งคะแนนที่ได้มักไม่คงที่ แต่ถ้าอันดับของผู้ที่ทำข้อสอบยังคงที่เหมือนเดิมก็ยิ่งถือว่าแบบทดสอบนั้นมีความเชื่อมั่นสูง ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบหมายถึงความคงที่ของคะแนนที่จากการสอบของคนกลุ่มเดิมหลาย ๆ ครั้ง การหาค่าความเชื่อมั่นได้จึงยึดหลักการสอบหลาย ๆ ครั้งแล้วหาความสัมพันธ์ ของคะแนนที่ได้จากการสอบหลาย ๆ ครั้ง ถ้าคะแนนของผู้สอบแต่ละคนคงที่หรือขึ้นลงตามกัน แสดงว่าแบบทดสอบนั้นมีความเชื่อมั่นสูง (reliability) ค่าความเชื่อมั่นคำนวณได้จากการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนทั้ง 2 ชุด จากการสอบผู้สอบกลุ่มเดิม 2 ครั้ง โดยใช้แบบทดสอบเดียวกัน ความเชื่อมั่นมีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1.00 วิธีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้ (1) การสอบซ้ำ เป็นการนำแบบทดสอบชุดเดียวกันไปสอบผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน 2 ครั้ง ในเวลาห่างกันพอสมควร (ป้องกันการจำข้อสอบได้) แล้วนำคะแนนทั้ง 2 ชุดนั้นมาหาค่าความสัมพันธ์ที่ได้คือค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวิธีการนี้เรียกว่า “Measure of Stability” การหาความเชื่อมั่นลักษณะนี้มีข้อจำกัดบางประการ กล่าวคือ (1) ผู้ทำแบบทดสอบอาจเกิดความเบื่อหน่าย เพราะธรรมชาติของบุคคลไม่ชอบความซ้ำซากจำเจ (2) เสียเวลาในการสอบมาก และ (3) ผู้สอบเกิดการเรียนรู้อาจจากการสอบครั้งแรก ทำให้สอบครั้งหลังทำได้คล่องขึ้น เกิดความคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ดังนั้น การหาค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบนี้จึงไม่เป็นที่ยอมรับ (2) ใช้แบบทดสอบคู่ขนาน (parallel) แบบทดสอบคู่ขนาน หมายถึง แบบทดสอบ 2 ชุด ที่มีลักษณะและคุณภาพใกล้เคียงกันมากที่สุด ทั้งด้านเนื้อหา ความยากง่าย อำนาจจำแนกลักษณะคำถาม และจำนวนข้อคำถาม จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกัน สามารถใช้แทนกันได้การใช้แบบทดสอบคู่ขนานนี้เป็น

การแก้ปัญหาข้อจำกัดต่าง ๆ ของการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยการสอบซ้ำ วิธีการหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทำได้โดยนำแบบทดสอบคูชานานไปทดสอบนักเรียน กลุ่มเดียวกันทั้ง 2 ฉบับ ในเวลาเดียวกันแล้วนำคะแนนจากการทำแบบทดสอบทั้ง 2 ชุดนี้มาหาความสัมพันธ์กันก็จะได้ค่าความเชื่อมั่นดังกล่าว วิธีการนี้เรียกว่า “Measure of Equivalence Test” ข้อจำกัดของการทดสอบนี้คือ การสร้างแบบทดสอบที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกันทั้งเนื้อหา ความยากง่ายและอำนาจการจำแนก เป็นต้น มักจะทำได้ยากและต้องใช้ประสบการณ์สูง (3) วิธีการแบ่งครึ่งข้อสอบ (split-half) เป็นการสร้างข้อสอบชุดเดียวให้ผู้สอบชุดเดียวกัน (แต่แบ่งครึ่งข้อสอบ และได้ค่าคะแนน 2 ชุด) เป็นการแก้ปัญหาคำถามในการสร้างแบบทดสอบแบบคูชานาน แต่ได้ผลเช่นเดียวกับการสอบซ้ำ หรือการใช้ข้อสอบคูชานาน วิธีการอาจแบ่งตรวจสอบครึ่งละครึ่งฉบับ (แบ่งข้อค้ำกับข้อค้ำหรือครึ่งแรกและครึ่งหลัง) นิยมใช้ข้อค้ำและค้ำมากกว่า เนื่องจากการเรียงลำดับข้อสอบนิยมเรียงตามเนื้อหาเป็นตอน ๆ จากง่ายไปยาก ดังนั้น การแบ่งครึ่งลักษณะนี้จึงมีลักษณะคล้ายคลึงพออนุโลมให้แบบทดสอบคูชานานได้เมื่อตรวจและได้คะแนน 2 ชุดแล้ว นำคะแนนทั้งสองมาหาค่าความสัมพันธ์เป็นค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบครึ่งฉบับ เรียกว่า “Internal Consistency” หลังจากนั้นจึงนำมาคำนวณค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งค่าความเชื่อมั่นข้อสอบเต็มฉบับนั้นจะสูงกว่าครึ่งฉบับ เนื่องจากค่าความเชื่อมั่นขึ้นกับความยาวหรือจำนวนข้อคำถาม ข้อสอบที่มีข้อคำถามมากจะมีระดับความเชื่อมั่นสูงกว่าแบบสอบที่มีจำนวนข้อสอบน้อย และ (4) วิธี Kuder-Richardson (KR-20/KR-21) เป็นการหาค่าความคงที่ภายในของแบบทดสอบเรียกว่า ความเชื่อมั่นภายใน (Internal Consistency) สูตรที่นิยมใช้คือสูตรคำนวณ KR-20 และ KR-21

3. ความเป็นปรนัย (objectivity) ความเป็นปรนัย หมายถึง ความชัดเจน ความถูกต้องและความเข้าใจตรงกันโดยยึดถือความถูกต้องทางวิชาการเป็นเกณฑ์การสร้างแบบทดสอบใด ๆ จำเป็นองมีความชัดเจนเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ออกข้อสอบและผู้ทำข้อสอบ คุณสมบัติความเป็นปรนัยของแบบทดสอบพิจารณาได้เป็น 3 ประการ คือ (1) ผู้อ่านข้อสอบทุกคนเข้าใจตรงกัน (2) ผู้ตรวจทุกคนให้คะแนนได้ตรงกัน (3) แปลความหมายของคะแนนได้ตรงกัน

4. ความยากง่าย (difficulty) แบบทดสอบที่ดีต้องมีความยากง่ายพอเหมาะ กล่าวคือไม่ยากเกินไปหรือไม่ง่ายเกินไปในแบบทดสอบชุดหนึ่ง ๆ อาจมีทั้งข้อสอบที่ค่อนข้างยาก ปานกลางและค่อนข้างง่ายปะปนกันไป ความยากง่ายของแบบทดสอบพิจารณาได้จากผลการสอบของข้อสอบทั้งฉบับเป็นสำคัญ ความยากง่ายพิจารณาได้จากความยากง่ายของแบบทดสอบทั้งฉบับ และความยากง่ายข้อคำถามรายข้อ ซึ่งมีข้อพิจารณาดังต่อไปนี้ 1) ความยากง่ายของแบบสอบทั้งฉบับสามารถพิจารณาจาก (1) คะแนนรวมของแบบทดสอบทั้งฉบับ หากคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็มแสดงว่าง่าย ถ้าต่ำกว่าครึ่งของคะแนนเต็มถือว่ายากหรือค่อนข้างยาก ทั้งนี้พิจารณาร่วมกับจุดประสงค์และเกณฑ์ของการสอบด้วย (2) พิจารณาจากความยากง่ายของข้อคำถามรายข้อ โดยนำ

ความยากง่ายรายขอมาคำนวนหาค่าเฉลี่ย (ค่าเฉลี่ยความยากรายข้อรวมทั้งฉบับ) ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0-1.00 หากค่าเฉลี่ยความยากง่ายรายข้อทั้งฉบับสูงกว่า 0.50 ถือว่าข้อสอบนั้นง่ายหรือค่อนข้างง่าย หากมีค่าต่ำกว่า 0.50 ถือว่าแบบทดสอบนั้นค่อนข้างยาก และ 2) ความยากง่ายรายข้อ พิจารณาจากจำนวนผู้ตอบถูกในข้อสอบแต่ละข้อ ถ้าข้อใดผู้ตอบถูกมากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้สอบทั้งหมดถือว่าข้อสอบง่าย ในทำนองเดียวกันหากตอบถูกน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของผู้สอบถือว่ายากหรือค่อนข้างยาก ดังนั้น ค่าความยากง่ายของข้อสอบ หมายถึงสัดส่วนของผู้ที่ตอบขอคำถามถูกนั่นเอง ซึ่งนิยมแทนด้วย “p” มีค่าตั้งแต่ 0-1.00 ถ้าค่า p สูงแสดงว่าคำถามข้อนั้นมีผู้ตอบถูกมาก แสดงว่าข้อสอบนั้นง่าย ถ้าค่า p ต่ำ แสดงว่าคำถามข้อนั้นมีผู้ตอบน้อย แสดงว่าข้อสอบยาก แบบทดสอบที่ดีควรมีค่าความยากง่ายพอเหมาะ ค่า p อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 อย่างไรก็ตามการพิจารณาความยากง่ายของข้อสอบ อาจแตกต่างกันไปตามจุดประสงค์ของการสอบ เช่น แบบทดสอบสำหรับประเมินผลการเรียนการสอนทั่วไป อาจใช้แบบสอบที่มีค่าความยากง่าย 0.20-0.80 แต่แบบทดสอบเพื่อคัดเลือกเรียนต่ออาจใช้แบบสอบที่มีค่าความยากง่าย 0.15-0.75 ส่วนแบบสอบสำหรับการประเมินแบบอิงเกณฑ์อาจใช้แบบทดสอบที่ง่าย เนื่องจากการประเมินผลแบบอิงเกณฑ์มักใช้เกณฑ์ในการประเมิน 80-90 เปอร์เซนต์

5. อำนาจจำแนก (discrimination) แบบทดสอบที่ดีต้องสามารถจำแนกผู้สอบที่มีความสามารถเก่ง อ่อน ต่างกันออกได้โดยคนเก่งจะตอบข้อสอบถูกมากกว่าคนอ่อน โดยพิจารณาจาก 1) ค่าอำนาจจำแนกแบบทดสอบทั้งฉบับ กล่าวคือ (1) หากคะแนนรวมของผู้ทำข้อสอบทั้งกลุ่ม มีการกระจายตัวตั้งแต่ศูนย์ถึงเกือบเต็มแสดงว่าแบบทดสอบนั้นจำแนกได้แต่ถ้าคะแนนรวมมีการเกาะกลุ่มกัน หรือมีการกระจายตัวของคะแนนน้อย แสดงว่าแบบทดสอบนั้นไม่มีอำนาจจำแนกต่ำหรือจำแนกไม่ได้นั่นเอง (2) ค่าเฉลี่ยของค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยทั่วไปค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) ของแบบทดสอบมีค่าระหว่าง -1.00+1.00 หากค่าเฉลี่ยของค่าอำนาจจำแนกรายข้อ เท่ากับหรือมากกว่า 0.20 แสดงว่าแบบทดสอบฉบับนั้นจำแนกได้ และ 2) ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบรายข้อ ซึ่งพิจารณาจากหลักที่ว่าคนเก่งย่อมตอบถูกมากกว่าคนอ่อน ดังนั้นหากข้อใดที่มีคนอ่อนตอบถูกมากกว่าเรียกว่า “จำแนกกลับ” ส่วนข้อใดหากคนเก่งและคนอ่อนตอบถูกพอ ๆ กัน เรียกว่า “จำแนกไม่ได้” ดังนั้น หากข้อสอบใด ค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าบวกแสดงว่าจำแนกได้มีค่าลบแสดงว่าจำแนกคนกลับและเป็นศูนย์หรือใกล้ศูนย์แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่มีอำนาจจำแนกคนเก่งและคนอ่อนตอบผิดถูกพอ ๆ กัน ควรมีการปรับปรุงก่อนนำไปใช้

6. ความมีประสิทธิภาพ (efficiency) เครื่องมือวัดที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง เครื่องมือที่ทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ ประโยชน์สูง ประหยัด ลงทุนน้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นด้านเวลา แรงงาน ความสะดวกสบาย แบบทดสอบที่ดีควรมีพหุพิผลพลาดตกหล่นน้อย รูปแบบดูง่าย เป็นระเบียบ เรียบร้อย อ่านง่าย

7. ความยุติธรรม (fair) แบบทดสอบที่ดีต้องไม่เปิดโอกาสให้ผู้สอบได้เปรียบเสียเปรียบกัน เช่น แบบทดสอบบางฉบับผู้สอบออกข้อสอบเน้นเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ผู้เรียนบางคนได้เคยคนควาทำ รายงานมาก่อน เป็นต้น ดังนั้น ผู้ออกข้อสอบควรคำนึงถึงข้อได้เปรียบเสียเปรียบของผู้ทำแบบทดสอบด้วย

8. คำถามลึก (searching) แบบทดสอบที่สอบถามเฉพาะความรู้ความเข้าใจ ผู้ออกข้อสอบไม่ควรถามถึงจนกระทั่งต้องใช้ความรู้ระดับวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแก้ปัญหา ดังนั้น ความลึกซึ่งของคำถามควรสอดคล้องกับลักษณะและจุดประสงค์ของการวัด

9. คำถามยั่ว (exasperation) คำถามยั่วมีลักษณะเป็นคำถามที่ท้าทายให้ผู้สอบอยากคิดอยากทำมีลีลาการถามที่น่าสนใจ ไม่ถามวกวนซ้ำซากนาเบื่อ อาจใช้รูปประกอบคำถาม การเรียงข้อคำถามในข้อสอบควรเรียงหลายแบบคละกัน อาจเรียงลำดับเนื้อหา เรียงลำดับความยากง่ายสลับกัน เป็นต้น

10. ความจำเพาะเจาะจง (definite) ลักษณะคำถามที่ดีไม่ควรถามกว้างเกินไป ไม่ถามคลุมเครือหรือเล่นสำนวนจนผู้สอบเกิดความงง ผู้อ่าน อ่านแล้วต้อง มีความชัดเจนว่าครุถามอะไร ส่วนจะตอบถูกหรือไม่เป็นอีกเรื่อง ขึ้นกับความรู้ความสามารถของผู้ตอบ

### 2.6.3 เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลด้านการศึกษา

ในการวัดและประเมินผลด้านการศึกษานั้นจะใช้เครื่องมือโดยอมขึ้นอยู่กับลักษณะจุดประสงค์การศึกษาและแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลการเรียนรู้มีหลายลักษณะ แต่ละชนิดมีทั้งข้อดีและข้อจำกัดซึ่งพอสรุปได้ดังต่อไปนี้ (ภัทรา นิคมานนท์, 2540, หน้า 142-144)

1. แบบทดสอบคือชุดของคำถามหรือสิ่งเร้าที่นำไปใช้ให้ผู้สอบตอบสนองออกมา ชุดของสิ่งเร้านี้มักอยู่ในรูปของข้อคำถาม ซึ่งอาจให้เขียนตอบแสดงพฤติกรรมใหญ่ดอกออกทางวาจาก็ทำให้สามารถวัดได้ สังเกตได้ และนำไปสู่การแปลความหมายได้ แบบทดสอบนี้สามารถใช้ได้กับการวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย แต่ส่วนใหญ่นิยมวัดทางด้านพุทธิพิสัย (cognitive) แบบทดสอบแบ่งตามจุดมุ่งหมายออกเป็น 3 ชนิด ดังนี้ 1) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ทักษะ และความสามารถสมองด้านต่าง ๆ เช่น ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์และการประมาณค่า ซึ่งแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ อาจเป็นประเภทที่ผู้สอนสร้างขึ้นเอง เช่น ข้อสอบปลายภาค หรือเป็นแบบทดสอบมาตรฐานที่มีผู้สร้างไว้แล้ว เช่น ข้อสอบ TOFEL รูปแบบและวิธีการใช้แบบทดสอบแบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ (1) แบบสอบปากเปล่า เป็นการทดสอบที่อาศัยการซักถามเป็นรายบุคคล เหมาะสำหรับผู้สอบจำนวนน้อย ข้อดีคือสามารถถามได้ละเอียดและสามารถโต้ตอบได้ (2) แบบเขียนตอบ เป็นการทดสอบที่มีการเขียนตอบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบอัตนัย หมายถึง แบบทดสอบที่ถามให้ตอบ

ยาว ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง เหมาะสำหรับการวัดความสามารถในการใช้ภาษาและแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย และแบบทดสอบปรนัย หมายถึง แบบทดสอบประเภท ถูก-ผิด จับคู่ เต็มคำ และเลือกตอบ เหมาะสำหรับผู้สอบจำนวนมาก ๆ มีเวลาตรวจสอบน้อย (3) แบบปฏิบัติ เป็นการทดสอบที่ผู้สอบได้แสดงพฤติกรรมออกมาโดยการกระทำหรือลงมือปฏิบัติจริง เช่น การสอบวาด การสอบปฏิบัติทางกายภาพบำบัด เป็นต้น 2) แบบทดสอบวัดความถนัดหรือทักษะ เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดศักยภาพระดับสูง ของบุคคลว่า สมรรถภาพในการเรียนรู้มีมากน้อยเพียงใด และควรเรียนด้านใดหรือทำงานในด้านใด จึงจะเหมาะสมและประสบความสำเร็จ แบบทดสอบประเภทนี้แบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภท คือแบบทดสอบความถนัดในการเรียน และแบบทดสอบความถนัดจำเพาะซึ่งแบ่งความถนัดเป็น 7 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา การใช้คำ ตัวเลข มิติความสัมพันธ์ การสังเกตรับรู้และการใช้เหตุผล และ 3) แบบสอบวัดความสัมพันธ์ของบุคคลเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดเกี่ยวกับบุคลิกภาพหรือการปรับตัวของบุคคลในสังคม วัดด้านความสนใจต่อสิ่งต่าง ๆ ในรูปแบบการทดสอบวัดลักษณะบุคคล เช่น แบบทดสอบความเกรงใจ แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

2. แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบบสอบถามเป็นชุดของข้อความที่เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง สร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อและความสนใจต่าง ๆ ในทางการศึกษามักนิยมใช้วัดและประเมินด้านจิตพิสัย ได้แก่ มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นเครื่องมือที่ใช้ได้ทั้งให้ผู้ถูกวัดประเมินตนเองและผู้อื่นประเมิน การตอบกระทำโดยให้ผู้ตอบหรือผู้สังเกตประเมินค่าของคุณลักษณะออกมาเป็นระดับต่าง ๆ มากน้อยตามปริมาณหรือความเข้มของความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออก มาตราส่วนประมาณค่า มีหลายลักษณะที่นิยมใช้และสร้างได้ง่าย คือมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิรท (Likert rating scale) และมาตราส่วนประมาณค่าแบบซีแมนติก ดิฟเฟอเรนเชียล (Semantic differential rating scale)

3. แบบสำรวจรายการ (checklist) มีลักษณะที่คล้ายมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิรท (Likert) เพียงแต่ส่วนที่เป็นคำตอบไม่ได้กำหนดค่าระดับความรู้สึกว่ามีมากน้อยเพียงไร แต่เป็นการตอบเพียง 2 ตัวเลือกว่า มี-ไม่มี, ใช่-ไม่ใช่, เคย-ไม่เคย เป็นต้น

4. แบบวัดเชิงสถานการณ์ เป็นแบบวัดที่สอบถามถึงแนวคิด ความรู้สึก หากอยู่ในสถานการณ์สมมติใด ๆ ที่ผู้ออกข้อสอบสร้างขึ้น อาจบรรจุไว้ในสวนที่เป็นข้อความ หรือสวนที่เป็นคำตอบก็ได้ อาจนำเสนอเหตุการณ์ด้วยข้อความ หรือรูปภาพ หรือสื่ออื่น ๆ ก็ได้

5. แบบสังเกต การสังเกตเป็นเครื่องมือวัดผลที่นิยมใช้กันมาก โดยการใช้ประสาทสัมผัสของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของการประเมินได้สังเกตพฤติกรรมที่สนใจในตัวผู้ถูกวัด ผลการสังเกตจะมีความเที่ยงตรงเพียงใดขึ้นกับองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (1) สิ่งที่สังเกตควรเป็นรูปธรรมและสังเกตได้จริง เช่น ผลการรักษาที่ตีมุมการเคลื่อนไหวของข้อที่เพิ่มขึ้น แต่บางสิ่งบางอย่างสังเกตได้ยาก เช่น อารมณ์พอใจ ความรู้สึกเจ็บปวด ทักษะคติ เป็นต้น (2) ตัวผู้สังเกต มีความตั้งใจ สามารถสังเกตได้อย่าง

มีประสิทธิภาพ มีประสบการณ์ในการสังเกตตีความหมายตรวจสอบเรื่องนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดีและสามารถสังเกตรับรู้ได้โดยไม่มีอคติหรือความลำเอียง (3) ตัวผู้ถูกสังเกต ต้องไม่รูวากำลังถูกสังเกตหรือเฝ้ามอง เพราะหากรูวากำลังถูกสังเกตหรือเฝ้ามอง ก็จะไม่เป็นไปตามธรรมชาติอาจมีพฤติกรรมเสแสร้ง เช่น แกล้งเป็นดีเรียบร้อยผิดธรรมชาติของตนเอง การสังเกตที่ดีควรแบ่งเป็นช่วง ๆ ไม่นานเกินไป และไม่ควรติดต่อกันเป็นระยะยาวนาน ควรมีแบบฟอร์มสำหรับการสังเกตไวลวงหา เพื่อเป็นแนวทางและสำหรับการบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ ที่สังเกตได้หลักการสังเกตที่ดีพอสรุปได้ดังนี้ (1) สังเกตเฉพาะเรื่องที่กำลังสนใจเท่านั้น (2) สังเกตอย่างมีจุดมุ่งหมาย (3) ควรพินิจพิจารณาให้ละเอียดในรายละเอียด (4) มีการจดบันทึกสิ่งที่ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสังเกตไว้อย่างครบถ้วน (5) ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตควรตรวจสอบจนมั่นใจ อาจตรวจสอบกับผู้สังเกตอื่น ๆ หรือหลักฐานอื่น ๆ ประกอบยืนยันตรงกัน

#### 2.6.4 การวัดด้านพุทธิพิสัย

พุทธิพิสัย (cognitive) เป็นพฤติกรรมด้านความสามารถทางสติปัญญาของบุคคล ลักษณะการวัดจึงเป็นการวัดทางอ้อมจากพฤติกรรมที่แสดงออกของผู้ถูกวัดภายใต้เครื่องมือวัดหรือสถานการณ์ที่ผู้สอบกำหนด ซึ่งมีการจำแนกความสามารถออกเป็น 6 ระดับ เรียงจากความสามารถขั้นต่ำไปสูงดังนี้ (1) ความรู้ความจำ (2) ความเข้าใจ (3) การนำไปใช้ (4) การวิเคราะห์ (5) การสังเคราะห์ และ (6) การประเมินค่า การวัดด้านพุทธิพิสัยเป็นการวัดความสามารถด้านสติปัญญาประกอบด้วยความสามารถด้านความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์การสังเคราะห์และการประเมินค่า เครื่องมือที่ใช้วัดพฤติกรรมนี้มักใช้แบบทดสอบ มักนิยมวัดเนื้อหาสาระ ซึ่งแบบทดสอบโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) แบบทดสอบอัตนัย หมายถึง แบบทดสอบที่ถามให้ตอบยาว ๆ สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง เหมาะสำหรับการวัดความสามารถในการใช้ภาษา และแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย คำตอบที่ได้มักไม่มีผิดไม่มีถูกที่สมบูรณ์แบบและ (2) แบบทดสอบปรนัยหมายถึงแบบทดสอบประเภท ถูก-ผิด จับคู่ เต็มคำและเลือกตอบ เหมาะสำหรับสอบผู้สอบจำนวนมาก ๆ มีเวลาตรวจข้อสอบน้อยการประเมินพุทธิพิสัยเป็นการประเมินความรู้ความเข้าใจ ซึ่งเป็นทักษะของสมอง ดังนั้น การประเมินจึงเป็นการประเมินทางอ้อมจากพฤติกรรมที่ผู้ถูกประเมินแสดงออกเพื่อบ่งชี้ถึงทักษะของสมองดังกล่าว ลักษณะของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยที่ดี คือ (1) มีความเที่ยงตรง ที่มีความเที่ยงตรงจะสามารถวัดเนื้อหาที่ต้องการวัดได้ครบถ้วนและวัดได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการวัด (2) เชื่อมั่นได้แบบทดสอบที่มีความเชื่อมั่นได้หากนำมาใช้สอบวัดกับคนกลุ่มเดิมหลาย ๆ ครั้ง ผลการวัดจะเหมือนเดิมหรือเปลี่ยนแปลงน้อยมาก (3) มีความเป็นปรนัย หมายถึง มีความชัดเจนของคำถามทุกคนอ่านแล้วเข้าใจตรงกัน ใครตรวจก็ให้คะแนนตรงกัน และแปลความหมายของคะแนนได้ค่าตรงกัน (4) มีความยากง่ายพอเหมาะ หมายถึงแบบทดสอบไม่ยากเกินไปและไม่ง่ายเกินไปข้อสอบใดที่มีคนตอบถูกมากแสดงว่าง่าย และข้อสอบที่มี



คนตอบถูกน้อยแสดงวายาก (ค่าความยากง่ายของข้อสอบหรือค่า  $p$  มีค่าอยู่ระหว่าง 0-1.00) ข้อสอบที่ดีค่า  $p$  อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 (5) มีอำนาจจำแนก หมายถึง ความสามารถแบ่งแยกกลุ่มออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ถูกต้อง ข้อสอบที่มีอำนาจจำแนกดี หมายถึง ข้อสอบที่คนเก่งตอบถูก คนอ่อนตอบผิด ข้อสอบที่จำแนกไม่ได้คนเก่งและคนอ่อนจะตอบถูกผิดพอ ๆ กัน ไม่มีความแตกต่างกัน โดยทั่วไปค่าอำนาจจำแนกข้อสอบหรือค่า  $r$  อยู่ระหว่าง -1.00 ถึง +1.00 ถ้าค่า  $r$  มีเครื่องหมายลบ หมายถึง การจำแนกกลับทาง คนเก่งตอบถูกน้อยกว่าคนอ่อน ค่า  $r$  ใกล้ศูนย์ ( $r = -.19$  ถึง  $+.19$ ) ข้อสอบจำแนกไม่ได้ เพราะคนเก่งและคนอ่อนตอบถูกผิดพอ ๆ กัน ข้อสอบที่ดีค่า  $r$  ควรมีค่าอยู่ระหว่าง 0.20 ถึง 1.00 (6) มีประสิทธิภาพ คือเครื่องมือที่สามารถทำให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุด เชื่อถือได้มากโดยใช้วิธีการที่สะดวก รวดเร็ว คล่องตัว แต่เสียเวลาน้อยลงทุนน้อยและใช้แรงงานน้อย (7) มีความยุติธรรม ไม่เปิดโอกาสให้มีการได้เปรียบเสียเปรียบกันระหว่างผู้ที่ถูกวัดด้วยกัน (8) ใช้คำถามถามลึก ข้อสอบที่ดีต้องถามให้ผู้ตอบใช้ความสามารถในการคิดคนก่อนที่จะตอบใช้คำถามย่วยผู้มีลักษณะที่ทาทายให้ผู้สอบอยากคิดอยากตอบและทำด้วยความเต็มใจ และ (9) คำถามจำเพาะเจาะจง ไม่ถามกว้างเกินไป หรือถามคลุมเครือให้คิดได้หลายแง่มุม (สมชาย รัตนทองคำ, 2540, หน้า 143-144)

### 2.6.5 การวัดด้านจิตพิสัย

สมชาย รัตนทองคำ (2540, หน้า 143-144) อธิบายว่า จิตพิสัย (affective) เป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์และคุณธรรมของบุคคล ซึ่งสามารถจำแนกออกได้เป็น 5 ระดับ คือ การรับรู้ การตอบสนอง การสร้างคุณค่า การจัดระบบคุณค่า และการสร้างลักษณะนิสัย ดังนี้ (1) การรับรู้เป็นพฤติกรรมที่ตอบสนอง แบ่งเป็น 3 ลักษณะคือ การยอมรับ เป็นขั้นทำความรู้จักกับเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในความสนใจของตนเอง การตั้งใจที่จะรับรู้เป็นการแสดงความปรารถนาที่จะรับรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นด้วยความเต็มใจ และการเลือกสิ่งเร้าที่ต้องการรับรู้เป็นการแยกแยะสิ่งที่ต้องการจะรับรู้โดยยังไม่ได้รู้รายละเอียดของปรากฏการณ์สิ่งเร้า นั้น (2) การตอบสนองเป็นพฤติกรรมต่อเนื่องจากการรับรู้โดยมีปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้า นั้นอย่างสนใจและเกิดความพึงพอใจในการตอบสนอง พฤติกรรมนี้จำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ การยินยอมที่จะตอบสนอง เป็นการยอมตอบสนองถึงแม้จะไม่เต็มใจ ความเต็มใจที่จะตอบสนอง เป็นการยอมรับที่ตอบสนองได้ความเต็มใจและความพอใจในการตอบสนองได้แล้วเกิดความสุขมีความพึงพอใจที่ได้ทำลงไป (3) การสร้าง เป็นขั้นที่บุคคลมองเห็นคุณค่าของการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ที่ได้ดีแบ่งพฤติกรรมที่แสดงออกเป็น 3 ลักษณะ การยอมรับในคุณค่า เป็นขั้นการยอมรับว่าพฤติกรรมที่แสดงออกไปนั้นเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่า การนิยมชมชอบในคุณค่า เป็นการยอมรับคุณค่าด้วยความพึงพอใจ การสร้างคุณค่ามีความคงเสถียรในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าโดยแสดงพฤติกรรมที่คนเห็นว่ามีคุณค่าอย่างสม่ำเสมอและตอบสนองอย่างต่อเนื่องไปจนเกิดการยอมรับเป็นค่านิยมของตนเองนอกจากนั้นยังพยายามตาม

ค่านิยมดังกล่าว (4) การจัดระบบคุณค่า เป็นการนำเอาหลาย ๆ คุณคามาจัดระบบเพื่อสร้างเป็นลักษณะภายในตนเองที่คงที่แน่นอน (5) การสร้างลักษณะนิสัย เป็นการจัดระบบคุณค่าที่มีอยู่ในตัวเอง เข้าเป็นระบบที่ถาวรซึ่งจะทำหน้าที่ควบคุมพฤติกรรมการแสดงของบุคคล ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการณ์ใด ๆ ก็แสดงพฤติกรรมตามค่านิยมที่ยึดถือตลอดไป และจะแสดงพฤติกรรมดังกล่าวนั้นอย่างสม่ำเสมอจนเกิดเป็นนิสัยประจำตัวของบุคคล การสร้างลักษณะนิสัยมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การสร้างลักษณะนิสัยชั่วคราวเป็นการแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับคุณค่าส่วนตัวบางอย่างของบุคคล โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดตามมาในสถานการณ์นั้น ๆ ด้วย และการสร้างลักษณะนิสัยถาวร เป็นขั้นแสดงนิสัยที่แท้จริงของบุคคลออกมาอย่างสมบูรณ์เพราะเป็นการรวมเอาคุณลักษณะที่เป็นคุณค่าต่าง ๆ ของบุคคลเขาไว้ด้วยกัน ขั้นนี้ถือว่าเป็นจุดสุดยอดของการพัฒนาคน

การวัดพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (affective) จิตพิสัยเป็นความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ และคุณธรรมของบุคคล ดังนั้น คุณลักษณะของจิตพิสัยที่สำคัญมีดังนี้ (1) เป็นคุณลักษณะภายในจิตใจ เป็นความรู้สึก หรือการรับรู้ ดังนั้น การวัดด้านจิตพิสัย (affective) จึงเป็นการวัดทางอ้อม จากพฤติกรรมของผู้ถูกวัดที่แสดงออกมา เพื่อสะท้อนถึงความรู้สึกและอารมณ์ของผู้ถูกวัด วิธีวัดจะกระทำโดยกระตุ้นหรือให้ผู้ถูกวัดแสดงความคิดเห็นที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่กระตุ้นนั้นผู้วัดก็จะแปลความจากพฤติกรรมดังกล่าว (2) เป็นนามธรรมไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง เช่น ความสนใจ ความรับผิดชอบ (3) ต้องวัดทางอ้อมทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ง่าย และต้องใช้เครื่องมือที่มีความเชื่อมั่นสูง (4) การวัดไม่มี-ผิดไม่มีถูก ขึ้นกับประสบการณ์ และความคิดเห็นความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบแบบสอบถาม (5) มักนิยมใช้ขอมูลจากหลายฝ่าย ได้แก่ บุคคลที่ต้องการวัด บุคคลใกล้ชิดและการสังเกตของผู้วัดเอง (6) มักใช้สถานการณ์จำลองเงื่อนไข ดังนั้น เครื่องมือจึงควรมีคุณลักษณะด้านความเที่ยงตรงตามสภาพสูง และ (7) มีจุดอ่อนที่ผู้ตอบสามารถบิดเบือนหรือหลอกผู้ถามได้ แสดงออกของคุณลักษณะจิตพิสัย มีทิศทางตรงกันข้ามได้ สองแนวทางตรงกันข้ามได้ เช่น รัก-เกลียด ชอบ-ไม่ชอบ ฯลฯ และมีระดับความเข้มของระดับความรู้สึก เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เป็นต้น คุณลักษณะจิตพิสัย (affective) สามารถแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ (1) การประเมินตนเอง โดยผู้ถูกวัดจะเป็นผู้ตอบแบบวัดด้วยตนเองโดยการแสดงความรู้สึก (2) การประเมินโดยผู้อื่น ซึ่งเป็นการวัดโดยผู้ประเมินเป็นผู้วัดเองหรืออาจมอบหมายให้เพื่อนผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ใช้เครื่องมือ

#### 2.6.6 การวัดด้านทักษะพิสัย

ทักษะพิสัย (psychomotor) เป็นความสามารถในเชิงปฏิบัติการหรือการกระทำให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ทักษะพิสัยสามารถจำแนกออกเป็น 7 ระดับ ดังต่อไปนี้ (1) การรับรู้เป็นขั้นแสดงอาการรับรู้ที่จะเคลื่อนไหวโดยอาศัยประสาทสัมผัสรับรู้ทั้ง 5 ได้แก่ หูตา จมูก ลิ้น และสัมผัสทางร่างกาย แม้จะมีสิ่งเร้ามากระตุ้นโดยผ่านทางด้านประสาทสัมผัสพร้อม ๆ กัน บุคคลก็สามารถเลือกรับรู้และมีการแปลความหมายต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ เพื่อการตอบสนอง (2) เตรียมความพร้อม เป็นความพร้อม

ของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมา สภาพความพร้อมมี 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย หมายถึงความพร้อมที่จะเคลื่อนไหวอวัยวะของร่างกาย ด้านสมอง หมายถึง ความพร้อมที่ระลึกถึงระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการแสดงพฤติกรรม และด้านอารมณ์ความพร้อมด้านจิตใจให้อยู่ในทิศทางที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา (3) การตอบสนองตามแนวทางที่กำหนดให้เป็นการแสดงออกในลักษณะของการเลียนแบบและการลองผิดลองถูก (4) ความสามารถด้านกลไก เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้ตามที่เรียนมาและพัฒนาขึ้นจนมีความสัมพันธ์ผลสามารถสร้างเทคนิควิธีการเฉพาะสำหรับตนเองขึ้นมา เพื่อฝึกปฏิบัติต่อไป (5) การตอบสนองที่ซับซ้อน เป็นความสามารถในการปฏิบัติในสิ่งที่ยุ่ยากซับซ้อนมากขึ้น และสามารถกระทำได้อย่างมั่นใจ ไม่ลังเลและทำได้ดีจนเป็นอัตโนมัติ (6) ความสามารถในการดัดแปลง เป็นขั้นที่สามารถปฏิบัติได้จนมีความชำนาญ จึงคิดหาวิธีการใหม่ มาลองทำให้แตกต่างไปจากเดิม เพื่อให้เกิดผลดียิ่ง ๆ ขึ้น และ (7) ความสามารถในการริเริ่ม เป็นความสามารถต่อยอดจากการดัดแปลง กล่าวคือ เมื่อบุคคลสามารถดัดแปลงวิธีการใหม่ ๆ และมีการทดลองทำดูแล้ว ก็นำวิธีการนั้นมาประยุกต์ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้น

การวัดทักษะพิสัยเป็นการวัดความสามารถในการทำงานหรือการทำการกิจกรรม อาจเรียกวาการวัดภาคปฏิบัติซึ่งการวัดพฤติกรรมดังกล่าวเป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่างพุทธิพิสัย (cognitive) จิตพิสัย (affective) และทักษะพิสัย (psychomotor) ลักษณะสำคัญของการวัดทักษะพิสัย คือ (1) สามารถวัดได้ทั้งรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม (2) ลักษณะงานที่แตกต่างกันต้องใช้วิธีการวัดหรือกระบวนการที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น วัดทักษะด้านดนตรีกีฬาต้องใช้วิธีการวัดต่างกัน (3) สามารถวัดแบ่งกระบวนการหรือทักษะย่อย ๆ เช่น การรักษาทางกายภาพบำบัด สามารถวัด ขั้นตอนการตรวจร่างกาย การประมวลผล การสรุปประเด็นปัญหา และการให้การรักษา เป็นต้น และ (4) ลักษณะการวัดแยกได้เป็น 3 ระดับ (1) ระดับพฤติกรรมโดยการสังเกตพฤติกรรมขณะปฏิบัติ (2) ระดับผลลัพธ์พิจารณาจากผลจากพฤติกรรมย่อยที่ปรากฏซึ่งพิจารณาได้ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ (3) ระดับประสิทธิผล เป็นการวัดผลงานเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายการวัดโดยตรง

### 2.6.7 การประเมินสภาพจริง

การประเมินสภาพจริง (authentic assessment) เป็นวิธีการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง และเป็นวิธีการประเมินที่เนื้องานหรือกิจกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงออก เน้นกระบวนการเรียนรู้ผลผลิตและผลงาน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินและร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งวิธีการนี้เชื่อว่าจะช่วยพัฒนาการ การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่องกระบวนการประเมินอาจใช้วิธีการสังเกต การบันทึก การรวบรวมข้อมูลจากผลงานและวิธีการที่ผู้เรียนเคยได้ทำไว้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย กลยุทธ์สำคัญของการประเมินตามสภาพจริง คือการกระตุ้นหรือท้าทายให้ผู้เรียนได้แสดงออก โดยการกระทำว่าตนเองมีความสามารถอะไร และได้เคยทำสิ่งใดไว้ แทนการทำแบบทดสอบหรือ

ข้อสอบเหมือนการประเมินแบบเดิม ๆ นอกจากเน้นเรื่องการกระทำและผลงานแล้ว การประเมินนี้ยังเน้นความสามารถทางสติปัญญา กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การแก้ปัญหา มากกว่าการเน้นเรื่องการท่องจำหรือการหาคำตอบจากแบบทดสอบ ลักษณะสำคัญของการวัดประเมินสภาพจริงเป็นที่ทราบกันดีแล้วการวัดประเมินผลตามสภาพจริงเป็นการประเมินทางเลือกใหม่ (alternative assessment) ที่เน้นการประเมินผลจากการปฏิบัติงานซึ่งต่างจากการประเมินที่เน้นการทดสอบเป็นสำคัญ ลักษณะสำคัญของการวัดประเมินผลตามสภาพจริงมีดังนี้ คือ (1) การประเมินที่เน้นแนวคิดที่ว่าความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งมีความหมายได้หลากหลาย ดังนั้น การวัดควรใช้วิธีการอย่างหลากหลาย (2) การเรียนรู้เป็นกระบวนการตามความต้องการของผู้เรียนมากกว่าการบังคับให้เรียน ดังนั้น ผู้เรียนจึงมีความกระตือรือร้น และแสวงหาความรู้เพื่อความอยากรู้อยากเห็นมากกว่าการเรียนเพื่อให้ทำข้อสอบได้คะแนนสูง ๆ (3) การวัดประเมินผลตามสภาพจริงเน้นกระบวนการเรียนรู้และผลผลิตโดยพิจารณาจากสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้และทำไม่จึงเกิดการเรียนรู้เช่นนั้น (4) การวัดประเมินผลตามสภาพจริง มุ่งเน้นการสืบเสาะพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาตามสภาพจริงที่เกิดขึ้น ผู้เรียนต้องสังเกต วิเคราะห์และทดสอบความรู้ของตนเองจากการปฏิบัติ และ (5) การวัดประเมินสภาพจริงมีจุดประสงค์เพื่อกระตุ้นและอำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียนและสะท้อนผลการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาให้กับผู้เรียน โดยทั่วไปการวัดและประเมินผลให้ตรงกับสิ่งที่ต้องการวัด มักต้องใช้อาศัยเทคนิค การเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพเหมาะสมกับคุณลักษณะที่ต้องการศึกษา รวมถึงเงื่อนไขบริบทอื่น ๆ อาทิเช่น จุดประสงค์การวัด ลักษณะผู้สอบ ปริมาณ ระยะเวลา สถานที่งบประมาณ การประเมินตามสภาพจริงมักใช้วิธีการประเมินหลากหลาย ส่วนเทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย การทดสอบ การสอบสัมภาษณ์ การสังเกต การตรวจผลงาน การใช้แฟ้มสะสมงาน การประเมินโดยใช้ศูนย์ประเมิน ดังนี้ (สมศักดิ์ ภูวิภาดาบรรณ, 2544, หน้า 123-124)

หลังจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และศึกษาหลักการเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล การศึกษาและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นนี้แล้ว ผู้วิจัยจะนำสารัตถะแห่งแนวคิด ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการศึกษาไปตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์เชิงวิชาการแล้วประยุกต์สร้างเป็นข้อคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และข้อคำถามการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เพื่อศึกษาวิจัยในประเด็นของทางการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

## 2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดขึ้นเนื่องจากสถาบันการศึกษามีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น พร้อมทั้งการมีระบบต่าง ๆ ให้มีความพร้อมกับการขยายตัว มีการบริหารจัดการ

ภายในสถานศึกษาที่มีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น อีกทั้งการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้สถาบันการศึกษาของประเทศไทย จำเป็นจะต้องสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานภายในสถานศึกษาในแต่ละส่วนดำเนินไปอย่างมีระบบ แบบแผนและสามารถตรวจสอบได้อย่างถูกต้อง โปร่งใส สาธารณชนสามารถรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของสถาบันการศึกษา จึงได้มีแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาที่เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้รับบริการทางการศึกษาโดยตรงได้แก่นักศึกษา ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชนและสังคมซึ่งระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มีแนวคิดในกระบวนการดำเนินงานอยู่ 3 ขั้นตอน คือ (1) การพัฒนาคุณภาพ เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้าสู่มาตรฐาน (2) การตรวจสอบคุณภาพเป็นการตรวจสอบ และติดตามผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด และ (3) การประเมินคุณภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาโดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลาง โดยการตรวจเยี่ยมและประเมินสถานศึกษาเป็นระยะตามที่กำหนดโดยหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้การช่วยเหลือและเตรียมพร้อมเพื่อรับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก พร้อมนี้ ในการจัดทำประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพนั้นจะต้องทำให้การประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการทางการศึกษา การบริหารจัดการนี้เป็นสิ่งที่ใช้ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยต้องมีกระบวนการวางแผน (plan) ปฏิบัติการตามแผน (do) ตรวจสอบประเมินผล (check) และพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ (act) ซึ่งหลักการนี้เป็นการบริหารคุณภาพครบวงจร (PDCA) ของเดมมิ่งหรือวงจรที่เรียกว่า “PDCA”

### 2.7.1 การประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติการกิจหลักอย่างเป็นระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้โดยมีกระบวนการควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพ และมาตรฐานของดัชนีชี้วัดระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดการของผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่จะรับประกันให้สังคมเชื่อมั่นว่าจะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่ระบุไว้ในหลักสูตรและตรงตามความมุ่งหวังของสังคม เนื่องจากพ่อแม่มีสิทธิ์เรียกร้องให้สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา จัดการศึกษาให้แก่ลูกอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพื่อให้ลูกมีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ได้เต็มศักยภาพของแต่ละบุคคล ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจและความถนัดที่แตกต่างกัน และที่สำคัญคือทุกคนมีคุณสมบัติ

ครบถ้วนตามมาตรฐานคุณภาพที่สังคมต้องการ เป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ต่อไปไม่ว่าพ่อแม่ผู้ปกครองจะส่งลูกเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาใด จะมีความมั่นใจได้ว่าสถาบันการศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาสูงเท่าเทียมกัน ไม่จำเป็นต้องวิ่งเต้นหรือฝากลูกเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเสียง ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นระบบที่พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาให้ทัดเทียมกัน ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครองจึงยอมไม่ได้ ถ้าลูกเข้าศึกษาในสถาบันการศึกษาแห่งใดแห่งหนึ่งแล้วไม่มีคุณภาพตามมาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ในระดับต่าง ๆ ดังนั้น ผู้ที่รับประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรง คือ ผู้บริหารสถาบันการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ จังหวัด เขตพื้นที่ การศึกษา กรมเจ้าสังกัดและกระทรวง ต้องมีการรับผิดชอบเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาร่วมกัน การประกันคุณภาพการศึกษาแบ่งได้ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, 2565, ออนไลน์)

1) การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน หมายถึง การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายใน โดยวงจร PDCA (plan-do-check-act) เป็นการปฏิบัติโดยบุคลากรของสถาบันการศึกษาหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษานั้น ๆ

2) การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก (external quality assurance) หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) หรือบุคคล หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและเป็นการพัฒนาให้มีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษานั้น ๆ

ยุทธวิธีในการทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้ดีเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและผลกระทบ ที่สำคัญจากการสื่อสารที่ไร้พรมแดนทำให้ประเทศไทยมีการรับรู้และตื่นตัวในเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาให้ทัดเทียมต่อประเทศตะวันตก ความคาดหวังของสังคม ความต้องการของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมทางด้านการศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้ได้ถูกระบุในกฎหมายรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษา กล่าวคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาโดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยดังนี้ (มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น, 2565, ออนไลน์)

1. ระบบประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก (1) ระบบการประกันคุณภาพภายใน มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก และ (2) ระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 49 กำหนดให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชนทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

2. ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามกำหนดในกฎของกระทรวง ซึ่งกฎของกระทรวงศึกษาธิการมี 2 ฉบับ ดังนี้ (1) กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 กำหนดไว้ในข้อ 2 วรรคสองของบัญญัติว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ระบบการบริหารจัดการและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและการทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี และการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา (2) กฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2546 ข้อ 6 (1) บัญญัติว่า ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาของคณะวิชาและสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษาโดยคำนึงถึงองค์ประกอบของคุณภาพศึกษาระดับอุดมศึกษาดังต่อไปนี้ คือ ปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์และแผนดำเนินงาน การเรียนการสอน กิจกรรมการพัฒนานิสิต นักศึกษา การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การบริหารและการจัดการ การเงินและงบประมาณ และระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา (3) การประกันคุณภาพการศึกษามีหลักการ ดังนี้ สร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา การป้องกันปัญหา ต้องมีการวางแผนและการเตรียมการตั้งมั่นบนหลักวิชาในการพัฒนาหลักวิชาชีพ การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบและประเมินตนเองได้ การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับทุกขั้นตอน การสร้างความรู้ ทักษะและความมั่นใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

การประสานสัมพันธ์ในองค์กรและบุคลากรในพื้นที่ และการเน้นภาวะผู้นำของผู้บริหาร (4) จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย ก. จุดมุ่งหมายทั่วไป ได้แก่ เพื่อให้ทราบระดับคุณภาพของสถาบันการศึกษาในการดำเนินการภารกิจต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเตือนให้สถาบันการศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาและประสิทธิภาพการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษา เพื่อรายงานสภาพและการพัฒนาในด้านคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันการศึกษาต่อสาธารณชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ข. จุดมุ่งหมายเฉพาะ ประกอบด้วย เพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถาบันการศึกษา และประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ตามกรอบแนวทางและวิธีการที่กำหนด และสอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นถึงจุดเด่น-จุดที่ควรพัฒนาของสถาบันการศึกษา เจือปนไขของความสำเร็จและสาเหตุของปัญหา (3) เพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด (4) เพื่อส่งเสริมให้สถาบันการศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่อง และ (5) เพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการประกันคุณภาพการศึกษาภายในกับภายนอกคือ (1) การประกันคุณภาพภายใน เป็นการตรวจสอบ การควบคุม การติดตาม ประเมินผลคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถาบันการศึกษานั้นทั้งหมด หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถาบันการศึกษานั้น ผลจากการตรวจสอบคุณภาพภายในคือมีการวางระบบงานที่มีระบบและกลไกที่ชัดเจน มีการดำเนินงานรวมทั้งมีการพัฒนาฐานข้อมูลในด้านต่าง ๆ (2) ส่วนการประกันคุณภาพภายนอกเป็นการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา การติดตาม การตรวจสอบ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถาบันการศึกษาซึ่งกระทำโดยหน่วยงานภายนอกหรือผู้ประเมินภายนอกเพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถาบันการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และ (3) การประกันคุณภาพภายในจะเน้นการตรวจสอบและประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาด้านต่าง ๆ ของปัจจัยนำเข้า (input) และกระบวนการ (process) ส่วนการประกันคุณภาพภายนอก จะเน้นการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในด้านต่าง ๆ ของผลผลิตและผลลัพธ์ ดังนั้น การประเมินคุณภาพภายในย่อมส่งผลถึงการประกันคุณภาพภายนอกโดยตรง การประกันคุณภาพภายนอกจะใช้ตัวบ่งชี้ตามมาตรฐานต่าง ๆ ในการประเมินผลการดำเนินงานของสถาบันการศึกษา รวมทั้งการตรวจเยี่ยมสถาบันซึ่งในการประเมินต้องคำนึงถึงปรัชญา พันธกิจและลักษณะการจัดการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันการศึกษาโดยสถาบันการศึกษาจะต้องจัดทำ



รายงานประจำปี เตรียมเอกสารข้อมูลในด้านต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลตามตัวบ่งชี้และรายงานการประเมินตนเอง

### 2.7.2 จุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของไทยนับเป็นนวัตกรรมการศึกษา เพราะเป็นเรื่องใหม่ที่มีการจัดทำขึ้นเพื่อให้อุทิศเวลาที่มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบของการประกันคุณภาพ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการด้านการประกันคุณภาพการศึกษาสมฤทธิ์ผลตามความคาดหวัง จึงจำเป็นต้ององเขาใจถึงจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา (ทองอินทรวงศ์โสธร, 2541, หน้า 2-3) จุดมุ่งหมายสำคัญของการประกันคุณภาพ คือ (1) ช่วยสถาบันอุดมศึกษาในการพัฒนาการศึกษา (2) สร้างความมั่นใจให้แก่สังคมไม่ว่าจะอยู่ในประเทศหรือนอกประเทศเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษา (3) ช่วยให้หน่วยงานจัดสรรงบประมาณทำหน้าที่ได้เต็มความรับผิดชอบ (4) ให้ข้อมูลสาธารณะที่เป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ผู้จ้างงาน ผู้ประกอบการ นายจ้าง ผู้ปกครอง รัฐบาลหน่วยงานจัดสรรงบประมาณและสถาบันอุดมศึกษา (5) ให้เกิดความชัดเจนและโปร่งใสเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และความหมายของโปรแกรมการศึกษา และ (6) ก่อให้เกิดมาตรการความรับผิดชอบต่อทรัพยากรที่จัดสรรจากกระเป๋าของประชาชนหรือบุคคลที่ให้ทรัพยากรแก่สถาบันอุดมศึกษา ส่วนขอติของการประกันคุณภาพการศึกษาได้แก่ การเพิ่มคุณภาพการศึกษา เพิ่มความสำคัญของการเรียนการสอน หลักสูตร และรายวิชาที่มีความชัดเจน อาจารย์มีส่วนร่วม นักศึกษามีส่วนร่วมและได้ทรัพยากรเพิ่ม สำหรับขอเสีย ได้แก่ การมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก มีการใช้บุคลากรมากใช้เวลามาก ใช้อเอกสารมากและยากที่จะทำให้เป็นระบบอันหนึ่งอันเดียว

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจะทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาการศึกษาทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย/การวางแผน การทำตามแผน การประเมินผลและการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน นอกจากนี้การประกันคุณภาพการศึกษายังเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังนี้ (1) ผู้เรียนและผู้ปกครองมีหลักประกันและความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด (2) ครูได้ทำงานอย่างมีอาชีพ ได้ทำงานที่เป็นระบบที่ดี มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และเน้นวัฒนธรรมคุณภาพ ได้พัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน (3) ผู้บริหารได้ใช้ภาวะผู้นำและความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นระบบและมีความโปร่งใส เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม (4) หน่วยงานที่กำกับดูแลได้สถานศึกษาที่มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระในการกำกับดูแลสถานศึกษา และก่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพทางการศึกษา และคุณภาพของสถานศึกษา และ (5) ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและ

ประเทศชาติได้เยาวชนและคนที่ดีมีคุณภาพและศักยภาพที่จะช่วยทำงานพัฒนาองค์กร ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป

หลังจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และศึกษาหลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ การศึกษาและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นนี้แล้ว ผู้วิจัยจะนำสาระแห่งแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาไปตีความ วิเคราะห์และสังเคราะห์เชิง วิชาการแล้วประยุกต์สร้างเป็นข้อคำถามการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และข้อ คำถามการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เพื่อศึกษาวิจัยในประเด็นของทางการ พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

## 2.8 พื้นที่ที่ศึกษาวิจัย

### 2.8.1 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มีสถานะส่วนงานทางการศึกษาเป็นระดับ “วิทยาลัย” ขึ้นตรง ต่อมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐในกำกับดูแลของกระทรวงการ อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ดำเนินการเปิดการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญา ตริ มหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เสนอขออนุมัติจัดตั้ง “วิทยาลัยศาสน ศาสตร์โยธธ” ต่อสภามหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย โดยมีพระราชธรรมมา นุวัตร (ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระประภัสสรมุณี) เป็นรองอธิการบดีวิทยาเขตร้อยเอ็ด จากมติที่ประชุมสภา มหาวิทยาลัย ครั้งที่ 3/2541 วันที่ 23 มีนาคม 2541 อนุมัติจัดตั้ง “ศูนย์โยธธ” มีฐานะเป็น ห้องเรียนหนึ่งของวิทยาเขตร้อยเอ็ด โดยมี “พระครูศรีวิชัยโสภณ” เป็นหัวหน้าศูนย์การศึกษา เป็นรูป แรก (คนที่ 1) ระหว่างปี พ.ศ. 2541-2550 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด วันที่ 22 พฤษภาคม 2541 ได้เปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี และหลักสูตรประกาศนียบัตร บัณฑิตวิชาชีพครู ณ วัดศรีธรรมาราม (พระอารามหลวง) ตำบลในเมือง อำเภอเมืองโยธธ จังหวัด โยธธ โดยใช้ชื่อว่า “มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ศูนย์โยธธ” โดยความ อนุเคราะห์ของพระเทพสังวรญาณ (ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระราชธรรมสุธี) เจ้าอาวาสวัดศรีธรรมา รามและรองเจ้าคณะภาค 10 (ธ) เป็นปฐมาจารย์และองค์อุปถัมภ์ ในปี พ.ศ. 2547 วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ดำเนินเปิดให้มีการเรียนการสอนหลักสูตรศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต (ปริญญาโท) สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง และในปี พ.ศ. 2548 ได้เปิดสาขาวิชาพุทธศาสนาและปรัชญา และสาขาวิชา การจัดการศึกษา โดยมี “ศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย ประจำศูนย์โยธธ” เป็นผู้ดูแล ปี พ.ศ. 2550 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้ออกข้อกำหนดว่าด้วยการจัดตั้งส่วนงาน (ฉบับที่ 3) โดย อาศัยอำนาจตามความมาตรา 8 และ มาตรา 9 วรรคแรก และมาตรา 19 (2) และ (4) แห่ง

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ. 2540 และมติที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ที่ 21/2550 เมื่อวันที่ 27 เดือน เมษายน พ.ศ. 2550 ให้ตราข้อกำหนดไว้ในข้อ 4 ไว้ว่า “มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย มีส่วนงานเพิ่มเติมคือ วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ” วันที่ 26 ตุลาคม 2550 สำนักงานอธิการบดี ได้แจ้งคำสั่งมหาวิทยาลัย ว่าด้วยการจัดตั้งส่วนงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2550 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนพิเศษ 96 ง ลงวันที่ 14 สิงหาคม 2550 และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 สิงหาคม 2550 และแต่งตั้งให้พระราชปริยัติวิมล (ขณะดำรงสมณศักดิ์ที่ พระสุทธิสารโสภณ) รองอธิการบดีวิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ เป็นรูปแรก มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ได้เปิดทำการเรียนการสอน หลักสูตรศาสนศาสตรบัณฑิต (ปริญญาตรี) มีรายละเอียด ดังนี้

1. คณะศาสนาและปรัชญา
  - สาขาวิชาปรัชญา ศาสนาและวัฒนธรรม
2. คณะสังคมศาสตร์
  - สาขาวิชาการปกครอง
3. คณะศึกษาศาสตร์
  - สาขาวิชาการสอนภาษาไทย

### 2.8.2 วัตถุประสงค์หลักวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

- 1) ผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ทั้งด้านความรู้และความประพฤติ
- 2) สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความรู้คู่คุณธรรม
- 3) สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และวิจัย
- 4) สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความสามัคคีที่ให้อภัยซึ่งกันและกันป้องกัน
- 5) สร้างระบบบริหารองค์การให้เป็นองค์การที่มีมาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับของสังคม

และนำไปสู่ความเป็นสากล

### 2.8.3 วิสัยทัศน์วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ เป็นสถาบันที่ผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ถึงพร้อมด้วยความประพฤติที่ดีงาม สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขก่อประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ตนเองและสังคม เป็นศูนย์กลางความรู้ตลอดถึงผู้ชำนาญการในด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนาที่สามารถนำพาสังคมรวมถึงสร้างความสามัคคี และรวมถึงการสร้าง ความเข้าใจร่วมกันในกรณีเกิดข้อขัดแย้งด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนา และเป็นสถาบันที่มีความพร้อมในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตรงตามมาตรฐานสากล

#### 2.8.4 พันธกิจวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ได้ดำเนินการพันธกิจเพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ไว้ ดังนี้

- 1) ผลิตบัณฑิตและมหาบัณฑิตให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถด้านวิชาการในทางพระพุทธศาสนา ถึงพร้อมด้วยความประพฤตินี่ดีงามเพื่อให้ตรงตามคตินิยมและปรัชญาของวิทยาลัย พร้อมทั้งขยายโอกาสให้พระภิกษุ-สามเณร และประชาชนในท้องถิ่นที่มีความสนใจได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาระดับอุดมศึกษามากยิ่งขึ้น
- 2) สร้างเสริมให้บริการด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนาแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต อันจะนำมาซึ่งสันติสุขทั้งแก่ตนเองและสังคม สามารถนำพาสังคมสร้างความสามัคคีและสร้างความเข้าใจร่วมกันในกรณีเกิดข้อขัดแย้งด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนา
- 3) ส่งเสริมพัฒนาผลงานทางด้านวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น
- 4) ปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ให้เป็นระบบและตรงตามมาตรฐานสากล

#### 2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฤษกร ไพค่านาม และสุรางคนา มัณยานนท์ (2565) ศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 (2) ระดับทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ (3) แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนจำนวน 14 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร จำนวน 14 คน และครู จำนวน 53 คน รวมจำนวน 67 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านการบริหารงานวิชาการควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผล จัดสื่อการเรียนการสอนให้

เพียงพอและทันสมัย มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องและตรงกับความต้องการพัฒนาของสถานศึกษา ด้านทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นครูต้องจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้วางแผน รู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สรุปลงครมความรู้ และการนำไปใช้ จัดอบรมให้ครูได้มีความรู้เกี่ยวกับสื่อ และเทคโนโลยี จัดอบรมคุณธรรมให้นักเรียนในรูปแบบของค่ายคุณธรรมและบูรณาการในกลุ่มสาระต่าง ๆ

พิทยา ดาคม และคณะ (2565) ศึกษาวิจัย เรื่อง “ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4” มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (2) เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยใช้ระเบียบวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างาน 4 ฝ่าย จำนวน 269 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามตำแหน่ง เทียบสัดส่วนตามประสบการณ์การทำงานและระดับการศึกษา ทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี รองลงมาคือ ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม และด้านทักษะการสื่อสาร ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือด้านทักษะการตัดสินใจ โดยข้อค้นพบในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี คือ ผู้บริหารรู้จักจุดมุ่งหมายและผลโดยส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีพัฒนาการเรียนการสอน ผู้บริหารรู้จักชุมชนใช้เทคโนโลยีติดต่อสื่อสารประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หรือหน่วยงานอื่นได้อย่างรวดเร็ว ด้านทักษะการทำงานเป็นทีม คือผู้บริหารรู้จักประมาณใจความไว้วางใจและเอาใจใส่ต่อการปฏิบัติงานแก่ทีมงาน ผู้บริหารเข้าใจบุคลากรให้โอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้นำเสนอผลงานหรือแสดงความสามารถด้านทักษะการแก้ปัญหา คือผู้บริหารรู้จักบุคคลโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ผู้บริหารรู้จักประมาณใจใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ด้านทักษะการตัดสินใจ คือผู้บริหารรู้จักชุมชนเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาการทำงานด้วยตนเอง ผู้บริหารรู้จักผลโดยมีกระบวนการเลือกแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุดเพื่อให้ผู้ร่วมงานปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านทักษะการสื่อสาร คือผู้บริหารรู้จักเหตุโดยสามารถชี้แจงเกี่ยวกับระเบียบการ

ปฏิบัติงานหน้าที่และข้อราชการต่าง ๆ ให้ผู้ร่วมงานทราบด้วยวิธีที่หลากหลาย ผู้บริหารรู้จักตนเองสามารถสื่อสารได้อย่างชัดเจนเข้าใจง่ายทำให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง (2) แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสี่ปรัศธรรม 7 ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่ก้าวทันเทคโนโลยี สามารถจัดหาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ใช้แนวทางการมีส่วนร่วมและการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน มีหลักธรรมในการแก้ปัญหาและเลือกแนวทางในการแก้ปัญหาให้ถูกต้องให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่องค์กร บริหารจัดการทรัพยากรในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิธีการกระตุ้นให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นริเริ่มสร้างสรรค์และกล้าแสดงความคิดเห็น มีทักษะที่ดีในการสื่อสาร มีการใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสารประสานงานที่ชัดเจนเพื่อเพิ่มมาตรฐานการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นพัฒนางานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

การตี ขาวนรินทร์ (2565) ศึกษาวิจัย เรื่อง “ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 (2) ทดสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบ และ (3) ยืนยันความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากการระบุคุณสมบัติเพื่อให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเลือก ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย 22 สถาบัน จำนวน 500 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ และ (3) ผู้ทรงคุณวุฒิจากการระบุคุณสมบัติเพื่อยืนยันองค์ประกอบทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยว่า มีความความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จำนวน 7 คนในการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพรรณนาและสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างแบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ และแบบตรวจสอบรายการเพื่อยืนยันองค์ประกอบผลการวิจัย พบว่า (1) องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ทักษะด้านวิชาการ (2) ทักษะด้านนวัตกรรม (3) ทักษะอารมณ์และสังคม และ (4) ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (2) ผลการทดสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี และ (3) ผลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า องค์ประกอบทักษะการ

บริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยมีความความถูกต้อง เป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสมในระดับดีถึงดีมาก

นิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) ศึกษาวิจัย เรื่อง “ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว จำแนกตามเพศ ประสพการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 263 คน จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .57-.86 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ้ (Sheffe's Method) ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสพการณ์ทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ทักษะการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ยกเว้นทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พระมหาบัณฑิต ปณฺฑิตเมธี (2564) ศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภายใต้สถานการณ์ COVID 19” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษาและพัฒนาารูปแบบการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่กล่าวถึงกันมาอย่างมากมายในวงการการศึกษาสมัยใหม่และปัจจุบันหลาย ๆ ประเทศต่างก็มีความมุ่งมั่นและพยายามยกระดับการศึกษามหาวิทยาลัยให้เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อตอบสนองกับวิถีการพัฒนาของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันและในอนาคตและเป็นการศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนรู้โดยเน้นนิสิตนักศึกษาเป็นสำคัญ ส่งเสริมและสนับสนุนให้นิสิตนักศึกษาสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ตามความสนใจ ความสามารถและความถนัดของนิสิตนักศึกษา โดยใช้กระบวนการคิดและการทำงานแบบร่วมมือ รวมถึงใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อให้นิสิตนักศึกษามีปฏิสัมพันธ์และมีส่วนร่วมในการ

เรียนรู้ แยกแยะข้อมูลที่เหมาะสม สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม คือ การปรับเปลี่ยนบทบาทของครูอาจารย์ผู้สอน จากการเป็นผู้สอนและป้อนความรู้ ให้กลายเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ เพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมให้นักศึกษาร่างองค์ความรู้และนวัตกรรมได้ด้วยตัวเอง โดยใช้การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และการวัดผลที่หลากหลาย สอดคล้องกับศักยภาพของนิสิตนักศึกษาแต่ละคน แต่ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สถาบันการศึกษา (ทุกระดับ) งดจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนทุก สถาบันการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการปรับการเรียนการสอนเป็นทางออนไลน์เพื่อป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสต่อไป

อดิพร เกิดเรือง และคณะ (2564) ศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาไทย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ใน ศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาไทย ดำเนินการศึกษาโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสารและ งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการศึกษาพบว่า ส่งเสริมการเรียนรู้จากยุคเดิมสู่ยุคศตวรรษที่ 21 ต้องจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่าง การเรียน การทำงานและการดำรงชีวิต เน้นการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการค้นคว้าด้วย ตนเองโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้มากที่สุด โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้ชี้แนะ แนวทางในการเรียนรู้ตามหลักสูตรเท่านั้นการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องคำนึงถึงการ ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายออนไลน์ แบ่งปันความรู้ และเนื้อหาผ่านเครือข่ายออนไลน์ เน้นการสร้างสรรค์ และการคิดเชิงวิพากษ์เน้นการใช้เครือข่าย ออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ เนื้อหาการเรียนรู้ สามารถสร้างองค์ความรู้ และ ส่งเสริมความรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริงมากขึ้น

ณัฐชนนาร รักชาติ และสุชาวดี เกษมณี (2563) ศึกษาวิจัย เรื่อง “การเปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนการรู้แบบออนไซต์ วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6” มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนรู้แบบออนไซต์วิชาภาษาไทยของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษากลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนา การศึกษา เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 60 คน เครื่องมือการวิจัย ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาค เรียนที่ 1/2563 และ (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ แบบออนไซต์นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ โดยการจัดการ



เรียนการสอนแบบออนไลน์ที่นักเรียนสอบได้คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 42.3 ส่วนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ นักเรียนสอบได้ คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 35.5

อัญญาณี มุ่งพิงกลาง และคณิตา ดวงวิไล (2562) ศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน” มีความมุ่งหมายเพื่อ (1) หาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน ตามเกณฑ์ 80/80 (2) หาดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน เรื่อง ชนิดของประโยคชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน และ (4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทย กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 จำนวน 56 คน โดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 3 ชนิด คือแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ ได้แก่ สถิติที่ใช้วิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.13/86.30 ดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.7491 หรือคิดเป็นร้อยละ 74.91 ผลการเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทย มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$ =4.30)

บันเย็น เฟื่องกร (2561) ศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสาธิตสาสนวิเทศ คลองหลวง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน” มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนสาธิตสาสนวิเทศคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี (2) ศึกษาปัญหาและขอเสนอแนะในการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนโรงเรียนสาธิตสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี และ (3) พัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนสาธิตสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนสาธิตสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปการศึกษา 2561 จำนวน 260 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนสาธิตสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปการศึกษา 2561 จำนวน 155 คน ขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาจากตารางของ Krejcie and Morgan แล้วทำการสุ่มแบบ

แบ่งชั้นภูมิและจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{x}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่า t (t-test) จำแนก ตามอายุและระดับการศึกษาโดยหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า (1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสารสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.10$ ) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา และต่ำสุด ดังนี้ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเคารพให้เกียรติอยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.27$ ) รองลงมาคือ ด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 4.16$ ) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านสังเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{x} = 3.97$ ) และ (2) ความเห็นเพิ่มเติมพบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสารสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูส่วนใหญ่ยังขาดการพัฒนาและการฝึกอบรม เช่น หลักสูตร นวัตกรรมใหม่และเทคโนโลยีใหม่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 17.78 รองลงมา ขาดแคลนงบประมาณในการสร้างสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และครูในแต่ ละวิชายังมีความรู้แต่ในตำราเรียน หรือมีความรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ยังน้อย ครูที่มีประสบการณ์สูงไม่ยอมช่วยเหลือครูที่เข้ามาใหม่ ไม่เสนอแนะช่วยเหลือ จำนวนนักเรียนใน 1 ชั้นเรียน มีจำนวนมากไปจึงทำให้การตรวจสอบไม่ทั่วถึง หากนักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหา ครูอายุยังน้อยกันมากจึงขาดความรับผิดชอบ นโยบายของโรงเรียนไม่สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละช่วงวัยของนักเรียนที่ควรได้รับทำให้ครูทำงานไม่ตรงกับที่ได้เรียนมา และด้านการประสานงานที่ไม่ตรงกัน น้อยที่สุด จำนวน 1 คน และคิดเป็นร้อยละ 2.22

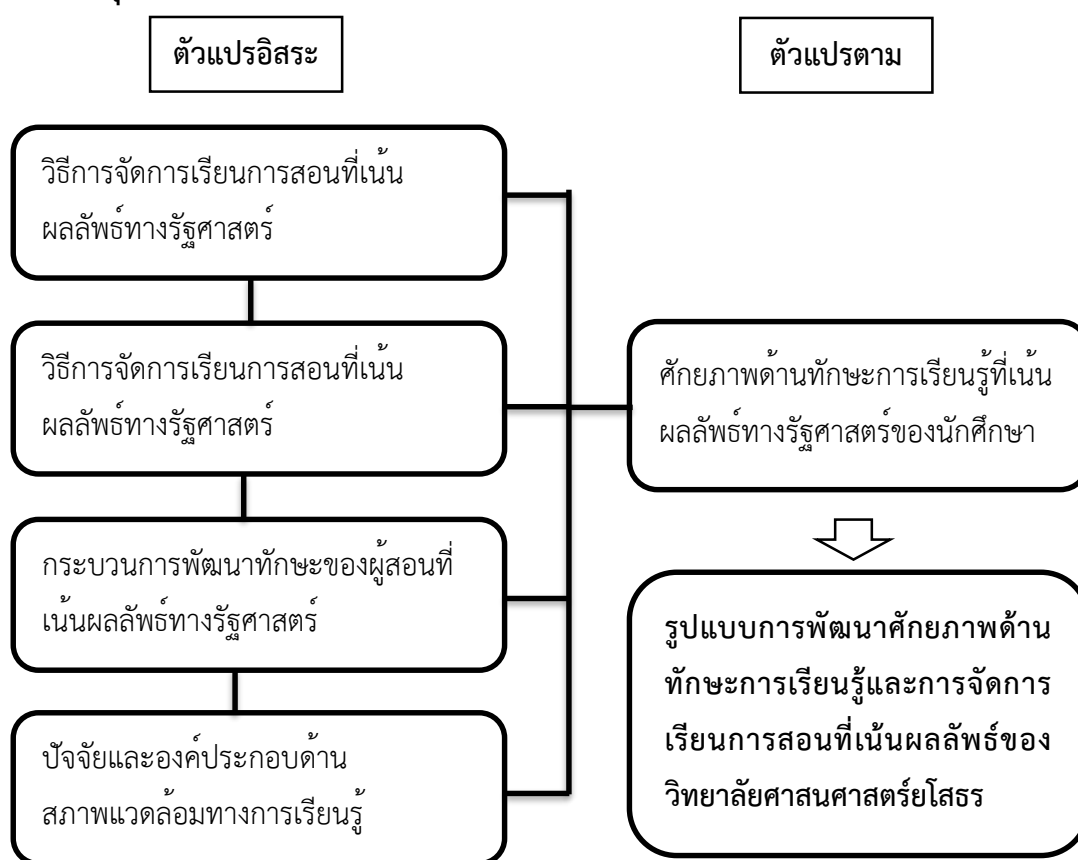
สมสกุล เทพประทุน และศักดิ์พันธ์ ต้นวิมลรัตน์ (2561) ศึกษาวิจัย เรื่อง “แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในสถานศึกษานำร่องลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในอำเภอบ้านโป่ง” มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ (1) ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในสถานศึกษานำร่องลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในอำเภอบ้านโป่ง (2) แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในสถานศึกษานำร่องลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ในอำเภอบ้านโป่ง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากรที่เข้าร่วมทั้งสิ้น 24 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่รักษาการผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้และครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียน ตามแนวคิดของเคน เคย์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในสถานศึกษานำร่อง ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่ามัชฌิมเลขคณิตเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี

และทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ตามลำดับ (2) แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในสถานศึกษานำร่องลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ผู้บริหารและครู พัฒนาการเรียนการสอน ถ่ายทอดความรู้ตามแนวคิดของการเรียนรู้สมัยใหม่ สร้างศักยภาพให้ผู้เรียน ชี้แนะการเรียนรู้ในลักษณะของผู้ให้คำปรึกษาอีกทั้งยังเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน ส่งเสริมการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ คิดด้วยเหตุผล มีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง ผู้เรียนได้เสริมและสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 3 ทักษะ คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ อย่างแท้จริง

สุริยาพร นพกรเศรษฐกุล (2561) ศึกษาเรื่อง “ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา เปรียบเทียบและหาแนวทางการพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษาและขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 305 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ระหว่าง .59 ถึง .96 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งหมดเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบค่า t (t-test) ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) และการทดสอบรายคู่ด้วย Scheffe's method ผลการวิจัย พบว่า (1) ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านทักษะพื้นฐาน อยู่ในระดับปานกลาง (2) ผลการเปรียบเทียบทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จำแนกตามอายุ พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านพื้นฐาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยรวมและด้านทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านทักษะพื้นฐาน ด้านทักษะเกี่ยวกับศาสตร์การสอนและแหล่งข้อมูลออนไลน์ ด้านทักษะเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน และด้านทักษะการเรียนรู้ทางวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ทักษะการเป็นพลเมืองดิจิทัล แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีของ Scheffe พบว่า ครูในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็ก และ (3) แนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต

18 คือ ควรให้ครูตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของกิจกรรม PLC (professional learning community) และควรจัดกิจกรรม PLC อย่างสม่ำเสมอ โดยการสร้างเวทีให้ครูได้แลกเปลี่ยน เรียนรู้ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากผลงานของนักเรียน ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาตนเองผ่าน “Google Applications” ที่เรียกว่า “Sites” และจัดให้มีนโยบายการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์

## 2.10 สรุปกรอบแนวความคิด



ตารางภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

## บทที่ 3

### วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ” ครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นการศึกษาถึงรูปแบบและกระบวนการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (outcome-based education: OBE) ทางด้านรัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ และมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 3.1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย
- 3.2. ตัวแปร
- 3.3. ประเภทของข้อมูล
- 3.4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
- 3.5 วิธีตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย
- 3.6 การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

#### 3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

##### 3.1.1 ประชากร (Population)

การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น การศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (need assessment) ในพื้นที่วิจัย ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,500 รูป/คน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน (internal stakeholder) คือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ประกอบด้วย (1) ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ (2) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร และ (3) นักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 (ภาคปกติและภาคพิเศษ) จำนวน 300 รูป/คน (ข้อมูลจากงานทะเบียนและวัดผล, 2565)

1.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก (external stakeholder) คือ (1) ผู้ปกครองนักศึกษา (2) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ รัฐวิสาหกิจภาคเอกชน และ (3) บุคลากรในหน่วยงานคณะสงฆ์ที่พระนักศึกษาและนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ไปฝึกประสบการณ์ภาคสนาม ในปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,200 คน

### 3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยและพัฒนา (research & development) มีขั้นตอนการดำเนิน 4 ระยะ (Research 1, Development 1, Research 2, Development 2) โดยมีรายละเอียดตามระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยและขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 (Research 1) ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ (outcome based education: OBE) ทางด้านรัฐศาสตร์ เพื่อสำรวจและประเมินค่าระดับของความต้อการจำเป็นในการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย ดังนี้

1) การศึกษาและเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) ใช้กลุ่มตัวอย่าง (sample) จำนวน 306 รูป/คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการคำนวณจากประชากร (population) จำนวน 1,500 รูป/คน ตามตารางของ Robert V. Krejcie and Eayrle W. Morgan (ธีรภูมิ เอกะกุล, 2543) ใช้ในการสำรวจความต้อการจำเป็นในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามปลายปิด (close ended questionnaire) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert scale) (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543, หน้า 75)

2) การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) ภายในและภายนอก ใช้ในการสำรวจข้อมูลเชิงคุณภาพด้านความต้อการจำเป็นในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ (1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จำนวน 30 รูป/คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้เกณฑ์เป็นผู้มีประสบการณ์ตรง มีคุณสมบัติตรงตามตัวแปรที่ต้อการศึกษา หรือมีความเชี่ยวชาญชำนาญการในประเด็นที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview)

ผู้วิจัยและคณะทำการตีความ (interpretation) วิเคราะห์ (analyze) และสังเคราะห์ (synthetic) ข้อมูลแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ ทางด้านรัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ (1) สถิติทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยหาค่าความตรง (validity) ของข้อคำถามแบบประเมิน (content Validity) โดยใช้สูตร Rovinelli, R.J. and Hambleton, R.K และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าของข้อมูล (ด้านเนื้อหา ด้านบุคคล และด้านเวลา) พร้อมทั้ง ผู้วิจัยและคณะทำการตีความ (interpretation) วิเคราะห์ (analyze) และสังเคราะห์ (synthetic) ข้อมูลแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

ระยะที่ 2 (Development 1) ขั้นตอนการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (need assessment) ในพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (outcome-based education: OBE) แล้วนำร่างรูปแบบฯ ไปให้คณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเป็นได้และประเมินความเหมาะสม จำนวน 5 ท่าน ดังนั้น กระบวนการสร้างรูปแบบวิจัยในชั้น Development 2 เป็นการสร้างขึ้นบนข้อมูลพื้นฐานเชิงปริมาณ (quantitative data) คือ นำข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นมาเป็นฐานข้อมูลและจัดเรียงลำดับความสำคัญ ในการสร้าง (ร่าง) รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการตรวจสอบข้อมูลเชิงคุณภาพแบบสามเส้า (triangulation) ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 3 (Research 1) ขั้นตอนการศึกษาลักษณะการใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ ใช้วิธีการประเมินผลแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) จำนวน 13 รูป/คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (purposive) ตามเกณฑ์ที่กำหนดในการวิจัย คือ ด้านความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543, 75)

ระยะที่ 4 (Development 2) การยืนยันรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ ใช้วิธีการศึกษาผลการใช้รูปแบบและความพึงพอใจ และประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (purposive) จำนวน 250 รูป/คน แผลผลการวิจัยด้วยสถิติและโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (computer programs for statistical computation) ดังนี้ (1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของโมเดลการวัดโดยใช้การประมาณค่าพารามิเตอร์ (parameter) ด้วยวิธีความน่าจะเป็นสูงสุด (maximum likelihood estimation: ML) ทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ (parameter) ทุกค่าในโมเดลแล้วคำนวณกลับเป็นค่าความแปรปรวนและค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดล (model fit) โดยพิจารณาค่าไคสแควร์ ( $\chi^2$ -test) ค่าสัดส่วน ( $\chi^2/df$ ) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) และ (2) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติหรือประสบการณ์ตรงกับปรากฏการณ์ที่ทำกรวิจัย จำนวน 5

รูป/คน และสร้างคู่มือรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ทางการศึกษา (outcome based of education handbook) รวมทั้ง การประยุกต์ใช้ในภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยสธร และเผยแพร่ทางวิชาการต่อไป

### 3.2 ตัวแปร

การกำหนดตัวแปร (variable) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จะประกอบด้วยตัวแปรอิสระ (independent variable) และตัวแปรตาม (dependent variable) ซึ่งตัวแปรดังกล่าว ผู้วิจัยได้มาจากการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว กำหนดเป็นตัวแปรในการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

#### 3.2.1 ตัวแปรอิสระ

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรอิสระ (independent variables) ประกอบด้วย

- 1) วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางรัฐศาสตร์
- 2) เทคนิคการสอนและวิธีการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางรัฐศาสตร์
- (3) กระบวนการพัฒนาทักษะของผู้สอนที่เน้นผลลัพธ์ทางรัฐศาสตร์
- (4) ปัจจัยและองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

#### 3.2.2 ตัวแปรตาม

ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของตัวแปร (dependent variables) ประกอบด้วย

- 1) ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ทางรัฐศาสตร์ของนักศึกษา
- 2) รูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่

เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยสธร

### 3.3 ประเภทของข้อมูล

ประเภทของข้อมูล (data) ที่ใช้ในกระบวนการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ การจัดทำข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความและการสรุปผล ประกอบด้วย ดังนี้

3.3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มาจากการศึกษา ตีความ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลแล้วสร้างเป็นข้อมูลเชิงวิชาการตามระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยอาศัยเครื่องมือที่เหมาะสมในการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะใช้แบบสอบถาม (questionnaire) กับกลุ่มตัวอย่าง (sample) ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่มีความสัมพันธ์และเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) กับการวิจัยในครั้งนี้

3.3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมมาจาก แหล่งข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือและสามารถอ้างอิงได้ในเชิงวิชาการซึ่งประกอบด้วย ดังนี้ (1) ตำรา



หนังสือ เอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (literature) (2) เอกสาร บทความวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และ (3) วารสารและสิ่งพิมพ์ทางวิชาการทั้งที่ใช้ระบบเอกสาร (document) และสื่อในระบบออนไลน์ (internet)

### 3.4 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเชิงสนทนาข้อมูล (questionnaire) ในกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และแบบสนทนาดูแลผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ควบคู่กัน) จากตัวอย่าง (Sample) โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

3.4.1 ศึกษาและสืบค้นข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ ตำรา และงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากสื่อในระบบออนไลน์ (internet) แปลความหมาย วิเคราะห์และสังเคราะห์ แล้วกำหนดขอบเขตประเด็นเพื่อสร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

3.4.2 การสร้างแบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) เพื่อสำรวจสภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ (outcome based education: OBE) สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มีข้อคำถามที่ครอบคลุมในประเด็นต่อไปนี้ คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ทางการศึกษา (outcome based education: OBE) สำหรับการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 8 ด้าน (หัวข้อ) กล่าวคือ ด้านที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น (need assessment) เพื่อประเมินระดับของสถานะการณ์ก่อนสร้างรูปแบบ ส่วนด้านที่ 2-8 (จำนวน 7 หัวข้อ) คือ ด้านปรัชญาการศึกษา ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (educational measurement and evaluation) และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการศึกษาตัวแปรอิสระ 7 ตัว (independent variable) ที่รวมทำนายตัวแปรตาม (dependent variable)

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.4.3 การสร้างเครื่องมือแบบสอบถามการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) เพื่อเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) มีข้อคำถามที่ครอบคลุมในประเด็นต่อไปนี้คือ

- 1) ทักษะ/มุมมองเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผลลัพธ์ทางการศึกษา
- 2) ทักษะ/มุมมองเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา
- 3) ทักษะ/มุมมองเกี่ยวกับด้านการบริหารการศึกษา
- 4) ทักษะ/มุมมองเกี่ยวกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21
- 5) ทักษะ/มุมมองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้
- 6) ทักษะ/มุมมองเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning)
- 7) ทักษะ/มุมมองเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา
- 8) ทักษะ/มุมมองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา

3.4.4 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม (questionnaire) ที่สร้างขึ้นไปนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (specialist) เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ความเชื่อมั่น (reliability) และความเที่ยงตรง (validity) ของเครื่องมือการวิจัยทั้งข้อคำถามเชิงปริมาณ (quantitative research) และข้อคำถามเชิงคุณภาพ (qualitative research) และได้มีผู้เชี่ยวชาญ (specialist) ในด้านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยครั้งนี้ จำนวน 5 ท่าน ดังรายนามต่อไปนี้

- |                               |  |
|-------------------------------|--|
| 1) พระมหาจิรายุทธ ปโยโค, ผศ.  | ผู้เชี่ยวชาญด้านความถูกต้อง<br>และความเหมาะสมด้านเนื้อหา |
| 2) ผศ.ดร.เฉลิมเกียรติ ภาระเวช | ผู้เชี่ยวชาญด้านความเชื่อมั่น<br>และความเที่ยงตรง        |
| 3) ผศ.ดร.สำราญ ศรีคำมูล       | ผู้เชี่ยวชาญด้านความถูกต้อง<br>และความเหมาะสมด้านเนื้อหา |
| 4) ดร.กนต์ ศรีหล้า            | ผู้เชี่ยวชาญด้านความถูกต้อง<br>และความเหมาะสมด้านเนื้อหา |
| 5) ดร.วีรนุช พรหมจักร         | ผู้เชี่ยวชาญด้านความเชื่อมั่น<br>และความเที่ยงตรง        |

ส่วนข้อมูลรายละเอียดเพิ่มของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล คุณวุฒิ ทางด้านการศึกษา ตำแหน่งงาน อาชีพ ประสบการณ์ รางวัล และความเชี่ยวชาญ เป็นต้น ที่ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ความเชื่อมั่น (reliability) และตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) ของเครื่องมือการวิจัยนั้น ผู้วิจัยจะขอนำไปปรากฏในภาคผนวก

3.4.5 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมด้านเนื้อหา ความเชื่อมั่น (reliability) และความเที่ยงตรง (validity) จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม

3.4.6 หลังจากที่ได้ปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติมแบบสอบถามการวิจัย (questionnaire) ตามคำแนะนำแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

3.4.7 หลังจากที่ได้แบบสอบถามการวิจัย (questionnaire) ที่มีความสมบูรณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ ตำบลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 50 ชุด ทั้งนี้ เพราะพื้นที่ดังกล่าว มีบริบทและการจัดการศึกษาที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) และความเที่ยงตรง (validity) ของแบบสอบถามก่อนลงพื้นที่จริง

3.4.8 นำแบบสอบถาม (questionnaire) จำนวน 50 ชุด ที่ผ่านสนามทดลองแล้วมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง วิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) และความเที่ยงตรง (validity) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (package software) แล้วไปนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาอนุมัติก่อนแจกแบบสอบถามจริง

3.4.9 นำแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผ่านการอนุมัติจากผู้เชี่ยวชาญแล้วและผ่านคณะกรรมการวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ไปลงพื้นที่เพื่อสอบถามกลุ่มตัวอย่างตามระเบียบวิธีวิจัยต่อไป

### 3.5 วิธีการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

#### 3.5.1 วิธีการสร้างและตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

สำหรับวิธีการสร้างและการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยนั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างขึ้นโดยคณะผู้วิจัยเอง ทั้งแบบสอบถาม (questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ดังนั้นเพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบบสอบถามการวิจัยจะใช้คำถาม 2 ลักษณะ คือ ข้อคำถามแบบปลายปิดและข้อเสนอแนะ (closed-ended questions) ส่วนแบบข้อคำถามการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นแบบปลายเปิด (open-ended) เมื่อสร้างแบบสอบถามเสร็จแล้วก็ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของเนื้อหา พร้อมประเมินค่า IOC. โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ส่วนการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ (specialist) เป็นการนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญให้พิจารณาและทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษาโดยพิจารณาถึงความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item

objective congruence: IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะใช้ดูยพินิจพิจารณาความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีเกณฑ์ในการให้ค่าคะแนน ดังนี้

คะแนน -1 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความแล้วเห็นว่าข้อความนั้นไม่ได้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

คะแนน 0 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้ว ไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

คะแนน +1 หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อความนั้นมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

พร้อมนี้ การตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (specialist) จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนและความสอดคล้องของเนื้อหาของแบบสอบถามที่ตรงกับเรื่องที่จะศึกษา การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้พิจารณาความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และจากค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัก อัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ดังนี้

ส่วนของคำถาม	ค่าอัลฟาแสดงความเชื่อมั่น
1) ด้านสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น	.815
2) ด้านปรัชญาการศึกษา (educational philosophy)	.712
3) ด้านการบริหารการศึกษา (educational administration)	.806
4) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (education in 21 <sup>st</sup> century)	.788
5) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE)	.780
6) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning)	.852
7) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	.879
8) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance)	.870
รวม	.812

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นได้ค่าความเชื่อมั่นของคำถามแต่ละประเด็น และได้ค่าแห่งความเชื่อมั่นรวมอยู่ระหว่าง .712–.879 นอกจากนี้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นยังได้ผ่านการตรวจสอบเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน รวมค่าของ IOC คือ .812 เรียบร้อยแล้ว จึงได้สรุปว่าแบบสอบถามที่ได้สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

### 3.5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนและการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย (research data collection) ได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยและคณะได้ยื่นขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน ต่อ คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ก่อนลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยภาคสนาม

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยและคณะได้รับการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการทำวิจัยในคน เลขที่ อนุมัติ วจ. 336/2566 ลงวันที่ 19 มิถุนายน 2566 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 3 หัวหน้าโครงการวิจัย ทำหนังสือขออนุญาตเข้าพื้นที่และเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร และพื้นที่อื่น ๆ ที่กำหนดไว้ใน โครงการวิจัย

ขั้นตอนที่ 4 หัวหน้าโครงการวิจัย ทำหนังสือขอเป็นผู้ให้ข้อมูลและขออนุญาตสัมภาษณ์เชิง ลึก (in-depth interview) จำนวน 30 รูป/คน และหนังสือเรียนเชิญเป็นผู้ประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) จำนวน 13 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 5 คณะทีมงานวิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณด้วย แบบสอบถาม อธิบาย ชี้แจงและทำความเข้าใจในรายละเอียดกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 6 คณะทีมงานวิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการ สัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship)

ขั้นตอนที่ 7 คณะทีมงานวิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเชิงปริมาณและการ ตรวจสอบแบบสามเส้าข้อมูลเชิงคุณภาพก่อนการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลการวิจัยต่อไป

### 3.6 การวิเคราะห์และแปลผลข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของประเด็นข้อคำถาม เป็นรายข้อ ถ้าในกรณีที่แบบสอบถามขาดความสมบูรณ์จำนวนเท่าใด ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลใหม่มา เพิ่มเติมจนเกิดความสมบูรณ์และดำเนินการตามขั้นตอนการโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลส่วนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ และสถานะวิเคราะห์ โดยการหาค่าร้อยละ (percentage)

2) ข้อมูลส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์การสอน ของนักศึกษา มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ต่ำสุด ถึง มาก ที่สุด ใน 9 ด้านได้ใช้สถิติต่าง ๆ เช่น โดยการหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สำหรับการแปลผลของข้อมูล ผู้ทำวิจัยได้กำหนดค่าอันตรภาคชั้น สำหรับการแปลผลข้อมูล โดยคำนวณค่าอันตรภาคชั้น (interval scale) เพื่อกำหนดช่วงชั้น ด้วยการใช้สูตรคำนวณและ คำอธิบายสำหรับแต่ละช่วงชั้น ดังนี้ (กัลยา วาณิชย์ปัญญา, 2550, หน้า 78-79)

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าสูงสุด} - \text{ค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} = 0.80 \end{aligned}$$

การให้คะแนนคำตอบในแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

ระดับ 5	หมายถึง	มากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มาก
ระดับ 3	หมายถึง	ปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	น้อย
ระดับ 1	หมายถึง	น้อยที่สุด

นำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมายคะแนน (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2545 หน้า 12-13) ซึ่งมีค่าคะแนน ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 - 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับ มากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.41 - 4.20 หมายถึง อยู่ในระดับ มาก

คะแนนเฉลี่ย 2.61 - 3.40 หมายถึง ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.81 - 2.60 หมายถึง น้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

### 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของประเด็นคำถามต่าง ๆ ในกรณีที่จำนวนแบบสอบถามขาดความสมบูรณ์จำนวนเท่าใด ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่และแจกแบบสอบถามเพิ่มเติมจำนวนเท่าที่ขาดไป และดำเนินการตามขั้นตอนการใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลส่วนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ และสถานะ แปลค่าข้อมูลทางสถิติโดยการหาค่าร้อยละ (percentage)

2) ข้อมูลส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ โยโสธร ได้ใช้สถิติต่าง ๆ เช่น ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการประมวลผลข้อมูลจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ (software package)

3) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) คือ การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล โดยแหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

ก. การตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งเวลา (time) โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลในเวลาที่แตกต่างกัน จำนวน 3 ครั้ง ทั้งนี้เพื่อทดสอบว่าหากเวลาเปลี่ยนไปข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์จะเปลี่ยนไปตามกาลเวลาหรือไม่ อย่างไร

ข. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data) โดยผู้วิจัยต้องการทดสอบว่าสิ่งที่ผู้สัมภาษณ์บันทึกข้อมูลจะมีความตรงหรือไม่ โดยใช้วิธีการอ่านข้อความให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตรวจสอบรวมทั้งการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ตรวจอ่านข้อมูลก่อนจบการสัมภาษณ์

ค. การตรวจสอบสามเส้าด้านแหล่งบุคคล (people) โดยผู้วิจัยต้องการทดสอบว่าหากมีการใช้ผู้เก็บข้อมูล/การสัมภาษณ์หลายคน ข้อมูลที่ได้จะมีความแตกต่างกันมากน้อยอย่างไร โดยได้ใช้ทีมผู้วิจัยร่วม หรือผู้ช่วยนักวิจัยได้เก็บข้อมูลทวนซ้ำแล้วพิจารณาเทียบเคียงผลลัพธ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยรวมร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง

4) การวิเคราะห์ประมวลผลข้อมูลในเชิงคุณภาพ (qualitative data) การสรุปและประมวลผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้มาจากวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview methods) ซึ่งผู้วิจัยจะใช้วิธีการตีความใน 3 ลักษณะ ได้แก่ การตีความ วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา แล้วอธิบายเชิงพรรณนา

### 3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดค่าสถิติสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลไว้ดังนี้ คือ

1) สถิติทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยหาค่าความตรงของข้อคำถามแบบประเมิน (content validity) โดยใช้สูตรของ Rovinelli, R.J. and Hambleton, R.K

2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

3) สถิติทดสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือการวิจัย โดยหาค่าความตรงของข้อคำถามแบบประเมิน (content validity) โดยใช้สูตรของ Rovinelli, R.J. and Hambleton, R.K (2) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าไคสแควร์ ( $\chi^2$ ) การทดสอบค่า t-test ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

4) การยืนยันรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และการวิเคราะห์พหุคูณถอย (multiple regression analysis) ทำการประมาณค่าพารามิเตอร์ (parameter) ทุกค่าในโมเดลแล้วคำนวณกลับเป็นค่าความแปรปรวนและค่าความแปรปรวนร่วมของตัวแปรสังเกตได้ การตรวจสอบความกลมกลืนของโมเดล (model fit) โดยพิจารณาค่าไคสแควร์ ( $\chi^2$ -test) ค่าสัดส่วน ( $\chi^2/df$ )

ดัชนีวัดระดับความสอดคล้อง (GFI) ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องเปรียบเทียบ (CFI) และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA)

5) การประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) จำนวน 250 คน และการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน



## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธา” ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล (analyze) สังเคราะห์ข้อมูล (synthetic) ตีความ (interpretation) แปรผลข้อมูล แล้วนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

#### 4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ระยะที่ 1 Research 1 (สำรวจข้อมูลความต้องการจำเป็นเชิงปริมาณ)

1. วิธีวิทยาการวิจัยชั้น Research 1 (สำรวจข้อมูลความต้องการจำเป็น)

ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธา มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดโดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ (Likert rating scale) ตั้งแต่ต่ำที่สุด ถึง มากที่สุดในประเด็น 8 ด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

#### 4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 1 Research 1 (สำรวจข้อมูลความต้องการจำเป็นเชิงคุณภาพ)

1. วิธีวิทยาการวิจัยชั้น Research 1 (สำรวจข้อมูลความต้องการจำเป็น)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ที่ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) กลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 1 เป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 รูป/คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มเป้าหมายกลุ่มที่ 2 เป็นนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 รูป/คน ใช้วิธีการสนทนาแบบอิงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) โดยทำการแยกศึกษาข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ และทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) คือ ด้านบุคคล (person) ด้านเวลา (time)

และด้านเนื้อหา (content) ทำการประมวลผลข้อมูล (decode) การตีความ (interpretation) วิเคราะห์ (analyzed) สังเคราะห์ (synthetic) แล้วอภิปรายผลเชิงพรรณนาใน 8 ด้าน (ประเด็น)

### 4.3 รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

#### 4.3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (research & development) ใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัย (research methodology) ในรูปแบบของการผสมผสานวิธี (mixed research) ระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ส่วนในขั้นสำรวจข้อมูลความต้องการจำเป็น (ขั้น Research 1) ของข้อมูลเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยและคณะได้นำเครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถาม (questionnaire) ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (try out) กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์ จำนวน 50 ชุด เพื่อทำการทดสอบหาค่าความตรง (validity) คือ ความตรงเชิงเนื้อหา (content) ความเชิงสัมพันธ์ (relatively) และความเชิงโครงสร้าง (structure) ค่าความเชื่อมั่น (reliability) และค่าอำนาจจำแนก (discrimination) ของเครื่องมือการวิจัย การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ ผู้วิจัยได้พิจารณาความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และผลจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของ อัลฟา ครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.812 แล้วมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยได้แจกแบบสอบถามและเก็บข้อมูลในพื้นที่การวิจัยคือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร และพื้นที่การวิจัยในจังหวัดยโสธร จำนวน 356 ชุด (ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลที่เกินมา จำนวน 50 ชุด) ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการชำรุดหรือความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล (error) และเพื่อป้องกันการลงพื้นที่เก็บข้อมูลซ้ำ (กรณีข้อมูลไม่เพียงพอ) แต่ในเวลาทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) ในการสำรวจความต้องการจำเป็น (need assessment) ผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลในแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 306 ชุด ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบวิธีวิจัยเท่านั้น

#### 4.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative Data) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จำนวน 30 รูป/คน และการสนทนากลุ่มแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) จำนวน 13 รูป/คน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การคัดเลือก (inclusion criteria) โดยการพิจารณาจากคุณสมบัติที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบของงานวิจัย ความสมัครใจ และความเหมาะสมในการเป็นตัวแทนกลุ่มที่ดี เป็นต้น (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ส่วนเกณฑ์ในการคัดออก (exclusion criteria) เช่น การลาออกจากการ

สนทนากลุ่มด้วยความสมัครใจหรือการเกิดเหตุสุดวิสัย เป็นต้น พร้อมนี้ ผู้วิจัยได้ยึดถือตามระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยและยึดตามกรอบที่ระบุไว้ในเรื่องจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นสำคัญ และผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบและแปรผลของข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ผ่านการตรวจสอบแบบสามเส้า (triangulation) การตีความ (interpretation) การวิเคราะห์ข้อมูล (analyze) การสังเคราะห์ข้อมูล (synthetic) และอภิปรายสารัตถะในเชิงพรรณนา (descriptive discussion) ต่อไป

### ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่าง (sample) ที่ใช้เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในสำรวจความต้องการจำเป็น (need assessments) ผ่านการเก็บข้อมูลการวิจัยในเชิงปริมาณ (quantitative research) ผู้วิจัยได้นำกลุ่มตัวอย่าง (sample) ทั้งหมด จำนวน 306 รูป/คน ในเขตพื้นที่ภายใน คือ วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร และพื้นที่ภายนอก เช่น ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับการศึกษาในจังหวัดยโสธร ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ (n = 306)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
<b>1. เพศ</b>		
1) บรรพชิต	45	14.70
1) คฤหัสถ์ชาย	121	39.54
2) คฤหัสถ์หญิง	140	45.75
<b>รวม</b>	<b>306</b>	<b>100</b>

จากตารางที่ 4.1 อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกคุณสมบัติตามเพศปรากฏรายละเอียด คือ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75 เป็นเพศชาย จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 39.54 และเป็นเพศบรรพชิต จำนวน 45 รูป คิดเป็นร้อยละ 14.70 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ (n = 306)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
<b>2. อายุ</b>		
1) อายุระหว่าง 20-25 ปี	139	45.42
2) อายุระหว่าง 26-30 ปี	62	20.26
3) อายุระหว่าง 31-35 ปี	33	10.78

4) อายุระหว่าง 36-40 ปี	23	7.51
5) อายุระหว่าง 41-45 ปี	15	4.90
6) อายุระหว่าง 46-50 ปี	17	5.55
7) อายุระหว่าง 51-55 ปี	6	1.96
8) อายุระหว่าง 56-60 ปี	5	1.63
9) อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	6	1.96
<b>รวม</b>	<b>306</b>	<b>100</b>

จากตารางที่ 4.2 อธิบายได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกคุณสมบัติตามอายุ ปรากฏรายละเอียด คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 306 รูป/คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 20-25 ปี มีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 139 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 45.42 รองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 62 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 20.26 และรองลงมา คือ มีอายุระหว่าง 31-35 ปี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 10.78 ตามลำดับ

**ตารางที่ 4.3** แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานะ (n = 306)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
<b>3. ชั้น/ปี</b>		
1) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์พิเศษ	30	9.80
2) ผู้ปกครองนักศึกษา/ผู้บริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอน	92	30.06
3) ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน	21	6.86
4) นักศึกษา ชั้นปีที่ 1	22	7.18
5) นักศึกษา ชั้นปีที่ 2	35	11.43
6) นักศึกษา ชั้นปีที่ 3	60	19.60
7) นักศึกษา ชั้นปีที่ 4	46	13.07
8) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	0	0
<b>รวม</b>	<b>306</b>	<b>100</b>

จากตารางที่ 4.3 อธิบายได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกคุณสมบัติตามสถานะ ปรากฏ รายละเอียด คือ ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 306 รูป/คน มีสถานะเป็นผู้ปกครองนักศึกษา/ผู้บริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอน จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 30.06 รองลงมา คือ มีสถานะเป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 3 จำนวน 60 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 18.40 และ รองลงมา คือ มีสถานะเป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 4 จำนวน 46 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 14.00 ตามลำดับ

## ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ (outcome based of education: OBE) ผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นข้อคำถามความคิดเห็นที่ครอบคลุมตัวแปรต้น คือ (1) ปัจจัยและองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ (2) กระบวนการพัฒนาทักษะของผู้สอน (3) เทคนิคการสอนและวิธีการสอนและวิธีการจัดการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด (closed-ended) โดยคำถามแบ่งเป็น 5 ระดับ ตั้งแต่ต่ำที่สุด ถึง มากที่สุด ผู้วิจัยใช้วิธีการแปลผลข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติพารามตริก (parametric) คือ ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ดังต่อไปนี้

**ตารางที่ 4.4** แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (n = 306)

ข้อที่	ด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้	( $\bar{X}$ )	(S.D.)	แปลผล
1	หลักสูตรที่มหาวิทยาลัยใช้จัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ทางการศึกษาในระดับใด	2.33	1.52	น้อย
2	การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในระดับใด	2.40	1.54	น้อย
3	การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในระดับใด	2.30	1.51	น้อย

4	การจัดการเรียนการสอนได้ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ในระดับใด	2.41	1.54	ปานกลาง
5	การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565	2.34	1.52	น้อย
<b>รวม</b>		<b>2.35</b>	<b>1.53</b>	<b>น้อย</b>

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ( $\bar{X}$  2.35) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดการเรียนการสอนได้ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  2.41) รองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยระดับน้อย ( $\bar{X}$  2.40) และรองลงมา คือ การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 มีค่าเฉลี่ยระดับน้อย ( $\bar{X}$  2.34) ตามลำดับ

**ตารางที่ 4.5** แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านปรัชญาการศึกษา (educational philosophy) (n = 306)

ข้อที่	ด้านปรัชญาการศึกษา (educational philosophy)	( $\bar{X}$ )	(S.D.)	แปลผล
1	ปรัชญาการศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนระดับใด	3.45	1.85	มาก
2	การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาการศึกษา	3.40	1.84	ปานกลาง
3	หลักสูตรจัดการศึกษาเกี่ยวกับความจริงเพื่อค้นหาความจริงอันเป็นที่สูงสุด (อภิปรัชญาหรือภววิทยา)	3.42	1.84	มาก
4	หลักสูตรจัดการสอดคล้องกับศึกษารวมชาติของความรู้ บ่อเกิดของความรู้ ขอบเขตของความรู้ซึ่งความรู้จะได้มาจากแหล่งต่าง ๆ (ญาณวิทยา)	3.44	1.85	มาก
5	หลักสูตรจัดการสอดคล้องกับศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับคุณค่าหรือค่านิยม (จริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์)	4.20	2.04	มาก
<b>รวม</b>		<b>3.58</b>	<b>1.89</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านปรัชญาการศึกษา ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  3.58) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า หลักสูตรจัดการสอดคล้องกับศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับคุณค่าหรือค่านิยม (จริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์) มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  4.20) รองลงมา คือ หลักสูตรจัดการสอดคล้องกับศึกษาธรรมชาติของความรู้ บ่อเกิดของความรู้ ขอบเขตของความรู้ซึ่งความรู้จะได้มาจากแหล่งต่าง ๆ (ญาณวิทยา) มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  3.44) และรองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาการศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  3.40) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการบริหารการศึกษา (educational administration) (n = 306)

ข้อที่	ด้านการบริหารการศึกษา (educational administration)	( $\bar{X}$ )	(S.D.)	แปลผล
1	ศักยภาพของผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีอยู่ในระดับใด	3.40	1.84	ปานกลาง
2	ผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและบุคลากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาในระดับใด	3.41	1.84	มาก
3	การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ในระดับใด	3.44	1.85	มาก
4	การบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันส่งเสริมหรือเสริมสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับใด	2.65	1.62	ปานกลาง
5	ผู้บริหารและคณาจารย์ในหลักสูตรมีการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีความทันต่อสถานการณ์และตลาดแรงงานในระดับใด	2.50	1.58	น้อย
<b>รวม</b>		<b>3.08</b>	<b>1.75</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการบริหารการศึกษา มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  3.08) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  3.44) รองลงมา คือ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบ

หลักสูตรและบุคลากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐาน การศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  3.41) และรองลงมา คือ ศักยภาพของผู้บริหารและอาจารย์ ผู้รับผิดชอบหลักสูตร มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ 3.11) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (education in the 21<sup>st</sup> century) (n = 306)

ข้อที่	ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (education in the 21 <sup>st</sup> century)	( $\bar{X}$ )	(S.D.)	แปลผล
1	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการศึกษาและการ พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในระดับใด	2.60	1.61	น้อย
2	ผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้จัดการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ระดับใด	2.62	1.61	ปานกลาง
	หลักสูตรได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ใน			
3	ศตวรรษที่ 21 เช่น 3R x 8C โดยมีการบูรณาการทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติในระดับใด	3.00	1.73	ปานกลาง
4	ทักษะในศตวรรษ เช่น 3R x 8C มีความจำเป็นและมีความสำคัญ ต่อการศึกษา การพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาอาชีพใน ระดับใด	4.30	2.07	มากที่สุด
5	ด้านการศึกษาและการเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 มี ความสำคัญและมีความจำเป็นต่อนักศึกษาในระดับใด	4.35	2.08	มากที่สุด
<b>รวม</b>		<b>3.37</b>	<b>1.83</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  3.37) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจาก มากไปหาน้อย พบว่า ด้านการศึกษาและการเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญและมี ความจำเป็นต่อนักศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ( $\bar{X}$  4.35) รองลงมา คือ ทักษะในศตวรรษ เช่น 3R x 8C มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการศึกษา การพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาอาชีพ มี ค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ( $\bar{X}$  4.30) และรองลงมา คือ หลักสูตรได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น 3R x 8C โดยมีการบูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ย ระดับปานกลาง ( $\bar{X}$ 3.00) ตามลำดับ



ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ  
ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) (n = 306)

ข้อที่	ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (outcome based education: OBE)	( $\bar{X}$ )	(S.D.)	แปลผล
1	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคลระดับใด	2.60	1.61	น้อย
2	ผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ระดับใด	2.61	1.61	ปานกลาง
3	การจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหรือของตลาดแรงงานในระดับใด	3.42	1.84	มาก
4	ท่านมีความสนใจและให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ในระดับใด	4.18	2.04	มาก
5	การจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) สอดคล้องกับความต้องการของท่านหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับท่านในระดับใด	4.20	2.04	มาก
<b>รวม</b>		<b>3.12</b>	<b>1.76</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  3.12) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) สอดคล้องกับความต้องการของท่านหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับท่าน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  4.20) รองลงมา คือ ท่านมีความสนใจและให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  4.18) และรองลงมา คือ การจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหรือของตลาดแรงงานมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  3.42) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ  
ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) (n = 306)

ข้อที่	ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning)	( $\bar{X}$ )	(S.D.)	แปลผล
1	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ในระดับใด	2.60	1.61	น้อย
2	ผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้จัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ในระดับใด	2.62	1.61	ปานกลาง
3	การเรียนรู้เชิงรุก (active learning) สามารถตอบสนองและเสริมสร้างความรู้ ความสามารถของท่านในการศึกษาหรือการทำงานได้ในระดับใด	3.35	1.83	มาก
4	การเรียนรู้เชิงรุก (active learning) สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับใด	3.40	1.84	มาก
5	การจัดการเรียนแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ระดับใด	3.46	1.86	มาก
<b>รวม</b>		<b>3.06</b>	<b>1.74</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) โดยรวมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  3.06) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การจัดการเรียนแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  3.46) รองลงมา คือ การเรียนรู้เชิงรุก (active learning) สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  3.40) และรองลงมา คือ การเรียนรู้เชิงรุก (active learning) สามารถตอบสนองและเสริมสร้างความรู้ ความสามารถของท่านในการศึกษาหรือการทำงานได้ มีค่าเฉลี่ยระดับน้อย ( $\bar{X}$  2.50) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ  
ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (educational measurement  
and evaluation) (n = 306)

ข้อที่	ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (educational measurement and evaluation)	( $\bar{X}$ )	(S.D.)	แปลผล
1	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ในระดับใด	2.62	1.61	ปานกลาง
2	การวัดและประเมินผลการศึกษาในหลักสูตรและรายวิชาที่ ศึกษาอยู่มีความสอดคล้องและความเหมาะสมกับสถานการณ์ ปัจจุบันระดับใด	3.00	1.73	ปานกลาง
3	การวัดและประเมินผลการศึกษาของหลักสูตรที่ท่านกำลังศึกษา อยู่ของอาจารย์ผู้บรรยายรายวิชา มีความเหมาะสมในระดับใด	3.20	1.78	ปานกลาง
4	การวัดและประเมินผลการศึกษา 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัยมีความสอดคล้องและความเหมาะสมกับ สถานการณ์ปัจจุบันระดับใด	3.42	1.84	มาก
5	การประเมินสภาพจริง (authentic assessment) มีความ สอดคล้องและความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันระดับใด	3.43	1.85	มาก
<b>รวม</b>		<b>3.13</b>	<b>1.76</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มี  
ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  3.13) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับของ  
ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การประเมินสภาพจริง (authentic assessment) มีความ  
สอดคล้องและความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  3.43) รองลงมา คือ  
การวัดและประเมินผลการศึกษา 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัยมีความสอดคล้องและ  
ความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  3.42) และรองลงมา คือ การวัดและ  
ประเมินผลการศึกษาของหลักสูตรที่ท่านกำลังศึกษาอยู่ของอาจารย์ผู้บรรยายรายวิชา มีความ  
เหมาะสม มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  3.20) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ความคิดเห็นเกี่ยวกับ  
ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance) (n = 250)

ข้อที่	ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance)	( $\bar{X}$ )	(S.D.)	แปลผล
1	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับใด	2.62	1.61	ปานกลาง
2	ท่านมีความเชื่อมั่นในควมมีมาตรฐานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในระดับใด	3.40	1.84	ปานกลาง
3	ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (internal) และภายนอก (external) สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับใด	4.00	2.00	มาก
4	การประกันคุณภาพการศึกษา สามารถส่งเสริมและยกระดับของการศึกษาในหลักสูตรของท่านในระดับใด	4.10	2.02	มาก
5	การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานของหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับใด	4.15	2.03	มาก
<b>รวม</b>		<b>3.65</b>	<b>1.91</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance) มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  3.65) และเมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานของหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  4.15) รองลงมา คือ การประกันคุณภาพการศึกษา สามารถส่งเสริมและยกระดับของการศึกษาในหลักสูตรของท่าน มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  4.10) และรองลงมา คือ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (internal) และภายนอก (external) สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  4.00) ตามลำดับ

### ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

จากการสรุปและประมวลผล ตีความ ประเด็นข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมที่มีความหมายในกลุ่มเดียวกันแล้วสรุปเชิงพรรณนา ดังนี้ (1) กำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจน (2) ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับผลลัพธ์ (3) การประเมินผลที่เน้นความสำเร็จตามผลลัพธ์

(4) ใช้การสอนที่เป็นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (5) พัฒนาทักษะอาจารย์ (6) สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนับสนุนผู้เรียน (7) การใช้เทคโนโลยีในการสอน และ (8) การติดตามและประเมินผลการสอน

ดังนั้น จากการสำรวจความต้องการจำเป็น (need assessment) และสรุปผลข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ( $\bar{X}$  2.35) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ จึงต้องปรับปรุงและดำเนินการโดยเร่งด่วน และเมื่อพิจารณาจากตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 7 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านปรัชญาการศึกษา (2) ด้านการบริหารการศึกษา (3) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (4) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) (5) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (6) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และ (7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับปานกลาง คือมีค่าเฉลี่ยที่ระดับ ( $\bar{X}$  3.16) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.77)

#### 4.4 รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จำนวน 30 รูป/คน และวิธีการประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) จำนวน 13 รูป/คน ดังนี้

##### 4.4.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

วิธีวิทยาการวิจัยแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) คือรูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ซึ่งอยู่ในรูปแบบของปรากฏการณ์ ที่คนคิด มุมมอง เป็นต้น ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบตัวต่อตัว (face to face) กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 รูป/คน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ในหลักสูตร ประกอบด้วย (1) อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำ อาจารย์ผู้บรรยายพิเศษ จำนวน 10 รูป/คน (2) นักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 10 รูป/คน และ (3) ผู้แทนสถานศึกษา/โรงเรียน จำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยกำหนดรหัส (coding) สำหรับผู้ให้ข้อมูลการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้กำหนดรหัสตั้งแต่ A01 - A30 ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลตามจรรยาบรรณการวิจัยและหลักจริยธรรมการวิจัยในคน รวมทั้งการจัดกระทำข้อมูลและประมวลผลข้อมูลผ่านวิธีการตรวจสอบสามเส้า (triangulation) ด้านบุคคล (person) ด้านเนื้อหา (content) และด้านโครงสร้าง (structure) แล้วทำการตีความ (interpretation) วิเคราะห์

ข้อมูล (analyze) สังเคราะห์ข้อมูล (synthetic) และการอภิปรายผลข้อมูลในเชิงพรรณนา (descriptive discussion) ต่อไป

#### 4.4.2 การประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship)

ผู้วิจัยได้วางแผนดำเนินการวิจัยและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจงในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยวิธีการประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) กับผู้มีคุณสมบัติหรือมีประสบการณ์ตรงกับปรากฏการณ์ที่ศึกษา จำนวน 13 รูป/คน ใช้เกณฑ์ในการคัดเข้า (inclusion criteria) โดยการพิจารณาจากคุณสมบัติ (feature) ที่กำหนดไว้ในองค์ประกอบของงานวิจัยและตามความเหมาะสม เช่น เป็นกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ในหลักสูตรซึ่งประกอบด้วย อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร อาจารย์ประจำ อาจารย์ผู้บรรยายพิเศษ นักศึกษา ปัจจุบัน ผู้แทนสถานศึกษา/โรงเรียน และมีความสมัครใจและความยินยอมตามที่ได้ระบุในการขออนุญาตการวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นต้น และผู้วิจัยใช้เกณฑ์คัดออก (exclusion criteria) คือ การลาออกหรือการสละสิทธิ์ในการร่วมสนทนากลุ่มด้วยความสมัครใจ การไม่ปฏิบัติตามระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยหรือเกิดเหตุสุดวิสัยไม่สามารถร่วมกิจกรรมการวิจัยได้ เป็นต้น (ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543)

#### 4.4.3 การบันทึกข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลดิบ (raw data) ของการวิจัยในภาคสนาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการ คือ (1) การบันทึกเสียงสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการบันทึกเสียงการสนทนา ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลเพื่อเป็นการช่วยความจำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลก่อนเสมอทุกครั้ง เมื่อได้รับการอนุญาตและยืนยันให้บันทึกเสียงจากส่วนใหญ่แล้วเท่านั้น จึงจะทำการบันทึกเสียง (2) การบันทึกภาพการสนทนา (photography) ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการถ่ายภาพเพื่อนำมาสะท้อนหรือการเตือนความทรงจำเพื่อให้ผู้วิจัยสามารถระลึกถึงบริบทหรือบรรยากาศที่เกิดขึ้นจากการสังเกตหรือการทบทวนสถานการณ์ในระหว่างขณะมีการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มในการนำภาพถ่ายต่าง ๆ ไปใช้ในการยืนยันใด ๆ ก็ตาม ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตเจ้าของภาพและผู้อยู่ในภาพเสมอแล้วจึงบันทึกภาพก่อนทุกครั้ง และ (3) การจดบันทึกภาคสนาม (field note) สำหรับวิธีการการจดบันทึกภาคสนามนั้น ผู้วิจัยได้ทำการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตเห็นและคำให้สัมภาษณ์ การเสนอความคิดเห็นโดยในช่วงแรกได้ทำการจดบันทึกแบบย่อ ๆ (short note) ก่อน แล้วหลังจากนั้นจึงนำมาขยายความทันทีหลังการสัมภาษณ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูลหากเวลาล่วงเลยไปนาน อนึ่ง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรักษาสมุดบันทึกไว้อย่างดี และประเด็นที่สำคัญในการให้ความเคารพและการรักษาสิทธิ์ของผู้ให้ข้อมูลคือ

ผู้วิจัยได้ทำลายหลักฐานทันทีเมื่อกระบวนการทางด้านการวิจัยมีความสมบูรณ์หรือข้อมูลมีความอิ่มตัวแล้วตามระเบียบวิธีวิจัย

#### 4.4.4 การตรวจสอบสามเส้าข้อมูล

การตรวจสอบสามเส้าด้านเวลา (time triangulation) โดยผู้วิจัยได้จัดการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จำนวน 3 ครั้ง ดังนี้ สัมภาษณ์ครั้งที่ 1 วันที่ 1-3 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2566, สัมภาษณ์ครั้งที่ 2 วันที่ 2-5 เดือน กันยายน พ.ศ. 2566, และสัมภาษณ์ครั้งที่ 3 วันที่ 5-8 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2566 แล้วทำการถอดความหมาย ตีความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (triangulation) แล้วอธิบายปรากฏการณ์เชิงพรรณนา (descriptive) รายละเอียดดังนี้

**ประเด็นที่ 1 ท่านมีมุมมองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยหรือหลักสูตรปัจจุบันได้ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เช่น นักศึกษา อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิตในระดับใด**

การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความก้าวหน้าอย่างมากในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสอน นักการศึกษาจึงควรนำวิธีการสอนแบบโต้ตอบและเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมาใช้มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของนักเรียนและการตอบสนองรูปแบบการเรียนรู้และความสนใจของแต่ละคน การผสมรวมเครื่องมือดิจิทัล (digital) และแพลตฟอร์มออนไลน์ (online platform) ทำให้ได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นส่วนตัวและยืดหยุ่นมากขึ้น นอกจากนี้ ห้องเรียนเสมือนจริงและการประชุมทางวิดีโอยังทำให้การศึกษาเข้าถึงได้ง่ายขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่มีข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์หรือทางกายภาพ รวมทั้งการจัดการสอนร่วมสมัยยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และความคิดสร้างสรรค์ นักการศึกษาผสมผสานการเรียนรู้ตามโครงการ กิจกรรมกลุ่มและสถานการณ์ในชีวิตจริงเพื่อส่งเสริมทักษะที่จำเป็นเหล่านี้ แนวทางนี้จะเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความท้าทายและโอกาสที่พวกเขาจะเผชิญในโลกที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ซึ่งได้สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล รหัส A02, A04, A05 A08, และ A10 ที่สะท้อนว่า

*“คนรุ่นใหม่ต้องการการศึกษาที่ทันสมัยและใช้งานได้จริง โดยเน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ และทักษะในโลกแห่งความเป็นจริง พวกเขามองหาหลักสูตรที่เตรียมพร้อมสำหรับอาชีพในอนาคต และส่งเสริมการคิดวิพากษ์ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน พร้อมทั้งให้*

ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีและการเข้าถึงทรัพยากรที่ทันสมัยในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุน”

(สนทนากลุ่มและบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 1-3 สิงหาคม 2566)

การจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานปรัชญาการศึกษา (มหาวิทยาลัย กลุ่ม 4) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียนโดยการชี้แนะและกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้กรอบการทำงานสำหรับการทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา ตลอดจนวิธีการและแนวทางที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ปรัชญาการศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนานักเรียนทำหน้าที่เป็นแรงผลักดันในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์และเสริมศักยภาพซึ่งสนับสนุนการพัฒนาแบบองค์รวมของนักเรียน ซึ่งได้สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล รหัส A01, A03, A05, A11, และ A12 ที่สะท้อนว่า

“การศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักศึกษา โดยกำหนดกรอบการเรียนการสอนที่ชัดเจน ปรัชญาการศึกษาที่ดีช่วยให้การเรียนการสอนมุ่งเน้นเป้าหมาย ค่านิยม และหลักการที่สนับสนุนการคิดวิจรณ์ญาณ ความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทำให้นักศึกษาได้รับการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของพวกเขา”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 2-5 กันยายน 2566)

การจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานปรัชญาการศึกษา (มหาวิทยาลัย กลุ่ม 4) มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการพัฒนา เนื่องจากเป็นแนวทางและกำหนดเป้าหมาย วิธีการและผลลัพธ์ของระบบการศึกษา โดยเป็นกรอบสำหรับการทำความเข้าใจวิธีที่บุคคลเรียนรู้และเติบโต ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจรณ์ญาณ ส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคมและทางอารมณ์ ปลูกฝังความคิดสร้างสรรค์หรือพัฒนาทักษะการปฏิบัติและให้คุณค่ากับการพัฒนาแบบองค์รวมอาจจัดลำดับความสำคัญของหลักสูตรที่รอบด้านซึ่งไม่เพียงแต่รวมถึงวิชาทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงศิลปะ พลศึกษา และการศึกษาลักษณะนิสัยด้วย ซึ่งได้สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล รหัส A16, A19, A21, และ A23 ที่สะท้อนว่า

“การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เน้นการพัฒนาแบบองค์รวม โดยส่งเสริมทักษะการคิดวิจรณ์ญาณ การแก้ปัญหา และความรู้ด้านดิจิทัล เพื่อเตรียมนักศึกษารับมือกับความท้าทายในอนาคต การเรียนรู้ตลอดชีวิตถูกเน้นย้ำเพื่อสนับสนุนการปรับตัวและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง



นอกจากนี้ยังส่งเสริมความหลากหลาย ความเข้าใจในมุมมองที่ต่างกัน และทักษะการทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมนักศึกษาสำหรับการทำงานในโลกจริง”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 5-8 ตุลาคม 2566)

จากการประมวลผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ครั้ง สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่าควรจัดหลักสูตรให้ครอบคลุมประเด็น ดังนี้ (1) การจัดการสอนร่วมสมัยกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ การศึกษาผสมผสาน การเรียนรู้ตามโครงการ กิจกรรมกลุ่มสถานการณ์ในชีวิตจริง การเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความท้าทายและโอกาสที่พวกเขาจะเผชิญในโลกที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว (2) การจัดการเรียนการสอนบนพื้นฐานปรัชญาการศึกษา (มหาวิทยาลัย กลุ่ม 4) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียนโดยการชี้แนะและกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้รอบการทำงานสำหรับการทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา ตลอดจนวิธีการและแนวทางที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และ (3) การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการพัฒนาแบบองค์รวมเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในทุกด้านของชีวิต ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาถือเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อนในอนาคต ความรู้ด้านดิจิทัลยังเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการนำทางโลกดิจิทัลอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ

**ประเด็นที่ 2 ท่านมีมุมมองเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษามีว่าความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบันหรือการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในระดับใด**

ปรัชญาการศึกษาเป็นสาขาวิชาที่สำรวจหลักการพื้นฐาน ความเชื่อ และค่านิยมที่เป็นรากฐานของการสอนและการเรียนรู้โดยเจาะลึกคำถามต่าง ๆ เช่น จุดประสงค์ของการศึกษา บทบาทของครู ลักษณะของความรู้และวิธีการสอน ปรัชญาการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการสอนและการเรียนรู้ในการหล่อหลอมบุคคลและสังคมโดยมุ่งทำความเข้าใจว่าการศึกษาศามารถส่งเสริมการพัฒนาทางด้านปัญญา อารมณ์ สังคม และศีลธรรมในผู้เรียนได้อย่างไร ด้วยการตรวจสอบปรัชญาการศึกษาต่าง ๆ เราจะได้รับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวิธีการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและมีความหมาย ซึ่งได้สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรหัส A03, A05, A07, A8, และ A11 ที่สะท้อนว่า

“การศึกษาควรมุ่งพัฒนาแบบองค์รวมของนักเรียนในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม โดยคำนึงถึงความต้องการและรูปแบบการเรียนรู้เฉพาะตัว ควรเน้นการคิดวิจารณ์ญาณ การแก้ปัญหา และส่งเสริมความรักในการเรียนรู้ตลอดชีวิต นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการเรียนรู้ในห้องเรียน การปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเน้นค่านิยม เช่น ความเคารพ ความอดทน และความเป็นพลเมืองโลก”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 1-3 สิงหาคม 2566)

ปรัชญาการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตของนักศึกษาโดยเป็นกรอบการทำงานสำหรับการทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา การกำหนดหลักสูตรและวิธีการสอนที่ใช้ในโรงเรียน ปรัชญาการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียน ส่งเสริมความรักในการเรียนรู้ และส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ นอกจากนี้ยังช่วยให้นักศึกษาพัฒนาความรู้สึกถึงค่านิยมส่วนบุคคล จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการทำความเข้าใจหลักการพื้นฐานของการศึกษา นักเรียนจะเข้าใจถึงความเกี่ยวข้องและความสำคัญของการศึกษาได้ดีขึ้น ดังนั้น ปรัชญาการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการชี้แนะและเพิ่มคุณค่าประสบการณ์การศึกษาของนักเรียน และสอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A01, A02, A05, A09 และ A10 ที่อธิบายว่า

“ปรัชญาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่สามารถใช้มาตรฐานเดียวกันได้ เนื่องจากขึ้นอยู่กับบริบททางวัฒนธรรม แต่มีหลักการสำคัญ เช่น การเรียนรู้แบบส่วนบุคคลที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของนักเรียน การส่งเสริมการคิดวิจารณ์ญาณและการแก้ปัญหา เพื่อให้ นักศึกษาสามารถคิดอย่างอิสระและสร้างสรรค์ ปรัชญาการศึกษาควรเน้นการพัฒนาแบบองค์รวม เพื่อเตรียมทักษะและกรอบความคิดที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จในโลกที่เปลี่ยนแปลง”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 2-5 กันยายน 2566)

และพื้นฐานของปรัชญาการศึกษาอยู่ที่ความเชื่อพื้นฐานและหลักการที่เป็นแนวทางในกระบวนการศึกษา โดยครอบคลุมทฤษฎีและแนวทางการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งกำหนดวิธีที่นักการศึกษาจัดการเรียนรู้ การสอน และวัตถุประสงค์โดยรวมของการศึกษา ลักษณะสำคัญบางประการของปรัชญาการศึกษา ได้แก่ บทบาทของผู้เรียน บทบาทของครู หลักสูตร และผลลัพธ์การศึกษาที่ต้องการ นักปรัชญาและนักทฤษฎีต่าง ๆ ได้เสนอมุมมองและทฤษฎีที่แตกต่างกัน เช่น ลัทธิก้าวหน้า ลัทธิจำเป็น คอนสตรัคติวิสต์ (Constructivist) และมนุษยนิยม (Humanism) และอื่น ๆ อีกมากมาย

ปรัชญาเหล่านี้มีอิทธิพลต่อแนวทางปฏิบัติด้านการศึกษาและช่วยกำหนดเป้าหมายและวิธีการสอน สอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A16, A17, A18, A21 และ A22 ที่อธิบายว่าที่สะท้อนว่า

“ปรัชญาการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดเป้าหมาย วิธีการ และผลลัพธ์ของระบบ การศึกษา โดยเป็นกรอบสำหรับการสนับสนุนการพัฒนาแบบองค์รวมของนักศึกษา ปรัชญาการศึกษา ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ เช่น การส่งเสริมการคิดวิจารณ์ ความเป็นอยู่ที่ดีทางสังคม อารมณ์ และการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ปรัชญาการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น ลัทธิก้าวหน้า คอนสตรัคติวิสต์ หรือ พฤติกรรมนิยม นำเสนอแนวทางการสอนที่หลากหลายและมีอิทธิพลต่อหลักสูตร วิธีการสอน และกลยุทธ์การประเมินในโรงเรียน”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล วันที่ 5-8 ตุลาคม 2566)

จากการประมวลผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ครั้ง สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่าปรัชญา การศึกษามีว่าความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบัน ดังนี้ (1) ปรัชญาการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการสอนและการเรียนรู้ในการหล่อ หลอมบุคคลและสังคมโดยมุ่งทำความเข้าใจว่าการศึกษสามารถส่งเสริมการพัฒนาทางด้านปัญญา อารมณ์ สังคม และศีลธรรมในผู้เรียนได้อย่างไร (2) ปรัชญาการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญและเป็นกรอบ การทำงานสำหรับการทำความเข้าใจวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา การกำหนดหลักสูตร และวิธีการสอนที่ใช้ในโรงเรียน นอกจากนี้ยังช่วยให้ นักศึกษาพัฒนาความรู้ถึงค่านิยมส่วนบุคคล จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการทำความเข้าใจหลักการพื้นฐานของการศึกษา และ (3) ปรัชญาการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการพัฒนา เนื่องจากเป็นแนวทางและกำหนด เป้าหมาย วิธีการ และผลลัพธ์ของระบบการศึกษา โดยเป็นกรอบสำหรับการทำความเข้าใจวิธีที่บุคคล เรียนรู้และเติบโต และวิธีที่แนวทางปฏิบัติด้านการศึกษสามารถสนับสนุนการพัฒนาโดยรวม

**ประเด็นที่ 3 ท่านมีมุมมองเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันที่สามารถส่งเสริมหรือเสริมสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้และการศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 ระดับใด**

การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการบริหารและการจัดองค์กรของสถาบันการศึกษา เกี่ยวข้องกับงานและความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นไปที่การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและการ ปรับปรุงระบบการศึกษาโดยรวม ผู้บริหารการศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบต่อในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ การ นำนโยบายไปใช้ จัดการทรัพยากร กำกับดูแลเจ้าหน้าที่ และสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่

เอื้ออำนวยสำหรับนักเรียน มีบทบาทสำคัญในการกำหนดประสบการณ์การศึกษาและส่งเสริมความสำเร็จทางวิชาการ ซึ่งได้สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรหัส A21, A22, A24, 26, และ 28 ที่สะท้อนว่า

“การบริหารการศึกษามีความสำคัญในการดูแลและสนับสนุนการทำงานของสถานศึกษา ผู้อำนวยการใช้การบริหารจัดการเพื่อดูแลงานโดยรวม ครูได้รับประโยชน์จากนโยบายที่ชัดเจนเพื่อสอนอย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนนักศึกษาพึงพาการบริหารเพื่อเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ผู้ปกครองได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของบุตรหลาน เจ้าหน้าที่สนับสนุนได้รับการประสานงานอย่างราบรื่น คณะกรรมการโรงเรียนใช้การบริหารเพื่อกำหนดนโยบายและจัดสรรทรัพยากร ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงระบบการศึกษา”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 1-3 สิงหาคม 2566)

และการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เราสามารถมุ่งเน้นไปที่ประเด็นที่การเปิดรับเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบเฉพาะตัว การเน้นความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การปลูกฝังความเป็นพลเมืองโลกด้วยการส่งเสริมความเข้าใจทางวัฒนธรรม ความหลากหลาย และความเห็นอกเห็นใจ การศึกษาสามารถจัดเตรียมนักเรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในการเป็นพลเมือง ซึ่งได้สอดคล้องกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A29, A30, A06, A07 และ A11 ที่อธิบายว่า

“การบริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรเน้นนวัตกรรม ความสามารถในการปรับตัว และความไม่แบ่งแยก โดยให้ความสำคัญกับการบูรณาการเทคโนโลยี การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล การทำงานร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการพัฒนาหลักสูตรที่เตรียมนักศึกษาให้พร้อมสำหรับอนาคต โดยส่งเสริมทักษะการคิดวิพากษ์ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านดิจิทัล”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 2-5 กันยายน 2566)

พร้อมนี้ ประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษาคครอบคลุมหลายด้าน การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและทันเวลาโดยอาศัยข้อมูลและหลักฐานเพื่อจัดการกับความท้าทายและปรับปรุงกระบวนการทางการศึกษา การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการสื่อสารและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงครู นักเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกในชุมชนเพื่ออำนวย

ความสะดวกให้ระบบการศึกษาทำงานได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้ได้สอดคล้องกับมุมมองและความคิดเห็นทางการศึกษาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A02, A03, A05, A06, และ A09 ที่สะท้อนว่า

“การบริหารการศึกษาที่เน้นประสิทธิภาพและประโยชน์ใช้สอยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาอย่างคุ้มค่าเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ดีที่สุด โดยใช้การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลและหลักฐาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษา ส่งเสริมความรับผิดชอบและความโปร่งใส รวมถึงการประเมินผลกระทบของโปรแกรมการศึกษาและนโยบายให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถาบัน”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล วันที่ 5-8 ตุลาคม 2566)

จากการประมวลผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ครั้ง สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่า (1) การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการบริหารและการจัดองค์กรของสถาบันการศึกษาเกี่ยวข้องกับงานและความรับผิดชอบต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นไปที่การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและการปรับปรุงระบบการศึกษาโดยรวม (2) ในศตวรรษที่ 21 การบริหารการศึกษาควรเปิดรับนวัตกรรม ความสามารถในการปรับตัวและการไม่แบ่งแยก ประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณา ได้แก่ การบูรณาการเทคโนโลยีซึ่งผู้ดูแลระบบรับประกันว่าจะมีการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพในการเรียนการสอน รวมถึงการเข้าถึงทรัพยากรดิจิทัลและส่งเสริมความรู้ด้านดิจิทัล และ (3) ประสิทธิภาพของการบริหารการศึกษาคครอบคลุมหลายด้าน การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการตัดสินใจอย่างมีข้อมูลและทันเวลาโดยอาศัยข้อมูลและหลักฐานเพื่อจัดการกับความท้าทายและปรับปรุงกระบวนการทางการศึกษา การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน

**ประเด็นที่ 4 ทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น 3R x 8C เป็นต้น มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการศึกษา การพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาอาชีพในระดับใด**

ในศตวรรษที่ 21 มีทักษะหลายอย่างที่ถือว่ามีความสำคัญต่อความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทักษะเหล่านี้มักเรียกว่าทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และรวมถึงทักษะ 3R ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็น นอกจากนี้ 8C's มักถูกกล่าวถึงซึ่งก็คือ (1) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการคิดนอกกรอบ สร้างสรรค์แนวคิดใหม่ ๆ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ (3) การทำงานร่วมกัน ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อสาร และมีส่วนร่วมกับทีม (4) การสื่อสาร ทักษะในการแสดงความคิดและความคิดอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ทั้งทางวาจาและลายลักษณ์อักษร (5) ความเป็นพลเมือง ความเข้าใจในประเด็นระดับโลก ความตระหนักรู้ทาง

วัฒนธรรม และความรับผิดชอบทางจริยธรรม (6) คุณลักษณะ การพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์ ความยืดหยุ่นและการเอาใจใส่ (7) ความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ และ (8) ความพร้อมด้านอาชีพ ทักษะ ความรู้และทัศนคติที่จำเป็นต่อการเติบโตในที่ทำงาน ทักษะเหล่านี้ถือเป็นสิ่งสำคัญในโลกสมัยใหม่ เนื่องจากทักษะเหล่านี้ช่วยให้บุคคลปรับตัว เรียนรู้และประสบความสำเร็จในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเชื่อมโยงถึงกัน ซึ่งได้สอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูลรหัส A03, A04, A05, A07, และ A10 ที่สะท้อนว่า

“ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น 3R (การอ่าน การเขียน และเลขคณิต) และ 8C (การคิด วิพากษ์ การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน การสื่อสาร เป็นต้น) เป็นสิ่งสำคัญสำหรับความสำเร็จในโลกยุคดิจิทัล โดย 3R เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการสื่อสาร ขณะที่ 8C ช่วยในการคิด วิเคราะห์ การสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะเหล่านี้ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของโลกสมัยใหม่”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 1-3 สิงหาคม 2566)

ทักษะ 3R และ 8C มีความสำคัญในบริบทของการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษามายาวนานเป็นรากฐานสำหรับการรู้หนังสือและการคำนวณ สิ่งเหล่านี้จำเป็นสำหรับการเรียนรู้วิชาอื่นและพัฒนาความสามารถทางปัญญาที่จำเป็น อย่างไรก็ตามในศตวรรษที่ 21 ทักษะเหล่านี้เพียงอย่างเดียวไม่เพียงพออีกต่อไป ในทางกลับกัน ทักษะ 8C สะท้อนถึงความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมและสถานที่ทำงานในยุคดิจิทัล โดยเน้นทักษะการคิดขั้นสูง ความสามารถในการปรับตัวและความสามารถในการมีมนุษย์สัมพันธ์ ทักษะเหล่านี้ช่วยให้บุคคลรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อน ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษาสมัยใหม่ การบูรณาการทักษะ 3R และ 8C ถือเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาสามารถเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความท้าทายและโอกาสแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ ได้สอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A01, A03, A07, A09 และ B10 ที่อธิบายว่า

“ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิพากษ์ ความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร การทำงานร่วมกัน ความรู้ด้านดิจิทัล และการปรับตัว เป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาตนเองในโลกยุคดิจิทัล ทักษะเหล่านี้ช่วยให้บุคคลรับมือกับความท้าทาย สื่อสารแนวคิด ทำงานร่วมกัน และปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยสนับสนุนการเติบโตส่วนบุคคลและความสำเร็จในอาชีพและชีวิต”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 2-5 กันยายน 2566)

ในยุค new normal ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญมากขึ้น ทักษะเหล่านี้เป็นมากกว่าวิชาวิชาการแบบดั้งเดิมและมุ่งเน้นไปที่การเตรียมบุคคลให้พร้อมสำหรับความสำเร็จในโลกสมัยใหม่ กรอบการทำงานยอตนิยมประการหนึ่งสำหรับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 คือโมเดล 3R x 8C ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ ถือเป็นสิ่งสำคัญในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อน และประสบความสำเร็จในด้านส่วนตัวและการตั้งค่าแบบมืออาชีพและเชื่อมโยงกับกับมุมมองและความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A02, A06, A07, A12, และ A13 ที่สะท้อนว่า

“แนวโน้มการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการปรับตัวให้เข้ากับโลกสมัยใหม่ โดยประกอบด้วย (1) ความรู้ด้านดิจิทัล (2) การแก้ปัญหาและการคิดวิพากษ์ (3) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (4) การทำงานร่วมกัน (5) การตระหนักรู้ระดับโลกและวัฒนธรรม (6) ความฉลาดทางอารมณ์ (7) การเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (8) การใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม แนวโน้มเหล่านี้ช่วยเตรียมบุคคลให้พร้อมรับมือกับความท้าทายและโอกาสในศตวรรษที่ 21”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 5-8 ตุลาคม 2566)

จากการประมวลผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ครั้ง สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่าทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น 3R x 8C เป็นต้น มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการศึกษา การพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาอาชีพ สะท้อนมุมมองในประเด็นดังนี้ (1) ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น 3R และ 8C มีความสำคัญอย่างยิ่งในโลกที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทักษะเหล่านี้จำเป็นสำหรับบุคคลในการประสบความสำเร็จในสถานที่ทำงานและสังคมยุคใหม่ (2) ทักษะ 3R และ 8C มีความสำคัญในบริบทของการศึกษาแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษายาวนาน เป็นรากฐานสำหรับการรู้หนังสือและการคำนวณ และ (3) การศึกษาสมัยใหม่ การบูรณาการทักษะ 3R และ 8C ถือเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษาสามารถเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความท้าทายและโอกาสแห่งศตวรรษที่ 21

**ประเด็นที่ 5 ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคลระดับใด**

ผลการเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณธรรม และคุณลักษณะส่วนบุคคล ผลลัพธ์เหล่านี้มักเน้นย้ำในสภาพแวดล้อมด้านการศึกษาเพื่อให้แน่ใจว่ามีการพัฒนารายบุคคลอย่างรอบด้าน

ความรู้หมายถึงการได้มาซึ่งข้อมูลและความเข้าใจในวิชาหรือแนวคิดต่าง ๆ ทักษะเกี่ยวข้องกับการประยุกต์ความรู้เชิงปฏิบัติเพื่อปฏิบัติงานหรือกิจกรรมเฉพาะด้าน จริยธรรมครอบคลุมหลักการและค่านิยมทางศีลธรรมที่เป็นแนวทางในพฤติกรรมและการตัดสินใจ สุดท้าย คุณลักษณะส่วนบุคคลได้แก่คุณสมบัติต่าง ๆ เช่น ความยืดหยุ่น ความสามารถในการปรับตัว และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีส่วนช่วยให้ตนเองเติบโตและประสบความสำเร็จ ซึ่งได้สะท้อนผ่านข้อคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลรหัส A11, A12, A15, A16, และ A17 ที่สะท้อนว่า

“ผลการเรียนรู้มีความสำคัญในการศึกษาเนื่องจากกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้และทำได้ หลังจากเสร็จสิ้นหลักสูตร มันเป็นกรอบสำหรับการออกแบบหลักสูตร พัฒนาสื่อการสอน และประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษา โดยช่วยให้นักการศึกษาเข้าใจความคาดหวังและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ยังช่วยในการปรับปรุงการสอนและการสนับสนุนที่จำเป็นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักศึกษา”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 1-3 สิงหาคม 2566)

การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนมีประโยชน์หลายประการ ประการแรก ช่วยให้ นักการศึกษาประเมินประสิทธิผลของวิธีการสอนและหลักสูตรของตน ด้วยการวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน นักการศึกษาสามารถระบุส่วนที่จำเป็นต้องปรับปรุง และทำการปรับเปลี่ยนที่จำเป็นเพื่อปรับปรุง ประสิทธิภาพการเรียนรู้ ประการที่สอง การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้จะให้ผลตอบรับที่มีคุณค่าแก่นักเรียน ช่วยให้พวกเขาเข้าใจจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง และดำเนินการปรับปรุง กระบวนการนี้ ส่งเสริมการไตร่ตรองตนเองและสนับสนุนให้นักเรียนตั้งเป้าหมายสำหรับการเติบโตทางวิชาการ นอกจากนี้ การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ยังช่วยให้สถาบันการศึกษาสามารถแสดงความรับผิดชอบ และรักษามาตรฐานการศึกษาในระดับสูงได้ โดยเป็นข้อพิสูจน์ถึงความมุ่งมั่นของสถาบันในการสร้างความ เป็นเลิศทางวิชาการและช่วยในกระบวนการรับรองวิทยฐานะ โดยรวมแล้ว การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A22, A24, A28, A29 และ A30 ที่อธิบายว่า

“ผลลัพธ์การเรียนรู้มีประโยชน์หลายประการ ได้แก่ ผลลัพธ์การเรียนรู้ให้ความคาดหวังที่ชัดเจนแก่นักศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่พวกเขาควรรู้ เข้าใจ และสามารถทำได้เมื่อจบหลักสูตรหรือโปรแกรม ความชัดเจนนี้ช่วยให้ทั้งนักเรียนและนักศึกษามุ่งเน้นไปที่ความรู้และทักษะที่ทำให้เกิดความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของการศึกษา ช่วยในการออกแบบกลยุทธ์การประเมินที่มี ประสิทธิภาพ นักการศึกษาสามารถพัฒนาการประเมินที่วัดความก้าวหน้าและความสำเร็จของนักศึกษา ได้อย่างแม่นยำ เป็นรากฐานสำหรับความรับผิดชอบในการศึกษา ช่วยให้นักการศึกษาสามารถแสดง



ให้เห็นถึงประสิทธิผลของวิธีการสอนและสถาบันของตนเพื่อประเมินความสำเร็จของโปรแกรม ผลลัพธ์การเรียนรู้เอื้อต่อประสบการณ์การเรียนรู้แบบเฉพาะตัว ช่วยเพิ่มการสื่อสารระหว่างนักการศึกษา นักเรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ได้จัดเตรียมภาษากลางสำหรับการอภิปรายและประเมินการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังอำนวยความสะดวกในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับเป้าหมายและความสำเร็จทางการศึกษา”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 2-5 กันยายน 2566)

พร้อมนี้ การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้สื่อความหมายที่ครอบคลุมถึงกระบวนการออกแบบ และกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนควรรู้ ทำความเข้าใจและสามารถจัดกระทำได้หลังจากสำเร็จประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น หลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกอบรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการระบุความรู้ ทักษะและความสามารถเฉพาะที่ผู้เรียนควรได้รับ ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมที่ต้องการที่พวกเขาควรพัฒนา โดยทั่วไปการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับหลายขั้นตอน เช่น ประการแรก การวิเคราะห์ความต้องการและเป้าหมายของผู้เรียนและประสบการณ์การเรียนรู้นั้นเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งรวมถึงการพิจารณาเนื้อหาสาระ ระดับการเรียนรู้และมาตรฐานหรือกรอบการทำงานที่เกี่ยวข้อง จากนั้นผลลัพธ์การเรียนรู้จะถูกกำหนดตามความต้องการ (need) และเป้าหมายที่ระบุ (goal) ผลลัพธ์เหล่านี้ควรมีความชัดเจน เฉพาะเจาะจงและสามารถวัดผลได้เพื่อให้สามารถประเมินและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรเป็นไปตามความเป็นจริงและบรรลุผลได้ภายในกรอบเวลาและทรัพยากรที่กำหนด ซึ่งเชื่อมโยงกับกับมุมมองและความคิดเห็นทางการศึกษาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A02, A03, A06, A07, และ A10 ที่สะท้อนว่า

“สามารถประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับลักษณะของประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การประเมินข้อเขียน การประเมินโครงการและการนำเสนอ การการประเมินประสิทธิภาพ การประเมินแฟ้มผลงาน การสังเกต และการประเมินตนเองและการไตร่ตรอง เป็นต้น สิ่งสำคัญคือต้องเลือกวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ และจัดให้มีการนำเสนอความรู้ ทักษะ และความสามารถของนักเรียนอย่างยุติธรรมและถูกต้อง การผสมผสานวิธีการประเมินที่แตกต่างกันสามารถให้การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุม”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 5-8 ตุลาคม 2566)

จากการประมวลผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ครั้ง สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่า (1) ผลการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างยิ่งในด้านการศึกษา ทำหน้าที่เป็นข้อความที่ชัดเจนถึงสิ่งที่นักเรียนคาดหวัง

ให้รู้ เข้าใจ และสามารถทำได้หลังจากจบหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษาแล้ว ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นกรอบสำหรับนักการศึกษาในการออกแบบหลักสูตร พัฒนาสื่อการสอน และประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน การมีผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนช่วยให้นักการศึกษาสามารถกำหนดความคาดหวังที่ชัดเจนสำหรับนักเรียนและเป็นแนวทางประสบการณ์การเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ยังช่วยให้แน่ใจว่าหลักสูตรสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการศึกษา (2) การพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้สื่อความหมายที่ครอบคลุมถึงกระบวนการออกแบบและกำหนดสิ่งที่นักเรียนควรรู้ ทำความเข้าใจและสามารถจัดกระทำได้หลังจากสำเร็จประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น หลักสูตรหรือโปรแกรมการฝึกอบรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการระบุความรู้ ทักษะและความสามารถเฉพาะที่ผู้เรียนควรได้รับ ตลอดจนทัศนคติและค่านิยมที่ต้องการที่พวกเขาควรพัฒนา โดยทั่วไปการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ และ (3) สามารถประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับลักษณะของประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การประเมินข้อเขียน การประเมินโครงงานและการนำเสนอ การประเมินประสิทธิภาพ การประเมินแฟ้มผลงาน การสังเกต และการประเมินตนเองและการไตร่ตรอง เป็นต้น สิ่งสำคัญคือต้องเลือกวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ และจัดให้มีการนำเสนอความรู้ ทักษะและความสามารถของนักเรียนอย่างยุติธรรมและถูกต้อง การผสมผสานวิธีการประเมินที่แตกต่างกันสามารถให้การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุม

**ประเด็นที่ 6 ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ว่าสามารถตอบสนองและเสริมสร้างความรู้ ความสามารถของท่านในการศึกษาหรือการทำงานได้ในระดับใด**

การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติเป็นแนวทางการสอนและการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น แทนที่จะรับข้อมูลอย่างไม่โต้ตอบ นักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ต้องคิดอย่างมีวิจารณญาณ แก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในการอภิปราย การเรียนรู้เชิงรุกอาจมีหลายรูปแบบ เช่น การอภิปรายกลุ่ม การทดลองภาคปฏิบัติ กรณีศึกษา การแสดงบทบาทสมมติ และกิจกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเชิงโต้ตอบ แนวทางนี้ส่งเสริมความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น การรักษาความรู้ และการพัฒนาทักษะที่จำเป็น เช่น การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการทำงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับกับมุมมองและความคิดเห็นทางการศึกษาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A12, A13, A16, A17, และ A20 ที่สะท้อนว่า

*“การเรียนรู้เชิงรุกสามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักศึกษาผ่านหลายวิธี เช่น การทำกิจกรรมกลุ่มที่กระตุ้นการทำงานร่วมกันและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, การสวมบทบาทเพื่อให้*

เข้าใจลึกซึ้งและประยุกต์ใช้ความรู้, การจัดการอภิปรายในชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างทักษะการโต้แย้ง, การทดลองหรือการสาธิตเพื่อสัมผัสแนวคิดโดยตรง, การวิเคราะห์กรณีศึกษาจริงเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการบูรณาการเทคโนโลยี เช่น การใช้การจำลองเชิงโต้ตอบและแพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อดึงดูดนักเรียนให้เข้าร่วมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 1-3 สิงหาคม 2566)

การเรียนรู้เชิงรุกมีผลกระทบอย่างมากต่ออุตสาหกรรมการศึกษา ส่งเสริมแนวทางการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมและมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเปลี่ยนจากวิธีการเรียนรู้แบบ (Passive) แบบดั้งเดิม การเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมให้นักเรียนมีบทบาทอย่างแข็งขันในการศึกษาของตนโดยการมีส่วนร่วมในการอภิปราย การแก้ปัญหาและกิจกรรมภาคปฏิบัติ แนวทางนี้ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสารซึ่งจำเป็นในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติยังช่วยเพิ่มแรงจูงใจ การคงอยู่ และผลการเรียนโดยรวมของนักเรียน ด้วยการผสมรวมกลยุทธ์การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ นักการศึกษาสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบโต้ตอบ และมีความเป็น dynamics มากขึ้น ซึ่งจะช่วยเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความท้าทายในชีวิตจริงได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A22, A24, A28, A29 และ A30 ที่อธิบายว่า

“การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติเป็นแนวทางที่ทรงพลังที่สามารถยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้ของคุณได้ เคล็ดลับบางประการในการใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติมี ดังนี้ กำหนดสิ่งที่คุณต้องการบรรลุให้ชัดเจนผ่านการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น ซึ่งจะช่วยให้คุณมีสมาธิและมีแรงบันดาลใจตลอดกระบวนการ มีส่วนร่วมในแบบฝึกหัดภาคปฏิบัติ การทดลองและการจำลองสถานการณ์ซึ่งจะช่วยให้คุณสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาและเพิ่มความเข้าใจในหัวข้อนี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 2-5 กันยายน 2566)

กิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) สามารถตอบสนองและเสริมสร้างความรู้ ความสามารถของนักเรียน นักศึกษาและนักการศึกษาอย่างไร้ขอบเขต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A12, A14, A25, A27 และ A30 ที่อธิบายว่า

“กิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติมีประโยชน์ในการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้น มีความเข้าใจที่ดีขึ้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เพิ่มขึ้น

การทำงานร่วมกันและการสื่อสาร การเก็บรักษาความรู้ การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล การประยุกต์ใช้ในโลกรแห่งความเป็นจริงซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีเข้ากับการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ เป็นต้น การเรียนรู้แบบกระตือรือร้นเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คิดอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาวิชาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 5-8 ตุลาคม 2566)

จากการประมวลผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ครั้ง สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่า (1) การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติเป็นแนวทางการสอนและการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น แทนที่จะรับข้อมูลอย่างไม่โต้ตอบ นักเรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ต้องคิดอย่างมีวิจารณญาณ แก้ปัญหา และมีส่วนร่วมในการอภิปราย (2) กิจกรรมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติมีประโยชน์ในการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การมีส่วนร่วมที่เพิ่มขึ้น มีความเข้าใจที่ดีขึ้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เพิ่มขึ้น การทำงานร่วมกันและการสื่อสาร การเก็บรักษาความรู้ การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล การประยุกต์ใช้ในโลกรแห่งความเป็นจริงซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีเข้ากับการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ และ (3) การเรียนรู้แบบกระตือรือร้น (enthusiastic) เป็นแนวทางการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นโดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม คิดอย่างมีวิจารณญาณ และพัฒนาความเข้าใจในเนื้อหาวิชาให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

**ประเด็นที่ 7 การวัดและประเมินผลการศึกษา 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัยมีความสอดคล้องและความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันระดับใด**

การวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นสาขาหนึ่งในการศึกษาที่มุ่งเน้นการประเมินและประเมินการเรียนรู้และประสิทธิภาพของนักเรียนโดยเกี่ยวข้องกับการออกแบบ การพัฒนา และการใช้เครื่องมือและเทคนิคการประเมินต่าง ๆ เพื่อวัดความรู้ ทักษะและความสามารถของนักเรียนในทางกลับกัน การประเมินหมายถึงกระบวนการที่เป็นระบบในการรวบรวม วิเคราะห์และตีความข้อมูลเพื่อทำการตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลรอบด้านเกี่ยวกับโปรแกรมและแนวปฏิบัติทางการศึกษา ช่วยให้ให้นักศึกษาระบุด้านที่ต้องปรับปรุง ปรับเปลี่ยนวิธีการสอน และแสดงความคิดเห็นแก่นักเรียน โดยสรุปการวัดผลและการประเมินผลทางการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักเรียน

และให้ข้อมูลที่มีคุณค่าสำหรับการตัดสินใจทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รหัส A22, A24, A28, A29 และ A30 ที่อธิบายว่า

“การวัดและประเมินผลการศึกษาช่วยในการระบุจุดแข็งและจุดอ่อนในระบบการศึกษา ทำให้ผู้กำหนดนโยบายและนักการศึกษาสามารถปรับปรุงได้อย่างมีข้อมูล โดยการติดตามผลลัพธ์ทางการศึกษา เช่น คะแนนสอบและอัตราการสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ ยังช่วยในการแจกจ่ายทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม และสร้างความรับผิดชอบโดยการประเมินโปรแกรมการศึกษาและการแทรกแซงเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย โดยรวมแล้ว การวัดและประเมินผลศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษาและการปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 1-3 สิงหาคม 2566)

การวัดผลและการประเมินผลการศึกษาให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับความก้าวหน้าของนักเรียน แรงจูงใจในการเรียน การตัดสินใจและส่งเสริมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้วยการใช้เครื่องมือเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาสามารถสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รหัส A12, A14, A25, A27 และ A30 ที่อธิบายว่า

“การวัดและประเมินผลทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียน โดยช่วยให้ นักการศึกษาระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของนักเรียน พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง การประเมินผลอย่างต่อเนื่องช่วยให้นักเรียนได้รับผลตอบรับเกี่ยวกับความก้าวหน้าและตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ข้อมูลการประเมินยังช่วยให้ครูปรับกลยุทธ์การสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน และช่วยระบุช่องว่างในการเรียนรู้เพื่อการแทรกแซงที่ตรงจุด การวัดและประเมินผลช่วยให้การศึกษาเป็นไปอย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพสูงสุด”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 2-5 กันยายน 2566)

วิธีการวัดและประเมินผลการศึกษาอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ระบบการศึกษา และสถาบันต่าง ๆ เป้าหมายคือการนำเสนอผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างครอบคลุมและถูกต้อง ซึ่งเชื่อมโยงกับกับมุมมองและความคิดเห็นทางการศึกษาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A02, A03, A06, A07, และ A10 ที่สะท้อนว่า

“ในศตวรรษที่ 21 การวัดและประเมินผลทางการศึกษาใช้วิธีการและเครื่องมือหลากหลาย เพื่อประเมินความก้าวหน้าและการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น (1) การทดสอบมาตรฐานที่เปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างโรงเรียนและเขตการศึกษา (2) การประเมินรายทางที่ให้ข้อเสนอแนะตลอดกระบวนการเรียนรู้ (3) การประเมินตามผลงานที่เน้นการใช้ความรู้ในบริบทจริง (4) การประเมินแบบดิจิทัลที่ใช้เทคโนโลยี (5) การศึกษาที่เน้นความสามารถที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ทักษะเฉพาะ (6) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามและปรับปรุงผลการเรียนรู้ ข้อมูลเหล่านี้ช่วยให้นักการศึกษาตัดสินใจและปรับกลยุทธ์การสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 5-8 ตุลาคม 2566)

จากการประมวลผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ครั้ง สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่า (1) การวัดและประเมินผลการศึกษาเป็นสาขาหนึ่งในการศึกษาที่มุ่งเน้นการประเมินและประเมินการเรียนรู้และประสิทธิภาพของนักเรียน โดยเกี่ยวข้องกับการออกแบบ การพัฒนา และการใช้เครื่องมือและเทคนิคการประเมินต่าง ๆ เพื่อวัดความรู้ ทักษะ และความสามารถของนักเรียน (2) การวัดผลและการประเมินผลการศึกษาให้ข้อมูลเชิงลึกที่มีคุณค่าเกี่ยวกับความก้าวหน้าของนักเรียน แจ้งการเรียนการสอน การตัดสินใจและส่งเสริมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ด้วยการใช้เครื่องมือเหล่านี้อย่างมีประสิทธิภาพ นักการศึกษาสามารถสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เชิงบวก และ (3) ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาถูกวัดและประเมินโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อประเมินการเรียนรู้และความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างครอบคลุม

### **ประเด็นที่ 8 การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานของหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับใด**

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสื่อหมายถึงกระบวนการที่เป็นระบบเพื่อให้แน่ใจว่าสถาบันการศึกษา โปรแกรม และบริการเป็นไปตามหรือเกินกว่ามาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยเกี่ยวข้องกับการสร้างเกณฑ์มาตรฐาน การประเมินประสิทธิภาพ การใช้กลยุทธ์การปรับปรุง และการติดตามผลลัพธ์เพื่อให้แน่ใจว่าการศึกษารับการส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล กระบวนการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาโดยรวมและให้แน่ใจว่านักเรียนจะได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและมีคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A02, A04, A18, A19 และ A20 ที่อธิบายว่า

“การประกันคุณภาพการศึกษามีประโยชน์หลายประการ ประการแรกและสำคัญที่สุดคือ ทำให้มั่นใจได้ว่าสถาบันการศึกษาจะรักษามาตรฐานการสอนและการเรียนรู้ในระดับสูง สิ่งนี้นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นของนักเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้โดยรวมที่ดีขึ้น การประกันคุณภาพยังช่วยให้สถาบันต่าง ๆ ระบุประเด็นที่ต้องปรับปรุงและดำเนินการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาได้ โดยกำหนดกรอบความรับผิดชอบ เพื่อให้มั่นใจว่าสถาบันต่าง ๆ จะต้องรับผิดชอบต่อการศึกษาที่จัดให้ นอกจากนี้การประกันคุณภาพการศึกษายังส่งเสริมความโปร่งใสและความไว้วางใจของสาธารณชนต่อสถาบันการศึกษา”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 1-3 สิงหาคม 2566)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายในหมายถึงกระบวนการและมาตรการที่ดำเนินการภายในสถาบันการศึกษาเพื่อรับรองและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่จัดให้ โดยเกี่ยวข้องกับการประเมินแง่มุมต่าง ๆ ของการสอน การเรียนรู้ และแนวปฏิบัติด้านการบริหารเพื่อให้แน่ใจว่าเป็นไปตามมาตรฐานและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การประกันคุณภาพภายในโดยทั่วไปจะรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การประเมินและการประเมินผล การพัฒนาคณาจารย์ บริการสนับสนุนนักศึกษา และการวิจัยในสถาบัน กระบวนการเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงประสบการณ์การศึกษาโดยรวมและผลลัพธ์สำหรับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A12, A14, A25, A27 และ A30 ที่อธิบายว่า

“การประกันคุณภาพการศึกษาภายในมีประโยชน์หลายประการ เช่น (1) การปรับปรุงการเรียนการสอนผ่านกระบวนการประกันคุณภาพ (2) การปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและมีคุณภาพ (3) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่องด้วยการระบุและแก้ไขจุดอ่อนในโปรแกรมการศึกษา (4) การสร้างความมั่นใจในคุณภาพการศึกษากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (5) การปฏิบัติตามมาตรฐานและข้อกำหนดที่หน่วยงานกำกับดูแลกำหนด (6) การเสริมสร้างชื่อเสียงและจุดยืนของสถาบันการศึกษา ด้วยการแสดงถึงความมุ่งมั่นต่อความเป็นเลิศ”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 2-5 กันยายน 2566)

การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก หมายถึง กระบวนการ ระบบและกลไกที่องค์กรหรือหน่วยงานภายนอกกำหนดขึ้นเพื่อประเมินและประเมินคุณภาพของสถาบันการศึกษา โปรแกรมและบริการ โดยทั่วไปหน่วยงานภายนอกเหล่านี้มักจะเป็นอิสระจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการ

ประเมิน เพื่อให้มั่นใจถึงความเป็นกลางและความเที่ยงธรรมในการประเมิน ซึ่งเชื่อมโยงกับกับมุมมอง และความคิดเห็นทางการศึกษาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลรหัส A05, A07, A09, A11, และ A15 ที่สะท้อนว่า

“การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกก่อให้เกิดประโยชน์หลายประการแก่ สถาบันการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ (1) ความน่าเชื่อถือที่เพิ่มขึ้น (2) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (3) การรับประกันต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (4) การยอมรับในระดับสากล และ (5) วัฒนธรรม การประกันคุณภาพ การประกันคุณภาพภายนอกส่งเสริมวัฒนธรรมด้านคุณภาพและความรับผิดชอบ ภายในสถาบันการศึกษา สนับสนุนการพัฒนาและการดำเนินการตามกลไก นโยบายและกระบวนการประกันคุณภาพ ซึ่งมีส่วนช่วยปรับปรุงการสอน การเรียนรู้และการวิจัยอย่างยั่งยืน”

(สัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล ระหว่างวันที่ 5-8 ตุลาคม 2566)

จากการประมวลผลการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ครั้ง สะท้อนข้อมูลให้เห็นว่า (1) การประกันคุณภาพการศึกษาหมายถึงกระบวนการที่เป็นระบบเพื่อให้แน่ใจว่าสถาบันการศึกษา โปรแกรมและบริการเป็นไปตามหรือเกินกว่ามาตรฐานคุณภาพที่กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยเกี่ยวข้องกับ การสร้างเกณฑ์มาตรฐาน การประเมินประสิทธิภาพ การใช้กลยุทธ์การปรับปรุงและการติดตาม ผลลัพธ์เพื่อให้แน่ใจว่าการศึกษาได้รับการส่งมอบอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (2) การประกันคุณภาพภายในโดยทั่วไปจะรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การประเมินและการ ประเมินผล การพัฒนาคณาจารย์ บริการสนับสนุนนักศึกษา และการวิจัยในสถาบัน กระบวนการ เหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงประสบการณ์การศึกษาโดยรวมและผลลัพธ์สำหรับนักเรียน และ (3) การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกหมายถึงกระบวนการ ระบบ และกลไกที่องค์กรหรือหน่วยงาน ภายนอกกำหนดขึ้นเพื่อประเมินและประเมินคุณภาพของสถาบันการศึกษา โปรแกรม และบริการ โดยทั่วไปหน่วยงานภายนอกเหล่านี้มักจะเป็นอิสระจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับการประเมิน เพื่อให้ มั่นใจถึงความเป็นกลางและความเที่ยงธรรมในการประเมิน

#### ประเด็นที่ 6 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

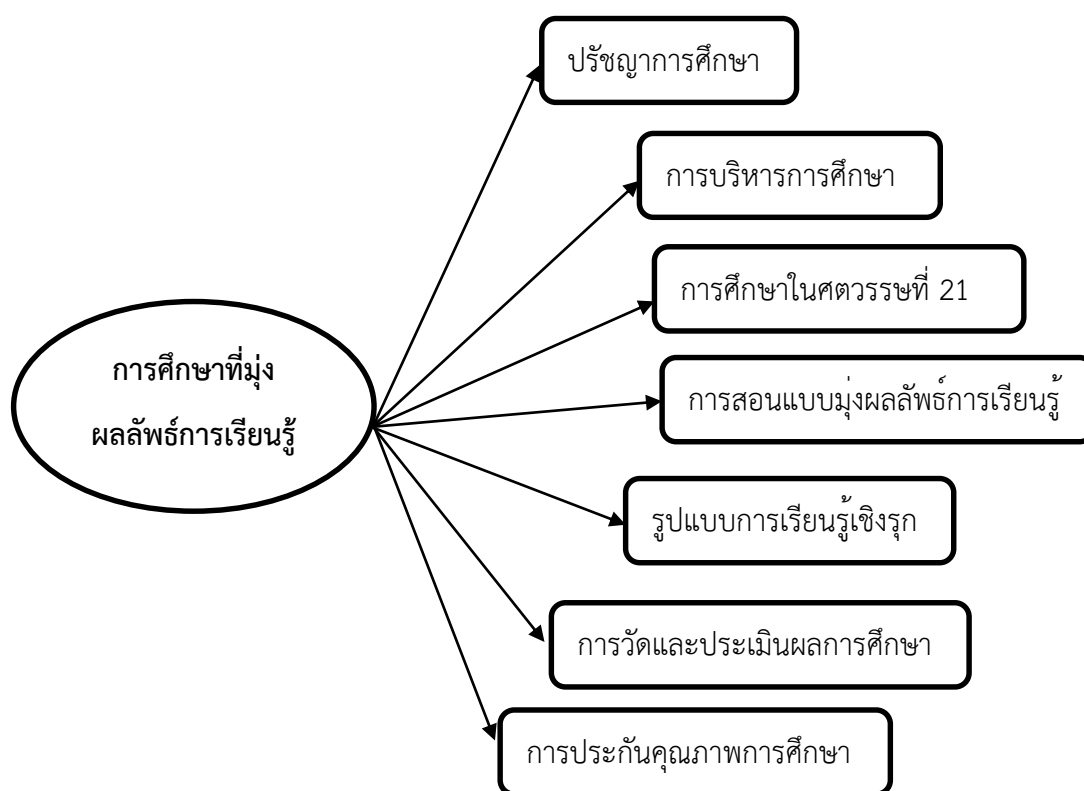
หลักสูตรควรกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนเพื่อให้ครูและนักเรียนมีทิศทางร่วมกัน (1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจนช่วยให้ทุกฝ่ายมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน (2) การออกแบบบทเรียน ควรเป็นแบบโต้ตอบและมีส่วนร่วม ใช้หลากหลายวิธีการสอน เช่น มัลติมีเดีย การอภิปรายกลุ่ม และ กิจกรรมภาคปฏิบัติ เพื่อเพิ่มความเข้าใจ และ (3) การประเมินและการให้ข้อเสนอแนะต้องเป็นไป อย่างสม่ำเสมอ ช่วยติดตามความก้าวหน้าและปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้น



#### 4.5 การสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

##### 2. วิจัยการวิจัยขั้น Development 1 (การสร้างนวัตกรรม 1)

ระยะที่ 2 Development 1 จากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพแล้ว นำข้อมูลมาสร้าง Development 1 ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 7 ตัวแปร คือ (1) ด้านปรัชญาการศึกษา (2) ด้านการบริหารการศึกษา (3) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (4) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (5) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก และ (6) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และ (7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์ประกอบของรูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มีรายละเอียดดังนี้



ตารางภาพที่ 4.1 รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์

รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มีองค์ประกอบ

## 1. องค์ประกอบด้านปรัชญาการศึกษา

ปรัชญาการศึกษาที่ดีจะครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ที่มีประสิทธิผลและการพัฒนาโดยรวมของผู้เรียน มีลักษณะดังนี้

- 1) แนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการจัดลำดับความสำคัญความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของนักเรียนในกระบวนการสอนและการเรียนรู้
- 2) การพัฒนาแบบองค์รวม โดยมุ่งเน้นไปที่การเติบโตทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม และทางกายภาพของผู้เรียน
- 3) การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ การสนับสนุนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างแข็งขันผ่านกิจกรรมภาคปฏิบัติ การอภิปราย และแบบฝึกหัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 4) การปลูกฝังการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยส่งเสริมทักษะการวิเคราะห์และการแก้ปัญหา กระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งคำถาม ประเมินและคิดอย่างเป็นอิสระ
- 5) การเรียนรู้เป็นรายบุคคล โดยตระหนักว่าผู้เรียนแต่ละคนมีสไตล์การเรียนรู้ จุดแข็ง และจุดอ่อนที่แตกต่างกัน และปรับวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการส่วนบุคคล
- 6) การทำงานร่วมกันและการสื่อสาร โดยเน้นการทำงานเป็นทีม การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับการมีปฏิสัมพันธ์ในโลกแห่งความเป็นจริง
- 7) การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการปลูกฝังความรักในการเรียนรู้ ความอยากรู้อยากเห็น และกรอบความคิดแบบเติบโตที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียน

## 2. องค์ประกอบด้านการบริหารการศึกษา

การบริหารหลักสูตรที่ดีครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยในการบริหารจัดการและพัฒนาสถาบันการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ คุณลักษณะสำคัญของการบริหารการศึกษาที่ดีมีดังนี้

- 1) ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารหลักสูตรที่ดีมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนสำหรับสถาบันและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
- 2) การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ อาจารย์ผู้บรรยายควรเป็นนักสื่อสารที่มีทักษะสามารถถ่ายทอดข้อมูลได้อย่างชัดเจน และรับฟังข้อกังวลและแนวคิดของเจ้าหน้าที่ ผู้เรียนและผู้ปกครองอย่างกระตือรือร้น

3) ทักษะการจัดการที่แข็งแกร่ง อาจารย์ผู้บรรยายควรมีทักษะด้านองค์กรและการจัดการที่แข็งแกร่งเพื่อให้การดำเนินงานราบรื่น การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการตัดสินใจที่มีประสิทธิผล

4) แนวทางการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารหลักสูตรที่ดีส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานร่วมกันโดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ความร่วมมือ และการตัดสินใจร่วมกันในหมู่พนักงาน

5) การมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้บริหารหลักสูตรควรจัดลำดับความสำคัญของความต้องการและความสนใจของนักเรียนเพื่อให้มั่นใจว่ามีการพัฒนาโดยรวมและสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวย

6) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารหลักสูตรควรมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ติดตามแนวโน้มการศึกษาและการวิจัยในปัจจุบันและนำแนวทางปฏิบัติที่เป็นนวัตกรรมมาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

7) แนวทางปฏิบัติที่โปร่งใสและมีจริยธรรม ผู้บริหารหลักสูตรควรรักษามาตรฐานทางจริยธรรมในระดับสูง รักษาความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจและรับประกันความยุติธรรมและความซื่อสัตย์ในทุกด้านของการบริหาร

8) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ผู้บริหารหลักสูตรที่ดีจะมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนในวงกว้างในกระบวนการศึกษา ส่งเสริมความร่วมมือและส่งเสริมวัฒนธรรมโรงเรียนเชิงบวก

### 3. ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 การศึกษาครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อเตรียมบุคคลให้พร้อมสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์ประกอบสำคัญบางประการของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่:

1) การบูรณาการความรู้ด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี เนื่องจากเทคโนโลยีมีความสำคัญมากขึ้น การศึกษาจึงรวมไปถึงการสอนทักษะความรู้ด้านดิจิทัลและการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการเรียนรู้

2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การศึกษานับการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล แก้ปัญหาที่ซับซ้อนและตัดสินใจอย่างมีข้อมูล

3) การทำงานร่วมกันและการสื่อสาร การศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

4) ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม การศึกษาส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดนอกกรอบ เกิดไอเดียใหม่ ๆ และแสดงออกผ่านสื่อต่าง ๆ

5) ความตระหนักรู้ระดับโลกและความสามารถทางวัฒนธรรม การศึกษาส่งเสริมความเข้าใจในประเด็นระดับโลก ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีใจกว้าง ให้ความเคารพ และมีความเห็นอกเห็นใจต่อวัฒนธรรมและมุมมองที่แตกต่างกัน

6) ความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัว การศึกษามุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการปรับตัวและการปรับตัวเพื่อรับมือกับความไม่แน่นอน ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและเจริญเติบโตในโลกที่พัฒนาอยู่ตลอดเวลา

7) ความฉลาดทางอารมณ์และความเป็นอยู่ที่ดี การศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์และความเป็นอยู่ที่ดีโดยเน้นที่สุขภาพจิต การตระหนักรู้ในตนเอง ความเห็นอกเห็นใจ และการจัดการความเครียด

#### 4. ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) มีองค์ประกอบ คือ

1) ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนและวัดผลได้ การสอนและการเรียนรู้ของ OBE (outcome based of education) จัดลำดับความสำคัญในการระบุผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนและวัดผลได้ ผลลัพธ์เหล่านี้กำหนดสิ่งที่ผู้เรียนควรจะรู้ เข้าใจ และทำได้เมื่อจบหลักสูตรหรือโปรแกรม

2) ความสอดคล้องกับการใช้งานจริง การสอนและการเรียนรู้ของ OBE เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในบริบทโลกแห่งความเป็นจริง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมสำหรับความท้าทายที่อาจเผชิญในอาชีพการงานหรือการศึกษาต่อในอนาคต

3) การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นและมีส่วนร่วม OBE ส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ที่กระตือรือร้นและมีส่วนร่วม โดยเน้นกิจกรรมภาคปฏิบัติ การแก้ปัญหา การคิดเชิงวิพากษ์ และการทำงานร่วมกัน แนวทางนี้ช่วยให้นักเรียนพัฒนาทักษะการปฏิบัติและเพิ่มความเข้าใจในแนวคิด

4) การประเมินตามความเป็นจริง OBE ส่งเสริมวิธีการประเมินตามความเป็นจริงซึ่งจะประเมินความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้และทักษะไปใช้ในสถานการณ์จริง การประเมินอาจรวมถึงโครงการ กรณีศึกษา การนำเสนอหรือการจำลอง

5) แนวทางที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง OBE ทำให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความรู้ ความสนใจ และรูปแบบการเรียนรู้เดิมของพวกเขา ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ชี้แนะและสนับสนุนนักเรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่ต้องการ

6) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง OBE สนับสนุนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องโดยการ ทบทวนและแก้ไขผลลัพธ์การเรียนรู้ กลยุทธ์การสอน และวิธีการประเมินอย่างสม่ำเสมอ ความคิดเห็น จากนักเรียน ครู และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ มีคุณค่าและนำไปใช้เพื่อปรับปรุงกระบวนการสอนและ การเรียนรู้

### 5. ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning)

การสอนและการเรียนรู้เชิงรุกที่ดี (active learning) มีลักษณะหลายประการที่ทำให้มี ประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้

1) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้แบบกระตือรือร้นทำให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ของกระบวนการเรียนรู้ สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วม มีส่วนร่วม และรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของ ตนเองอย่างแท้จริง

2) การทำงานร่วมกัน การเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการมี ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน สนับสนุนการอภิปรายกลุ่ม การเรียนรู้แบบ “peer-to-peer” และการ แก้ปัญหาแบบร่วมมือกัน

3) การมีส่วนร่วม กิจกรรมการเรียนรู้แบบแอคทีฟได้รับการออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนมี ส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกระบวนการเรียนรู้ โดยเกี่ยวข้องกับประสบการณ์จริง การประยุกต์ใช้งาน จริง และกิจกรรมที่มีความหมายซึ่งดึงดูดความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน

4) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนรู้เชิงรุกส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ เช่น การวิเคราะห์ การประเมิน และการสังเคราะห์ โดยท้าทายให้ผู้เรียนคิดอย่างลึกซึ้ง แก้ปัญหา และเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ

5) การสะท้อนกลับ การเรียนรู้เชิงรุกเน้นถึงความสำคัญของการไตร่ตรองใน กระบวนการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ไตร่ตรองประสบการณ์การเรียนรู้ของตนเอง ระบุจุด แข็งและด้านที่ต้องปรับปรุงและเชื่อมโยงกับความรู้เดิม

6) ความยืดหยุ่น การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติสามารถปรับให้เข้ากับรูปแบบการ เรียนรู้ ความชอบและความสามารถที่แตกต่างกันได้ ช่วยให้มี ความยืดหยุ่นในแง่ของการนำเสนอ เนื้อหา วิธีการประเมินและทรัพยากรการเรียนรู้

7) เน้นการใช้งาน การเรียนรู้เชิงรุกมุ่งเน้นไปที่การประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะใน สถานการณ์ในชีวิตจริง โดยส่งเสริมการถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่บริบทเชิงปฏิบัติและส่งเสริมให้นักเรียน เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ

## 6. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีแนวปฏิบัติดังนี้

- 1) ควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และหลักสูตรของหลักสูตรการศึกษาซึ่งหมายความว่า การประเมินควรประเมินความรู้และทักษะที่นักเรียนคาดหวังจะได้รับอย่างถูกต้อง
- 2) การวัดผลและการประเมินที่ดีควรมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ ความถูกต้องหมายความว่า การประเมินวัดได้อย่างแม่นยำถึงสิ่งที่ตั้งใจจะวัด ความน่าเชื่อถือหมายความว่า การประเมินจะให้ผลลัพธ์ที่คล้ายคลึงกันอย่างสม่ำเสมอเมื่อดำเนินการกับนักเรียนกลุ่มเดียวกัน
- 3) สิ่งสำคัญคือการวัดผลและการประเมินผลทางการศึกษาจะต้องยุติธรรมและเป็นกลาง ซึ่งหมายความว่า การประเมินควรปราศจากการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบ และควรให้โอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับนักเรียนทุกคนในการแสดงความรู้และทักษะของตน
- 4) การวัดผลและการประเมินที่ดีควรให้ข้อเสนอแนะที่มีความหมายแก่ทั้งนักเรียนและครู ผลลัพธ์ควรใช้เพื่อระบุจุดแข็งและจุดอ่อน เป็นแนวทางในการตัดสินใจด้านการสอน และแจ้งการปรับปรุงโดยรวมของโปรแกรมการศึกษา
- 5) การวัดและประเมินผลทางการศึกษาจะต้องโปร่งใสและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งนักเรียน ผู้ปกครอง และนักการศึกษาซึ่งจะทำให้ทุกคนเข้าใจวัตถุประสงค์ กระบวนการและผลลัพธ์ของการประเมิน

## 7. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาที่ดีคือความพยายามที่ครอบคลุมและต่อเนื่องเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนจะได้รับการศึกษาคุณภาพสูงที่เตรียมพวกเขาให้พร้อมสำหรับความสำเร็จในความพยายามในอนาคต ดังนี้

- 1) เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์และมาตรฐานการเรียนรู้ที่ชัดเจนและชัดเจนซึ่งนักเรียนคาดหวังให้บรรลุ ผลลัพธ์เหล่านี้ควรสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถาบันการศึกษาหรือโปรแกรม
- 2) ควรมีแนวทางปฏิบัติในการสอนและการประเมินที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการมีนักการศึกษาที่มีคุณสมบัติและมีความสามารถซึ่งมีทักษะในการจัดทำหลักสูตรและสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน วิธีการประเมินควรมีความหลากหลาย ยุติธรรมและเชื่อถือได้ ช่วยให้นักเรียนสามารถแสดงความรู้และทักษะได้อย่างถูกต้อง
- 3) การประกันคุณภาพเกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลกระบวนการและผลลัพธ์ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรวมถึงการทบทวนหลักสูตร สื่อการสอนและวิธีการประเมิน

อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แน่ใจว่ายังคงมีความเกี่ยวข้องและมีประสิทธิภาพ ควรมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องสำหรับนักการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะการสอนของพวกเขา

3) การประกันคุณภาพการศึกษาที่ดียังเกี่ยวข้องกับการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนและครอบคลุมซึ่งรวมถึงการส่งเสริมความเท่าเทียม ความหลากหลายและการไม่แบ่งแยก ตลอดจนการจัดการจัดหาทรัพยากรที่เหมาะสมและบริการสนับสนุนเพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนทุกคน

4) การทำงานร่วมกันและการมีส่วนร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง นายจ้าง และองค์กรวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลและข้อเสนอแนะของพวกเขาสามารถช่วยกำหนดและปรับปรุงกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาได้

### ระยะที่ 3 (Research 2) การศึกษาผลลัพธ์การใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

เมื่อผู้วิจัยได้รับข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 7 ตัวแปร คือ (1) ด้านปรัชญาการศึกษา (educational philosophy) (2) ด้านการบริหารการศึกษา (educational administration) (3) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (education in the 21<sup>st</sup> century) (4) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) (5) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) และ (6) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (educational measurement and evaluation) และ (7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance) และได้ศึกษาผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังนี้

#### ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ตัวแปร	X <sub>1</sub>	X <sub>2</sub>	X <sub>3</sub>	X <sub>4</sub>	X <sub>5</sub>	X <sub>6</sub>	X <sub>7</sub>	Y
X <sub>1</sub>	1							
X <sub>2</sub>	.596**	1						
X <sub>3</sub>	.749**	.516**	1					
X <sub>4</sub>	.782**	.590**	.785**	1				

X <sub>5</sub>	.722**	.527**	.879**	.835**	1			
X <sub>6</sub>	.791**	.542**	.084**	.769**	.839**	1		
X <sub>7</sub>	.746**	.527**	.764**	.762**	.785**	.760**	1	
Y	.526**	.400**	.448**	.463**	.446**	.465**	.453**	1

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรที่นำมาศึกษาและสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ (outcome based of education: OBE) ทางด้านรัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร มีค่าอยู่ระหว่าง .400 ถึง .526 โดยตัวแปรทั้ง 7 มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

## 2. ผลการประเมินแบบอิงผู้เชี่ยวชาญงาน (connoisseurship) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โสธร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ ดังนั้น การประเมินนี้ใช้วิธีการอิงจากข้อคิดเห็นและข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการศึกษา (connoisseurship) การประเมินนี้ใช้วิธีการสำรวจความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการศึกษา รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ (outcome based education: OBE) ผลการประเมิน พบว่า

ประเด็นที่หนึ่ง การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของวิทยาลัยมีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้นั้นช่วยให้ครูและผู้เรียนสามารถมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน ทำให้กระบวนการเรียนการสอนมีความเป็นระบบและมีทิศทางที่ชัดเจน ผู้เชี่ยวชาญแนะนำให้มีการทบทวนและปรับปรุงวัตถุประสงค์อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมการศึกษา

ประเด็นที่สอง การออกแบบบทเรียนที่เน้นการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้เชิงปฏิบัติเป็นสิ่งที่ได้รับการยกย่องจากผู้เชี่ยวชาญ การใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การอภิปรายกลุ่ม กิจกรรมภาคปฏิบัติและการใช้สื่อมัลติมีเดียช่วยเพิ่มความเข้าใจและการรักษาเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีการใช้เทคโนโลยีในการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้และเพิ่มความน่าสนใจ

ประเด็นที่สาม การประเมินผลการเรียนรู้และการให้ข้อเสนอแนะแบบสม่ำเสมอเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ ผู้เชี่ยวชาญชื่นชมการใช้การประเมินรายทางและการ



ประเมินผลสรุปเพื่อให้ข้อเสนอแนะแก่นักเรียน การให้ข้อเสนอแนะแบบทันทีช่วยให้การเรียนรู้และการปรับปรุงมีความต่อเนื่องและเป็นระบบ

ประเด็นที่สี่ การใช้ทรัพยากรในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนได้รับการประเมินว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมและการสนับสนุนทางการศึกษาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและผลลัพธ์ทางการศึกษา

ประเด็นที่ห้า ข้อเสนอแนะ ดังนี้ (1) การปรับปรุงกลยุทธ์การเรียนการสอน แนะนำให้มีการปรับปรุงและพัฒนากลยุทธ์การเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้วิธีการเรียนรู้เชิงปฏิบัติและการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาในปัจจุบัน (2) การพัฒนาผู้สอน การลงทุนในการพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้สอนเพื่อให้สามารถปรับใช้กลยุทธ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมการศึกษา (3) การติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาวิธีการเรียนการสอน

**ระยะที่ 4 (Development 2) ขั้นการยืนยันรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ**

#### ก. ขั้นตอนการยืนยันรูปแบบด้วยสถิติ

**ตารางที่ 4.13** ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาความเหมาะสมของสมการถดถอยเชิงพหุคูณโดยรวมของ

สภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ (n = 250)

Model	R	R Square	Adjusted R <sup>2</sup>	Std. Error of the Estimate
1	.587 <sup>a</sup>	.356	.347	.502

a. Predictors: (Constant), m5, m3, m4, m2

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ตัวแปรอิสระ 7 ตัว มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง คือ .587 ตัวแปรทั้ง 7 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของระดับผลของสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ได้ร้อยละ 35.6 ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .347

**ตารางที่ 4.14** การตรวจสอบปัจจัยแต่ละข้อที่สามารถทำนายการพัฒนาศักยภาพ  
ด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้าน  
สาขาวิชารัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ (n = 250)

Model	Sum of Squares	df	Mean Squares	F	P
1	41.686	4	10.422	41.068	.000*
Regression	74.827	295	.254		
Residual					
total	116.513	299			

a. Predictors: (Constant), X<sub>5</sub>, X<sub>3</sub>, X<sub>1</sub>, X<sub>2</sub>, X<sub>6</sub>, X<sub>7</sub>

b. Dependent Variable: การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์

จากตารางที่ 4.14 อธิบายได้ว่า มีตัวแปรที่ศึกษาอย่างน้อย 1 ตัว ที่ส่งผลต่อการพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่ผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชา รัฐศาสตร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

**ตารางที่ 4.15** ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้  
และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชา รัฐศาสตร์  
ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ (n = 250)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	p
	$\beta$	Std. Error	Beta		
1. (Constant)	1.524	.232		6.529	.000
ด้านปรัชญาการศึกษา (X <sub>1</sub> )	.104	.060	.103	1.714	.001*
ด้านการบริหารการศึกษา (X <sub>2</sub> )	.226	.064	.243	3.474	.001*
ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (X <sub>3</sub> )	6.418	1.629	.229	3.934	.000*
ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (X <sub>4</sub> )	6.622	1.885	.235	3.509	.001*
ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (X <sub>5</sub> )	.248	.045	.281	5.305	.000*

ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (X <sub>6</sub> )	.125	.061	.150	2.001	.044*
ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (X <sub>7</sub> )	.167	.043	.218	3.731	.000*

a. Dependent Variable: ความสำเร็จในการเสริมสร้างสัมมาชีพ

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 สามารถเขียนสมการพยากรณ์การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 1.524 + .104X_1 + .226X_2 + 6.418X_3 + 6.622X_4 + .248X_5 + .125X_6 + .167X_7$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.231Z_1 + 0.245Z_2 + 0.152Z_3 + 0.220Z_4 + 0.105Z_5 + 0.283Z_6 + 0.238Z_7$$

ค่า b ด้านปรัชญาการศึกษา เท่ากับ .104 หมายความว่า ตัวแปรด้านปรัชญาการศึกษา เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ จะเพิ่มขึ้น .104 แสดงว่า ตัวแปรด้านปรัชญาการศึกษา มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์

ค่า b ด้านการบริหารการศึกษา เท่ากับ .226 หมายความว่า ตัวแปรด้านการบริหารการศึกษา เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ จะเพิ่มขึ้น .226 แสดงว่า ปัจจัยด้านการบริหารการศึกษา มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์

ค่า b ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เท่ากับ 6.418 หมายความว่า ตัวแปรด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ จะเพิ่มขึ้น 6.418 แสดงว่า ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีอิทธิพลต่อมีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์

ค่า b ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ เท่ากับ 6.622 หมายความว่า ตัวแปรด้านมาตรการคุ้มครองทางสังคม เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้

และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จะเพิ่มขึ้น 6.622 แสดงว่าด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

ค่า b ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก เท่ากับ .248 หมายความว่า ตัวแปรด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จะเพิ่มขึ้น .248 แสดงว่าปัจจัยด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

ค่า b ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา เท่ากับ .125 หมายความว่า ตัวแปรด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จะเพิ่มขึ้น .125 แสดงว่าปัจจัยด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

ค่า b ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เท่ากับ .167 หมายความว่า ตัวแปรด้านการประกันคุณภาพการศึกษา เพิ่มขึ้น 1 หน่วย การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ จะเพิ่มขึ้น .167 แสดงว่าด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีอิทธิพลต่อการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชาวิทยาศาสตร์

สามารถสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระ 7 ตัว ที่ร่วมทำนายตัวแปรตาม สามารถอธิบายตัวแปรต้นได้สูงมาก เมื่อพิจารณาเฉพาะตัวแปร พบว่า ตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายตัวแปรตามได้ดีที่สุดและมีความสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ ( $X_4$ ) (2) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ( $X_3$ ) และ (3) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ( $X_5$ )

**ตารางที่ 4.16** ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1

ตัวแปรสังเกตได้ขององค์ประกอบ	น้ำหนัก องค์ประกอบ	สัมประสิทธิ์ พยากรณ์	ความคลาดเคลื่อน ของตัวบ่งชี้
	b(SE)	(R <sup>2</sup> )	(e)
ด้านปรัชญาการศึกษา (variable 1)	.540(0.01)	.82	.06
ด้านการบริหารการศึกษา (variable 2)	.59(0)	.90	.04

ด้านการศึกษาศตวรรษที่ 21 (variable 3)	.57(0)	.90	.03
ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์ การเรียนรู้ (variable 4)	.58(0)	.85	.06
ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (variable 5)	.55(0.01)	.83	.06
ด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ (variable 6)	.56(0.01)	.84	.06
ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (variable 7)	.62(0)	.96	.02

$(\bar{X}) = 14.40$   $df = 23$   $p = 0.91490$   $GFI = 0.995$   $AGFI = 0.975$   $RMSEA = 0.000$

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่ 1 อธิบายได้ว่า ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ พบว่า เมื่อปรับความสอดคล้องของโมเดลแล้วมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (model fit) พิจารณาได้จากค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) มีค่าเท่ากับ 14.40 ไม่มีนัยสำคัญโดยมีค่า  $p$  เท่ากับ .91490 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์กำหนดคือต้องมากกว่า .05 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) มีค่า .995 และ .975 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือต้องมีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าประมาณความคลาดเคลื่อนรากที่สองเฉลี่ย (RMSEA) เท่ากับ .00 ซึ่งระดับการยอมรับคือน้อยกว่า .08 แสดงว่าโมเดลการวิจัยสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ในขั้นตอนการตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินรูปแบบ ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ และทำการตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินรูปแบบจากภาคส่วนของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholders) หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 250 รูป/คน อธิบายผลได้ดังนี้

**ตารางที่ 4.17** ผลการประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพ

ด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้าน  
สาขาวิชารัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ( $n = 250$ )

ด้านที่ 1	ด้านการออกแบบรูปเล่ม	$(\bar{X})$	(S.D.)	แปลผล
1	ขนาดเล่มของคู่มือมีความเหมาะสม กะทัดรัด	2.40	1.61	ปานกลาง

2	สีสันและการออกแบบของปกคู่มือมีความน่าสนใจ	2.61	1.61	ปานกลาง
3	รูปแบบตัวอักษรอ่านง่ายและสวยงาม	3.40	1.84	ปานกลาง
<b>รวม</b>		<b>3.00</b>	<b>1.91</b>	<b>ปานกลาง</b>

จากตารางที่ 4.17 อธิบายได้ว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชา รัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ด้านการออกแบบรูปเล่ม โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  3.00) เรียงจากมากไปน้อยดังนี้ รูปแบบตัวอักษรอ่านง่ายและสวยงาม มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$  3.40) รองลงมาคือ สีสันและการออกแบบของปกคู่มือมีความน่าสนใจ มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$  2.61) และรองลงมาคือ ขนาดเล่มของคู่มือมีความเหมาะสม กะทัดรัด มีค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$  3.40)

#### ตารางที่ 4.18 ผลการประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพ

ด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้าน  
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร (n = 250)

ด้านที่ 2	ด้านเนื้อหาในรูปเล่ม	( $\bar{X}$ )	(S.D.)	แปลผล
1	เนื้อหาของคู่มืออ่านแล้วเข้าใจง่าย	3.45	1.85	มาก
2	เนื้อหาของคู่มือมีความทันสมัยต่อเหตุการณ์	3.45	1.85	มาก
3	เนื้อหาของคู่มือตรงต่อความต้องการ	3.40	1.84	มาก
4	การจัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่ เข้าใจง่าย	3.49	1.86	มาก
5	การจัดเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน สอดคล้องและเชื่อมโยงกันดี	3.51	1.87	มาก
6	เนื้อหาของคู่มือมีความร่วมสมัยและเข้าถึงได้	3.49	1.86	มาก
7	เนื้อหาของคู่มือมีความเหมาะสมสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้	4.00	2.00	มาก
<b>รวม</b>		<b>3.54</b>	<b>1.88</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.18 อธิบายได้ว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชา รัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ด้านเนื้อหาในรูปเล่ม โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X}$  3.54) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ เนื้อหาของคู่มือมีความเหมาะสมสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ( $\bar{X}$  4.00) รองลงมาคือ การจัดเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน

สอดคล้องและเชื่อมโยงกันดี มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  3.51) รองลงมาคือ การจัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่  
เข้าใจง่าย เนื้อหาของคู่มือมีความร่วมสมัยและเข้าถึงได้ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  3.49) ตามลำดับ

**ตารางที่ 4.19** ผลการประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพ  
ด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้าน  
สาขาวิชารัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร (n = 250)

ด้านที่ 3	ด้านการนำคู่มือไปใช้ประโยชน์	( $\bar{X}$ )	(S.D.)	แปลผล
1	ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรได้	4.00	2.00	มาก
2	ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้	4.15	2.03	มาก
3	ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพัฒนาผู้เรียนได้	4.19	2.04	มาก
4	ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการถ่ายทอดต่อผู้อื่นได้ ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการต่อ	4.00	2.00	มาก
5	ยอดทางวิชาการได้	4.05	2.01	มาก
<b>รวม</b>		<b>4.07</b>	<b>2.01</b>	<b>มาก</b>

จากตารางที่ 4.19 อธิบายได้ว่า ผลการประเมินความเหมาะสมของโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชา  
รัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ด้านการนำคู่มือไปใช้ประโยชน์ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับ  
มาก ( $\bar{X}$  4.07) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการ  
พัฒนาพัฒนาผู้เรียนได้ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  4.19) รองลงมาคือ ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้  
ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  4.19) และรองลงมาคือ ความรู้  
จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการต่อยอดทางวิชาการได้ มีค่าเฉลี่ยระดับมาก ( $\bar{X}$  4.05)  
ตามลำดับ

#### ค. ขั้นตอนการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ

ในขั้นตอนการตรวจสอบความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินโมเดล  
รูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้าน

สาขาวิชารัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ และทำการตรวจสอบความเหมาะสมและประเมินรูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติหรือประสบการณ์ตรงกับปรากฏการณ์ที่ทำการวิจัย จำนวน 5 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ จำนวน 1 รูป อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร จำนวน 3 คน และนักวัดประเมินผลการศึกษา จำนวน 1 คน เพื่อหาความตรง (Validity) ความเที่ยง (Reliability) และค่า IOC และจากค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัก อัลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) ดังนี้

ส่วนของคำถาม	ค่าอัลฟาแสดงความเชื่อมั่น
1) ด้านสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็น	.815
2) ด้านปรัชญาการศึกษา (Educational Philosophy)	.712
3) ด้านการบริหารการศึกษา (Educational Administration)	.806
4) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Education in 21 <sup>st</sup> Century)	.788
5) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE)	.780
6) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)	.852
7) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา	.879
8) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance)	.870
9) ความเหมาะสมด้านออกแบบรูปเล่ม	.752
10) ความเหมาะสมด้านเนื้อหาในคู่มือ	.800
11) ความเหมาะสมด้านด้านการนำคู่มือไปใช้ประโยชน์	.812
รวม	.735

ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นได้ค่าความเชื่อมั่นของคำถามแต่ละประเด็น และได้ค่าแห่งความเชื่อมั่นรวมอยู่ระหว่าง .712 – .879 นอกจากนี้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นยังได้ผ่านการตรวจสอบเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน รวมค่าของ IOC คือ .735 จึงได้สรุปว่าโมเดลรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มีความน่าเชื่อถือที่ระดับ .735 (ระดับมาก)



## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษางานวิจัย เรื่อง “การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร” เป็นการวิจัยและพัฒนา (research and development) โดยมีใช้ระเบียบวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และเชิงคุณภาพ (qualitative research) ผสมผสานควบคู่กันในการเก็บข้อมูลภาคสนาม การแปลผลและการนำเสนอผลการวิจัย มีรายละเอียดในประเด็นดังต่อไปนี้

#### 5.1 สรุปผลการวิจัย

#### 5.2 อภิปรายผลการวิจัย

#### 5.3 ข้อเสนอแนะ

### 5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร เมื่อพิจารณาจากประเด็นการแปลผลจากข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) ด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ( $\bar{X}$  2.35) และข้อมูลรายข้อภายในที่มีค่าสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนได้ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  2.41) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรควรปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ให้มากขึ้น โดยเร่งด่วน และสรุปการแปลผลจากตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 7 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านปรัชญาการศึกษา (2) ด้านการบริหารการศึกษา (3) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (4) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) (5) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (6) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และ (7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ ( $\bar{X}$  3.16) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.77)

ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) ได้ประเด็นข้อมูลสาระสำคัญจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ผลการวิจัยปรากฏรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) ควรจัดหลักสูตรให้ครอบคลุมประเด็นการสอนร่วมสมัยกับการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานปรัชญาการศึกษามหาวิทยาลัย กลุ่ม 4 และการเตรียมนักเรียน/นักศึกษาให้พร้อมรับมือกับความท้าทายที่ซับซ้อนในอนาคต (2) ปรัชญาการศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำความเข้าใจวิธีการเรียนรู้และการเติบโตของบุคคล และวิธีที่แนวทางปฏิบัติด้านการศึกษาสามารถสนับสนุนการพัฒนาโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) การบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้และการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการเปิดรับเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนรู้แบบเฉพาะตัว ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม รวมถึงการปลูกฝังความเป็นพลเมืองโลก (4) การพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เช่น ความรู้ด้านดิจิทัล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการตระหนักรู้ในระดับโลกเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการศึกษาและการพัฒนาอาชีพ ทักษะเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นในการเตรียมนักเรียนให้พร้อมรับมือกับความท้าทายและโอกาสในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของโลกสมัยใหม่ (5) ผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ จริยธรรมและลักษณะบุคคล เป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดความคาดหวังของการศึกษา ผลลัพธ์การเรียนรู้ช่วยให้การออกแบบหลักสูตร การพัฒนาสื่อการสอน และการประเมินความก้าวหน้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การมีผลลัพธ์ที่ชัดเจนช่วยให้นักการศึกษาและนักเรียนเข้าใจสิ่งที่คาดหวังและแนวทางการเรียนรู้ที่ชัดเจน (6) การเรียนรู้เชิงรุกได้รับการพิสูจน์ว่ามีผลกระทบอย่างมากต่อการศึกษาด้วยการส่งเสริมแนวทางการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมและมีส่วนร่วม การเปลี่ยนแปลงจากวิธีการเรียนรู้แบบดั้งเดิมไปสู่การเรียนรู้เชิงรุกช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และการสื่อสาร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (7) การวัดและประเมินผลการศึกษาในด้านพุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัยเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนและการปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้เครื่องมือเหล่านี้มีประสิทธิภาพช่วยให้นักการศึกษาสามารถสนับสนุนการพัฒนาของนักเรียนและปรับปรุงประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (8) การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานของหลักสูตรและผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยการประกันคุณภาพเป็นกระบวนการที่มุ่งมั่นในการสร้างเกณฑ์มาตรฐาน

การประเมินประสิทธิภาพ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง กระบวนการนี้ช่วยให้การศึกษาได้รับการส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งเสริมการพัฒนาและการให้ประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและมีคุณค่า และข้อมูลเชิงคุณภาพได้สะท้อนภาพรวมในระดับปานกลาง (moderate) ดังนั้น ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้

**วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2** เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธา ดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการจากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วนำข้อมูลมาสร้าง Development 1 ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 7 ตัวแปร คือ (1) ด้านปรัชญาการศึกษา (2) ด้านการบริหารการศึกษา (3) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (4) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (5) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก และ (6) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และ (7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรที่นำมาศึกษาและสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (outcome based of education: OBE) ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธา มีค่าอยู่ระหว่าง .400 ถึง .526 โดยตัวแปรทั้ง 7 มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรอิสระ 7 ตัว มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง คือ .587 ตัวแปรทั้ง 7 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของระดับผลของสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธา ได้ร้อยละ 35.6 ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .347 และสามารถสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระ 7 ตัว ที่ร่วมทำนายตัวแปรตาม สามารถอธิบายตัวแปรต้นได้สูงมาก เมื่อพิจารณาเฉพาะตัวแปร พบว่าตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายตัวแปรตามได้ดีที่สุดและมีนัยสำคัญ 3 ลำดับแรก ได้แก่ (1) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ ( $X_4$ ) (2) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ( $X_3$ ) และ (3) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก ( $X_5$ )

**วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3** เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์และประยุกต์ใช้ในวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธา ดังนั้น ผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธา มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 องค์ประกอบด้านปรัชญาการศึกษา สะท้อนได้ว่า ปรัชญาการศึกษาที่ดีจะครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลและการพัฒนาโดยรวมของนักเรียน ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ คือ การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การพัฒนาแบบองค์รวม การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ การปลูกฝังการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเรียนรู้เป็นรายบุคคล การทำงานร่วมกันและการสื่อสาร

ประเด็นที่ 2 องค์ประกอบด้านการบริหารการศึกษา สะท้อนได้ว่า การบริหารการศึกษาที่ดีครอบคลุมแง่มุมต่าง ๆ ที่มีส่วนช่วยในการบริหารจัดการและพัฒนาสถาบันการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ คุณลักษณะสำคัญของการบริหารการศึกษาที่ดี คือ ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทักษะการจัดการที่แข็งแกร่ง การทำงานร่วมกัน การมุ่งเน้นที่นักเรียนเป็นศูนย์กลาง การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง มีแนวทางปฏิบัติที่โปร่งใสและมีจริยธรรม และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ประเด็นที่ 3 ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สะท้อนได้ว่า ศตวรรษที่ 21 การศึกษาคือครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อเตรียมบุคคลให้พร้อมสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว องค์ประกอบสำคัญบางประการของการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การบูรณาการความรู้ด้านดิจิทัลและเทคโนโลยี การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา การทำงานร่วมกันและการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความตระหนักรู้ระดับโลกและความสามารถทางวัฒนธรรม ความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัว และความฉลาดทางอารมณ์และความเป็นอยู่ที่ดี

ประเด็นที่ 4 ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) มีองค์ประกอบ คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ชัดเจนและวัดผลได้ ความสอดคล้องกับการใช้งานจริง การเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นและมีส่วนร่วม การประเมินตามความเป็นจริง แนวทางที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

ประเด็นที่ 5 ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) การสอนและการเรียนรู้เชิงรุกที่ดีมีลักษณะหลายประการที่ทำให้มีประสิทธิภาพ คือ ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วม การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสะท้อนกลับ ความยืดหยุ่นและเน้นการใช้งาน

ประเด็นที่ 6 ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีแนวปฏิบัติดังนี้ คือ ควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การวัดผลและการประเมินที่ดีควรมีความถูกต้องและเชื่อถือได้ การวัดผลและการประเมินผลทางการศึกษาจะต้องยุติธรรมและเป็นกลาง การวัดผลและการประเมิน

ที่ดีควรให้ข้อเสนอแนะที่มีความหมายแก่ทั้งนักเรียนและครู และการวัดและประเมินผลทางการศึกษา จะต้องโปร่งใสและสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่ 7 ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สะท้อนได้ว่า การประกันคุณภาพ การศึกษาที่ดีคือความพยายามที่ครอบคลุมและต่อเนื่องเพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนจะได้รับการศึกษา คุณภาพสูงที่เตรียมพวกเขาให้พร้อมสำหรับความสำเร็จในความพยายามในอนาคต คือ เกี่ยวข้องกับ ผลลัพธ์และมาตรฐานการเรียนรู้ที่ชัดเจนและชัดเจน มีแนวทางปฏิบัติในการสอนและการประเมินที่มี ประสิทธิภาพ การประกันคุณภาพเกี่ยวข้องกับการติดตามและประเมินผลกระบวนการและผลลัพธ์ ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และการประกันคุณภาพการศึกษาที่ดียังเกี่ยวข้องกับการสร้าง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สนับสนุนและครอบคลุม ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมความเท่าเทียม ความ หลากหลาย และการไม่แบ่งแยก ตลอดจนการจัดการทรัพยากรที่เหมาะสมและบริการสนับสนุนเพื่อ ตอบสนองความต้องการของนักเรียนทุกคน

**วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4** เพื่อนำคู่มือไปขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้าน ทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านรัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสน ศาสตร์โยธธ

ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผลลัพธ์ แล้วนำไปเผยแพร่กับหน่วยงานและชุมชน ดังนี้ (1) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย (2) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ (3) ส่วนงานราชการ ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (4) โรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ (5) นักวิจัย นักวิชาการและนักการศึกษา (6) นักเรียน นักศึกษาและประชาชนผู้ที่มีความสนใจทั่วไป และ (7) นำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอนรายวิชาในระดับปริญญาตรีของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ในปีการศึกษาที่ 2/2566 เป็นต้นไป

## 5.2 อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็น (need assessment) และ สรุปลข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) จากตัวแปรที่สังเกตได้เมื่อทำการแปรผลและถอด

ความจากผลการวิจัย (decoded) ตีความ (interpretation) วิเคราะห์ (analyze) และเปรียบเทียบ ข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data) กับข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data) พบประเด็นข้อค้นพบใหม่ คือ ตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 7 ด้าน ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ โดยภาพรวมมีอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ ( $\bar{X}$  3.16) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. = 1.77) และข้อมูลเชิงคุณภาพได้สะท้อนภาพรวมในระดับปานกลาง (Moderate) ดังนั้น ผลการวิจัยดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นว่าหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้

ซึ่งได้สอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษกร ไพค่านาม และสุรางคนา มัณยานนท์ (2565) ศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพของการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 (2) ระดับทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ (3) แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนจำนวน 14 แห่ง ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารจำนวน 14 คน และครู จำนวน 53 คน รวมจำนวน 67 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.67–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ด้านการบริหารงานวิชาการควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้ เรื่องการจัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผล จัดสื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอและทันสมัย มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่องและตรงกับความต้องการพัฒนาของสถานศึกษา ด้านทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นครูต้องจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้วางแผน รู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สร้างองค์รวมความรู้ และการนำไปใช้ จัดอบรมให้ครูได้มีความรู้เกี่ยวกับสื่อ และเทคโนโลยี จัดอบรมคุณธรรมให้นักเรียนในรูปแบบของค่ายคุณธรรม และบูรณาการในกลุ่มสาระต่าง ๆ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารดี ชาวนรินทร์ (2565) ศึกษาวิจัย เรื่อง “ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 (2) ทดสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบ และ 3) เพื่อยืนยันความถูกต้อง

เหมาะสม เป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากการระบุดคุณสมบัติเพื่อให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเลือก ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย 22 สถาบัน จำนวน 500 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ และ (3) ผู้ทรงคุณวุฒิจากการระบุดคุณสมบัติเพื่อยืนยันองค์ประกอบทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยว่า มีความความถูกต้อง ความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จำนวน 7 คนในการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพรรณนาและสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ และแบบตรวจสอบรายการเพื่อยืนยันองค์ประกอบ ผลการวิจัย พบว่า (1) องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ทักษะด้านวิชาการ (2) ทักษะด้านนวัตกรรม (3) ทักษะอารมณ์และสังคม และ (4) ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (2) ผลการทดสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี และ (3) ผลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยมีความความถูกต้อง เป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสมในระดับดีถึงดีมาก

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักศึกษาในด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร ผลการวิจัยพบว่า ขั้นตอนการดำเนินการจากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วนำข้อมูลมาสร้าง Development 1 ประกอบด้วยตัวแปรที่สังเกตได้ จำนวน 7 ตัวแปร คือ (1) ด้านปรัชญาการศึกษา (2) ด้านการบริหารการศึกษา (3) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (4) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (5) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (6) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และ (7) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในตัวแปรที่นำมาศึกษาและสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในการสร้างรูปแบบการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (outcome based of education: OBE) ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร มีค่าอยู่ระหว่าง .400 ถึง .526 โดยตัวแปรทั้ง 7 มีความสัมพันธ์ทางบวก

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ตัวแปรอิสระ 7 ตัว มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง คือ .587 ตัวแปรทั้ง 7 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของระดับผลของสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นในพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ ได้ร้อยละ 35.6 ที่ระดับความคลาดเคลื่อน .347 และสามารถสรุปได้ว่าตัวแปรอิสระ 7 ตัว ที่ร่วมทำนายตัวแปรตาม สามารถอธิบายตัวแปรต้นได้สูง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภารดี ขาวรินทร์ (2565) ศึกษาวิจัย เรื่อง “ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย” การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 (2) ทดสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบ และ (3) เพื่อยืนยันความถูกต้องเหมาะสม เป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญจากการระบุคุณสมบัติเพื่อให้ข้อมูลเชิงคุณภาพเลือก ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อศึกษาองค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ เป็นผู้ที่ปฏิบัติงานในคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย 22 สถาบัน จำนวน 500 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ และ (3) ผู้ทรงคุณวุฒิจากการระบุคุณสมบัติเพื่อยืนยันองค์ประกอบทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ของคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยว่า มีความความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ จำนวน 7 คนในการประเมินอิงผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติพรรณนาและสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสอบถามแบบประเมินค่า 5 ระดับ และแบบตรวจสอบรายการเพื่อยืนยันองค์ประกอบ ผลการวิจัย พบว่า (1) องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) ทักษะด้านวิชาการ (2) ทักษะด้านนวัตกรรม (3) ทักษะอารมณ์และสังคม และ (4) ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (2) ผลการทดสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์ สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดี และ (3) ผลจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า องค์ประกอบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทยมีความความถูกต้อง เป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความเหมาะสมในระดับดีถึงดีมาก

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิภาพร รอดไพบูลย์ (2565) ศึกษาวิจัย เรื่อง “ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา



สระแก้ว” การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ซึ่งได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาทั้งสิ้น จำนวน 263 คน จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .57-.86 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเซฟเฟ้ (Sheffe's method) ผลการวิจัยค้นพบว่า (1) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสบการณ์ทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ทักษะการสื่อสารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นทักษะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จำเริญ จิตรหลัง (2562) ศึกษาวิจัย เรื่อง “กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาปัญหาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (2) เพื่อศึกษาและร่างกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (3) เพื่อตรวจสอบกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในขั้นตอนนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ เอกสารสรุปผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนจากสำนักทดสอบทางการศึกษา เอกสารผลการวิเคราะห์ปัญหาคุณภาพ

ผู้เรียนจากสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ในปีการศึกษา 2560 และปีการศึกษา 2561 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 437 โรงเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การบรรยายแบบอุปนัยและการเปรียบเทียบผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาและร่างกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนฝ่ายวิชาการ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจงในโรงเรียนที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2561 สูงกว่าปีการศึกษา 2560 จำนวน 5 ลำดับแรก รวมทั้งหมด 15 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาแบบอุปนัย

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา สาขาการวัดผลและประเมินผล สาขาหรือกลุ่มงานที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ ซึ่งใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ดำเนินการตรวจสอบกลยุทธ์ จำนวน 11 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบตรวจสอบประสิทธิภาพกลยุทธ์โดยวิเคราะห์ ความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ความเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติและความถูกต้องและเหมาะสมของกลยุทธ์โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ผลการวิจัยพบว่า

1) โรงเรียนที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรวมของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2561 สูงกว่าปีการศึกษา 2560 จำนวน 5 ลำดับแรก มีจำนวนทั้งหมด 15 โรงเรียน ส่วนปัญหาการยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ได้แก่ ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยของผลคะแนน O-NET ต่ำและพัฒนาการของผลคะแนนการทดสอบ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนานักเรียน ด้านการพัฒนาครู ด้านผู้ปกครอง ด้านการบริหารจัดการ และด้านบริบทชุมชนและสภาพแวดล้อม

2) กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยกลยุทธ์จำนวน 3 ด้าน คือ (1) กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ มีจำนวน 6 กลยุทธ์ (2) กลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพครู มีจำนวน 6 กลยุทธ์ และ (3) กลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน มีจำนวน 6 กลยุทธ์

3) ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของกลยุทธ์ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งกลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการ กลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพ

ครูและกลยุทธ์ด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ในภาพรวมทั้งในด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ความเป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติและความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

สอดคล้องกับ บันเย็น เฟื่องกร (2561) ที่ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสารสาสนวิเทศ คลองหลวง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนสารสาสนวิเทศคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี (2) ศึกษาปัญหาและขอเสนอแนะในการพัฒนาครูเพื่อการจัดการเรียนรู้อุทิศศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนสารสาสนวิเทศคลองหลวงจังหวัดปทุมธานี และ (3) พัฒนาความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้อุทิศศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนสารสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนสารสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปกการศึกษา 2561 จำนวน 260 คน และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนของโรงเรียนสารสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปกการศึกษา 2561 จำนวน 155 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากรายการกำหนดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan แล้วทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ และจับสลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่า t (t-test) จำแนก ตามอายุและระดับการศึกษา โดยวิธีการหาค่าความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า (1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสารสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.10$ ) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา และต่ำสุด ดังนี้ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือด้านเคารพให้เกียรติอยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.27$ ) รองลงมาคือ ด้านจริยธรรม อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 4.16$ ) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านสังเคราะห์ อยู่ในระดับมาก ( $\bar{X} = 3.97$ ) และ (2) ความเห็นเพิ่มเติมพบขอเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนสารสาสนวิเทศคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ครูส่วนใหญ่ยังขาดการพัฒนาและการฝึกอบรม เช่น หลักสูตร นวัตกรรมใหม่และเทคโนโลยีใหม่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 17.78 รองลงมา ขาดแคลนงบประมาณในการสร้างสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 และครูในแต่ ละวิชายังมีความรู้แต่ในตำราเรียน หรือมีความรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ยังน้อย ครูที่มีประสบการณ์สูงไม่ยอมช่วยเหลือครูที่เข้าใหม่ ไม่เสนอแนะช่วยเหลือ จำนวนนักเรียนใน 1 ชั้นเรียนมีจำนวนมากไปจึงทำให้การตรวจสอบไม่ทั่วถึง หากนักเรียนไม่เข้าใจในเนื้อหา ครูอายุยังน้อยกันมากจึงขาดความรับผิดชอบ นโยบายของโรงเรียนไม่สอดคล้องกับพัฒนาการแต่ละช่วงวัยของนักเรียนที่ควรได้รับทำให้ครูทำงานไม่ตรงกับที่ได้เรียนมา และด้านการประสานงานที่ไม่ตรงกัน น้อยที่สุด จำนวน 1 คน และคิดเป็นร้อยละ 2.22

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 3 เพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์และประยุกต์ใช้ในวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธา ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ จำนวน 250 เล่ม และนำไปเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 4 เพื่อนำคู่มือไปขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านสาขาวิชารัฐศาสตร์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธา ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ จำนวน 250 เล่ม นำไปเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นำผลการวิจัยไปเป็นฐานข้อมูลการปรับปรุงหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2567) และนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนปีการศึกษาที่ 2/2566 ต่อไป

### 5.3 ข้อเสนอแนะ

#### 5.3.1 ข้อเสนอแนะจากข้อมูลเชิงปริมาณ (quantitative data)

จากการสรุป ถอดความหมายและประมวลผล (concluded) วิเคราะห์ (analyze) และสังเคราะห์ (synthetic) ประเด็นข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติมที่มีความหมายในกลุ่มเดียวกัน แล้วสรุปเชิงพรรณนาได้ในประเด็นต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง มหาวิทยาลัย/สถานศึกษาควรจัดผลลัพธ์การเรียนรู้ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับการใช้งานจริง ตรวจสอบให้แน่ใจว่าผลลัพธ์การเรียนรู้มีความสอดคล้องอย่างใกล้ชิดกับทักษะการปฏิบัติและการประยุกต์ใช้ในโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งสามารถทำได้โดยการรวมกรณีศึกษา การจำลอง และกิจกรรมภาคปฏิบัติที่ช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในสภาพแวดล้อมจริง การทำเช่นนี้ นักเรียนจะพัฒนาความเข้าใจที่ดีขึ้นว่าการเรียนรู้ของตนสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างไร

ประเด็นที่สอง กลยุทธ์การส่งส่งการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ เช่น แบบฝึกหัดการแก้ปัญหาและการเรียนรู้จากโครงการ กลยุทธ์เหล่านี้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการมีส่วนร่วมของนักเรียน ทำให้พวกเขามีบทบาทอย่างแข็งขันในการเรียนรู้ของตนเอง การเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติไม่เพียงเพิ่มความเข้าใจเท่านั้น แต่ยังปรับปรุงทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหาและการทำงานร่วมกัน ซึ่งจำเป็นสำหรับการฝึกปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ

ประเด็นที่สาม 3 ครูผู้สอนให้ข้อเสนอแนะที่ทันท่วงทีและสร้างสรรค์ ข้อเสนอแนะอย่างสม่ำเสมอและทันท่วงทีเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการฝึกฝนที่มีประสิทธิภาพ สร้างกลไกผลตอบรับที่ให้ผู้ผลตอบรับเชิงสร้างสรรค์แก่นักเรียนเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของตน โดยเน้นประเด็นที่ต้องปรับปรุงและรับทราบจุดแข็งของตน ข้อเสนอแนะนี้สามารถให้ผ่านการประชุมการดูแลรายบุคคล การประเมินจากเพื่อนร่วมงาน/เพื่อนร่วมห้องเรียน หรือแพลตฟอร์มออนไลน์ (online platform) เมื่อได้รับคำติชม นักเรียนสามารถสะท้อนความก้าวหน้าของตนเอง ระบุขอบเขตของการเติบโต และทำการปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และการฝึกฝน

### 5.3.2 ข้อเสนอแนะจากข้อมูลเชิงคุณภาพ (qualitative data)

ประเด็นที่ 1 หลักสูตรควรกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่คุณต้องการบรรลุให้ชัดเจนผ่านกระบวนการสอนและการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ทั้งครูและผู้เรียนมีสมาธิและทำงานไปสู่เป้าหมายร่วมกัน

ประเด็นที่ 2 หลักสูตรควรวางแผนบทเรียนแบบโต้ตอบและมีส่วนร่วม ออกแบบบทเรียนที่น่าสนใจ โต้ตอบได้ และรองรับรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน รวมถึงวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น การนำเสนออัลติมีเดีย การอภิปรายกลุ่ม กิจกรรมภาคปฏิบัติ และตัวอย่างจากโลกแห่งความเป็นจริง เพื่อเพิ่มความเข้าใจและการรักษาเนื้อหาสาระ

ประเด็นที่ 3 หลักสูตรควรทำการประเมินปกติและประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอผ่านการประเมินรายทางและผลสรุป ให้ข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์และทันท่วงทีเพื่อช่วยปรับปรุงความเข้าใจและประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้ทั้งครู ผู้สอน และผู้เรียนสามารถติดตามความคืบหน้าไปสู่เป้าหมายและทำการปรับเปลี่ยนที่จำเป็นตามความจำเป็น

## บรรณานุกรม

### 1. ตำรา หนังสือ เอกสาร กฎหมาย

กรมวิชาการ. (2534). รายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546.

กรุงเทพฯ: เจ เอส.

คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา, ประกาศ. (2565). รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้

ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565.

จำรัส นองมาก. (2544) ปฏิบัติการประเมินคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ: ชันพรีนติ้ง.

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2543). พรหมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ. ชลบุรี:

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา

ทองอินทร์ วงศ์โสธร. (2541). ระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายนอก

ระบบอุดมศึกษาในสหราชอาณาจักร. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

เทพศักดิ์ บุณยรัตพันธุ์. (2550). เอกสารการเรียนรู้การทำวิจัยด้วยตนเอง. (พิมพ์ครั้งที่ 2), นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บรรจง จันทรสภา. (2522). การศึกษาปรัชญา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

บรรจบ จันทมาศ. (2541). การประกันคุณภาพการศึกษา = Quality assurance in Education.

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2543). วิธีวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 5), กรุงเทพฯ: พี.เอ็น.การพิมพ์

ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐาน

คุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565 (2565,

ประเสริฐ สุทธิสิทธิ์. (2545). การประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ:

ส่วนวิจัยและพัฒนา, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา.

พระราชบัญญัติ. (2547) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547.

พระราชบัญญัติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม.

(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2529) ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 3), กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพบูลย์ เปานิล. (2543). *การประกันคุณภาพการศึกษา : ISO 9000*. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตบัณฑิตธรรม.
- ไพศาล สุวรรณนอย. (2545). *คู่มือการพัฒนาการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยขอนแก่น*. ขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายวิชาการ.
- ภัทรา นิคมานนท์. (2540). *การประเมินผลการเรียน*. กรุงเทพฯ: อักษราพิพัฒน์จำกัด.
- ภาวดา ธาราศรีสุทธิ. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชอาณาจักรไทย, รัฐธรรมนูญ. (2540). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*.
- วันชัย ศิริชนะ. (2540). *การประกันคุณภาพการศึกษาในมหาวิทยาลัย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *องค์แห่งการเรียนรู้และการจัดการความรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ: ตาตาพับลอคเคชั่น.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3), กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สารนุกรม. (2565). *การอุดมศึกษา*. สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน เล่มที่ 38
- สมชาย รัตนทองคำ. (2556). *การพัฒนารูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษากายภาพบำบัด*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). *หลักการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ. (2544). *การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง*. เชียงใหม่: The Knowledge Center.
- สุรงค์ โค้วตระกูล. (2541). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *ปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: บุญศิริการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *กรอบแผนอุดมศึกษา ระยะยาว. 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 – 2565)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

## 2. งานวิจัย/วิทยานิพนธ์/บทความวิชาการ/บทความวิจัย/วารสาร

- กฤตยา แสงทรัพย์ และเอื้อญาติ ชูชื่น. (2562). *การรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิตชุมชนของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน*.

วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์),  
11(22), 1-12.

กฤษกร ไพค่านาม และสุรางคณา มัณยานนท์. (2565). การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะ  
การเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา  
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.  
2(1), 55-68.

จำเริญ จิตรหลัง. (2562). กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ  
ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *ทุนสนับสนุนการวิจัยด้านการศึกษา*  
สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562.

ณัฐธนากร รักชาติ และสุชาวดี เกษมณี. (2563). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่าง  
การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์กับการจัดการเรียนการรู้แบบออนไซต์วิชาภาษาไทยของ  
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.

*Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn*. 16(2), 81-90.

นิภาพร รอดไพบูลย์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา  
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. *ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*  
สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

บันเย็น เพ็ญกร. (2561). การพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียน  
สารสาสนวิเทศ คลองหลวง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.  
*ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยเกริก*.

บุหงา วัฒนะ. (2546). Active learning. *วารสารวิชาการ*, 10(9). น. 30-34.

พระมหาบัณฑิต ปณิตติเมธี. (2564). แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของนิสิตนักศึกษา  
ในศตวรรษที่ 21 ภายใต้อสถานการณ์ COVID 19. *วารสารวิจัยวิชาการ*. 5(4), 255-270.

พิทยา ดาคม และคณะ. (2565). ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลัก  
สัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4.  
*Journal of Modern Learning Development*. 7(6), 223-235.

ภารดี ชาวรินทร์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์  
สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย. *The Journal of Research and Academics*



5(1), 113-128.

สมชาย รัตนทองคำ. (2545). *การพัฒนาารูปแบบการสอนที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักศึกษากายภาพบำบัด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมสกุล เทพประทุน และศักดิ์พันธ์ ต้นนิมลรัตน์. (2561). แนวทางการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในสถานศึกษานำร่องลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในอำเภอบ้านโป่ง.

*วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 9(2), 124-138.

สารแพทยศาสตร์ศึกษา. (2559). Active Learning. *วารสารแพทยศาสตร์ศึกษา*. 2(4). 1-6.

สุพล วังสินธ์. (2545). การบริหารโรงเรียนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา.

*วารสารวิชาการ*. 5(6), 29-30.

สุริยาพร นพกรเศรษฐกุล. (2561). *ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*.

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.

อติญาณ์ ศรีเกษตริน. (2543). *การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความเป็นผู้นำสำหรับหรับนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อติพร เกิดเรือง และคณะ. (2564). แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถาบันอุดมศึกษาไทย. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*. 6(1), 781-790.

### 3. เอกสารต่างประเทศ

Duffy, T. M. and D. J. Cunningham. (1996). *Constructivism: Implication for the Design and Delivery of Instruction*. pp. 170-195. in D. H. Jonassen (ed.). *Handbook of Research for Educational Communications and Technology*. New York :Macmillan Library Reference USA.

Kay, K. (2010). *21<sup>st</sup> century skills: Why they matter, what they are, and how we get there*. In Bellanca, J., & Brandt, R. (Eds.), *21st century skills: Rethinking how students learn*. Bloomington, IN: Solution Tree Press.

Jonassen, D. H. (1992). *Evaluation Constructivist Learning*. In T. M. Duffy (ED.),

- Constructivism and the Technology of Instruction. (pp. 137-147).
- The National Center for Education Statistics. (NCES). *The primary federal entity for collecting, analyzing, and reporting data related to education.*
- Mishra, P. & Kereliik, K. (2015). *What 21<sup>st</sup> Century Learning? A Review and a Synthesis* 2012. Retrieved April 19, 2015  
from <http://www.punya.Edu.msu.edu/publications/21<sup>st</sup> CenturyKnowledge-PM-KK.pdf>.
- Piaget, J. (1952). *The Origin of Intelligence in Children*. New York : International University Press.
- Sutherland, T.E., and Bonwell, C.C. eds. (1996). *Using Active Learning in College Classes: A Range of Options for Faculty*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in society :The developmental of higher psychological process*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Vygotsky, L.S. (1987). *Thinking and speech*. (N. Minick. Trans.). New York: Plenum Press

#### 4. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. (2565). *ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21*.  
สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2565.  
จาก: <https://www.okmd.or.th/okmd-opportunity/new-gen/262/>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2558). *การจัดการศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21*.  
สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2565.  
จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/108957>
- เครื่องมือช่วยวัดประเมินผลการเรียนรู้. (2565) *เครื่องมือช่วยวัดประเมินผลการเรียนรู้*.  
สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2565.  
จาก: <https://www.starfishlabz.com>.
- มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น. (2565). *การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร*.  
สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2565.  
จาก: <https://oldweb.western.ac.th/index.php/th/chaqa-jd/qa-jd/qa-jd-2>
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2560). *แผนกลยุทธ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2565.  
จาก: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>

วิลาวรรณ พิมประสงค์ (2565). *การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2565.

จาก: <https://sites.google.com/site/ppvilawan21/naewkhid-thaksa-haeng-xnakht-him-kar-reiyn-ru-ni-stwrrs-thi-21?>

วิชัย ต้นศิริ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาไทย*. ศูนย์ประมวลและจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ, กองนโยบายและแผน. กรุงเทพฯ:

สืบค้นเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2565 จาก: <https://www.kroobannok.com/24213>.

สรุปการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21. (2557). *ยุทธการเปลี่ยนครูเฉยสู่ครูยุคศตวรรษที่ 21*.

สืบค้นเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2565.

จาก: [http://55111636078.blogspot.com/2014/11/21\\_56.html](http://55111636078.blogspot.com/2014/11/21_56.html).

OK. NATION BLOG. Posted by kunwee. (2550). *ปรัชญาการศึกษา*.

สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2565.

จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/kunwee/2007/10/10/entry-9>.

Starfish Academy. (2565). *เครื่องมือช่วยวัดประเมินผลการเรียนรู้*.

สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2565. จาก: <https://www.starfishlabz.com/blog/741>

## ภาคผนวก

ภาคผนวก ก :

แบบสอบถามการวิจัยเชิงปริมาณ



## แบบสอบถามการวิจัย

### เรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธ

#### คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามเชิงสำรวจสภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาตรี ให้มีความสอดคล้องกับประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 และยกระดับการศึกษาให้มีความเป็นมาตรฐานสากล

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ทางด้านวิชารัฐศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธ 8 ด้าน คือ

- 1) ด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้
- 2) ด้านปรัชญาการศึกษา (educational philosophy)
- 3) ด้านการบริหารการศึกษา (educational administration)
- 4) ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (education in the 21<sup>st</sup> century)
- 5) ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE)
- 6) ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning)
- 7) ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (educational measurement and evaluation)
- 8) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. แบบสอบถามแต่ละตอนจะมีคำชี้แจงของตอนนั้นๆ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทราบรายละเอียดในการตอบแบบสอบถามให้เป็นไปอย่างถูกต้องสมบูรณ์ (โปรดได้อ่านคำชี้แจงก่อนตอบแบบสอบถาม)

4. คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อตัวท่านและผู้อื่น เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา วิจัยและการสร้างความรู้ในด้านการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธ ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะจึงขอความกรุณาท่านได้โปรดให้ข้อมูลแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ผศ.ดร.วรเชษฐ์ โทอิน และคณะ

ผู้วิจัย

### ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน  หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเพียงข้อเดียวและโปรดกรอกข้อความในช่องว่าง

1. เพศ  1. บรรพชิต  1. คฤหัสถ์ชาย  2. คฤหัสถ์หญิง
2. อายุ  20-25 ปี  26-30 ปี  31-35 ปี  
 36-40 ปี  41-45 ปี  46-50 ปี  
 51-55 ปี  56-60 ปี  61 ปี ขึ้นไป
3. สถานะ  อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์พิเศษ  
 ผู้ปกครองนักศึกษา/ผู้บริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอน  
 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน  
 นักศึกษา ชั้นปีที่ 1  
 นักศึกษา ชั้นปีที่ 2  
 นักศึกษา ชั้นปีที่ 3  
 นักศึกษา ชั้นปีที่ 4  
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

### ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน

ที่เน้นผลลัพธ์ 8 ด้าน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในแต่ละคำถาม โดยที่ระดับความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
<b>1. ด้านสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้</b>						
1.	หลักสูตรที่มหาวิทยาลัยใช้จัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ทางการศึกษาในระดับใด					
2.	การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในระดับใด					
3.	การจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในระดับใด					
4.	การจัดการเรียนการสอนได้ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย					

	(stakeholder) ในระดับใด					
5.	การผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมีความสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565					
<b>2. ด้านปรัชญาการศึกษา (educational philosophy)</b>						
1.	ปรัชญาการศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนระดับใด					
2.	การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันตั้งอยู่บนพื้นฐานของปรัชญาการศึกษา					
3.	หลักสูตรจัดการศึกษาเกี่ยวกับความจริงเพื่อค้นหาความจริงอันเป็นที่สูงสุด (อภิปรัชญาหรือภววิทยา)					
4.	หลักสูตรจัดการสอดคล้องกับศึกษาธรรมชาติของความรู้ บ่อเกิดของความรู้ ขอบเขตของความรู้ซึ่งความรู้จะได้อาจมาจากแหล่งต่าง ๆ (ญาณวิทยา)					
5.	หลักสูตรจัดการสอดคล้องกับศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับคุณค่าหรือค่านิยม (จริยศาสตร์และสุนทรียศาสตร์)					
<b>3. ด้านการบริหารการศึกษา (educational administration)</b>						
1.	ศักยภาพของผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีอยู่ในระดับใด					
2.	ผู้บริหาร อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและบุคลากรทางการศึกษาของมหาวิทยาลัยจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาในระดับใด					
3.	การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ในระดับใด					
4.	การบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันส่งเสริมหรือเสริมสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับใด					
5.	ผู้บริหารและคณาจารย์ในหลักสูตรมีการบริหารจัดการหลักสูตรให้มีความทันสมัย สถานการณ์และตลาดแรงงานในระดับใด					
<b>4. ด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (education in the 21<sup>st</sup> century)</b>						
1.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการศึกษาและการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในระดับใด					
2.	ผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ระดับใด					
3.	หลักสูตรได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เช่น 3R x 8C โดยมีการบูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในระดับใด					
4.	ทักษะในศตวรรษ เช่น 3R x 8C มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการศึกษารพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาอาชีพในระดับใด					
5.	ด้านการศึกษาและการเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อนักศึกษาในระดับใด					



<b>5. ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE)</b>							
1.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคลระดับใด						
2.	ผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ระดับใด						
3.	การจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนหรือของตลาดแรงงานในระดับใด						
4.	ท่านมีความสนใจและให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) ในระดับใด						
5.	การจัดการเรียนการสอนแบบมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (OBE) สอดคล้องกับความต้องการของท่านหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับท่านในระดับใด						
<b>6. ด้านรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning)</b>							
1.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ในระดับใด						
2.	ผู้บริหารและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรได้จัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ในระดับใด						
3.	การเรียนรู้เชิงรุก (active learning) สามารถตอบสนองและเสริมสร้างความรู้ความสามารถของท่านในการศึกษาหรือการทำงานได้ในระดับใด						
4.	การเรียนรู้เชิงรุก (active learning) สอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ระดับใด						
5.	การจัดการเรียนแบบการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ในหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาและการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ระดับใด						
<b>7. ด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา (educational measurement and evaluation)</b>							
1.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาในระดับใด						
2.	การวัดและประเมินผลการศึกษาในหลักสูตรและรายวิชาที่ศึกษาอยู่มีความสอดคล้องและความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันระดับใด						
3.	การวัดและประเมินผลการศึกษาของหลักสูตรที่ท่านกำลังศึกษาอยู่ของอาจารย์ผู้บรรยายรายวิชา มีความเหมาะสมในระดับใด						
4.	การวัดและประเมินผลการศึกษา 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัย มีความสอดคล้องและความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันระดับใด						
5.	การประเมินสภาพจริง (Authentic Assessment) มีความสอดคล้องและความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันระดับใด						
<b>8) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา (quality assurance)</b>							

1.	ท่านมีความรู้ ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับใด					
2.	ท่านมีความเชื่อมั่นในความมีมาตรฐานของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาในระดับใด					
3.	ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน (internal) และภายนอก (external) สามารถส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับใด					
4.	การประกันคุณภาพการศึกษา สามารถส่งเสริมและยกระดับของการศึกษาใน หลักสูตรของท่านในระดับใด					
5.	การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสร้างความเชื่อมั่นใน มาตรฐานของหลักสูตร และผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับใด					

#### ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข :

แบบสอบถามการวิจัยเชิงคุณภาพ



การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน  
ที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธ

\*\*\*\*\*

คำชี้แจง

ผู้วิจัยขอความกรุณาจากท่าน ในฐานะที่เป็นผู้แทนของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธ เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาตรี ให้มีความสอดคล้องกับประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา (สกอ) เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 และยกระดับการศึกษาให้มีความเป็นมาตรฐานสากล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะปกปิดเป็นความลับ ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูล และผู้วิจัยจะนำมารวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงวิชาการในภาพรวม เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ต่อไป

1. ท่านมีมุมมองเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยหรือหลักสูตรปัจจุบันได้ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) เช่น นักศึกษา อาจารย์ ผู้ใช้บัณฑิตในระดับใด

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

2. ท่านมีมุมมองเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษามีว่ามีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอนในสถานการณ์ปัจจุบันหรือการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในระดับใด

.....  
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีมุมมองเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยในปัจจุบันว่าสามารถส่งเสริมหรือเสริมสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้และการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ระดับใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น 3R x 8C เป็นต้น มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการศึกษา การพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาอาชีพในระดับใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคลระดับใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. ท่านมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ว่าสามารถตอบสนองและเสริมสร้างความรู้ ความสามารถของท่านในการศึกษาหรือการทำงานได้ในระดับใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. การวัดและประเมินผลการศึกษา 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย เจตพิสัย และทักษะพิสัยมีความสอดคล้องและ  
ความเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันระดับใด

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

8. การประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสร้างความเชื่อมั่นในมาตรฐานของหลักสูตร และ  
ผลลัพธ์การเรียนรู้ในระดับใด

.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....  
.....

9. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

.....  
.....  
.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้ให้การสัมภาษณ์ ลำดับที่.....

ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้บันทึกข้อมูล.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เวลา.....

สถานที่.....

ผู้ตรวจสอบข้อมูล.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม



ภาคผนวก ค :  
แบบประเมินคู่มือ



## แบบประเมิน

### เรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผลลัพธ์ของวิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

#### คำชี้แจง

1. แบบประเมินฉบับนี้ เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจและความเหมาะสมต่อโมเดลการพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร เพื่อพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาตรี ให้มีความ สอดคล้องกับประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2565 และยกระดับการศึกษาให้มีความเป็นมาตรฐานสากล

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจและความเหมาะสมต่อโมเดลการพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะการ เรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสน ศาสตร์ยโสธร จำนวน 3 ด้าน คือ

1) ด้านการออกแบบรูปเล่มของคู่มือ

2) ด้านเนื้อหาในคู่มือ

3) ด้านการนำคู่มือไปใช้ประโยชน์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. แบบสอบถามแต่ละตอนจะมีคำชี้แจงของตอนนั้น ๆ เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทราบ รายละเอียดในการตอบแบบสอบถามให้เป็นไปอย่างถูกต้องสมบูรณ์ (โปรดได้อ่านคำชี้แจงก่อนตอบ แบบสอบถาม)

4. คำตอบของท่านจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตัวท่านและผู้อื่น เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา วิจัยและการสร้างความรู้ในด้านการพัฒนา ศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสน ศาสตร์ยโสธร ดังนั้น ผู้วิจัยและคณะจึงขอความกรุณาท่านได้โปรดให้ข้อมูลแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้

ผศ.ดร.วรเชษฐ์ โทอิน และคณะ

ผู้วิจัย

### ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน  หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเพียงข้อเดียวและโปรดกรอกข้อความในช่องว่าง

1. เพศ  1. บรรพชิต  1. ศฤหันธ์ชาย  2. ศฤหันธ์หญิง
2. อายุ  20-25 ปี  26-30 ปี  31-35 ปี  
 36-40 ปี  41-45 ปี  46-50 ปี  
 51-55 ปี  56-60 ปี  61 ปี ขึ้นไป
3. สถานะ  อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ประจำหลักสูตร/อาจารย์พิเศษ  
 ผู้ปกครองนักศึกษา/ผู้บริหารสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอน  
 ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาครัฐและภาคเอกชน  
 นักศึกษา ชั้นปีที่ 1  
 นักศึกษา ชั้นปีที่ 2  
 นักศึกษา ชั้นปีที่ 3  
 นักศึกษา ชั้นปีที่ 4  
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

### ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผลลัพธ์ 8 ด้าน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในแต่ละคำถาม โดยที่ระดับความคิดเห็น แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ (5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด)

ที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
<b>1. ด้านการออกแบบรูปเล่ม</b>						
1.	ขนาดเล่มของคู่มือมีความเหมาะสม กระทัดรัด					
2.	สีสันทะและการออกแบบของปกคู่มือมีความน่าสนใจ					
3.	รูปแบบตัวอักษรอ่านง่ายและสวยงาม					
<b>2. ด้านเนื้อหาในคู่มือ</b>						
1.	เนื้อหาของคู่มืออ่านแล้วเข้าใจง่าย					
2.	เนื้อหาของคู่มือมีความทันสมัยต่อเหตุการณ์					
3.	เนื้อหาของคู่มือตรงต่อความต้องการ					

4.	การจัดเนื้อหาเป็นหมวดหมู่ เข้าใจง่าย					
5.	การจัดเนื้อหาเป็นลำดับขั้นตอน สอดคล้องและเชื่อมโยงกันดี					
6.	เนื้อหาของคู่มือมีความร่วมสมัยและเข้าถึงได้					
7.	เนื้อหาของคู่มือมีความเหมาะสมสามารถนำไปประยุกต์ใช้งานได้					
<b>3. ด้านการนำคู่มือไปใช้ประโยชน์</b>						
1.	ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรได้					
2.	ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนได้					
3.	ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาพัฒนาผู้เรียนได้					
4.	ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการถ่ายทอดต่อผู้อื่นได้					
5.	ความรู้จากคู่มือสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการต่อยอดทางวิชาการได้					

**ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบประเมิน

ภาคผนวก ง :

ใบรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน



ที่ จว. ๓๓๖/๒๕๖๖

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน  
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การพัฒนาศักยภาพด้านทักษะการเรียนรู้และการจัดการเรียน การสอนที่เน้นผลลัพธ์ของ  
วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

TITLE : THE DEVELOPMENT OF POTENTIAL IN LEARNING SKILLS AND OUTCOME BASED  
EDUCATION OF YASOTHON BUDDHIST COLLAGE

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

วรเชษฐ์ โทอิน

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย  
ในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๖๖ วันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖ มติที่ ๔๘๓/๒๕๖๖ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า  
โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรี  
ในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง  
และผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผล  
การพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๗

ออกให้ ณ วันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ลงนาม

(พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน  
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัตินักวิจัย

## ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล ผศ.ดร.วรเชษฐ์ โทอิน

2. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

### 3. ประวัติการศึกษา

ร.ด. (รัฐศาสตร์) รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)

รป.บ. (รัฐประศาสนศาสตร์)

กศ.บ. (การวัดและประเมินผล)

ร.บ. (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ)

### 4. ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2554 – ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะสังคมศาสตร์สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร

### 5. ผลงานทางวิชาการ

พิเชฐ ศรีหล้า, ชัชพงศ์ เทียมทันวณิช, วรเชษฐ์ โทอิน และณัฐพล จินดารัมย์. (2562). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ สังกัดกระทรวงมหาดไทย จังหวัดยโสธร. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น. 6(3), หน้า 665-686 (TCI 1)

ชัชพงศ์ เทียมทันวณิช และวรเชษฐ์ โทอิน. (2561). การนำหลักสังคหวัตถุ 4 เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านห้อยพอก ตำบลน้ำคำใหญ่ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 9(2), หน้า 212-226. (TCI 1)

วรเชษฐ์ โทอิน, ณัฐพล จินดารัมย์ และชัชพงศ์ เทียมทันวณิช. (2560). การศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 6(2-พิเศษ), หน้า 113-125. (TCI 1)

วรเชษฐ์ โทอิน (2562). สองทศวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลงกับทิศทางการพัฒนาทางการเมืองของไทย.วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 8(1), หน้า 318-331. (TCI 2)



## 6. สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ เลขที่ 174 หมู่ 3 ถนนวารี  
บ้านทุ่งแต่ ตำบลทุ่งแต่ อำเภอเมืองโยธธ จังหวัดโยธธ โทร. 094-282-3352

e-mail : worachet\_bartender@yahoo.com

## ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ – นามสกุล นายพีรพงษ์ แสนสิ่ง

2. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

### 3. ประวัติการศึกษา

นักธรรมชั้นเอก, เปรียญธรรม 3 ประโยค

ศน.บ. (ศาสนศาสตร์บัณฑิต) สาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต) สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

### 4. ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2557 – ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตร คณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

### 5. ผลงานทางวิชาการ

พีรพงษ์ แสนสิ่ง.(2560). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนที่จะสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และผู้ที่สำเร็จมัธยมศึกษาตอนปลาย : กรณีศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยปีที่ 13 (ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2560)

พีรพงษ์ แสนสิ่ง. (2562). การประยุกต์ใช้หลักมรรคมุ่งองค์ 8 ในการเสริมสร้างวิถีความพอเพียงของชุมชนเขตอีสานกลาง. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. วิทยาเขตร้อยเอ็ด ปีที่ 8 (ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน พ.ศ. 2562)

### 6. สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ เลขที่ 174 หมู่ 3 ถนนวาริชราชเดช บ้านทุ่งแต้ ตำบลทุ่งแต้ อำเภอเมืองโยธธ จังหวัดโยธธ โทร. 094-282-3352

e-mail pirapong5565@gmail.com

## ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ – นามสกุล นายสมชัย แสนภูมิ

2. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์  
จังหวัดปทุมธานี

3. ประวัติการศึกษา

ร.ม. (การเมืองและการจัดการปกครอง)

ร.บ. (รัฐศาสตร์)

4. ประวัติการทำงาน

2565 – ปัจจุบัน อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

2559 – 2565 อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรการปกครอง ภาควิชารัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

5. ผลงานทางวิชาการ

สมชัย แสนภูมิ และศิวัช พงษ์เพียจันทร์. (2567). วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 4(4), 156-173. (TCI 2)

สมชัย แสนภูมิ. (2566). การวิจัยเชิงเอกสารเพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็งในประเทศไทย. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3(5), 48-64. (TCI 2)

สมชัย แสนภูมิ. (2565). #MeToo กับการเคลื่อนไหวทางสังคมของสตรีนิยมสากล. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 5(2), 39-48. (TCI 2)

สมชัย แสนภูมิ และวิณกร ที่รัก. (2565). การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับการวิเคราะห์ปัญหาชุมชนในจังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 22 (4), 229-240. (TCI 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Somchai Saenphumi and Panyaruno, Phramaha Arun and Prasertsang, Prachuab. (2017). The Exploration of Thailand's Referendum of 2016: A Comparison of Case Studies of Students' Behavior and Decision-Making from Faculty of Social Sciences and Faculty of Education within Mahamakut Buddhist University, Thailand. Asian Political Science Review,1(2). (TCI 1)

## 6. สถานที่ทำงานปัจจุบัน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรม  
ราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180  
โทร. 080-5135-513 e-mail [somchai.saen@vru.ac.th](mailto:somchai.saen@vru.ac.th)

## ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ – นามสกุล ดร.กัณฑ์ ศรีหล้า

2. ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

### 3. ประวัติการศึกษา

ร.ด. (รัฐศาสตร์)

ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง)

ร.บ. (รัฐศาสตร์)

ศน.บ. (ปรัชญา)

### 4. ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2551 – ปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์  
สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ

### 5. ผลงานทางวิชาการ

กัณฑ์ ศรีหล้า, วิภาชน เทศน์ธรรม, และพระครูประสิทธิ์ศีลคุณ. (2566). ผลสัมฤทธิ์และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์โรคโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ. (TCI 2) วารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL), 5(3), หน้า 600-616.

วิภาชน เทศน์ธรรม, กัณฑ์ ศรีหล้า, และเอกพงศ์ พัฒนากุล. (2566). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่ส่งเสริมทักษะการอ่านและเขียนภาษาไทยสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาไทย : กรณีศึกษาสาขาวิชาการสอนภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์โยธธ.วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 46 (3), หน้า 47-62.

พระมหาศุภชัย ญาณวีโร (นามแก้ว), กัณฑ์ ศรีหล้า. (2566). สัญญาใจของผู้ไร้อำนาจ : ประชานิยมกับการเลือกตั้ง. วารสารวิชาการรัตนบุศย์ (RATANABUTH JOURNAL), 5 (1), หน้า 708-725. (TCI 2).

วรเชษฐ โทอิน, กัณฑ์ ศรีหล้า, และณัฐพล จินดารมย์. (2564). การเสริมสร้างคุณค่าประเพณีแห่งมาลัยข้าวตอก เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6 (10), หน้า 96-113.

ณัฐพล จินดารัมย์, พระครูวาปีธรรมวิโรจน์, กันต์ ศรีหล้า, ธมกร ทยาประศาสน์ และนิคม ปาทะวงศ์.(2563). การพัฒนากระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7 (3), หน้า 76-88. (TCI 2)

ธมกร ทยาประศาสน์, ชัชพงศ์ เทียมทันวณิช, วิพจน์ วันคำ, ณัฐพล จินดารัมย์, กันต์ ศรีหล้า, และวิภาพรรณ อุปนิสากร. (2562). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร. วารสารแสงอีสาน. 16(2), หน้า 281-298 (TCI 2)

พิเชฐ (กันต์)ศรีหล้า, ชัชพงศ์ เทียมทันวณิช, วรเชษฐ์ โทอิน และณัฐพล จินดารัมย์. (2562). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ สังกัดกระทรวงมหาดไทย จังหวัดยโสธร. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น. 6(3), หน้า 665-686 (TCI 1)

พิเชฐ (กันต์) ศรีหล้า. (2561). การศึกษาการประยุกต์หลักสารานุกรมในการเสริมสร้างสัมพันธไมตรีด้านความคิดทางการเมืองของประชาชนจังหวัดอุบลราชธานี. วารสารบริหารการศึกษา บัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 18(12), หน้า 263-275. (TCI 1)

วิภาพรรณ อุปนิสากร และพิเชฐ (กันต์) ศรีหล้า. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 9(2), หน้า 182-189. (TCI 1)

สุกิจ ชัยมุสิก, สมพงษ์ ธรรมโชติ, ฉัตรชัย ศิริกุลพันธ์, พระปลัดวิสุทธิ์ วิสุทธาจาโร, ปันธิตาภา เนตรน้อย, กัญจิรา วิจิตรวัชรารักษ์, ริศร พงศ์สุวรรณ, พิเชฐ ศรีหล้า และวรวิมล สุขสมบุรณ์. (2560). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมของประชาชน ตำบลเกาะช้างใต้ อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 8(1), หน้า 95-105. (TCI 2)

พิเชฐ ศรีหล้า. (2561). บทบาทสำคัญของสถาบันสังคมในการขัดเกลาทางการเมืองแก่ประชาชนไทย. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. 7(2), หน้า 246-255. (TCI 2)

## 6. สถานที่ทำงานปัจจุบัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยศาสนศาสตร์ยโสธร เลขที่ 174 หมู่ 3 ถนนวาริชราชเดช บ้านทุ่งแต้ ตำบลทุ่งแต้ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร 35000 โทร. 093-103-0830 e-mail : kantasrilah@gmail.com